

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0720 1343

Digitized by Google

ANNA ROOZE

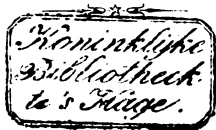
LEIDEN: BOEKDRUKKERIJ VAN A. W. SIJTHOFF.

ANNA ROOZE

DOOR

J. J. CREMER

TWEEDE DEEL

'S-GRAVENHAGE, LEIDEN, ARNHEM

M. NIJHOFF, A. W. SIJTHOFF, D. A. THIEME

1868

EERSTE HOOFDSTUK.

Het treurige nieuws dat den burgemeester Le Village op den verjaardag van den baron Geereke naar 't dorp had geroepen, bleef bij voortduring het voornaamste onderwerp der gesprekken te Mulderspeet.

't Was akelig; 't was vreeselijk van zoo'n moeder; om van te rillen en te beven. Eerst zich zelve zoo te vergeten en dan het arme onnoozele schaap nog van 't leven te berooven er bij. Foei! 't Was God geklaagd en gejammerd. Onbegrijpelijk en onmenschelijk! Allerlei namen werden er genoemd, en iedereen wist er het zijne van.

De naam echter door jufvrouw Haverkist in de eerste verontwaardiging zoo luide uitgesproken, en later — dood in vertrouwen — niet zelden herhaald, die naam was op de lippen der meesten.

Grietje Hobbes! zoo luidde het schier overal, en Roel Raps werd er bij genoemd; Roel, een ruwe klant die nog wel met Grietjes zuster getrouwd was.

Maar of „het gerecht” ook over was geweest en alles terdege had opgenomen; ja, ofschoon men zelfs Grietje voor de „rooie deur” gehad en haar 't lijkje getoond had, er was geen zekerheid gekomen.

Grietje Hobbes liep vrij, en Jan Hobbes, Grietjes broer, moest zich hebben uitgelaten: dat de eerste die z'n zuster d'r

nog op oan zol zien of heur noam nuumen, dat ie die 'et mes in de ribben zol stêken, went — wat dochten ze wel!?

Op hêt zestâl door dominé bij zich zelve gevormd, en aan welks hoofd, door zijn vrouw, Grietje Hobbes was gesteld, stond echter niet de naam van haar, die, na Grietje Hobbes, het meest was genoemd of gefluisterd.

De Haverkisten vermoedden dan ook niet wat hen te wachten stond.

't Is een zêr koude morgen in 't begin van December. De ijzel hangt aan de naakte boomen en de noordenwind blaast kil tegen de ruiten der pastorie.

't Is nu zes uren, en nog donker.

Hanneke Schoffels is opgestaan. Ook 's winters is zij vroeg ten bedde uit.

Uit de bovenste la van haar latafel heeft zij al spoedig een doosje lucifers genomen en steekt het keukenlampje aan dat ze 's avonds — ofschoon het de lantaarn moest wezen — mee naar boven neemt.

Nu is haar kamertje verlicht.

Daar staat ze, mooi Hanneke. — Zie, ook nú heeft Hanneke Schoffels een frissche kleur; ook nú ziet ze er proper uit, ofschoon ze zoo haastig maar weinig toilet kon maken. Als Joost haar had kunnen gadeslaan zooals ze daar staat bij de latafel, een klein briefje lezend dat ze met de beide handen vasthoudt; als Joost haar zóo had kunnen zien, het mooie frissche kind met haar slanke ronde vormen, haar zwarte haren en donkere oogen, en die oogen strak gericht op het papier, terwijl de geelroode vlam der walmende lamp dat kopje verlicht, hij zou

Ach! Hanneke gelooft dat niet. Neen, als Joost die zekerheid had, neen, hij zou haar niet vergeven, hij zou haar niet meer liefhebben.

Al zoo dikwijls heeft Hanneke het briefje — dat Joost

haar zelf van jufvrouw Rooze heeft gebracht — gelezen en herlezen, maar, aan Joost heeft zij niets gezegd. Neen, zij heeft hem alles uit het hoofd gepraat, alles wat die Piek op den vreeselijken kermisavond heeft uitgebulderd; 't was waarachtig gelogen! Zie — zoo heeft ze aan Joost verteld — opnieuw had die Piek, zooals voor twee jaren, met haar willen kermis houden; dáarom had hij en Joost en Hanneke zelve, dien avond door verkeerde inlichtingen op een dwaalspoor gebracht. Toen Piek haar in die kamer had gelokt en wat te vrij was geworden, toen had zij hem van de been geholpen; en, woedend over den onverwachten val en wat er op gevolgd is, heeft hij dien laster uitgebulderd, laster en anders niet.

— „Niewoar, Joost zol 't niet gleuven!” heeft het liefje toen geschreid, „en — niemande zol 't gleuven, nee.... niemande niet.”

En Joost heeft aan mooi Hannekes reinheid geen oogenblik getwijfeld. 't Was goed dat ie den Piek niet meer 'ezien had, went anders.... hie had'm blind'oog 'esloagen, zoo woar as ie lêfde.

Hanneke tuurt lang op het briefje, het briefje van Anna Rooze dat ze al zoo dikwijls herlas, en ze herleest nog eens de woorden: „Gij waart een kind Hanneke; zeg hem alles. Hij zal u blijven liefhebben. Hij zal u beschermen!”

't Is vreemd dat ze dit briefje zoo trouw bewaart en zoo telkens weer leest, ofschoon ze den goeden raad toch van stonde aan in den wind heeft geslagen. Maar er stond ook geschreven: „Gij waart een kind Hanneke!” en dát, dát was haar vrijspraak. Ja, op die laatste woorden tuurt ze zoo gaarne, want een dreigend spooksel stelde zich gedurig tusschen haar en den goeden Joost dien ze zoo liefheeft.

Niemand kon het aan haar merken, maar niemand weet

toch wat ze opnieuw heeft te lijden sinds dien kermis-avond, en sinds dien dag vooral dat men in 't dorp over een wreede moeder sprak die haar kindje het jonge leven benam.

— „Dat arme schoapien. O Heer!”

Anna's briefje ligt weer onder het kerkboek achter in de lade; en zie het schoone boerenkind is voor een stoel op haar knieën neergevallen, en met saamgeperste handen en gesloten oogen bidt ze:

— „O Lieve Heere Jezus! wa'k oe verzuken mag, loat 'et niet uitkomen nee! Voader zol mien vluuken, en Joost.... O God den Heere, ik zal wel tweemoalen Zundoages noar de karke goan; en van 't loon uutlegge veur den arme, vier dute wêks, of ook wel 'n stuuver. O Lieven Heere Jezus, ik was en kiende en...”

Hanneke bidt niet meer; biddende is zij afgedwaald en heeft ze gedoold in dat bang verleden toen ze nog een kind was en niet wist wat ze deed; toen ze zooveel bange maanden rondliep met een vreeselijk geheim, en veinzen leerde en liegen, en lachen met de schande onder 't hart.

Met den elleboog op den stoel en het hoofd op de hand geleund blijft Hanneke geknield nog voortpeinzen, en — het is haar als komt die angst van voorheen haar opnieuw en sterker het hart beroeren. Toen ze ruim twee jaar geleden met dien vreemde had kermis gehouden, toen was er gepraat geweest; ja! Maar ook, toen zij het meest en het ergste vreesde, toen was er niemand meer die er schertsend op zinspeelde, laat staan in ernst aan iets kwaads geloofde.

O zoo vurig heeft ze gebeden dat die vreemde nooit terug zou komen. Maar ach, dat mocht niet zijn. Sedert den laatsten Octoberavond — den avond dat Joost met die mooie juffer van Arnhem kwam — is haar lijden opnieuw begonnen. Maar nu, o God! Sedert zij gisteren avond door Mossel den veldwachter de boodschap ontving dat ze heden

te tien uren eens bij burgemeester moest komen, nu drukt een vreeselijke beklemdheid hare borst. Het spooksel grijnst haar aan, al sterker en sterker. Ze ziet weer een woeden vader die haar vloekt; een goede moeder die zich weenende van haar afkeert. Joost, de brave misleide Joost, hij stoot haar terug. Het gansche dorp ziet haar met verachting aan. Nu lacht men niet meer: dat ze voor twee jaar wat vroolijk kermis hield met een vreemde; neen, men roept met dien ellendeling mee, dat ze een....

— „O! twintig joar van m'n lêven, as't niet waar was....!” zucht ze, en haar tanden klapperen, en ze rilt: „O! noe zal 't uitkomen — joa! Vortloopen! vort.... O tante Leene! O mien jungske, mien akelig kleine kienje!”

Eenige oogenblikken later zit Hanneke over haar latafel gebogen met een potlood in de hand. Uit een portefeuille heeft ze een blad gescheurd en ze schrijft een briefje „aan die juffer um toch niks, niks te zeggen.” Maar eensklaps ontstelt ze. Tot nu toe had ze niets gehoord dan het geblaas van den wind tegen de bevroren ruiten, en het gekraai der dorpshanen van nabij en van verre. Maar nu, nu hoort ze beweging beneden vóór het keukenraam. Haar kamertje is boven de keuken in het achterhuis. Hoor — met een langen stok wordt er van buiten tegen het venster gestooten. Hanneke trilt.

Ze ademt op een der ruitjes een plekje ijsbloem weg; tuurt er door, naar beneden, maar.... 't is te donker, ze kan niets zien. Nog eens wordt er met den langen stok tegen het hout van het vensterken gebonsd.

Hanneke werpt snel haar geschrift in de la der tafel; wipt het ijskille vensterhaakje los, en, ofschoon met eenige moeite — want de vorst houdt het geklemd — stoot ze het venster naar buiten.

Het licht der lamp waait uit.

— „Wie is doar....?”

— „Ikke!”

— „Ikke.... Wie? Joost bin ie 'et?”

— „Joa Hanneké! Kom ie noar onder toe? 'k Mot oe sprêken!”

Hij moet haar spreken? Zoo vroeg! Waarom? Ha! zij weet het wel: dat grijnzende spooksel heeft haar niet om niet verontrust.

Ook Joost zal vernomen hebben wat haar gisteren avond in 't oor werd gefluisterd.

— „Joost ik kom!” roept ze naar beneden. — Nu trekt ze het venster dicht; slaat haastig een boezelaar om den hals — want ze bibbert van kou — en verlaat zoo snel als ze kan in het donker haar kleine slaapvertrek.

Op de smalle en steile trap houdt ze echter eensklaps stil, en 't jaagt haar door 't brein: Nee niemand zal 't weten! Zie, aan die juffer heeft ze niets gezegd en niets bekend. De juffer weet maar alleen dat de ellendige haar vervolgde. — Op dien avond in den tuin mag Hanneke onvoorzichtig een woord zijn ontsnapt, maar gezegd heeft ze niets; en al had ze 't gedaan, ze heeft dan iets anders bedoeld, want ze was toen immers geheel van streek door 't geval in de herberg. — Nee, niemand weet er nog van dan die ellendige alleen. Maar niemand gelooft hem, en — van 't geen er gevolgd was, dáar, nee dáar heeft h ij zelfs niets van vernomen.

Éene is er maar, éene die dáarvan weet, zij die haar bijstond. Maar tante Leene zal haar niet verraden.... Tante Leene heeft woord gehouden. Niemand, nee, niemand zal 't weten!

Nu gaat ze verder. Ze komt beneden. De grendels schuift ze van de achterdeur los. De deur kraakt open.

Joost met een lantaarn in de hand — „helse duuster was 'et” — komt nader.

— „Is er onroad Joost? Wat kom ie zoo vroeg inne mergen doen?”

Joost licht haar in 't frissche „noe van de kolde wat peerse” gelaat.

— „Ikke mot oe sprêken Hanneke!” — O wat was ze lieflik. — „Za’k er inkommen Hanneke? Inne keuken? êfkes moar?”

— „’t Mot wat besonders wezen; noe êfkes!”

— Den goeie!

Nu zijn ze in de keuken.

’t Hart van Joost bonst alsof een houten hamer op een wigge sloeg. — ’t Is niks, as ze hem oanziet dan zal ze denken dat ie versuud van de kolde of ’t harde loopen is:

— „Nee Hanneke, nee, onroad is er niet!”

— „Ie zolle ’en minse doen schrikken Joost. Goai noar stad toe en kom ie vroagen of ik ’en boodschap heb....?”

— „Nee nee! moarre d’r d’r is tóch onroad Hanneke!”

— „Brand? Of onroad bie voader op De Luchte. Zeg?”

Joost kan niet spreken. Nu hij zijn liefke daar ziet en onschuldig hoort vragen, nu gevoelt hij zich als een schuldige tegenover haar.

Mag hij dan nog eens twijfelen aan haar reinheid, aan de reinheid van die fleurige blom!

Heeft Hanneke hem na dien kermisavond niet gezegd, dat al de praat van dien Piek laster is geweest uit nijd dat ze hem den bons had gegeven. Nee, dat mooie zwarte oog dat hem zoo glanzend aanziet, het kan niet liegen. Nee En toch ’t Was zeker, er liep een ijselijk praatje. Gisteren middag heeft hij ’t van burgemeester zelf gehoord en rust noch duur heeft hij meer gevonden.

— „O Hanneke heur is” zegt Joost zich eens-

klaps vermannend terwijl hij haar nadert en den arm om haar fieren hals slaat: „Hanneke ik weet 'et wel; ikke en ie we weten 't wel soamen. Geen minse kan ons kwoad doen as we niks kwoads 'edoan hebben.... Moar.... ze zeggen....”

— „Waffer Joost, is 't weer wat proats 'ewêst over mien?” — Hanneke trekt het hoofd bij deze woorden terug zoodat Joost haar moet loslaten.

— „Hanneke.... ik.... nee zie, ikke.... 'k heb d'r nooit oan 'eleufd, dat weet ie wel.... moar....”

— „Dan was 't bêter da'j oe mette prôtjes niet inliet Joost....” 't Meisje zoekt een steunpunt met de rechterhand op de tafel, want haar knieën knikken, maar 't gelaat blijft in dezelfde plooi. Joost zal 't niet merken! Nee! Geen minse niet!

— „Moar Hanneke! Hanneke!” valt Joost eensklaps uit: „as ze.... oe.... dan toch nuumen, krek as Grietien Hobbes nog letst. As ze zeggen.... zeggen....” vervolgt hij al luider en luider met angstige stem: „dat m'n doesig liefke.... veur.... veur.... 't gerecht zal kommen, umdat....”

— „Watte.... umdat....?”

— „Nee, zie, gleuven doe 'k 'et niet; en geen minse zal 't gleuven; nee.... mien liefke....” Hij wil haar hand vatten, maar Hanneke doet een schrede ter zij. — Aan die hand zou ie 't merken.

— „Proat zachter!” zegt ze schijnbaar kalm: „'t Volk sloapt in huus, en hier allernoast die vreemde. — En wat gleuven ze dan.... zeg?”

— „Nikse, nee, moar ze meinen asof 't meuglik zol wizen, dat ie.... ie.... 'en kiend....”

— „Leugens....! Doar hei'jt al, 'elogen!” roept Hanneke luid.

— „Joa 'elogen! dat weet 'k, lief zwartje, m'n schat! Loat ze kommen; loat ze de hand noar oe uutstêken. — Kapot za'k ze sloan. 'Elogen! niewoar? Nee, nee, 'en moord oan zo'n kienje....!”

— „Wat!! ikke....? Wie.... wie.... O God! wie het 'et 'ezeid....?....”

Bij 't flauwe schijnsel van zijn meegebrachte lantaarn bemerkt de arme Joost niet dat zijn aangebeden liefke doodsbleek is geworden, maar hij ziet wel dat ze beeft; de kleine tafel waar ze op leunt kleppert er van. Geen wonder! Wie zou er kalm blijven bij zulk een schandelijke verdenking, meent Joost. Neen, aan zulk een beschuldiging heeft ze zelfs niet kunnen denken, dat kinderlijk hart!

— „O, ze zullen 't heuren dat alles onwoar is!” roept de jongen terwijl hij de bevende liefste in de armen vat. En zij.... ze staart voor zich uit.... strak; 't is alsof haar spraakvermogen verlamd, alsof haar geestkracht verdoofd is.

Een vreeselijk tafereel houdt haar geest geboeid.... Dáaraan heeft ze nog nooit gedacht; in zulk een toekomst heeft ze tot heden geen blik geslagen. Nu is 't voorbij.... Nogmaals stoot ze den geliefde van zich af:

— „'Elogen! God zal mien straffen, eeuwig straffen as 't woar is!” roept ze met verheffing: „eeuwig!”

Met de beide handen voor de oogen gedrukt barst ze nu in schreien los; en, als Joost, met deernis liefde en wrevel vervuld, haar nogmaals omvat en haar vast aan de trouwe borst drukt; nu hij aan Hannekes reinheid gelooft, zoo zeker als aan de rechtvaardigheid Gods, nu versterkt hem dat gedurig „Gelogen!” uit Hannekes schoonen mond steeds meer en vaster in het vertrouwen op haar reinheid, en geeft hij haar de zoetste namen en kust haar de tranen van de wangen en roept in vervoering:

— „Loat ze uutkommen dan.... Joa, 't is leugen! leugen! Joost zal ze sprêken! 't Is leugen! Goddank!”

Bij 't schijnsel van een nachtpitje dat in zijn laatste vet staat te knetsen, zit binnen de kamer die met de achterzijde aan de keuken grenst, een bleeke tengere man in de lage kleine bedstede.

Met de rechterhand op den rand der bedstee geleund, en met de linker die hij nabij het oor houdt, tegen het binnenschot gedrukt, luistert hij terwijl hij zijn ademhaling tracht te weerhouden.

Redly heeft er nooit over geklaagd dat zijn bedstee — slechts door een zeer dunnen muur van de keuken gescheiden — wat erg gehoorig was. Och, hij sliep immers toch niet veel, en men kon ten zijnen genoegen de bedstee toch niet afbreken en verplaatsen of nog andere veranderingen aanbrengen. Neen het was al heel voldoende, en behalve het ingooien van de turven — zoowat schuin onder 't hoofdeneinde — was Hanneke 's morgens en 's avonds heel stil in de keuken. Ja, ze was stil en zeer geregeld; 't kwam bijna altijd met 't horloge uit, als ze het eerste gerammel met tang en vuurlepel maakte, en den ijzeren waterketel volpompte. 't Was dan tusschen zessen en halfzeven; altijd precies. Om halfacht was hij gekleed en dan — dan tikte ze ook prompt aan zijn kamerdeur en kwam hem een kommetje koffie brengen.

Nu luistert Redly. — Zonder te weten wát en wáar het geweest is heeft hij het bonzen op Hannekes venster vernomen, want van drie uren af heeft hij al de klokken gehoord: eerst de torenklok, toen de hangklok in den gang, dertig tellen later den schrillen penduleslag uit de voorkamer, en nog een paar seconden er na den zagerigen koekeoek schuin boven hem op dominé's studeervertrek.

't Was iets ongewoons dat Hanneke die altijd heel zacht naar beneden kwam — want die achtertrap was juist boven de bedstee — eerst onderweg was blijven staan, en toen al aanstonds de achterdeur had losgegrendeld.

Er was iemand naar binnen gekomen. 't Was niet goed van Hanneke dat zij iemand binnenliet terwijl men nog sliep in huis.

Onraad? — Nee, dat was er niet. Dit heeft hij verstaan. 't Mocht wel onbescheiden zijn dat hij verder luisterde. 't Scheen Hannekes beminde te wezen. Redly wil het oor weer in 't kussen drukken; hij kucht een paar malen opdat men hooren zal dat hij wakker is; doch men heeft dat niet bemerkt. Wat klinken die stemmen zonderling bewogen. — Dat arme schoone kind!

Een beschuldiging moet er tegen haar zijn ingebracht. Maar hoor hoor „God zal mien straffen, eeuwig straffen as 't woar is!” klinkt haar bevende stem.

Het klanme zweet parelt den zwakken Redly op het aangezicht. Hij hoort nog spreken, maar hij weet niet wat ... Hij tuurt in de donkere bedstee, en er buiten, en — naar 't knetsende lichtje

De achterdeur hoort hij digtslaan. — Het lichtje vlamt sterker — nog één knets, en — nu is 't uit.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De dag is aangebroken. 't Is een erg grijze Decemberdag. Sedert de beide laatste stormdagen van November was er niets meer wat buiten aan de liefelijkheden van een schooner jaargetij herinnerde.

Nu het ontbijt in de huiskamer der pastorie gereed staat, en moeder Haverkist — als naar gewoonte het eerst present — zelve de boterhammen voor vader klaar maakt, nu vraagt ze aan Hanneke die met het vroolijk razende theewater naar binnen komt:

— „Heeft het zoo gewaaid Hanneke?”

— „Nee juffer, bij m'n weten niet.”

— „Ik hoorde een luik slaan.”

— „Niks van 'eheard juffer.”

— „Heb je dan al vroeg de koffie aan m'nheer Redly gebracht?”

— „Joa, al heele vroeg juffer.”

— „Zóo, ga jij hem dan nou maar reis waarschuwen voor het bijbellezen; ik hoor dominé aankomen. Roep de jufvrouwen; en als jij komt breng me dan een goed brokje vuur mee.”

— „Best juffer!”

Een kwartier later is het gezin van dominé Haverkist om de ontbijttafel vereenigd. Mijnheer Redly zit als ge-

woonlijk bij het lezen aan dominé's rechterzij; Hanneke tusschen Ka en Sophie in, doch meer op den achtergrond.

Dominé, met den chambercloak goed over de knieën getrokken — want het was koud — slaat het bijbelboek open, en leest 1 Corinthen XI. 't Was zijn gewoonte te lezen waar het „bijbelboek openviel, zonder aanzien des inhouds.” Het bijbelboek viel bijzonder dikwijls bij Corinthen II open; toevallig, of eigenlijk niet toevallig, want wát was er toevallig onder het bestier des Alwijzen! Dominé leest, en luider wordt zijn stem en voller zijn toon bij de verzen:

„Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en de heerlijkheid Gods is, maar de vrouwe is de heerlijkheid des mans

„Want ook en is de man niet geschapen om de vrouwe, maar de vrouwe om den man.”

Jufvrouw Haverkist kon 1 Corinthen XI wel droomen en, na het „verwacht malkanderen,” in vers 33, was ze altijd zoo vrij vast een kopje te nemen, want dan liep het toch op z'n laatst en besloot dominé:

„Doch zoo iemand hongert dat hij te huis ete

„De overige dingen nu zal ik” — dominé vond in dat ik den gepasten eind-climax — „zal ik ordineeren als ik zal gekomen zijn.”

Er volgde voor heden nog een gezang — het was een extra. — Moeder moest vader echter vooraf eens inschenken, 't was met het reciteeren. — En, het 70ste gezang, het lied dat de zwakke Redly „altijd zoo heerlijk” vindt, wordt gereciteerd. — Nu dominé het laatste vers aanheft, en wel wat luid maar toch waarlijk met gevoel de laatste woorden doet uitkomen:

„Zoo had Hij Zijn vijand lief,”

nu ziet hij, het boek digtslaande, rond alsof hij zeggen

wil: zoo zou ik mijn vijand óók liefhebben, als 't er op aankwam.

En waarlijk, dominé Haverkist meende het, maar Gode zij dank: hij had geen vijanden in de wereld.

Jans heeft bespeurd dat vrind Redly onder 't lezen zeer tegen zijn gewoonte, eenige malen heeft opgezien en, wanneer zij zich niet bedriegt, zoo steelsgewijze naar Hanneke. — Zoo'n Chinees! — Ka en Fie en moeder hebben ook bemerkt dat Redly niet altijd vóór zich, maar drie- viermalen naar dezen kant heeft gekeken.

— Ik wou nog liever! dacht Fietje toen ze, stemmig voor zich ziende, heeft gemeend dat die snuiter háar aanzag.

— Ach, langer dan één of hoogstens twee jaar leef ik toch niet! heeft Kaatje bij zich zelve gezegd.

En moeder: Zoo iets moest ie me in 't hoofd krijgen, ik zou 'em luchten! Wat verbeeldt ie zich wel? Zoo hard als een spijker!

Pas was het laatste woord van 't gezang er uit, of Hannekes stoel stond alweer tegen den muur. Ze heeft anders flink en als altijd met helder open oogen naar dominé ziende geluisterd. Den laatsten keer dat de commensaal haar aanzag, toen heeft haar oog zijn blik ontmoet en ze heeft een speld opgeraapt die naast haar op den vloer moest liggen, maar dáarna heeft ze ook aanstonds weer met het donkere open oog naar den lezer getuurd.

— Hanneke is een goed en oprecht meisje, meent dominé: altijd is ze even attent en aandachtig. Bij 't lezen hangt ze als 't ware aan mijn lippen.

Jans Haverkist vond het met dat griezelige weer een kostelijke dag om met de zusters nog eens flink geschiedenis en geographie te repeteeren; ze bleven toch erg ten achter, en kleine Mies moest aan 't Fransch.

Nu ze boven op de leerkamer juist met Dirk den 1ste zal

beginnen en de Premier Vocabulaire van mevrouw Schilperoort aan Miesje geeft, nu roept moeder haar toe dat ze eens beneden in de voorkamer moet komen. Moeder zelve kan niet want ze is met de zuurkool bezig.

Jans gaat, en kleine Mies loopt haar na.

In de zijkamer staat Anna Rooze.

— „Wel kindlief, zoo vroeg op den morgen!” zegt Jans en steekt Anna de beide handen toe: „Foei wat ben je koud. Kom achter daar is het warm.”

— „Nee Jans, nee, weet je 't niet? — Stil! — Weet jelui niets....?”

— „Nee. Wat....? Ga heen Miesje.”

Miesje gaat naar de deur.

Bevend met bijna onhoorbaar gefluister deelt Anna aan Jans Haverkist mede wat er sedert gisteren rondom de pastorie is gemompeld, zonder dat het daarbinnen werd vernomen.

De flinke Jans is doodsbleek geworden:

— „Hanneke! onze Hanneke!?” zegt ze.

— „O stil wat ik je bidden mag! — Jans, de eerste die ik nu vijf weken geleden bij mijn komst in dit dorp ontmoette was Hanneke, en ze heeft me aanstonds een zonderling sterke belangstelling ingeboezemd. Het was mij alsof ik haar zou kunnen helpen, beschermen, en nu....”

— „Schrei niet Anna!”

— „Nee, maar nú. — O, hoe geheel anders moet het zijn. Toevallig, of schijnbaar toevallig, ik weet het niet, was ik tweemaal getuige van een tafereel....”

Jans ziet naar de deur:

— „Miesje, sta daar niet zoo te hangen; ga naar boven gauw! Bladzij 10 bij l'école. Zoet als een kind!”

De deur valt dicht met een slag.

— „Ik wil je alles vertellen Jans,” herneemt Anna, „en

geef mij dan raad, want met oom — nee met oom kan ik niet spreken, en gelukkig heeft hij niet bemerkt dat ik gisteren avond een briefje van burgemeester ontving; om Zie, hier is het."

Jans leest:

„Geachte Mejufvrouw!

„In een zaak die vooralsnog de meeste geheimhouding vordert, zult U naar ingekomen berigt mij met eenige inlichting kunnen dienen. De zaak is van teederen aard. Bijzonder aangenaam zou het mij zijn U morgen — Donderdag — voormiddags ten 11 uur aan mijne woning te ontvangen. Vrees niet dat er voor U zelve iets onaangenaams aan verbonden is. Ter opheldering voor de uwen zal een beleefde uitnoodiging mijner echtgenoot om 't genoeg te mogen hebben U eens bij haar op de koffie te zien, welligt voldoende zijn.

Intusschen rekent stellig op uw vriendelijk bezoek,
Geachte Mejufvrouw!

Uw Dw. Dienaar,

Secretarie,

CH. LE VILLAGE.

7 Dec. 1859.

Burgemeester van Mulderspeet."

En Jans, met de innigste belangstelling op het gulronde gelaat, hoort verder, na de lezing van dat briefje, de beeldschoone Anna Rooze verhalen van 't geen haar zoo vreeselijk aandoet om Hannekes wil, en de bede in 't eind of Jans haar wil raden wat

— „Wat je moet zeggen?" valt Jans in: „Hemel, kind.... wou je dan alles vertellen!? Schepsellief, dan was de arme drommel bakker-an. Je weet er niets van, niets! die arme stakker!"

— „Jans, maar ik moet!... De waarheid!”

— „Moet je dan iemand met je waarheid aan de galg helpen?” roept Jans luider.

— „Stil, niet zoo hard. — Nee, zóo iets is onmogelijk! Maar liegen dat wil, dat mag ik niet. — Je medelijdend hart doet je een verkeerden raad geven.” Anna drukt de hand op de schoone oogèn. — Na een oogenblik zwijgens: „Ha! nu weet ik wat ik te doen heb. Hij heeft het gezegd: Ik moet antwoorden op 't geen men mij vraagt, naar waarheid, en — van mijn feilbare opvatting spreek ik niet. Anna Rooze verstaat het, er is een subjectieve en een objectieve waarheid.”

Jufvrouw Haverkist is druk bezig in den kelder; ze heeft de zuurkool ververscht. Nu is ze met de snijboonen bezig. Tot Hanneke die haar behulpzaam is zegt ze:

— „Wát! wou je uit?”

— „Joa jufvrouw, 'en half uurke.”

— „En waar naar toe?”

— „Noar moeder.”

— „Waarom....?”

— „Um.... umdat moeder ziek is juffer.”

— „Hoe weet je dat? Wie heeft je dat gezegd?”

— „Van je bakkersjong' 'eheurd juffer.”

— „Ik kan je niet missen. Altijd die fratsen en kunsten! Ze is toch niet erg?”

— „'En harde koortse juffer, 'eleuf ik.”

— „En.... hoe laat wou je d'r heen?”

— „Tegen elf ure juffer.”

— „Dan benje vóór halféén weerom, begrijp je. Anders kan ik zelf kokerellen; 't komt toch al als een gek met het rekken van de wasch. Alles op eens! En die meisjes, die meisjes tegenwoordig! dat zit in plaats van te werken maar altijd als opgeprikte kapellen, nou zelfs weer visi-

tetjes af te wachten. Ik weet niet wat dat schepseltje van De Runt ook hier doet; voor mijn part kon ze wegblijven. Eigenlijk moest ze belet hebben. 't Is me wat degeelijks! Laat ze — èhê — zoo'n kei is beuren; maar 't zou d'r niet lukken — èhê...." De zware steen ligt weer op den inmaakpot, en jufvrouw Haverkist voegt er in zich zelve nog bij: Met Ernst dat zal d'r óók niet lukken. Mevrouw Geereke zal d'r zien kommen. Bij 't afscheid gaf ze de meisjes alle drie een zoen, maar die fijne Mogol kon d'r mond afvegen." — Luid:

— „Gaat daar een rijtuig Han!"

— „Joa juffer."

Jufvrouw Haverkist staat voor het keldervenstertje, en — met de oogen op één lijn met de dorpsstraat — ziet ze het rijtuig na en prevelt:

— „Stadsgerij. Volk voor den notaris. — Nee, 't gaat verder. O visite voor onzen burgemeester. 'En aardig vrouwtje, maar, eer dat ze mijn ondervinding.... Watblief Hanneke?"

— „Of ik dan moar goan zal?"

— „Halféen weerom! Zeg Hanneke, neem den halven bal gehakt die d'r nog staat voor je moeder mee; en beterschap hoor."

— „Asteblief! dank oe jufvrouw!"

Redly zit in zijn kamertje met het hoofd in de hand. Hij heeft na het bijbellezen vier briefjes geschreven: één aan Hanneke Schoffels, één aan dominé Haverkist en twee aan jufvrouw Anna Rooze. Maar, telkens als hij ze gereed of bijna gereed had, dan heeft hij ze weer verscheurd. Nee het was te dwaas.... te.... Hij wist immers van niets. Hij....

— „Zoo ben je daar m'n liefste Miesje! Niet aan 't leeren m'n kind?"

— „Ik mag gerust hier zijn, want die brommert van 'en Jans heeft me zelf weggejaagd, maar ik weet tóch alles.”

— „Is Miesje ondeugend geweest? Och liefje dat moet je niet zijn. Als je lief bent dan houwen alle menschen veel van je.”

Redly slaat zijn armen om haar hals.

— „Maar ik ben niet stout geweest. — Nee wezenlijk niet. — Nee! heusch heusch niet! Maar ze joeg me toch weg. Niemand houdt zooveel van me als u, en daarom zal ik 't u zeggen.”

— „Hoor eens beste kindje, je moogt niets zeggen wat je verboden is.”

— „Maar ze hebben me niks verboden, en ik weet het toch heel goed: Hanneke is 'en dief!”

Redly ontroert.

— „Meisje foei! stil! zoo iets mag je....”

— „Ja, dat mag ik tegen u wel zeggen m'nheer Suiker — weet u, want u bent zoet — en ik wil het ook zeggen omdat ze mij wegjagen: Hanneke is een roover, en zij heeft allerlei kinderen vermoord, net als de reus in Klein Duimpje, dat zei de jufvrouw die u Gabriëlle noemt.”

— „Stil Miesje. Jufvrouw Rooze?”

— „Ja die zei het zelve. En het heele gerecht met de veldwachters uit de stad zou haar in de gevangenis komen zetten; en dat is net goed want laatst zei ze dat ik een kat was, maar ze had me ook geslagen, en....”

Redly hoort niet meer wat Miesje zegt. Strak staart hij naar de loodkleurige lucht boven de berijpte en in valen toon gehulde boomen van het kerkhof. — Benjamine heeft Redly's hand in haar mollige handjes gevat, en terwijl ze het hoofdje voorover ter zijde buigt, om als het ware zijn blik te onderscheppen, zegt ze zachtjes:

— „Ben u daar bedroefd om? Misschien jokt die juf-

vrouw het dan wel, want ze heeft me ook niet eens goeien-dag gezeid."

— „Miesje als je mij liefhebt...."

— „Ja, ja heusch!" en zij kust hem de hand.

— „Zeg dan aan niemand iets van 't geen je daar even hebt gehoord; aan niemand! want je hebt niet goed verstaan.... Nee, nee beste vrouwtje, ik weet het zeker! Zul je er niet van spreken....?"

— „O ik wil er wel nooit van spreken, maar gehoord heb ik het wel, en ook nog dat de jufvrouw het alles wist en alles ging zeggen aan den burgemeester. Dat is leelijk, niewaar lieve zoete? dat is klikken; ik vind die Gabriëlle akelig. U ook niet?"

— „Stil Miesje, zeg dat niet. — O als ik haar even kon zien.... als ik.... maar nee.... Waar is jufvrouw Rooze....?"

Het kind vloog zonder te spreken de deur uit. Nu bonst 't met de beide vuistjes op de deur der voorkamer en roept:

— „Ik mot er in! Hij heeft het zelf gezegd. Mijnheer Redly zelf. Toe Jans maak dan open, toe!"

Op hetzelfde oogenblik dat Anna een paar minuten later met Jans, Redly's kamer binnentreedt, en Miesje met de belofte dat Redly als ze nu heengaat haar nog eens van de zee zal vertellen; nu ze half goed- half kwaadschiks in den gang terugkeert, ziet het kind Hanneke van de achtertrap naar beneden komen, en roept haar toe:

— „Waar ga je heen dat je zoo mooi bent?"

Zie, Hanneke heeft haar nieuwste paarsche jak en den glimmenden zwarten rok aan, terwijl ze een hagelwitten boezelaar voorheeft en een mutsje op het hoofd zoo helder als sneeuw.

— „Woar ik heer goai? Noar 't land woar de kinders niet newsgierig zin."

— „Nou — ik weet 'et toch wel.... ei! maar ik zeg 'et je niet. Mijnheer Redly wil 'et niet hebben, en dan doc ik het ook niet. Zeg eens Hanneke, een roover is immers een man en nooit een meid....? Heb je gehuild?”

— „Gehuild, ikke? Kun je dat zien?”

— „Ja. — Ben je bedroefd Hanneke?”

— „Nee, ja....” Hanneke gaat naar de pomp en drukt zich gedurig den natten handdoek op de oogen.

— „Heb je je ook gestooten Hanne, zooals ik? Mijn been doet me nog altijd zeer. Zeg, mijnheer Redly zei dat ik alles verkeerd verstaan had en dat geloof ik ook, want hoe wou jij nu, net als de reus, zevenmijls laarzen aantrekken, jij met je rokken. Wat golft je haar netjes, heb je d'r pommade op?”

Zoo praat het kind, en, Hanneke ziet in den keukenspiegel of haar oogen nog rood zien, en geeft Miesje een wortel. En dan, als Hanneke door den achtertuin de pastorie verlaat en zich met een achteromweg naar 't huis van den burgemeester spoedt, dan loopt Miesje, op den wortel knabbelend, haar vader in den gang te gemoet en zegt terwijl ze den wortel toont:

— „Ik mag 'em wél hebben, want Hanneke heeft 'em zelf gegeven; of is Hanneke een roover als ze een wortel geeft? Maar mijnheer Redly zegt dat Hanneke geen roover is en geen moordenaar ook, en dat kan ik wel zien, want ze moest dan een sabel omhebben, en Hanneke had nog zelfs gehuild voordat ze naar burgemeester ging, en.... de reuzen huilen niet; doen ze wel vader....?”

— „Kind, wát bazel je!” zegt dominé met gefronste wenkbrauwen. „Ikke... Isse Hanneke... Waar is moeder....? — Line!! Lien!!!”

Er kwam een stem uit den kelder.

Line moest aanstonds eens boven komen.

Nee, dát dee Line niet; vooral niet als ze alleen voor d'r werk zat.

En 't was wél iets bijzonders: Dominé daalt de keldertrap af.

— „Waar is Hanneke?” barst dominé los.

Nee! niet naar moeders huis, dat is onwaar! Nu weet hij alles: Gisteren avond heeft men immers de stem van den veldwachter Mossel in den gang gehoord. De karonje van een meid heeft gezegd dat het Jop om de krant is geweest, maar Ja, nu bevroedt nu weet hij alles! Hij heeft het altijd gedacht maar den moed niet gehad het uit te spreken. Bik de barbier heeft hem straks verteld dat er heeren uit de stad zouden komen: nog altijd om „dat geval,” en Bik heeft toen zoo raar gekeken, en — nu was er een rijtuig gepasseerd. O zonde! O goddeloosheid! „Ja kind, ja, ik heb het altoos gezegd!”

— „Je maakt me gek Haverkist! Wat? Je hebt niets, niets, niets gezegd.”

— „Ik niets! — Dat noem ik God geklaagd. Heb ik niet dadelijk gezegd: van die vlechtingen des haars, en: de dochter uit een tapperij, en”

— „Mijn hemel Hanneke, zij!” jammert jufvrouw Haverkist en slaat de handen in Een: „Nee dat kan niet waar zijn. Meent men dat Hanneke!”

— „Ja ja, dat is mijn innige convictie! 't Is mij niet over de lippen gekomen, maar de ligtheid blonk haar de oogen uit. Jij bent altijd blind Line, stekeblind! Was dat een meid voor ons, voor de meisjes, zoo'n schepsel! Maar mijn huis komt ze niet meer in. — Nee nee zeg ik je. Bedrog en gruwel en allerlei ongerechtigheid, zou een herder en leeraar die dulden en huldigen mogen onder zijn dak! Nee! zwijg Line, zwijg!”

— „Nee! ik zwijg niet! ik zeg”

Maar dominé was de keldertrap al op.

Jufvrouw Haverkist slaat haar pekelhand aan den chambercloak:

— „Je laat ze wél weerom komen, hoor! Wou jij verstooten vóór dat je zekerheid hebt! Is dát je geloof man? Zeggen dat je Groninger-lui? je Groot en Muur-ding en Parool. Dan zijn ze me geen knip voor den neus waard. Zeggen ze dat!?”

Neen, dominé wist wel dat de Groningsche hoogleeraren dat niet zeiden, maar: dominé Haverkist had zich in dat meisje bedrogen! Immers, in den aanvang heeft hij getuigd: dat er in gansch Mulderspeet schier geen woning — althans naar zijne meening — geen protestantsche woning zou wezen waar zulk een ongelukkige kon gevonden worden, en nu, nú zal zijn woning, nu zal de pastorie haar hebben gehuisvest. Wie weet wat de booze de vreeselijke booze wereld denken zal. Doch neen, dat zou te dwaas zijn. En toch, men zal op dominé wijzen; op de pastorie wijzen; op hem den herder en leeraar!

Zie, terwijl Haverkist zich zelven het meeste gevoelt is hij mensch, niet in de verhevene, maar in de zwakste beteekenis van het woord. Hij is gekwetst; zijn doorzicht heeft gefaald; zijn laatste woord dat hij deze wending voorzien heeft, zal gewantrouwd worden, en zoo niet, indien men gelooft dat hij het wist, dan zal men kunnen denken dat hij de zonde en de misdaad in bescherming neemt. En immers, hij verafschuwt ze. — Zulk een laster, zulk een blaam moet alzoo aanstonds den kop worden ingedrukt; dat vermag hij alleen door een krachtige houding, en — o eigenziel-omkoopertij — met Gods woord kan hij spreken: „Gaat henen van mij die de ongerechtigheid werkt, ik heb u nooit gekend!” Arme Haverkist! zoo wordt uw eigenliefde in stee van belachelijk — verachtelijk! Dat is

niet de leus van hen die ge uw geestverwanten durft noemen; zie maar, het opgeslagen blad van hun tijdschrift het roept u die schoone leuze toe: **Waarheid in Liefde!**

En gij schaamt u niet, neen — maar ge staat toch in gedachten en zegt bij u zelven:

— Ja, als de onschuld nu blijken mocht. Ja....! Hanneke was altijd rond en waarheidlievend. Als men zich zelf dan gelijk kon blijven; zeker, zij zal de waarheid spreken, en, is zij onschuldig, ja dán....

O arme Haverkist! tob nu maar voort aan die preek. Misschien vindt gij al tobkend de toepassing later.

DERDE HOOFDSTUK.

't Bleef een griezelig koude dag; de ijzel hield vast aan de boomen voor zooveel de vlijmende wind dat gedoogde, en, zonder dat de zon was gezien ging ze weer onder.

Burgemeester Le Village heeft echter — zooals hij bij het aan tafel gaan verzekert — geen den minsten hinder van de kou of van 't weer gehad. Neen, hij is zeer tevreden, zéer. Hij heeft een fameus mooi compliment gekregen. Enfin, men doet zijn best, maar 't is dan toch aangenaam.

— „Ja Lize, we zullen bidden, komaan,” zegt hij tot zijn wederhelft, nadat hij het vuur in den haard helder deed opvlammen en zich aan tafel heeft gezet.

Mijnheer en mevrouw Le Village tegenover elkander aan den ronden middagdisch gezeten, met de helder brandende moderateurlamp in 't midden, en ieder een dampend bord kalkspollet-soep voor zich, ze vouwen de handen, sluiten de oogen, buigen zich voorover, en denken — mijnheer aan den triumpf dien hij behaalde; mevrouw aan hetgeen zij aanstonds hoopt te hooren; ze geeuwen, zeggen: „bon appétit,” en terwijl Charles met leeuwenmoed zijn aanval op de kalkspollet hernieuwt, want vóór het bidden had hij al eventjes.... bij vergissing.... terwijl hij toestemt:

— „Ja zeker, een zelfje!” herhaalt het burgemeestersvrouwje de vraag die ze al straks bij het lamp-opsteken gedaan heeft:

„En.... ne.... hoe is het gegaan Charles, en wat denk je er van?”

— „Laat me nou toch eventjes rustig eten Lies; 't maakt je maar zenuwachtig en dan slaap je weer niet.”

— „Kom lieve, als je alle dagen van die akeligheid hoort dan wen je er aan, en juist dat geheimzinnige, dat zwijgen zou me zenuwachtig maken. Zeg, denk je dat ze het gedaan heeft? Ja?”

— „Wel wis en waarachtig!”

— „God Charles, je doet me schrikken,” zegt mevrouw en laat den lepel zakken en valt achterover in den hoo-gen rug van haar gemakkelijken voltaire.

— „Ja guns beste, dan moet je ook niet altijd vragen,” zegt de echtvriend even opziende: „Kom drink eens!” en hij schenkt Elize en zich zelve een glas St.-Julien in. — St.-Julien; hij had van middag wel wat extra's verdiend.

— „Zou zij.... zou dat Hanneke dan toch....?” vraagt het vrouwtje weer.

— „Pas de doute!” herneemt Le Village, en — zal nog tant soit peu kalfspollet nemen.

— „Denk er aan beste dat ik een schoteltje heb,” zucht het vrouwtje achter in haar stoel.

— „Och kom lief molletje, heusch? — Zeg ben je erg geschrokken?”

— „Ja.... nee Char, zoo heel erg niet.” Zij richt zich langzaam op: „Maar je begrijpt in mijn omstandigheden.... Och beste, 't ruggekussentje is zoo afgezakt.... Och....”

Charles neemt zijn twee laatste lepels, maar staat dan op, en bindt het kussentje wat vaster en hooger, en drukt de hand op haar voorhoofd met een vragend: „Zoo goed mamaatje!”

— „Dank je Char. Maar zeg — nee ik hoef er niet alles van te weten — maar, heeft zij bekend?”

— „Nieuwsgierig! nieuwsgierig!” komt Le Village.

— „’t Is beter Charles, heusch; ik ben er nu toch doorheen.”

— „Bekend? nee! daar zit ’em juist de chose; ’t is een canaille, diezelfde mooie flinke meid; zoo’n front d’airain heb je nooit gezien.”

— „Och, jokte ze zoo akelig....?”

— „Nee, niet jokken maar liegen, en niet akelig maar brutaal! Ze wist van niets niemendal. Ik had medelijden met die arme jufvrouw Rooze; ’t is voor zoo’n meisje een nare geschiedenis. Maar wat mij betreft, ik heb een wit voetje bij de heeren gekregen, van belang! Burgemeester vóór en na. ’t Ging alles zoo coulant weetje. ’t Was fameus koud en ze wilden graag voor den eten weer thuis zijn. Om twee uren zijn ze weggereden; nu dat kan op een prik, halfvijf thuis. — „Een goeie hulpofficier is goud waard.” Zie Lies, als je dát hoort zeggen, da’s plezierig.”

— „Zeiden ze dat? van jou? Gut, Char, dat kan je goed doen.”

— „Zeker kan het dat, met sollicitaties. O l’ami Muller zette zoo’n gezicht.”

— „Waarom Char?”

— „Wel omdat hij vroeger gewed heeft dat die moord hier niet in ’t dorp schuilt.”

— „Zeg toch dat nare woord niet lieve. — Wil je eens bellen.”

Charles schelt.

Nadat de soep is weggenomen, de komforen zijn gezet en de schotel biefstuk met de gebakken aardappeltjes er om is binnengebracht; nadat verder de overdekte schalen met andijvie, gestoofde peren en gekookte aardappels, alsmede het keurige broodpoddinkje in het bruine Jacoba-schotelkje op de tafel zijn geflankt, herneemt de jonge echtvriend die

innmiddels broodballetjes gefribbeld en zich nog eens heeft ingeschonken :

— „Nee, zoo heel heel gemakkelijk zullen ze Le Village niet bij den neus hebben. — Naar ik heel duidelijk bemerkte, deelt men dan ook ten volle mijn overtuiging.”

— „Maar Vil', hoe kwam jij dan het eerst op het denkbeeld?”

— „Wel, ze hadden mij immers uit Arnhem dat briefje gestuurd.”

— „Een briefje? Lief, je zegt me ook niets.”

— „Ja dat gaat ook zoo niet. Nú is 't wat anders. — Malsche biefstuk, maar dat mes is weer zoo bot als de drommel. Enfin, er was een briefje bij de justitie ingekomen, een anoniem schrijven dat mij werd toegezonden, met verzoek van geheimhouding en informatie. In verband met het lijkje dat hier de vorige maand was gevonden, meende de officier dat er op dien brief — ofschoon hij anoniem was — wel degelijk regard moest worden geslagen.”

— „En wat stond er in dat briefje Char?”

— „Ja maar, hoor je gezwezen Lies! — In platte bewoordingen: dat Hanneke Schoffels zoo vroom niet was als ze d'r uitzag en dat ze een kind....”

— „Nu ja dát begrijp ik wel.... Anders niets?”

— „Welzeker, dat we 't bewijs zouden krijgen als we haar eens onder den hollen eik op de hei niet ver van den Heksendans brachten, en er ook het mes in den grond zouden vinden waarmee ze 't gedaan had.”

— „O Charles schei uit, ik kan de biefstuk niet zien!”

— „Kom vrouwtje watte gekheid! Als je niet eet dan vertel ik niet meer. Fijn snijden hoor, heel dun, en dan een peertje er bij; kom drink maar eens. — Ferm!”

— „Ja gut, maar zóoveel wijn! zou dat wel goed wezen? En.... heb jelui dat.... je weet wel, gevonden?”

— „Ik had m'n plan de bataille goed gemaakt. Eergisteren wist ik alles, ofschoon ik er bijna niemand in mengde en zelfs de Haverkisten er geheel heb buiten gehouden. 's Morgens ging ik jagen, dat weet je. 't Was maar in schijn. Mossel had ik al vroeg, achterom over den Liesterbes-heuvel, met een schop naar de hei gestuurd. Nog geen tien minuten had ie vóór en ter zij van den boom in het zand gespit en gegraven of daar had ie”

— „O foei!” griezelt mevrouw en drukt haar servet voor de oogen.

— „Ja akelig en o foei — zeer tot je dienst!” herneemt Charles: „Maar zoo iets moet je bijwonen. 't Was me alsof ik 'en schat vond. Ja Lize, dat oogenblik, ja! dat gaf me een sensatie die ik m'n heele leven niet vergeet en voor geen geld had willen missen. Prachtig! Dán voel je dat er iets moois, iets ontzettend moois in je vak steekt. Je vindt het spoor; je grijpt het misdrijf bij zijn kleed; je”

— „En zag het er akelig uit?”

— „Een gewoon, een heel ordinair, dood gewoon boeren-broodmes.”

— „O God, niet verder! — En zou ze dáarmee?”

— „We zijn overtuigd m'n lieve kind, al zullen we de justitie in haar oordeel niet vooruitloopen,” zegt de burgemeester zeer deftig smekkend, terwijl hij Elize nog een paar gebakken aardappels bij de peertjes wil geven, maar omdat ze volstandig weigert ze voor zich zelven behoudt: „Ofschoon ik aanstonds alles heb voorzien zoo moest ik toch zoo veel mogelijk zekerheid hebben. Op mijn retour liep ik daarom even in De Luchte bij vrouw Schoffels aan; liet me een glas bier, en” — Charles maakt een knipoogje — „aan Diaan een snee brood geven, en zag toen, met één oogopslag, dat het mes waarmee ze het brood sneed, precies het formaat van 't mes had dat we zoo even bij den eik hadden gevonden.”

— „IJselijk Char, maar van jou heel slim. Daarom zullen de heeren ook wel dadelijk overtuigd zijn geweest.”

— „Alleen haar brutale liegen heeft hen nog een oogeblik doen wankelen, evenals haar prachtig uiterlijk hen mee van de wijs zou hebben gebracht. Verduivelde knappe meid!”

— „Zóo wordt dáar óók naar gekeken. Zóo.... Ik vind....”

— „O 't was een overheerlijke morgen Liesje....” plaagt de echtvriend: „En dan, óók onder vier oogen met die fleur de beauté van De Runt; hoe vaar je....?”

De peer die mevrouw Le Village in den mond stak was warm; men kon het haar aanzien:

— „Dat vind ik een laffe aardigheid Charles. — En dat voor een man; en....” Mevrouw sloeg de oogen neer en er kwam bijna een traan in haar oog.

Charles vond het laf van Lies om dáar iets in te vinden. 't Was immers gekheid.

De persoontjes in quaestie waren exemplaren van 't mooiste soort, dát was waar.... maar.... Pol, poes, luuk was de mooiste, nú vooral, zoo interessant: „En dan sans badinage,” besloot de burgemeester: „qualitate qua, met het gewicht der zaak voor oogen, dan zie je naar geen mooi. Waarachtig niet Lize.”

— „En wát zei jufvrouw Rooze?”

— „Weinig, verduiveld weinig. Ze was bereid op alles te antwoorden wat ik vragen zou, maar vertellen kon ze niets. Allereerst begreep ze niet waarom ik haar in deze zaak had betrokken.”

— „Hé ja, wáarom háar?”

— „Wel, omdat Joost Burik — Hannekes vrijer — dien ik gisteren namiddag zoo ongezocht aan boord ben geweest, een paar maal haar naam noemde, en zei dat juffer Rooze d'r alles van wist, en ook hoe best dat zijn Hanneke was.

Maar dat kwam faliekant uit. 't Was een verkeerd adres dat de arme Joost had opgegeven."

— „Och kom Charles, hoe dat?"

— „Wel, ofschoon ze niets bepaalds wist te zeggen, zoo vernam ik toch door uit te vragen — o daar krijg je zoo'n slag van, je moest me eens hooren — enfin, ik vernam dat zij tweemaal een ontmoeting met Hanneke had, waarbij woorden zijn gesproken die haar op het vermoeden brachten als zou de herinnering aan een vroegere liaison het meisje hinderen; maar, voegde ze er allerliefst onnoozel bij, dit bewees nog niets ten nadeele van Hanneke, en vooral niet dat ze zich aan zulk een vreeselijken misdaad zou hebben schuldig gemaakt. Och allerliefst, aardigst!"

— „Ik vind zulke discoursen met jonge meisjes eigenlijk hoogst indelicaat; men moet toch van dingen spreken die"

— „Maar in je betrekking poesje; in zulk een zaak, en, als men het delicaat behandelt."

— „Dingen daar een jong meisje nooit van hoorde of althans nooit van moest gehoord hebben."

— „Watblief Polleke! — Kom geef jij me éerst eens een heel aardig portietje van dat heerlijke schoteltje. Wacht, kun je wel bij de borden; niet zoo reiken"

Le Village staat op; geeft zijn vrouwtje een paar borden van het stomme-knechtje waarop de fruitmandjes met peren en hazelnoten, benevens beschuit, boter en kaas gereed staan, en herneemt nadat hij haar over het blonde hoofdje heeft gestreken en op verzoek de broche die alweer los zit heeft ter deeg gestoken:

— „Kom kom, toen jij vier jaar oud waart toen was je van die dingen al op de hoogte."

— „Char! ben je mal!"

— „Hé knolletje, je wist toch dat de moeders of mama's

kindertjes krijgen, is 't niet? En dat er soms kindertjes worden doodgemaakt dat wist je toch ook niewaar? dat hadt je immers al uit Klein Duimpje geleerd. Nu wees maar gerust wijfjelief, ik versta m'n wereld genoeg. 't Was alles zeer gepast, en ik dank God dat ik op 't idee kwam om haar te laten komen, want door háar heb ik de volle overtuiging gekregen. — Heerlijk schoteltje vrouwtje, deelie.... niet te droog.... O kind, ik heb in dit zaakje zoo prachtig geboft."

— „Geboft?"

— „Da's te zeggen door op het denkbeeld te komen Hanneke even in tegenwoordigheid van jufvrouw Rooze te ondervragen. Ja, 't is een canaille!"

— „Wie?"

— „Wel die meid. — Ze loog eerst zelfs stoutweg dat ze de juffer kende; later zei ze: ja! dat ze haar éens had gezien, maar dat ze toen van de kermis kwam en dol in 't heufd was 'ewest. Liegen Lies!"

— „'t Is zonde! — Maar zeg, jelui bent met haar naar de hei geweest.... niewaar, was dat....?"

— „Ja, entre nous, dat was de groote zaak. Immers volgens opgave in dat briefje moest ze maar eens onder den hollen eik worden gebracht, en — dát dee dan ook de deur toe."

— „Och kom.... heeft ze.... Och hemel!"

— „Nee, niets geen och hemels; ze wist van niets niemendal; fier comme une reine keek ze rond, en vroeg wat of ze hier doen moest? Maar...."

— „Maar.... lieve....?" zegt mevrouw en haar neusvleugeltjes en lippen bewegen zich zenuwachtig.

— „Het agiteert je beste. — Kom, van wat anders..."

— „Nee.... gut nee, nu je zóover bent.... nee! Ik heb er mee te doen; zoo'n arm schepseltje van een kindje!"

Als ik een kleur heb dat is geen wonder; zoo alles bijeen, en ik heb geen oogenblik geslapen na twaalfen, en 't warme schoteltje, en de St.-Julien. En ne wát was er toen?"

— „Wel kind, dat ik in weerwil van al die fierheid dadelijk zag dat ik volkomen juist had geoordeeld en zij de schuldige was.... Maar Lize, je beeft.”

— „Heer nee, ik kwam zóo,” zegt Lize en sluit vluchtig haar oogen: „Heusch, ik ben er doorheen. — En ne wat zag je dan?”

— „Wel, dat ze pas bij den boom gekomen zoo wit werd als dit servet. We waren achterom, over den Liesterbesheuvel, naar de hei gegaan, zoodat ze het hakhout uitkomende op eens bij den eik stond; zooals ik zeide fier, met het hoofd in den nek, maar, toen haar gevraagd werd of ze zich niet herinnerde wat ze hier deed, toen werd ze zoo wit als dat laken, en zei: „Wat denk jelui wel!” Toen haar het mes werd getoond, toen vervloekte zij zich zelve als ze er iets van wist. Dat was de proef op de som, zich zelf vervloeken; maar ik had toch medelijden want de roode lippen waren zoo blauw als een lei, en ofschoon het fiks koud was parelde het zweet haar onder den neus.”

— „Nou niet meer Charles, ik bid je....” zucht Elize: „Goeie God, hoe kan een moeder zoo zijn!”

Maar, niet alle moeders, lief mollig mevrouwetje met je rooie kleurtje en nú zelfs eenigszins rooie neusje — niet alle moeders in spe, zitten zoo gemakkelijk in haar zachten voltaire den zaligen stond te verbeiden. — Nu het eten is afgeloopen en Charles u een beschuitje met kaas heeft gemaakt en ook al het kwart van zijn peer — veel is u niet bediend — netjes geschild op de punt van zijn mes heeft toegereikt; nu hij zelf hazelnoten kraakt en knabbelt, maar U het restantje druiven geeft omdat hazelnoten heelemaal contrebande zijn; nu gij uw fijne mollige poot-

jes zoo subtiel in het water doopt omdat lang met de handen in koud water te zitten zeer nadeelig is, en terwijl gij straks met die handjes beschermend boven de hoop van uw leven gevouwen, in stilte zegt: „Heere ik dank U voor den overvloed Uwer zegeningen. Den grootsten zegen verbeid ik met een nooit gekende vreugd. Ik, ik zal het wel liefhebben en het wel aanmerken als een liefdepand mij toevertrouwd door U. Dank o Vader, amen!” nu gij zoo dankt, waarlijk innig en lief, nu staat u Hanneke, de ont-aarde moeder, steeds in bloediger trekken voor den geest. „Hoe is het mogelijk!” zucht ge nog eens, en terwijl Charles den stoel waar ge op zitten blijft, een weinig ter zijde in dien gezelligen hoek rolt, en u met de voetjes — die wel een beetje koud zijn — naar den vroolijk vlammanden haard keert, nu herhaalt ge alweder: „Hoe is het mogelijk, een moeder!”

Maar, lief mevrouwtje in omstandigheden: de omstandigheden kunnen zeer verschillend zijn. Zie, de ellendige Geert Holmena was niet Hannekes verleider maar de roover van haar eer. Het vroolijke wel wat dartele kind heeft hij bedwelmd met drank uit haar ouderlijk huis, en van dien stond af was haar jeugd vertreden, zoo niet haar gansche leven geschandvlekt en vernield.

Maar 't is waar, goed en lief mevrouwtje, zulke omstandigheden kunt gij u moeilijk voorstellen; die dingen zoo uit de mindere standen nietwaar, daar hebt ge vroeger in de stad — zelfs op uw kransje — nooit van gehoord? Och neen, en uw pa die heel ernstig en ouderling en zelfs iets van 't weeshuis was, zou in presentie der kinderen over zulke zaken nooit spreken, en, ma's pa was professor in de theologie, en dus . . . Neen 't is natuurlijk dat ge van die dingen geen groot verstand hebt, maar heusch, de omstandigheden kunnen zeer verschillen.

Er was gescheld. Burgemeester is buiten de kamer geroepen.

— „Watblief? Wie ben je?”

— „Mijn naam is Van Wall, mijnheer de burgemeester.”

— „En je voornaam?”

— „Mijn eigenlijke voornaam is Otto, maar sedert een paar maanden dat ik negotie doe, laat ik mij maar Miel noemen mijnheer de burgemeester.”

— „En wat wou je?”

— „Ik wou mijnheer de burgemeester verzoeken mij te willen permitteeren in deze gemeente mijn waren te verkoopen.”

— „Dat staat iedereen vrij man; als hij ten minste patent heeft.”

De man haalt een portefeuille te voorschijn:

— „Als de burgemeester het zien wil...”

— „Nee laat die boel maar zitten. Je moest anders met zulke dingen behoorlijk 's morgens op 't raadhuis komen, ik zit net aan tafel.”

— „Dat spijt me zeer mijnheer de burgemeester. U zult toch niet kwalijk nemen; een oogenblikje maar. Oprecht gesproken mijnheer de burgemeester, dan kom ik eigenlijk nog om een andere reden bij u, en wel omdat u de eerste van het dorp is, en...” hij doet een paar schreden in den gang vooruit, „omdat ik, ofschoon fatsoenlijk man, toch een zeer ongelukkig mensch ben mijnheer de burgemeester.”

— „Ja maar die praatjes daar kan ik me nou niet mee ophouden.”

— „Nee, dat wil ik ook niet mijnheer Le Village, maar als een fatsoenlijk man in 't ongeluk is en door een heele familie onrechtvaardig wordt behandeld, dan zal de zoon van den edelen kolonel Le Village en de schoonzoon van den braven referendaris Burkselhuis toch wel zooveel ge-

voel hebben om dien armen man een enkel woordje te gunnen."

— „Wat! ken je mijn familie?"

't Gelaat van den man beviel den burgemeester al heel weinig toen hij, meer onder de ganglantaarn gekomen, hem beter kon opnemen.

— „Zou ik den braven kolonel Le Village niet gekend hebben! Heb ik niet zelfs als kind op z'n knieën gereden!"

— „Ben je dol kerel, je liegt."

— „Liegen, nee mijnheer; wél arm en getrapt in de wereld, maar liegen daarvoor beware me God! — Vóór 't jaar 30 mijnheer Le Village — toen ik een aankomend jongentje was, lag uw papa toen niet in den Haag als ritmeester bij de kurassiers?"

— „Ja."

— „En woonde in de Lange Pooten schuin tegenover het Plein?"

— „Ja. In 29 ben ik daar geboren."

— „U waart de afgod van de familie. 't Zou naar vleierij zweemen, maar u waart dan ook een pracht van..."

— „En kwam jij toen dikwijls bij ons aan huis?"

— „Dat is te zeggen niet dikwijls; tweemaal met mama. Mama weet u, was een schoolvriendin van de uwe. Ze maakten elkander zoo over en weer een visite, en zoo kwam ik mee. In 32 is uw familie toen naar Haarlem gegaan. Ik zie de portretten nog boven de canapé hangen, met de wapens er op in de hoeken. Uw ma met pofmouwen, jawel ik zie ze: lief mooi gelaat! en uw pa met de Willemsorde op de borst; kniestukken — jawel."

— „Zet die mand met negotie maar even neer als ie je zwaar is. Was je mama de weduwe van den conrector Van Wall uit Breda?"

— „Om u te dienen!” — De koopman haalt weer de portefeuille te voorschijn. Uit een doopakte die met papier en roode ouweltjes bij elkaar is gehouden, blijkt zeer duidelijk dat alles waar is wat hij zegt. Ook de binnenlandsche pas, afgegeven door den commissaris van politie te Utrecht, bevestigt de waarheid zijner woorden, want „Otto van Wall, koopman in kramerijen,” is wonderwel uit dat signalement te herkennen, en vooral wordt zijn indentiteit volgendend bewezen door de heesche stem die inderdaad een zeer merkbaar teeken tot herkenning is.

— „Laatstelijk ontslagen uit de Ommerschans....?”

— „Ja mijnheer Le Village: ontslagen uit de Ommerschans wegens uitmuntend gedrag; maar toch...” ’t was naar om te hooren: „toch getrapt door de familie.”

— „Waar woont je familie?”

— „Sedert den dood van mama in 42 en van oom Willem van Wall te Rotterdam, nu vijf jaar geleden, bleef mij geen andere familie over dan een oom, ongeveer van mijn eigen leeftijd die te Rotterdam woont, een man die....”

— „Ik ken dien heer. Wou je een voorspraak bij hem?”

— „’t Zou wat baten beste mijnheer Le Village; als alle menschen harten hadden zooals.... ja, zooals bij voorbeeld de familie van mevrouw....” Weer haalt hij een vuilachtig briefje uit de portefeuille te voorschijn: „Lees maar mijnheer; de arme koopman houdt zich niet op met leugens al werd hij getrapt.”

Terwijl Miel het briefje blijft vasthouden doorloopt Le Village een schrijven van zijn schoonvader, waarbij deze aan den heer O. van Wall, uit oude relatie een coupon van f 3.96 toezond, met den gemoedelijken raad aan ’t slot, om de zwakheden die hem ongelukkig maakten te leeren bestrijden en God daartoe te bidden om kracht.

Er bestond geen twijfel, dat schrijven was echt. Papa

Burkselhuis was er uit te proeven, goedgehartig in den hoogsten graad en door en door vroom.

Le Village stond een oogenblik in gedachten. Ja, hij meende zich nu iets te herinneren :

— „Je oom zal je aan je lot overlaten omdat je de geheele familie oneer en schande hebt aangedaan.”

— „Juist, juist mijnheer de burgemeester; maar u weet beter dan ik hoe dikwijls God eischt dat men vergeven zal; en als iemand zich dan beteren wil. En.... als alles uit zwakheid is en een loslating Gods! Nee 't is hard mijnheer de burgemeester, en dat vindt mevrouws papa, de goede mijnheer Burkselhuis ook. Maar....”

— „Wat is daar lieve?” roept mevrouw Le Village op den drempel der huiskamer: „Tijding van huis....? slechte tijding....?”

— „Nee kind! — Wacht even koopman.”

Le Village gaat met zijn vrouw in de kamer. Elize is spoedig op de hoogte.

— „Die arme man!” zegt ze: „Ja 't is goed. Mietje zal dadelijk een flink bord soep warmen en nog wat er bij. Laat hem maar in het spreekkamertje gaan. Ik kom zóo bij je hoor! Hoe interessant hé! Van zulk een familie en dan met een mand negotie loopen. Dat is haast net als die Duitsche graaf of baron met dat orgel, of de man en vrouw die zoo zingen langs de huizen — die geschaakte freule, je weet wel. Onvergeeflijk van zulk een familie!”

Eenige minuten later geniet Miel de koopman een tweede editie — maar niet vermeerderd en verbeterd — van het diner der Le Villages.

Le Village wil intusschen nog eens 't een en ander van „dat heer” vernemen.

Zijn vrouwtje komt met eenigszins holle lenden achter

hem aan, want ze wou dat wel eens hooren; er was iets romanesks in, en gevaar was er in geen geval, vooral niet als Charles er bij bleef !

— „Met plezier mijnheer Le Village, met plezier wil ik u alles detegeeren; ik maak er geen geheim van,” zegt de slecht gekleede man met zijn heesche stem terwijl hij éven met het servet langs den slordig geschoren baard raspt, maar dan ook — zeer comme il faut — het servet in de drie vouwen plat onder het bord legt.

— „Ook tot mevrouw, die zoo liefderijk voor een ongelukkige is — juist als haar edele vader,” vervolgt Miel, „durf ik gerust van mijn ongeluk spreken. 't Is een korte geschiedenis: Ik was de oogappel van mijn zalige moeder. Zij beminde mij zooals geen andere moeder haar kind kan beminnen....”

Mevrouw Le Village kwam zachtjes: khm hm, maar luisterde toch met innige belangstelling.

— „Zij stierf; toen was ik zestien jaren oud. O! met háar was het alsof de spiritus sanctus van mij was weggenomen! — Van wat mij overbleef kon ik met behulp der Rotterdamsche familie studeeren. Ik vertrok naar Groningen, maar — o ongeluk! dat studeeren was mijn verderf; ik was een ieders vriend, l'enfant chéri. 't Zijn sterke beenen die de weelde dragen — en, ik was zwak! Zwakte is altijd mijn fout en mijn ongeluk geweest. Ik werd meegesleept. In de ponerologie der jongelui die ik in den aanvang verafschuwde, kreeg ik allengs behagen; de zonden der jeugd lokten mij aan; ik struikelde en viel, viel gedurig, en....”

— „'t Is niet noodig om dat alles te vertellen,” zegt Le Village, zonderling bewogen bij het hooren van een verhaal dat de onmiskembare blijken van waarheid draagt, terwijl het gelaat van den armen man in weerwil van

zekeren trek die aan een goede afkomst deed denken, hem toch onwillekeurig bleef terugstooten.

— „Heb je een academischen graad gekregen?”

— „Nee, o nee mijnheer: Van het eene tot het andere verleid, door zedelooze vrouwen bedrogen, liet ik in mijn vierde studiejaar een schuld te Groningen achter die maar ten deele door mijne familie is betaald geworden. Twee jaren later, dat was in 47, moest ik — bij een boer be-
steed — met den ruwsten handenarbeid mijn brood verdienen. Wat ik daar leed was onbeschrijfelijk, en letterlijk zou ik onder dien druk zijn bezweken.... Och mevrouw, zoudt u alsjeblief niet een klein slokje drinken voor me hebben, al is het maar water, als het u niet derangeert?”

— „Blijf maar Lize; ik zal wel even....”

— „Nee Char, laat mij....” Zacht: „Die arme stakker!”
In den gang, zachter: „Maar, alleen bij 'em blijven....
merci. — Wat een scènes vandaag! Guns, we hadden ook kunnen bellen.”

— „Da's waar,” zegt Charles; „maar nu zal ik maar even zelf de wijnflesch halen; zoo'n vent die 't beter gewoon was niewaar?”

— „Goeiert! 't Zal 'em verkwikken.”

Intusschen ziet Miel, de snuisterijen koopman, de kleine kamer rond. 't Is maar een spreekkamertje voor de veldwachters. Mooi is anders, denkt Miel, maar 't zijn beste menschen! Goed getroffen! — Daar glinstert iets op den grond. Miel ziet vluchtig naar de deur en — raapt het op.

Een oogenblik later keert Le Village, door Elize — met nog holler lenden gevolgd, in het kamertje terug, en, als Miel niet weet wat hij zeggen zal van de goedheid dat mijnheer hem zelf een glas wijn komt schenken, dan zegt mevrouw:

— „Drink maar eens vrind, wij gunnen het je graag. En ben je toen bij dien boer gebleven?”

— „Ik verzoek wel excuus mevrouw: toen was het dat ik door de protectie van mevrouw de douairière Van Riddervoorst, een veel oudere vriendin van mama, of eigenlijk door haar broeder den baron Van Breeland, lid van den Raad van State....”

— „Och kom, kent u dien? uit den Haag? daar hebben we nog onlangs mee gedineerd,” zegt mevrouw Le Village. „Hé, kent u dien ook?”

— „O zeer goed mevrouw. Enfin, door die protectie kreeg ik een inferieure betrekking bij Binnenlandsche Zaken, maar ach, het sedentaire leven zou mij den genadeslag hebben toegebracht. Niewaar, vrij gewend; laatstelijk altijd de buitenlucht ingeademd. — Pardon u is te goed, twee glaasjes méér niet. — A-ja, met uw verlof mevrouw, toen u weg waart zag ik dit op den grond liggen.... Misschien van uw kleed gevallen. Ik zou 't haast vergeten.”

Le Village neemt Elizes kleine juweelen broche aan: Hij krijgt waarachtig respect.

Het nette vrouwtje op slordigheid betrapt, kleurt even, en zegt: dat ze het wel gedacht heeft, want dat dat oogje te veel is uitgebogen, en moffelt het mooie speldje — een dierbare herinnering — spoedig in den zak van haar japon, en vindt dien man „toch ijselijk eerlijk.”

— „En verder, hoe ben je toen naar de Ommerschans gekomen?” vraagt de burgemeester vriendelijk.

— „De familie meende dat ik uit luiheid of uit onwil het Ministerie heb verlaten. Maar, er was een meisje mijnheer Le Village; men dwarsboomde mij. Om kort te gaan, men zegt soms iets meer dan men verantwoord kan, en, door allen losgelaten teekende ik voor koloniaal. 't Is niet om zich op z'n stand te verheffen mijnheer de burgemeester, maar wat ik gevoelde onder dat gemeene volk te Har-

derwijk, ik, die met jongelui uit de hoogste coteries had verkeerd...."

— „Guns ja, — hê! dat is te begrijpen!" zegt mevrouw.

— „Enfin, men beleedigde mij; ik verdedigde de eer mijner familie, en kreeg bij die gelegenheid een slag hier op de borst, zoodat ik zes maanden in 't hospitaal heb gelegen en tot nu toe met een zwakke gezondheid, die vermoeiende heeschheid behouden heb. — Nee dank u, stellig; ik drink zeer weinig wijn; ik ben er zelfs vroeger nooit een vriend van geweest."

— „Wil je wat water met suiker?"

— „Dank u recht vriendelijk mevrouw. Dan liever nog een enkel half glaasje. Maar ja, ik houd u op. Enfin, om redenen van gezondheid uit den dienst ontslagen, heb ik eenigen tijd bij vrienden gelogeerd; vervolgens terwijl de familie mij aan alles gebrek liet lijden, of althans zoo goed als geheel haar hand van mij aftrok, zocht ik, door den nood gedreven, zoo goed ik kon in mijn behoeften te voorzien. — Helaas! waartoe kan een mensch niet komen! Nolens volens sprak ik somwijlen den gegoeden naaste om een aalmoes aan, totdat een samenloop van droevige omstandigheden — waarin alweder een allerliefste en voor 't overige engelreine zadelmakersdochter betrokken was — mij van den goeden weg dien ik zoo gaarne zou bewandeld hebben, als het ware verstiet, en ik, de zoon van den edelen, helaas te vroeg gestorven doctor Van Wall, door mijne familie vertrappt en verstooten, in de stichting van de Ommerschans een toevluchtsoord moest zoeken."

— „De stakker!" zucht mevrouw Le Village zeer zacht en voelt dat haar oogen vochtig worden. — 't Is niet goed voor Elize, denkt de burgemeester en zegt:

— „Lieve, qualitate qua heb ik met.... te.... hem....

nog een woord te spreken." — De twee q's worden door de burgermeestersvrouw nog al ontzien.

— „Neem een klein beetje nitri en doe de vilten pantoffels aan," fluistert Charles terwijl ze heen gaat, en zij, ze fluistert weerom:

— „Donnes-lui pour moi un deux-cinquante; veux-tu? — Goeien avond vrindschap. Ik zal nog wel eens bij papa naar je informeeren, hoor!"

— „O duizendmaal dank, God zal 't u loonen mevrouw, en mijn grootste respect aan mijn eenigen weldoener," zegt de koopman; en, met de kin op de borst voegt hij er bij: „Maar nog zulk een gift bovendien. O, u zult mij niet kwalijk nemen mijnheer, maar ik zou mevrouw ten bewijze mijner erkentelijkheid zoo gaarne een paar stukken savon offereen, van het beste soort!"

Mevrouw verdween in den gang. Zij schaamde zich een beetje. Immers die man kende wel Fransch en heeft het verstaan. Onwillens had zij hem beleedigd. Zij zou het echter wel zoeken goed te maken. Foei! het hoofd loopt haar ook om.

— „Alles is nu goed en wel," zegt de burgemeester een oogenblik later nu hij met Van Wall alleen is, en zijn stem herneemt iets meer den toon van gezag: „maar ofschoon wij ter wille van je naam medelijden met je gevoelen, zoo blijkt toch uit alles wat je vertelde dat je een gemeene rol in de wereld hebt gespeeld; dat je je vaders naam schande en oneer hebt aangedaan en altijd een loszinnig ergerlijk leven hebt geleid."

— „Waarheid! volkomen waarheid mijnheer de burgemeester! Noem mij een liederlijk sujet; noem mij een ivrogne; reken mij bij dezulken van wie men zeggen moet: het ware beter dat hij het daglicht nooit aanschouwde...."

— „Nu nu...." Komt Le Village met een beschermende geste.

— „Nee mijnheer, nee! noem mij zelfs een verkwister, een misbruiker der gaven mij door God geschonken; een luiaard in 't eind, maar zeg niet dat ik slecht was mijnheer de burgemeester, zeg dat niet; nee, u die zoo liefderijk waart zou ik geen hard woord willen toevoegen, maar toch: die sta zie toe dat hij niet valle. En als God u loslaat wie zal u staande houden! Zie mijnheer Le Village, ik veracht mij zelf, maar U doet het mij niet.”

— „Verachten komt niet te pas; en bovendien ik weet maar al te goed hoe het soms gaat in de wereld; maar daarom kan ik je levenswandel niet goed noemen.”

— „Zekerlijk niet, wie zou dat kunnen; maar mij trappen?”

— „Nee dat is onredelijk man, zeker, en onchristelijk bovendien. Toch schijnt men je aan een kleine negotie te hebben geholpen. Deed dát je familie dan niet?”

— „Och, spreek niet meer van die menschen, van”

— „In ieder geval je doet nu negotie, en je mand scheen mij tamelijk wel voorzien. Waarom kwam je eigenlijk hier en ons dat alles meedeelen?”

Otto van Wall komt den jeugdigen burgemeester een schrede nader: „Omdat ik zeker wist hier medegevoel te zullen vinden. Uw naam was er mij borg voor. — Mijnheer Le Village ik ben een rampzalige!”

Le Village maakte onwillekeurig een kleine achterwaartsche beweging. 't Was toch een heel leelijk ingevallen taankleurig „bakkes” dat die snaak er op nahield, en, zijn adem had iets naars alcoholisch. Doch — 't was waar, hij heeft zich zelf een dronkaard genoemd. De kerel, zoo gemeen als hij was, verdiende respect; ja respectabel was hij door zijn eenvoudige oprechtheid. Wat er ook wezen mocht, de man van fatsoen was terstond in hem te herkennen, ofschoon hij misschien wel wat veel jacht op vreemde

woorden maakte. Maar — inwendig goed, jawel! Alleen verleid door de omstandigheden. De arme drommel!

— „Ik ben een rampzalige,” herhaalt de man op zeer heeschen toon: „Verstooten, verlaten door iedereen en zelfs de vrouw die mij nog liefhad.... ze is mij ontvallen.”

— „Zoo, is die gestorven?”

— „Ik mag er niet aan denken. Maar....” en de man ziet er bij de volgende woorden nog rampzaliger uit: „maar, rond te loopen met de hoop dat een pand onzer liefde leeft; dat een kind, voor jaren in jeugdige onbedachtzaamheid verlaten, verstooten, nog ademt! Van stad tot dorp te trekken met de gedachte aan de mogelijkheid nog eens van reine lippen den lieven vadersnaam te zullen hooren; door de vingers van een eigen, een eigen kind de zondige oogen te worden digtgedrukt, terwijl het stamelt: Vader ik heb u lief....!”

Hoe goed dat Lize weg is, zij kreeg het op de zenuwen.

— „O mijnheer Le Village, die hoop, die émotie met zich te dragen en niet te weten — het recht niet te hebben....”

— „En waar, bij wie zou dat kind dan wonen?”

— „Ja waar? Bij wie....? Wie is het die mij trapt, wie?”

— „Zou het bij je eigen familie zijn?”

— „U zegt het mijnheer de burgemeester! U zegt het.”

— „Ben je gek, ik.... ik weet er niemendal van.”

— „Verschooning, zoo meen ik het niet. Maar, zonder dat ik het zeg, zegt u het, evenals iedereen. — Mijnheer Le Village, ik zoek mijn kind!.... U voelt wat dat beteekent.”

— „En hoe oud is dat kindje?”

— „Zeg dat ik krankzinnig ben, dat ik in delirium verkeer.... maar ik weet het niet. Wij waren jong, dat weet ik. Zij was Koenradientje uit de Corbeau te Gro-

ningen; ik student, zoo'n kleine achttien jaar geleden. Ze heeft me toen met de familie bedreigd en"

— „En eerst nú ga je die zaak onderzoeken! Wist je dan niet....?"

— „Weten! weten mijnheer de burgemeester. Als ik dat had geweten zou ik dan — al was het maar uit eigenbelang — een oogenblik gewacht hebben om mijn kind te reclameeren. 't Was door Gods bestiering dat ik nu ruim vijf weken geleden op het onverwachts bij het stations-koffiehuis te Utrecht woorden opving die mij zeiden: Van Wall je hebt een kind; Otto er leeft een wezen dat je zal liefhebben. Ignoti nulla cupido! maar toen, toen die hoop was opgewekt Ja!"

— „En wat heb je toen gedaan?" vraagt Le Village en 't schijnt hem toe alsof de man steeds fletser van blik en heescher van stem wordt.

— „Toen heb ik alles aangewend om den heer van wien ik die woorden had opgevangen — een zekeren heer Slik of Slikke te spreken, maar ik vond hem noch in Arnhem noch te Zutphen waarheen hij gereisd was. Den slijter aan wien hij alles verteld had durfde ik niet op te zoeken, want deze jongemensch had gedreigd mij de deur te zullen uitwerpen. Twee brieven door mij aan mijn oom te Rotterdam geschreven, werden als naar gewoonte niet beantwoord. Toen heb ik hem nogmaals bezocht...."

— „Wien?"

— „Mijn oom, den rijken Rotterdamschen koopman, den eenige die buiten mij nog onzen patricischen naam draagt. — Ik spreek alles oprecht en naar waarheid mijnheer de burgemeester; ik zoek mijn schande niet te bedekken, maar, omdat ik een kleine bedreiging met mijn persoon had laten aandienen, en hij mij dus wel moest te woord staan, zoo werd ik toch door dien overmoedigen

rijkaard zóo onheusch en zonder eenig antwoord met een aalmoes ter deure gewezen, dat ik voor 't eerst een gevoel van wraak in mijn borst voelde gloeien. Doch, ik weerlooze man — hoe had ik mij kunnen wreken!”

— „Die gevoelens zou ik ook maar niet aankweeken. Een man die nog eergevoel bezit en zich beteren wil....”

— „Zie mijnheer, u spreekt als een vader; ja, had ik altijd zulke raadgevers gehad, maar....”

— „En toen, wat deedt je toen?”

— „Ja toen! Had ik dan geen recht, als hij een kind van me onder zijn voogdij heeft?”

— „Heeft hij dat erkend?”

— „Erkend, nee mijnheer Le Village, maar ontkend evenmin. Zie, het recht is de wereld niet uit, en als men dan meent zijn eigen kind te hebben gevonden, te hebben gezien, en alles zich vereenigt om een vaderhart te divelleeren mijnheer de burgemeester, neemt men dan niet zijn toevlucht tot hem bij wien men hulp kan verwachten?”

— „Ik help waar ik kan — althans wanneer mijn plicht het mij toelaat,” zegt de burgemeester, en ziet bescheiden naar den grond maar verkiest tevens de hand niet te zien die hem wordt toegereikt:

— „Waar heb je je kind gevonden?”

— „Zij is, indien alle renseignementen juist zijn, op de kostschool van madame Marnix, in het dorpje Akkersveen. — O mijnheer, wat ik gevoelde toen ik meende haar van verre te zien, dat kan niemand gelooven. Later heb ik nog eens een halven dag gegluurd door het tuinhcek, totdat ik uit vrees voor achterdocht van de zij der politie mij verwijderen moest. — O 't was navrant.”

— „En heb je haar niet te spreken gevraagd?”

— „'t Is al een groote vergunning dat ik op dat fijne instituut in de keuken word toegelaten en door interme-

diair van een dienstmeid of een inferieure secondante, aan de dames iets verkoopen mag. Soms gaat de heele mand naar binnen mijnheer. En, wat kon, wat mocht ik doen! Och — men wil zijn eigen kind niet in opspraak brengen, de mogelijkheid van mis te tasten; ik zeg de mogelijkheid! de schaamte daarbij... de schaamte.... ja.... en toch!”

’t Was te zien dat het verhaal den ongelukkige hoe langer zoo sterker aangreep; hij leunde trillende met de rechterhand op den stoel en zocht nu bovendien een steun met zijn linkerhand op de tafel.

— „Ga maar zitten,” zegt Le Village, en, op de vraag: och, of mijnheer niet een klein beetje spiritus of een lepeltje eau des carmes in huis had, want.... het hartwater, o.... Op die vraag schelde de burgemeester en gaf den armen man spoedig daarop wat nitri uit het fleschje van mevrouw.... maar nee! nee! water moest er niet bij — dat hartwater. O!

Het scheen den arme goed te doen.

Le Village heeft nu allen wrevel, iederen weerzin tegen het uiterlijk van dien ellendige, als dwaas als onchristelijk misschien, ter zijde gezet. ’t Is waar, die man was rampzalig door eigen schuld, maar wie duivel wist wat er van hem — van Charles le Village zou geworden zijn indien hij verleid was geworden, als God hem niet bewaard — of beter als God hem niet met wat meer verstand en enfin, met wat meer soliditeit dan anderen geschapen had!

— „Arme drommel!” zegt hij half luid, want nu weet hij alles. Langs den zachtsten weg wil die stakker zijn recht zoeken: Hier op het dorp moet een vriendin wonen van het kind dat zijn gansche gedachte inneemt. Eerst heeft men hem op een dwaalweg gebracht; maar nú heeft hij haar spoor gevonden. ’t Moet een jufvrouw Rooze zijn, en de burgemeester van de plaats zal weten waar zij woont,

zal haar waarschijnlijk kennen, zal hem — die vraag is misschien zeer vermetel — een paar regels willen meegeven, om die vriendin te zeggen dat de arme koopman vertrouwen en geloof verdient, al is hij een zondaar voor God en de menschen.

— „Ik zal zien, ik zal zien. Zit nog maar even. Zoo aanstonds kom ik weerom.”

Het hartwater schijnt den arme ontzettend te kwellen. Dat de spiritus hem goed zal doen, hij gelooft het zeker, want, met trillende hand vat hij nogmaals het fleschje, neemt een teugje, en nog en nóg een, en, nu wordt het beter; ja „die brand brandt het weg.”

In een papiertje zitten drie „deux-cinquantés” gevouwen, één van Lize en twee van den goeiert. Dat papiertje glijdt in den zak van den armen Van Wall, terwijl de weldoener den beweldadigde verhindert zijn dank, zijn eeuwigen dank te stamelen voor zooveel barmhartigheid. Maar, nog meer dan de ontvangen schat is den arme het briefje waard dat die gevoelende burgemeester hem ter hand heeft gesteld.

Charles heeft geschreven:

„Aan Mejufvrouw Rooze. Huize De Runt.

„Zeer Geachte Mejufvrouw!

„Op verzoek van brenger en houder dezes, attesteer ik volgaarne: dat hij — Otto van Wall — bij mij en mijne familie bekend, zeer geloofwaardig is; dat hij met de edelste voornemens bezielde, vast heeft besloten den goeden weg te bewandelen dien hij vroeger wel eens verliet, en dat zijn belangrijk verzoek uw ernstige overweging alleszins verdient.”

Noeme mij met de meeste hoogachting,

Uw zeer Dw. Dienaar:

CH. LE VILLAGE.

8 Dec. 1859.

Burgemeester van Mulderspeet.

Overkropt van aandoening — de tranen glinsteren den armen Van Wall in de holle oogen — zenuwachtig trillend, uit hij nog duizenden malen zijn dank. In den gang teruggekomen, heeft hij werk de mand met kramerijen weer op te nemen. Le Village is hem daarin, ofschoon met eenigen weerzin, behulpzaam.

— Ja, jawel, dat fleschje eau de Cologne en dat puike stuk zeep en dat scheerspiegeltje moet mijnheer Le Village aannemen. Jawel! Eeuwig dankbaar! Jawel! En zegen over het huis en de lieve mevrouw!

— „Dag man!” roept een vrouwenstemmetje in de deur der huiskamer: „Je moet morgen nog maar eens aankomen hoor.”

— „Ja, jawel.... God zal u zegenen!” hakkelt Miel, en, overvol, drukt hij nu toch zijn klamme hand in de hand — „enfin” — van den jeugdigen weldoener, en treedt de voordeur uit die burgemeester zelf heeft geopend.

Links in de richting⁷⁷ ziende die Le Village hem aanwijst, zegt hij: „Ja juist, daar zal ik logeeren. Jawel, en morgen zal ik naar De Runt gaan. Merci!”

— „’t Ligt een groot kwartier achter den molen hier in deze richting,” zegt Le Village weder en wijst naar de zijder kerk: „Voorzichtig met die goot in het donker, voorzichtig! Goeien avond! — Ha! dominé. Ei, hoe gaat het? Kom binnen, kom binnen!”

VIERDE HOOFDSTUK.

Buiten is het koud; deksels koud.

In de huiskamer der Le Villages is het smakelijk warm. Het theewater zingt er zoo recht gezellig, en de haardkachel die straks gloeiend stond, doch nu een weinig is opengezet, snort of bromt de tweede partij.

Het voorkomen van dominé is tamelijk geprae-occupeerd. Uit de omstandigheid dat de kraag van zijn overjas ter linkerzij dubbel of met de punt naar binnen zit en rechts het witte boordje naar beneden heeft gehaald, terwijl het ophanglusje van achteren steil in de hoogte staat, uit de haast die dominé schijnt gemaakt te hebben mag Le Village mede besluiten dat er iets bijzonders is en, hij gist wel wat.

— „Ik wil niet hopen mijn vriend, dat je zieken hebt,” zegt dominé terwijl hij nog in den gang de sterke spirituslucht besnuffelt.

— „Nee volstrekt niet; alles is patent.”

Le Village ziet even in het spreekkamertje. Het apothekersfleschje staat zonder kurkje; bijna niets is er meer in. De man heeft misschien wat veel genomen, doch 't grootste gedeelte zal zeker vervlogen zijn.

Ja dominé is zeer geprae-occupeerd. Hij neemt zelfs bijna geen notitie van Elize die bij dominé's binnentreden haastig het werk van Dr. Allebé, getiteld: Het kind in zijn

eerste levensjaren, onder haar sleutelmandje legt en, ter halver wege opgestaan, hem vriendelijk groet.

Zeker! dominé zal even zitten, even, en.... zijn jas uitdoen, ja, 't is hier warm; hij moet vriendelijk verzoeken de deur open te laten want eigenlijk is het hier om te stikken! Buiten niemendal koud; ten minste niet koud genoeg om zoo te stoken. En dan als men allerlei „bisboeljes” en grove onaangenaamheden heeft.

Elize schuift haar stoel een weinig meer achter het laag afhangende tafelkleed en legt de plooiën van haar japon dubbel over het been dat naar de deurzijde is gekeerd, want, daar kwam een kou in van geweld! — Hoogst nadeelig!

— „Tocht het ja niet lieve.... met die deur?” zegt Charles.

— „Maar tochten is onmogelijk m'n waarde heer; indien er twee deuren openstonden dán! A propos wat ik je zeggen wilde, 't is een vreeselijke geschiedenis, ontzettend! Je weet het natuurlijk, maar ik ben schandelijk, aller schandelijkst gecompromitteerd! Ik.... m'n huis, m'n pastorie, m'n familie in den hoogsten graad! — Dankje.... Of — ja toch, ik zal een sigaar rooken. Ik.. ke, ja, altijd ben ik er tegen geweest om dat schepsel uit die kroeg in huis te nemen; maar het geval ligt er toe. Liefde denkt geen kwaad, of wil althans geen kwaad denken. Zoo ben ik de dupe, of eigenlijk het offer mijner goedheid geworden. En nu Le Village, nu ik mijn recht doe gelden, mijn geweten heb geraadpleegd; nu ik mijn huis zuiveren wil van zulk een smet; nu ik als vader niet duld dat zulk een zinnelijk boosaardig schepsel een seconde langer onder het dak zal blijven met mijn eigene dochters — we zouden die deur nu wel dicht kunnen maken — in één woord met meisjes,” vervolgt Haverkist terwijl Le Village de deur gaat sluiten, „met meisjes, die zelfs geen begrip van

zulk een zonde tegen God en tegen den heiligen Geest hebben; want ja, ik noem de onreinheid een zonde tegen den heiligen Geest; nu ik die bezoedelde wil verwijderen uit mijn huis, en met Paulus zeg: „Hebt ook eenen afkeer van deze!” nu wil men zich tegen mij verzetten; nu steekt men het hoofd boven uit; nu janken die vrouwen als bezetenen en maken bijna gemeene zaak met die ontuchtige deerne die.... die....” Dominé blies vervaarlijk groote rookwolken voor zich uit, welke wolken echter, nu niet meer naar de deur, maar langs Elize heen naar de lamp trokken, om zich onder de kap te verzamelen en er boven weer uit te komen.

Mevrouw Le Village heeft nooit zoo heel veel sympathie voor dominé gehad, maar nú vindt ze hem bepaald onverdraaglijk. Opstaande gaat zij naar de zoo even gesloten deur en zet haar open, ofschoon op een kier. Zulk rooken, hier bij haar, het was meer dan onbeleefd, het was indiscreet! En dan — men moest de daad van Hanneke Schoffels verafschuwten, ja zeker; maar om nu los te trekken zooals dominé Haverkist deed dat was letterlijk akelig. — Goed zoo, Charles zegt dat dominé wat haastig is te werk gegaan. Hij had gehoopt dat dominé den bekomen wenk zou hebben begrepen om vooralsnog geen ruchtbaarheid aan de zaak te geven en Hanneke bij zich in huis te houden, totdat — wel mogelijk binnen zeer korten tijd — een bevel tot inhechtenisneming tegen haar zou verleend zijn. Hij — Le Village — heeft met zooveel omzichtigheid geageerd, en ook heden zijn de rechter-commisaris en de officier, door hem voorgelicht, zoozeer met vermjding van alle opspraak te werk gegaan, dat het hem zeer leed doet te vernemen dat dominé nu reeds Hanneke uit zijn woning heeft verwijderd, waardoor een voorloopige aanhouding misschien zal noodig worden.

Haverkist, ofschoon hij zich zoekt te bedwingen, wordt rood van kwaadheid. Om de vier of vijf woorden dampst hij dat men den rook wel snijden kon. Van de zij der plaatselijke politie had hij, als particulier en vooral als predikant, medewerking verwacht en geenszins zulke terechtwijzingen.

— „Je moet me niet kwalijk nemen m'n goeie man,” zoo gaat hij voort: „maar ik zie er een groote on . . . on . . . ondelicaatheid in, vis-à-vis den herder en leeraar eener gemeente, om zijn huis, zijn pastorie tot een knip voor een ligt vrouwmensch of tot een preventieve gevangenis te willen maken. Ik dacht dat daar je kamer op het raadhuis voor was. Denk je dat ik m'n lieve zedige meisjes aan den verpestenden adem van zoo'n uitbraaksel mag prijsgeven, en . . .”

De onderlip van het lieve mevrouwtje trilde.

— „Dominé, neem mij niet kwalijk . . . maar die toon . . .” valt ze in, en nogmaals zegt ze: „neem me niet kwalijk, die toon . . . ik dacht . . . dat u . . .” mevrouw schonk water in den trekpot, maar, 't plaste over het theeblad heen: „dat u zachter zoudt oordeelen. Zeker 't is slecht; maar . . . op die wijze, daar kan ik niet tegen. Dat meisje is toch . . . niewaar Charles? Zij is toch een mensch . . . zij . . .”

— „Toegegeven! Toegestemd! Ik ontken dat niet mevrouw!” roept dominé: „maar zij is ook een vertreedster van Gods woord, een . . .”

— „Dominé,” zegt Le Village krachtig, nadat hij zijn vrouwtje ter wille van Hanneke zoo wit zag worden als mooi Hanneke het zelve in den morgen werd: „Dominé, mijn vrouw is wat gevoelig, en, in omstandigheden die . . . In één woord, men dient het gevoel eener vrouw wat te sparen.”

— „Men dient, men dient! mijnheer de burgemeester!”

zegt dominé opstaande in drift: „Wat mij betreft, ik zal weten wat ik dien, en dat wist ik al toen mijnheer de burgemeester nog ver te zoeken was, of misschien nog in den kinderstoel zat.”

Dat ging te ver. Maar gelukkig Le Village houdt zich in, misschien ter wille van zijn vrouwtje, misschien uit achting voor zich zelfen dewijl hij den „dominé-parvenu” te zeer beneden zich rekent:

— „Het zal mij genoeg doen dominé, indien u ons nog eenige oogenblikken uw gezelschap wilt schenken, doch op deze, zoowel voor mijne vrouw als voor mij zeer onaangename wijze mag ik niet wenschen dat ons gesprek wordt voortgezet.”

— Onaangenaam voor haar! voor hem! Goede God! hoe konden de menschen toch zoo dwars en onhandelbaar zijn. Nu verbeeldt zich die altijd voorbarige burgemeester, met z'n zotte edelachtbaarheid, nu verbeeldt zich dat wijsneusje van een vrouw, die meende dat er van Adam af nooit iets interessanter was geweest dan zij met haar hoop op een duplicaat wijsneus, nu verbeelden zich die kinderen dat zij nog de beleedigde verongelijkte partij zijn; dat hun eer, dat hun naam er onder leed of door het schandaal gecompromitteerd werd. O die menschelijke domheid en onvatbaarheid om zich op het ware standpunt te plaatsen!

— „Weet je wát m'n goeie man,” zegt dominé terwijl hij de overjas weer aantrekt en zich afwendt nu Le Village hem helpen wil om den weerspannigen kraag op de rechte plaats te brengen: „Weet je wát? Als ze het hart heeft bij me terug te komen, dan zal ik Mossel zeggen dat hij ze bij jou op het raadhuis brengt.”

— „Met je welnemen dominé, daar hebt U noch Mossel het recht toe. De voorloopige aanhouding is mijne zaak. Er is nog niets bewezen. Wie zegt u dat het meisje schuldig is?”

— „Jij mijnheer de burgemeester, dat heb jij gezegd.”

— „Als u nog meer hebt dominé, kom dan alsjeblief mee in de voorkamer; mijn vrouw is tegen die dingen niet bestand.”

Charles hoort zijn Lize huilen en snikkende zeggen :

— „Moet dat een leeraar heeten, een preeker der liefde! Mag hij den eersten steen op haar werpen, misschien haar onschuldig vertrappen?”

Ook dominé heeft het gehoord. Sterker kooft het in zijn borst.... Zulke verwijten! zulke vragen: of hij een leeraar of hij een preeker der liefde is!? Hij een vertrapper der onschuld! — Zich inhoudend en den linker handschoen drijvend aan de rechterhand, zegt hij doodsbleek met trillend geluid:

— „Ik ben een dienaar Gods mevrouw, en haat de zonde, en die de zonde niet haat is.... is een doodslager en....”

— „Dominé, zoo beleefd als me mogelijk is verzoek ik je nu om er alsjeblief een eind aan te maken.... of anders....”

— „Of anders.... man!”

— „Of anders!.... Dominé, dáar is de deur!”

Elize moest naar bed. Zulke scènes daar kon ze niet tegen. Nooit heeft ze op één dag zóoveel doorleeft. Alles „klopt en beeft en trilt haar,” en ofschoon niet meer schreiend, zegt ze met nog altijd korte snikjes:

— „O Charles, als het me maar geen kwaad doet!”

— „Nee dat zal het niet, ga jij maar rustig slapen kind; aan dien steek, dien verwaanden hemeldragonder moet je niet meer denken. Weet je wanneer je vandaag een snoetje hadt om te stelen, om dood te kussen Lies....?”

— „Nee goeiert,” zegt Elize met een snikje tusschen het

laatste woord, en zij keert het hoofdje in 't kussen naar Charles die nog voor 't bed stond, en slaat de zachte oogen vragend naar hem op.

— „Toen je zoo bleek zaagt lieve, terwijl hij die arme meid aan 't steenigen was.”

— „Och besteling, en jou vond ik zoo'n innige goeie, toen je zei dat er nog niets bewezen is.”

Charles kuste zijn vrouwtje drie- viermaal op het lieve mondje dat zoo verontwaardigd gebeefd had, maar — over zijn meening sprak hij niet meer.

Ja, op dat oogenblik met dominé, en vis-à-vis diens beweren van schuld, waar hij — dominé — niets geen verstand van had en ook niets van weten kon, ja, toen heeft hij dat gezegd, maar anders, in deze zaak mocht het wel heeten: Mijn eerste blik doorzag! Schuldig was Hanneke, schuldig was ze zeker!

Toen dominé Haverkist de deur van burgemeesters woning tamelijk zachtjes achter zich hoorde dicht doen, toen stormde het nog vreeselijk in zijn borst.

Neen, dat het koud was dat voelde hij niet. Hij weet niet wat hij gevoelt, maar 't is alsof de frissche buitenlucht hem goed doet.

In weinige oogenblikken heeft hij het hek zijner pastorie bereikt; maar — hij kan nog niet binnengaan. Hebben ze hem niet allen trachten dol te maken „die gekke wijven!” 't Is alsof de heele wereld krankzinnig is en flauwheid en zoetsappigheid met liefde verwacht! — Ja die kou doet hem goed. Hij zal de achterzij van het dorp nog eens omloopen.

— Misschien, zoo peinst dominé, ben ik wat hevig geweest; niet in mijn eigen huis waar ik toch dunkt me het hoofd zal wezen, maar bij Le Village. Doch, heeft men hem daar te woord willen staan zooals men dat aan zijn

persoon en stand en leeftijd verschuldigd is? Heeft men er hem wel eens de gelegenheid verschaft om zijn verzoek te doen en burgemeester op 't hart te drukken: toch te zorgen dat hij — dominé — noch de zijnen als getuigen in die vreeselijke zaak zouden worden opgeroepen.

Neen, men heeft hem niet te woord gestaan, letterlijk niet, en met onheuschheden heeft men hem overladen. Wie wierp er met steenen? hij? hij Haverkist, of die burgemeester zelf? Zonder dat iemand er iets van vermoedde, zonder zelfs den leeraar er in te kennen, heeft het „onbesuisd jongmensch” niet gerust voordat hij de arme daderes aan de kaak zou kunnen stellen. Nu had hij zijn zin, en wanneer de voorganger der gemeente nu niet verkiest de grootste zondaresse uit haar midden binnen zijn woning in voorloopige gevangenis te houden; niet verkiest haar als een geheim agent van politie te bewaken, en onwetendheid te huichelen in plaats van openlijk blijk van afkeuring en afgrijzen te geven, dan wordt zulks „den eersten steen werpen,” dan wordt zulks „onschuldig vertrappen” genoemd. O die wereld, die wereld!

Nu Haverkist op den donkeren dorps-achterweg haastiger voortgaat — want hier, met dien wind zoo vlak uit het noorden in 't gezicht, is het kouder, veel killer — nu hoort hij, ginds op den hoek der bladerlooze beukenlaan die naar de groote dorpsstraat terugvoert, van tijd tot tijd een ruw geschreeuw en gelach. 't Is daar de zoogenaamde Amsterdamsche Allemansgading van vrouw Knibbelaar.

Terwijl Haverkist wat langzamer voortgaande de halverwegen openstaande deur op eenigen afstand is genaderd, hoort hij duidelijk de woorden:

— „Nog ieder 'en borrel veur rêkening van den koopman Van Wall. Lève Van Wall! — Toe gauw, de koopman hie smoot van den dorst!”

— „Bi'j gek, hie het genoeg!” roept een ander.

— „Nee! brékt 'em den mond open; nog één slökske d'r in!” gilt een vrouwenstem, en, er volgt weer een luid gelach — en een: „Lêve de baron Van Wall die traktiert, en lêve de kloare jenever!”

En Haverkist kan er niet langer toeven. Sneller voortgaande loopt hij er haastig voorbij.

Zou het niet waar zijn dat de predikant van Mulderspeet een afkeer, een hevigen afkeer van de lage zonden der wereld heeft? Veinst hij wanneer hij zegt de daden van een Hanneke Schoffels te verachten, of wanneer hij Zondags bidt in 't midden der gemeente: „Heer verlos ons van den booze?”

Door de sterren die aan den strakken hemel fonkelten, is het licht genoeg om de waarachtige diepe verontwaardiging te zien die zich bij 't hooren van dat naar rumoer op dominé's gelaat heeft geteekend. — Nogmaals hoort hij een vreeselijk getier; hij staat stil. Hij wil terugkeeren; hij zal zich dáar vertoonen, dáar bij die onmatigen die hij er niet vermoedde. Maar neen, sneller vervolgt hij zijn weg om ginder door de beukenlaan weer op de groote dorpsstraat te komen. — Lafaard! Lafaard! — Wie is het die dat woord den herder van Mulderspeet toeroept in den stillen maar ijzig kouden avond? Niemand is er die het roept; maar toch, het klinkt hem gedurig in 't oor, en — 't bonst hem in 't hart. Is het de koude wind die het voortbrengt? Zijn het de fonkelende sterren die het in gouden letters schrijven aan den hemel? Hij weet het niet.

Hij is koud geworden, zeer koud. Te huis gekomen zegt hij tot vrouw en dochters dat hij — hoort — van niets meer spreken wil; dat hij niet wel is; dat hij koorts heeft en vast naar bed gaat. En boven, nog vóór dat hij zijn

lampje ontsteekt, vouwt hij de handen en drukt de lippen op elkaar en zegt:

— „O groote oneindige Schepper! Als ik mij zelfen meer zoek en zie dan U, o God der ontferming! schenk mij genade. — Maar ik haat toch de zonde. Gij die alles weet Gij weet het. Amen!”

Moeder Haverkist zegt dat Jans haar niet kwalijk moet nemen maar dat moeder geen lust heeft om nu nog voor vader naar vlier of kamillen te gaan zien, en dát heelemaal zonder meid in huis, en met een vreemden commensaal, en zoo'n toestand als met Hanneke, foei! 't Zal ook zoo erg niet wezen met die koorts!

Maar Jans, de goedige Jans, gaat nu zelve de kamillen en vlier zoeken om vader — die waarschijnlijk kou heeft gehad, en van 't geval toch zeker het zijne wel voelt — met een goed getrokken kopje wat aan 't uitwasemen te brengen.

— „Ga naar bed Jans. Bij me te waken dat mag ik niet vergen,” zegt domineé nu zijn dochter hem het tweede kopje brengt en hij uit een korte eerste sluimering ontwaakt.

Maar Jans moest er in weerwil van al de naarheid half om lachen. De zagerige koekoek op de aangrenzende studeerkamer riep zeven.

— „Nog zóó vroeg!” zegt Haverkist; en iets later: „Jans ben je daar nog?”

— „Ja vader. Wil u nóg een kopje?”

— „Nee; zeg, is ze niet weergekomen?”

— „Wie? Hanneke vader?”

— „Ja, wie anders!”

— „Nee zekerlik niet.”

— „Jans, zeg, als die ouwe Schoffels haar werkelijk eens de deur uitjoeg; als ze eens niet onder dak.... 't Is maar

een onderstelling zie je. 't Is koud buiten. Mocht ze weeromkomen, ik zeg: mocht ze weeromkomen dan Maar geen woord aan moeder of de zusters, want je weet, 't is m'n vaste stelregel: eens ja of nee blijft ja of nee"

Jans drukte de hand waarmee vader de gordijn ter zijde hield. Zie, zoo was hij! Och vader meent het zoo goed, dat zal ze altijd volhouden; ja, tegen ieder en een iegelijk die anders zeggen durft.

VIJFDE HOOFDSTUK.

En buiten is en blijft het koud. Op den straatweg die van Mulderspeet langs De Runt naar Arnhem voert, nabij den hollen opweg aan welks bovineinde zich de kleine herberg De Luchte bevindt, beweegt zich een zwarte gedaante. 't Is te donker om te onderscheiden wie of wat ze is. — Zij verwijdert zich. Neen, snel keert ze terug en komt naar dezen kant, naar de zij van den straatweg.

Nu kan men haar onderscheiden: Ze is een vrouw; een vrouw met een zwarten doek over het hoofd en om de schouders geslagen. Men vergist zich niet: 't is Hanneke Schoffels, de verdreven zondaresse.

Weer staat Hanneke stil.

O sedert dat vreeselijk namiddaguur toen men haar verstiet en verjoeg, van dat oogenblik af doolt zij reeds om in de koude lucht: want nee, bij vader en moeder thuis komen dat durfde zij niet; nee, en tot wie of waarheen kon ze zich anders wenden? Wie zou er zijn die haar nú gelooven, haar nú onschuldig houden zou?

Achter De Runt in het sparrenbosch, neergezegen op het koude en berijpte naaldenbed, heeft ze in den aanvang gemmerd en geschreid. Ze heeft er gebeden dat God haar „zou halen,” dat ze „dood mocht vriezen” in dezen stond. Maar, toen het ging schemeren en donkerder worden,

en zij zoo raar van de kou werd, toen is ze toch opgestaan en heeft ze zich de toppen der blauwe vingers in den mond met ademen verwarmd, en zich de armen tegen 't lichaam geklopt — zooals de mannen dat doen — en den grooten doek heeft ze over 't hoofd en vaster om zich heen getrokken, en, weer heeft ze geloopt, ja zelfs tot digt bij den achtertuin van het groote kasteel.

Gedurig heeft Hanneke nare geluiden gehoord. Ze weet niet wat. 't Mocht het vallen van een dooden tak in het bosch, het krassen van een uil, het janken van een hond of wát dan ook anders geweest zijn, zij is er telkens van ontroerd, en bovendien — vreeselijke vizioenen stonden haar voor den geest.

Toen men haar in den morgen achter op 't plaatsje van 't raadhuis dat akelige lijkje heeft getoond, toen is zij zeer kalm geweest, ja dat weet ze zeker, dood kalm. Wat ging het haar aan! 't Was afzichtelijk, ja, en akelig, maar wat ging het haar aan! — Nu echter, nu spookt dat bijna vergane lijkje haar telkens in de afzichtelijkste vormen voor den geest, en dan — onder dien boom! Ze hebben toch niets aan haar gemerkt, neen niets ter wereld. Maar, toen ze daar vraagden, en toen ze dat mes lieten zien, toen ja, toen heeft ze zelve gevoeld dat ze ontroerde. En nú — nu ziet ze naast dat lijkje ook gedurig dat mes uit moeders huis, datzelfde broodmes met die roeste vlek.

Hanneke is toen bang geworden, bang in 't donker; en.... Joost was daarbinnen in dat kasteel. Joost en die juffer ook.

— O God! a'j zóo as dezen mergen in den angst zat, zou liegen dan zundig wêzen? Zou ze naar Joost gaan.... en....?

Den breeden rijweg kiezend, was ze tot aan de grachtbrug gekomen en waagde het die te betreden. In de

poort was het erg donker. Boven het binnenplein heeft ze de starren weer gezien, maar ook ter zelfder tijd had ze ginder bij de kapeldeur een lange magere mansfiguur ontwaard, die, bijgelicht door een even magere en zeer gebogene vrouw, de genoemde deur scheen dicht te spijkeren.

Dat tafereel, ofschoon op zich zelf niet verontrustend, had Hanneke met haar sombere beelden voor oogen zeer doen ontstellen en op haar pad terugkeeren. In de larikslaan waar het vreeselijk donker was, heeft ze zich het klamme zweet van de slapen gewischt, ofschoon ze toch rilde van kou. Somwijlen hevig ontsteld door een tak waartegen ze inliep, eenige malen gestruikeld, ja bijkans gevallen over uitstekende boomwortels, was ze eindelijk die laan ten einde. En toen, waarheen toen?

— „Toch, tóch noar moeders huus toe,” heeft ze schier luide geschreid. En het boschwachtershuisje voorbij en het brugje overgaande is ze de bladerlooze eiken- en beukenlanen doorgesneld, den straatweg over, den hollen weg op, naar De Luchte naar — moeders huis.

— „Moeders huus! — Moar voader!”

En nu, daar staat ze stil aan het beneden eind van den hollen weg. 't Is al meer dan een uur geleden dat ze voor 't eerst de ouderlijke woning is genaderd; maar, reeds verscheidene malen trad ze angstig terug omdat ze 't niet waagde er binnen te gaan.

Doch waar, wáar zal ze dan heen? Nóg eens keert ze weder.

Moed Hanneke, moed! 't Zou tóch mogelijk kunnen zijn dat vader en moeder er nog niets van hoorden. De Luchte ligt ver van het dorp, en bij winterdag gebeurt het niet zelden dat er dagen voorbijgaan waarop men er niemand ziet. Om dezen tijd mag er zoo somwijlen eens een jager

komen „aansteken;” of lieden die om zand of plaggen te halen den „ouwen Aremschen weg” rijden, mogen er eens eventjes „’en slukske” nemen, maar, met dit ijzelweer zal er niemand geweest zijn, en zoo ja, dan was het nog niet bewezen dat ze er iets van geweten, of — indien ze het wisten — er met hare ouders over gesproken hebben.

’t Is zeker: dezen morgen is zij met die „vreeselijke heeren uut stad” zeer in de nabijheid der ouderlijke woning geweest, doch burgemeester heeft een gansch anderen weg, den weg over den Liesterbesheuvel genomen, en De Luchte heeft men zelfs niet gezien. Neen . . . nu meent zij wel zeker te zijn dat vader en moeder er nog niets van zullen weten.

Waarom heeft ze zich noodeloos zoo angstig gemaakt? waarom zooveel bange uren reeds in den kouden avond rondgezworven? Nood leert bidden, maar nood leert liegen ook! Waarom kan ze niet zeggen dat ze woorden met dominé’s jufvrouw heeft gehad, en zoo gemeen is behandeld dat ze naar huis heeft gewild . . . ?

— O God! gewild! — Vader zal tóch razen. Ja, maar met een beetje vloeken en grommen zal ’t wel afloopen ook. Op dominé is hij toch zoo erg niet gesteld, want diens „gezanik over den drank en de drankverkoopers, vooral van den preekstoel,” heeft hem altijd gehinderd omdat vader zelf matig, maar een herberg zonder drank toch geen nering was.

Zoo denkend terwijl ze een oogenblik zich zelve en haar vreeselijk leed vergeet, nadert zij opnieuw de kleine ouderlijke woning.

De gladde valgordijn voor het venster der gelag- en huiskamer is neergelaten tot op het groen geverfde houten horretje waarover een paar oude couranten gehangen zijn.

Bukkend met het hoofd ziet Hanneke tusschen de groene spijltjes door ter kamer in.

Nog juist zooals voor weinige minuten, toen ze ook naar binnen zag, zitten vader en moeder aan weerszijden van de vuurplaat. Moeder schilt aardappelen in den houten nap, en telkens ploft er een in den nevens haar staanden emmer. Vader, die straks in den almanak heeft zitten lezen, stookt nú het vuur op. Een oogenblik later zit hij met een houten voetenbankje tusschen de knieën geklemd en spijkert het zijplankje dat los was, weer vast, maar, 't schijnt hem zeer te doen; nu rust het bankje op de vuurplaat en ligt vader met één knie op den grond. De hamerslagen doen het vensterraam dreunen.

— Zouden ze zóo zitten en werken als ze 't wisten!?

— Nee!

Hanneke zal.... Ja, ze wil.... Ze richt zich op; gaat naar de deur.... steekt de ijskoude hand naar de deurenklink uit. Doch, haar hart bonst zoo geweldig dat ze nog een oogenblik moet wachten. Diep haalt ze adem, zeer diep. Ze dient zóo binnen te komen alsof er niets, heelemaal niets is gebeurd. Ten minste.... Ruzie met z'n volk kon iedereen krijgen. Dat heeft vader zelf wel gehad toen hij in zijn jonge jaren als voermansknecht diende. Komaan, moed dan! Nog eenen ophaal. Zóo; nu slaat ze de hand aan de klink. — Maar hoor, de sluis die zeker aan de binnenzijde een weinig in de hoogte stond valt luide neer.

Zie, eensklaps hevig verschrikt vliegt Hanneke voort. Niet den weg af, neen, men zou haar bemerken zoodra men naar buiten kwam. IJlings den hoek van het huisje omgesneld is ze verdwenen.

Vader en moeder Schoffels hebben beiden te gelijk naar de deur gezien.

— „Was er wat Berend?”

— „'k Weet niet vrouw!”

Schoffels gaat naar de deur; doet haar open; ziet naar buiten; prevelt eenige woorden; wrijft de handen, en dan naar binnen ziende zegt hij:

— „Geen minse! — Zei je wat vrouw?”

— „Da’j meteen de luuk’ moar mos digt doen?” roept de moeder vrij hard.

Hanneke is in een der mossententjes gevloten die achter het huis, bezijden den kleinen bloemhof, „op ’t mooiste gezicht liggen,” en er door vader zelf zijn getimmerd omdat moeder ’s zomers aan wie het willen „heet wouter en theegoed veur ’en dubbeltje de man” geeft.

Achter in dat tentje gedoken heeft ze toch moeders luid gesproken woorden gehoord.

Als vader de luiken sluit dan komt hij ’t eerst aan dezen kant om de luiken van ’t slaapkamer-venster toe te stooten. Deze gedachte vliegt haar pijlsnel door ’t hoofd.

Nu is moeder alleen! O, moeder alleen! IJlings is haar besluit genomen: Straks naar dezen kant gevlucht, keert ze thans langs de achterzijde — dus letterlijk de kleine woning rondom geloopt — naar de voordeur terug.

— „Wie geet doar de deur in?” roept Schoffels die de luiken al spoedig had digt gestooten en juist aan de voorzijde der woning teruggekomen een vrouw naar binnen ziet gaan.

Hij volgt haar op den voet.

— „Is dat Hanneke niet....?”

Nu hij binnentreedt keert Schoffels de vlakke hand naar de zij van het licht der kleine lamp, want uit de duisternis komende ziet hij niet best.

— „Hanneke.... gij! Kiend, waar kom ie vandoan?” zegt de moeder. — En de vader stilstaande:

— „Gij Hanneke, zoo loat in ’t duuster! Wat doede hier kiend? Wat is er ’ebeurd, zeg?”

— „Niks!” bibbert Hanneke, en ze klappert met de tanden.

— „Niks....?” herneemt de man, en nadertredend legt hij zijn vereelte hand op Hannekes schouder en ziet haar strak in de oogen.

Haar donkere kijkers weerstaan zijn vorschenden blik, en, klapperend met de tanden herhaalt ze:

— „Niks, 'k zeg oe nikse!”

Moeder Grietje is bij Hannekes binnenkomen zoo bleek als een doode geworden. Sedert den laten namiddag heeft ze „veul spuls, arg vulle spuls” met Berend gehad.

Tegen licht en donker is Mossel de veldwachter even op komen steken en heeft gevraagd: of ze niets gehoord hadden.

— Nee, wát zouden ze gehoord hebben! Of hij 't praatje meende dat de heer van De Runt zijn boeltje alweer aan den baron van De Renghorst verkocht had en er een ton op verdiende...? Als Mossel dát bedoelde: „Die Lijning zol 'et wel op spikkeloazie 'kocht hebben,” heeft Berend er bijgevoegd.

Ja, Mossel had er ook van hooren spreken, maar hij meende wat anders. D'r was alweer „gerecht” uit Arnhem in Mulderspeet geweest; nog altijd over dat geval.... Schoffels en de vrouw ze wisten wel wat.

Zeker, Schoffels en de vrouw ze wisten 't wel; maar — Mossel had zoo „sikketittig” gekeken, en erg lang met den vuurlepel in 't plaggevuur zitten rommelen, zoodat Berend eindelijk gevraagd had: Of er dan wat nieuws *aan den dag was gekomen?

Mossel was altijd door in 't vuur blijven rommelen en mullen, en had gezegd: Ja, zoo 't een en ander; maar ook, dat het hem verwonderde dat Schoffels noch de vrouw er iets van gehoord hadden.

Dát was net zoomin te verwonderen alsdat ze — althans zooals vandaag bij noordenwind — hier aan De Luchte de dorpsklok niet hooren konden; en bovendien, Schoffels was tot drie uren met Knilles Tontel in 't bosch achter De Palmboom aan 't houtzagen geweest, en behalve Tontel had hij geen zalige ziel gesproken en de vrouw evenmin.

— „Zóó,” heeft Mossel gezegd: „zoo, dan weet je van niks?”

Schoffels heeft toen gevraagd of de veldwachter „road-seljes opgaf” en er bijgevoegd, dat ie wou dat Mossel „vierkant op de been’ sprong, went dat ie ’en bietje kort van stof was — dat had ie uut de moazels gehouwen.”

Maar och, van zóoveel aanbelang was het niet. Praatjes zie! — Mossel heeft den kop van zijn bruin stompje pijp in een lepel vuurgloed gedrukt en zich eerst in den damp gezet: Alleen had burgemeester hem gezegd om eens — bij wijze van vrindschap — op De Luchte bij de ouwe lui Schoffels aan te loopen en „erreissies” te zeggen dat....

Berend Schoffels had gekeken met een paar oogen zoo groot en zoo zwart alsof hij de inktpot op 't raadhuis was.

— „Nee, nimmendal geen kwaad,” heeft Mossel gedampt: „Maar, burgemeester meende dat die zaak wel wat hoogerop zou gezocht worden, en, omdat 'et.... dan toch zoo dicht bij De Luchte gebeurd was, niewaar, dat....”

— „Wát! De Luchte! Ze meinen toch niet....!”

Mossel heeft toen gezegd dat Berend altijd zoo driftig werd als men maar even een mond opendeed. Er was hier van „meen en geen spraak en van ween en geen kraak:” Burgemeester had alleen de „vrindschappelijkheid om Schoffels zoo wat te doen aankondegiseeren — als vrind versta-je — dat het bij eventjuweelen en omstandighedens wel mogelijk was, dat....”

— „Kom d'r dan uut!! dát, dát! Wat dát veur den weerlich!?”

— „Ik ben veldwachter van z'n Majesteit, Schoffels. Je moet me niet beginnen te weerlichen en te bliksemen begrijp je. Kwaadaardig of kwispeldurig ben ik niet, tegen niemand, daar niet van, maar als ze zeggen van bang of zorgveljeus, dan sta ik m'n man, begrijp je wel. Maar jij bent altijd 'en vrind van me geweest, al de vijf jaar dat ik in 't dorp ben niewaar moeder Grietje?”

— „Joa, niewoar Berend, joa!”

— „As de complementen uut zin,” heeft Berend gezegd: „In alle bedoardheid, nóg ens: burgemeester loat weten dát — wat dát?”

— „Dat de mogelijkheid bestaat Schoffels, dat jij — je-lui weetje — kunt worden opgekonvokeerd als getuigen”

Grietje Schoffels heeft toen zelve meegeropen: „As getuigen!” maar, toen Berend op gevaar af dat Mossel „kwaadaardig of kwispeldurig” zou worden, onverstandig over burgemeester en 't gerecht en „al dat groote volk uut den Hoag” is losgetrokken, en gevraagd heeft of ze dan heelemaal gek waren, om menschen die stil en eenvoudig leefden en met moeite een eerlijk stuk brood verdienden, om die voor 't gerecht te halen, en te laten getuigen van dingen daar ze „krek zooveel van wisten as as die pot met den deksel d'r op,” — toen heeft Grietje gezwezen, en Mossel heeft z'n slukske leeg gedronken — 't was voor de kou, niet voor hem — en is toen opgemarcheerd. „Bang of zorgveljeus is hij niet, maar er zijn menschen waarbij 'en mensch z'n eigen niet op z'n gemak gevoelt: zulk ongepolitiseerd slag; en 'en boer blijft 'en boer!”

Nadat Mossel vertrokken was heeft moeder „arg, arg veel spuls” met Berend gehad.

In den aanvang had de naam hem niet over de lippen

gewild, maar eindelijk, eindelijk had hij met een vuistslag op de tafel gezegd:

— „As er één weer 'et hart kriegt um Hanneke te nuumen, die sloai ik den nek in!”

't Heeft wat gekost om vader van dat idee af te brengen. Wáárom zou er over Hanneke gesproken worden. Hoe kwam Berend toch op zulke gedachten? Éens, ja eens had die leelijke Hobbes met een schuin woord Hanneke in een verkeerd blaadje gezet, maar, toen was hij dronken de vent; en vader wist immers heel goed dat die Piek op den laatsten kermisavond leugens heeft geraasd, omdat Hanneke hem zoo „geknuppeld en gedorscht” had.

Hoe en waarom zou er dan nu iets zijn waarover Berend zich ongerust behoefde te maken! Schoffels wist immers wel hoe ingetogen en flink en frisch Hanneke altijd geweest was!

— „'En leugenbeest die 't anders zou zeggen!” was Berend uitgevallen terwijl hij de oogen strak naar den vloer hield gericht.

— „Voor 't volk in de gelagkoamer — da's woar — had Hanneke altied 'en vrindelik woordje, heeft de moeder weer gesproken, „en, als 'et jongvolk ens dolde of heur 'en oardigheid zei, dát kon ze vèlen, moar, één onvertogen woord”

— „Doar hadden ze mee oan motten kommen! Ze had ze!” heeft Berend, steeds met den blik naar den vloer, nog luider geroepen.

Welnu, Berend moest dan ook niet dadelijk „vlam vatten as 'en zwêvelstökske.” Was er ooit eenige reden geweest om te denken dat 'et?

— „Nee — ten minste — nee nooit!”

Toen Hanneke een groot groot jaar geleden wel wat smaller en wat witter om den neus zag, hebben toen de „Holleway-pillen uut de krant,” die zuster Leene van Rotter-

dam had meegebracht, hebben die haar niet aanstonds geholpen, omdat 'et „den overloop van groei” was geweest?

— „Zeker! Zeker!”

Wat of Berend dan toch altijd „achterdoksig” was, en nu weer zat te turen alsof er het grootste ongeluk van de wereld was gebeurd! — In 't einde heeft Berend het begrepen. 't Was bespottelijk. 't Gerecht en Hanneke, Hanneke en 't gerecht dat waren er twee die evenveel bij elkaar pasten als — „um iemes te nuumen, as de keuningin van Engeland en Mossel de veldwachter met z'n afgevreten nagels.” — Hoe kon hij — Schoffels begreep het zelf niet — hoe kon hij toch altijd weer malen op dat punt. Zoo'n blom, zoo'n liefde als dat kind! Van de wieg afaan zijn trots en zijn eer! Alles heeft hij aan haar gedaan. Alles wat hij kon. — 't Heeft hem veel gekost toen ze uit het huis is gegaan; maar 't was beter voor haar zelve geweest; de verdienste kon ze dan opleggen: veertig gulden, dat was in twee jaar tachtig gulden, en 'en mooie duit voor 't begin met Joost. Als Joost dan zooveel had om een paard te koopen en „vrachtkar te varen,” dán.... dán.... en Schoffels zag al een kleine, zoo'n heele kleine op Hannekes arm.... en....

Moeder Grietje had het eindelijk gewonnen. 't Was immers niet vreemd dat zij die het digtste bij den Heksendans woonden — waar den 23sten November dat lijkje was gevonden — dat zij als getuigen zouden worden opgeroepen. 't Was vriendelijk van burgemeester dat hij hen daarop attent liet maken. Goed! Schoffels zou het zóo schikken dat hij met zagen des noods een dag kon gemist worden, en moeder moest morgen maar eens naar dominé's juffer gaan, om „vrindelik te verzuuken of Hanneke noar De Luchte zou meuge kommen op 't huus passen, den dag dat Schoffels en zij noar Oarem zouwe motten, um den eed te

doen veur de zaak woarvan domenies juffer wel zeker 'eheurd had...."

Maar nu, daar staat Hanneke te klappertanden, en vader ziet haar nog altijd aan, en herhaalt met krachtiger stem zijn vraag: wat er dan was dat haar op dit late uur van 't dominé's huis naar den berg joeg?

— „Zie je dan niet Berend dat ze hoast niet sprêken kan, zoo kolde ze is! — Kom hier Hanneke; hier op de vuurploate. 'k Zeg: loat ze eerst bekommen eer ze proaten zal. God, kiend! oe hande zin as steen'.... Hier, goat er zitten; hier, op mien stoel."

Berend stelt zich in den weg. Hevig:

— „Ik vraag wát wát wát er is?"

— „Man, wês toch wiezer. Altied den driftkop! Oe kiend is dood van de kolde, da's nommer één. Kom!...." en terwijl zij Berend zachtjes ter zijde stoot, dwingt ze Hanneke neer te zitten in haar stoel bij de plaat.

Schoffels beheerscht zich met geweld; hij loopt naar de deur; van de deur naar de bedstee; van de bedstee naar het raam, en dan — dan snel terugkeerend naar den haard roept hij nog luider voor Hanneke stilstaande:

— „En nou, nou zal ik dan weten wát 'r gebeurd is!"

Moeder Schoffels heeft haar warmen kapmantel om Hannekes schouders geworpen. Een rilling doet het meisje schudden, maar de groote donkere oogen slaat ze ook nu voor vader niet neer en ze zegt:

— „Ruzie 'ehad voader, ruzie!"

— „Ruzie, met wie?"

— „Neem 'en slukske konjak, dat zal oe goed doen," zegt de moeder en ze brengt een glaasje dat ze haastig halfvol schonk aan Hannekes lippen.

— „Geen drank! dát lust ze niet!" roept Schoffels en stoot moeders hand ter zij zoodat het vocht uit het glas stort:

- „Zet koffie! — Nóg ens: ruzie met wie....?”
- „Met domenies juffer!”
- „Woarover?”
- „Over.... over....”
- „Hanneke, ge liegt.”
- „Man, wê's toch stil,” roept vrouw Grietje: „Ge roast as 'en dolheufd. Weet ie 'et bêter as Hanneke eiges....?”
- „En ik vroeg: waarover, waarover!?” dondert Schoffels.

't Arme Hanneke zwenkt met den blik; vluchtig is slechts het wit van haar oogen te zien. Het is haar — onbestemd — als sloeg het plaatvuur naar den zolder, en draaide vader met het hoofd naar den vloer, en, wrong de kamer zich saam. Een zacht geluid ontsnapt aan haar doodsbleeke lippen.... Daar ligt ze met slappe armen, het hoofd ter zij op den schouder.

— „Dood....! O God, dood! dood!” barst de vader nu los, en hij strekt de beide handen naar zijn Hanneke uit, en omvat haar met zijn armen, en roept haar bij haar naam, verscheidene malen achtereen, en strijkt zich het klamme zweet van het voorhoofd, want.... want hij weet niet of ze dood is of leeft.... Hanneke zijn eenige Hanneke!

Vreemd was het niet dat de vader een oogenblik meent dat hij zijn kind — door een toeval getroffen — levenloos in de armen drukt.

Nooit te voren heeft hij zulk een bezwijming gezien; aan de mogelijkheid dat Hanneke zoo iets kon overkomen heeft hij niet kunnen denken, en nú zelfs, nu moeder Grietje zegt dat het de kou is die haar beving, en dat de ruwe toespraak van Berend het zijne er toe heeft bijgebracht; dat ze Hanneke maar samen in de bedstee moeder beuren en warm toedekken, en dat het dan zeker wel

beter zal worden, nú zelfs is Berend, ofschoon gerustgesteld, nog niet van den vreeselijken schrik bekomen terwijl een andere angst hem opnieuw bespringt: Hanneke, de forsche knappe meid zou die van een beetje kou als een doode ter neer liggen? Hanneke, die vroeger wel eens 's winters met haar stop- of breiwerk in een priëltje was gaan zitten alsof het een zomerdag was.

Ruwe toespraak? Wanneer dát een ruwe toespraak moet genoemd worden dan weet hij niet meer wat zachtzinnig is! Als hij een ja of een nee wilde hebben dan sprak hij nooit anders. Hanneke heeft altijd geweten dat vader nog meer van háar dan van z'n eigen vrouw hield — en dat nam de vrouw niet kwalijk, want moeder Grietje zei hetzelfde, namelijk: zoo ze tusschen Hanneke en Berend te kiezen had dat ze dan Hanneke koos. — Hanneke weet dus hoe vader het meent, maar, als ie haar nú wreed heeft toegesproken of zwart heeft aangezien, wat moest het dan op dien keer wel geweest zijn, nu kermis al twee jaar geleden, toen hij haar bij voorbeeld kapittelde omdat ze Joost voor dien vreemde liet loopen, en gekommandeerd had dien Piek — als ie kwam — 'en glas bier of 'en borrel te schenken maar praatjes niet meer! — Dát was ruw gegaan, niets kinderachtig; en toen, toen had ze, in stee van narigheid heel wat anders vertoond. Hanneke was toen van de ernstige plooi in den lach geschoten en had geschaterd dat Bobberdebof — zoo kon ze hem noemen — weer roasde as 'en bromtol, zonder dat er reden was, omdat ze den Piek al lang den bons gegeven en Joost had afgekust.

Ieder ander als Hanneke zou geschreid en over 't „onrechtvaardig vermaan in den asch” zijn geweest, maar Hanneke nee, ze kon d'r tegen; ze was er aan gewoon van klein af „toen 't rökske dukkels naar boven most en 't van klits klets over de knie goeng.”

Née van de harde woorden kon het nu niet zijn.

Maar, terwijl dat alles den vader in éene seconde, ja sneller misschien door de gedachte ging; nu hij werktuiglijk en schier alleen het dierbare kind in de bedstee heeft gebeurd en de spoedig teruggekeerde hoop nu zekerheid is geworden dat Hanneke niet nee Gode zij dank! dat zij leeft en niet dood is; nu hij later daar zit voor het leger waarin zij slaapt — ja hoor maar, rustig slaapt — de schat dien hij vroeger nooit gedacht heeft te kunnen verliezen; nu de lieveling daar ligt, het kind dat hij in dat vreeselijk oogenblik zoo akelig heeft gezien, maar nu weer aanschouwen mag als uit den doode opgewekt; nu staart hij op dat schoone gelaat, doch weder met strakken angstigen blik, en het is alsof hij uit den ademtocht dier frisch gevormde lippen het woord wil opvangen, waarnaar zijn ziel zoo vurig smacht: Onschuldig!

Schoffels heeft zich stil gehouden, heel stil toen Hanneke uit hare verdooving is ontwaakt. Moeder had gezegd dat hij van de bedstee zou weggaan — nee nóg verder, heelemaal tot bij de plaat, want als het kind hem zag dan kon ze 't weer krijgen en best er in blijven.

Een enkel woord heeft Schoffels van verre toch opgevangen: Dat ze beter en warm was, en dat ze honger had. Dadelijk is hij toen naar de kast gegaan, en aan de klaptafel heeft hij brood gesneden: acht dikke sneden stoete. Maar — eigenwijs — heeft moeder dunnere gewild. Toch, de worstplaatjes die hij gesneden en er bij heeft gevoegd daar had Grietje geen nee van gezegd: „God wist ook in hóevulle tied 'et kiend niks over 't hart had 'ehad!”

Nu slaapt ze: Goddank! Maar, Schoffels bergt zijn gelaat in de vereelte handen, „dat spoeksel, dat sarrend en grijzende spoeksel” het laat hem geen rust.

Aan haar oogen, aan haar gansche wezen heeft hij ge-

zien dat zijn Hanneke loog toen ze hem zeide dat „ruzie” de reden van haar late komst in de ouderlijke woning was. Op de vraag: „waarover?” heeft ze geen antwoord kunnen vinden, zij, die altijd het antwoord klaar had en altijd het ware antwoord omdat ze nooit loog.

— Die proatjes! dat gerucht! — Zou dát kiend, dat on-neuzele mooie kiend? — O God ien den hemel!

Haastig opstaande loopt hij weer de kleine kamer door, en dan de buitendeur uit.

Grietje hoort het luik van het opkamertje — dat hij straks zal vergeten hebben — digt stooten. — Nu komt hij weer binnen; ’t raam schuift hij op, den luikgrendel doet hij toe

— „Man, ge loat ’et roam los!”

’t Is waar; het raam liet hij open, in gedachten. Nu is het digt.

Straks bij vrouw Grietje teruggekomen zegt hij zacht met de oogen in ’t vuur:

— „Moar, as ’et — as ’et wat anders was?”

— „Wát anders!? Ze sloapt Berend. Wát, wát wi’j dan anders?”

Ze begreep ’et niet! Weer gaat hij naar de bedstee.

Jawel Berend, vrouw Grietje begrijpt het wel. Toen Hanneke binnenkwam en bezwijmde, toen heeft ze ’t al begrepen; heelemaal! Maar nu — „nee, ze begrijpt er niks van, niks anders as dat Hanneke sloapt en dat Berend stil mot wêzen.”

En daar zit hij nu weer. — Nee, eten dat wil ie niet: Grietje mot moar êten as ze trek het.

— Zekerlik, woarumme niet; ze was al doende.

Maar, de eerste brok wilde haar toch niet door de keel, en de rest moffelt ze gauw in den broodbak. — Kiek, ze had ’et al op.

Maar hij komt niet. — Nee koffie lust ie net zoo min.

— O groote God!

— Hebben die oogen, zoo mooi en zoo klaar, al zoo lang gelogen! Was dat reine lieve kiend....?

— „Nee, nee! nee!! lillik spoeksel, nee!” schrikt de vader weer op: „Dát het mien kiend niet bestoan!...”

En — hij ziet haar weer in zijn verbeelding spelen op den weg in 't zand toen ze zoo'n klein dreumeske was; hij ziet haar voor de deur met een klomp een hoogen zandberg maken, wel zoo hoog als een roomkan is, met keisteentjes er om en een goudsblom in den top, en hij hoort haar weer lachen van plezier.

Hij ziet haar spelen met de kleine kermispop, en die als een moedertje wasschen het rood van de koontjes weg, en, aan- en uitkleeden en wiegen op haar schoot, en hij hoort haar zingen er bij:

„Sloap puppeke, sloap,
Ge bint er zoo zacht as 'en schoap,
Ge bint er zoo blank as 'en duufke,
Ge bint er zoo zuut as 'en druufke,
Sloap.... Moederke houdt de wacht,
Sloap puppeke, zacht!”

O dat was een schoone tijd! Toen waren de dagen veel langer; de bloemen veel weelderiger in den kleinen hof; toen scheen de zon veel vroolijker. Ja.... en als hij driftig was geweest — soms onverstandig — en haar geslagen had, dan kwam zij straks de nijldige hand kussen, en, dan had hij haar wel kunnen dooddrukken van liefde, dat „glanzige snuutje.”

En, terwijl ze nog een kind was, ja bijna ter zelfder tijd, was ze volwassen ook. Op zijn knieën zat ze toen niet meer, en haar slaan als hij kwaad was dat deed hij ook niet meer — dan sloeg hij op de tafel of liep de deur uit;

en haar 's avonds als ze in bed lag nog een stukske stoete brengen, en als ze het op had terdeeg toedekken dat kon hij tóen ook niet meer doen, nee, maar lang naar die mooie oogen te zien of naar de zwarte haren die in kleine golfjes op 't gladde voorhoofd lagen, dat kon en mocht hij wel. En dan, als ze uit den almanak voorlas of, uit den bijbel: „Aanziet de leliën des velds dat zij niet zaaien noch maaien,” of: „En gijlieden, vraagt niet wat gij eten of drinken zult,” en ook: „Zalig zijn de reinen van hart want zij zullen God zien,” wanneer ze zoo las, en die blanke tanden dan blonken tusschen de roode lippen als kersen, als appelbloesems in de lente, wanneer de woorden van die lippen als rijpe vruchten zoo vol en zoo rond het hart verfrischten en verkwikten, en het was alsof hij God bij de hand vatte en stil een verbond sloot om den drift te beteugelen en nooit een borrel méer te tappen dan er door kon met fatsoen; als hij dan straks in stee van God te danken voor het avondbrood — het bescheiden deel — zijn God dankte voor die blom, voor dat kind, dan.... ja, dan was hij rijker, o zóoveel rijker met zijn Grietje dan de brave oude baron op De Runt, die bij al zijn rijkdom zelfs geen kind had gehad om hem de oogen toe te drukken.

Maar ze was wel watforsch en wat stroef geworden sedert kermis twee jaar geleden: minder aanhalig, wat eenzelvig, „jufferachtig” misschien.

Die Piek in 't lakensche pak mocht het haar in 't hoofd hebben gezet. Maar — toen hij is weggebleven en het met Joost weer aan is geraakt, en ze door den groei heen was, toen is 't ook weer anders, heel anders geworden. Wat kon ze weer lachen, wat kon ze weer zingen.

Niet zoo dien laatsten avond en dien laatsten morgen in huis! 't Was in haar belang dat ze ging, maar hij voelt het nog, toen heeft ze hem met bei' heur ronde armen om

den hals gevat, en — alshoon hij wat ruig van baard was — toen heeft ze hem gekust en gezeid: „Dank voader, dank veur al oe liefde!” Dat heeft ze gezegd, zóo, dat hem de tranen in de ooggen zijn gesprongen, en dat was hem nooit gebeurd: Zoo’n kind, zoo’n eenig kind!

— Zoo’n eenig kind! En.... O Onze Voader in den hemel, zou ’et meugelik wêzen! zij....?

Nee dat kan niet meugelijk zin! Moar, o God as ’et woar was, dan, dan mocht ik den kop kapot sloan tegen den muur. O! dan — dan mocht ze dood vallen, dood veur m’n voet....

— Dood? Nee! nee!! rilt de vader met den vreeselijk angstigen blik strakker op de bleeke slaapster gericht: Zóo niet o God! zóo niet m’n eenigst!

— „Weg juffer weg.... weg.... weg....! Voader, ge mot heur niet gleuven!” zegt Hanneke met een onrustige beweging in den droom.

— Niet gleuven nee! Nee goeie God!

Arme Hanneke, háar niet gelooven, háar niet die juffer! Droom zóo niet meer. Slaap rustig, rustiger voort. Ge hebt kracht noodig. Arme, arme Hanneke!

ZESDE HOOFDSTUK.

In de groote ongezellige tijdelijke woonkamer van De Runt vertoonde mijnheer Lijning weder de wandelende boterham, of beter: het wandelende sneedje droog brood met een slap kopje thee. Boter was ongezond, zeer slecht voor de gal. — Daar had Lijning zooals altijd gelijk in.

Tante Co Mie gaat zelfs verder en begrijpt dat de gal tot drift en boosheid prikkelt, en gebruikt daarom zelve ook geen boter. Voor Anna? Ja, dat kon toch niet anders; met mate, met mate! — Nu echter vraagt ze of het Lijnings goedkeuring kan wegdragen dat ze een weinigje van den honing — dien Joost Burik haar al eenigen tijd geleden uit naam van zijn moeder heeft meegebracht — in plaats van boter bij het brood zet. Zij zelve zal er niet van eten, neen, want te veel zoet verwekt het zuur; maar de maag van een jong meisje was overal tegen bestand, ten minste zij in haar tijd....! Ach! Had zij toen maar geweten dat alle overdaad zonde is! Nu, o, nu zou zij wel nooit willen eten of drinken indien ze haar ziel er mee redden kon van de eeuwige ellende. Ach! „Nee Anna-lief, nee, ik zal er niets van gebruiken; stellig niet kind.”

— „En waarom niet Co Mie, waarom niet?” zegt Lijning, en zijn stem klinkt zoo opgeruimd dat de zwakke vrouw en Anna hem te gelijker tijd aanzien.

Terwijl tante nu inderdaad, zonder rechtstreeks te nemen, met de punt van haar mes kleine uitstapjes naar het schaalpje met honing maakt, gebruikt Anna — verkwikt door een rustigen slaap na een dag van velérlei aandoe-ning — ook met meer smaak het sober ontbijt, dewijl ze gisteren den ganschen dag bijna niets heeft genuttigd.

Eensklaps staat oom Lijning bij Anna stil en zegt:

— „We krijgen bezoek voor je nichtje!”

— „Voor mij oom, van wie?”

— „Raad eens.”

— „Bezoek?” zegt tante: „Maar.... ik heb niets in huis....”

— „Raden, hoe zal ik dat raden oom? Van — van — Akkersveen? — Mijn beste Marnix toch niet....?”

— „Dat kleurtje doet me denken dat nichtje Anna wel wat anders verwacht of iemand anders zou wenschen.”

— „Wie dan oom, wie? Emma misschien....?”

Oom Lijning haalt een brief uit den binnenzak van zijn roggebroodkleurig jasje te voorschijn; zet den blauwen bril vaster of hooger, en leest:

„Weledele Heer!

„Tot de eindregeling onzer zaak stel ik u voor mij morgen — Vrijdag — ten circa één uur op De Runt te ontvangen. Het zij mij echter bij die gelegenheid in de eerste plaats vergund, u over eene andere zaak te spreken, eene zaak die in het nauwste verband staat met het geluk, zoo ik hoop van uwe lieve pupil, maar zeer zeker van mijn eenigen zoon, en daarom onze meeste en hoogste belangstelling verdient.”

— „Oom ik bid u.... Oom!”

— „Stil nichtje, 't is nog niet uit.”

Tante Co Mie schijnt er niet naar geluisterd te hebben. De uitstapjes in de honingrichting hebben zich gedurig herhaald — ook met het theelepeltje. Een oud korstje in den broodbak, lag zoo voor de hand en was toch zoo oud dat.... enfin, zij heeft van dat laatste niets gehoord. Toen ze het woord zaak heeft vernomen, toen wist ze ook al dat het haar niet aanging, daar was ze te dom voor.

Lijning leest verder:

„Het is de vurigste wensch van mijn zoon om zoo spoedig mogelijk uit mijnen mond te vernemen, dat jufvrouw Anna Rooze hem, met goedkeuring der familie, niet slechts een bezoek maar ook eene nadere kennismaking zal toestaan, tevens beseffend dat de ouders die hem zoo innig liefhebben zich mede gelukkig moeten gevoelen, wanneer zij het levenslot van hun eenig kind zien verbonden aan dat van een meisje zoo beminnelijk verstandig en schoon als uwe nicht jufvrouw Anna Rooze.

Uw antwoord door brenger dezer regelen te gemoet ziende, noem ik mij met verschuldigde achting,

De Renghorst,
8 Dec. 59.

Uw Dw. Dienaar,
W. GEEREKE VAN ULAND.”

— „Wel wat zeg je....?” besluit Lijning, en ziet scherp naar Anna onder zijn brilleglazen door.

Maar Anna zegt niets. Ze zit sprakeloos. — Ze weet eigenlijk niet goed hoe ze het heeft, wáar ze is. Ze tuurt naar het visschertje van blauwe streepjes op haar ontbijtbordje; er kleefde honing op; met haar haakpennetje maakt ze kruisjes en nulletjes over en door het visschertje heen, maar ze weet niet wat ze doet. Eindelijk op een herhaling der vraag zegt ze, als teruggekeerd aan het strand eener zee van gedachten:

— „Watblief, meent u mij?”

— „Dat hadt je niet gedroomd Anna!”

— „Nee oom, nee!”

— „Denk je dat je mij liever zult zijn omdat je nu rijk wordt Anna? Geloof dat niet. Nee in je armoede nam ik je tot mij alsof je mijn eigen kind waart; en dat zul je blijven Anna, altijd. Maar hij is rijk. Zeer, zeer rijk.”

— „Als het niet dom of nieuwsgierig gevraagd is.... betrof dan het slot van dien brief iets van....?”

— „Beste Co Mie, luister: je bent niet zóo dom of nieuwsgierig als je voorgeeft. Het is wel eens gebrek aan belangstelling, een zekere onverschilligheid die in eigenbelangzuchtigheid dreigt te ontaarden. Het geldt hier het geluk onzer lieve Anna.”

— „Och ja, haar geluk. En daar ben ik ongevoelig voor; zelfs ongevoelig voor haar geluk! O kind!”

— „Nee daar is tante niet ongevoelig voor oom. Maar tante weet niet wat mij al of niet gelukkig kan maken.”

— „Nee lieve beste engel, dat weet ik ook niet. Och dat kind!”

— „Maar die rijper doordenken Co Mie, die weten dat wél. Als mijnheer de baron Geereke van Uland, een der hoogst aangeslagenen in de belasting, als die voor zijn zoon de hand komt vragen van een meisje zonder eenig fortuin — ik zeg, hoe lief en braaf en godvreezend ook: zonder eenig fortuin, dan zal er toch wel geen quaestie van zijn dat zulks een „ongeluk” zou kunnen genoemd worden, nietwaar?”

— „Heere nee Lijning, zeker nee!”

— „Dan moet Anna zoo lief en verstandig als zij is, geen gezichtje zetten alsof zij een gravinnetje met een inkomen van eenige tonnen gouds was.”

— „Ik wist niet oom dat ik zulk een mimische gave

had. Dat moet in uw oogen voor een meisje zonder fortuin een zeer groote waarde hebben,” zegt Anna terwijl haar eenigszins scherpe woorden zonderling in tegenspraak zijn met den gevoeligen toon harer stem.

— „Heb ik iets miszegd lieve Anna? Ik weet niet wat je bedoelt.”

— „Ik bedoel oom, dat er menschen zijn die meenen dat geld en geld alleen gelukkig maakt in de wereld.”

De mijn was gesprongen. Anna wist dat het er vroeg of laat toe komen moest. Die oom was haar nog in vele, in zeer vele opzichten een raadsel, maar dit weet ze nu zeker, dat hij door den geldduivel wordt beheerscht en dat ze het recht heeft hem voor een gierigaard te houden, een gierigaard in den volsten zin van het woord. — Nu is het ijs gebroken. Zie.... bij haar laatste woorden stond Lijning eensklaps voor Abels offerande met den rug naar haar toe.

— „Och, zou je dat denken nichtje,” sist het naar den zolder, „menschen die meenen dat alleen het geld en niets anders....?”

— „Ja oom, ik geloof dat er zoo zijn.”

— „Toch niet veel, zeker niet. En ik betwijfel zelfs dat er eenig mensch is die aan het geld zal hechten om het geld zelf. 't Is moeilijk zich in zulk een toestand te verplaatsen, maar, waar ik eens rondkeek in de wereld — en ik zou haast de grootvader van mijn lief nichtje kunnen zijn — daar zag ik dat de liefde tot het geld of voortsproot uit de zucht om het te besteden, 't zij ten goede of ten kwade, of omdat het zoowel het loon is der werkzaamheid als de lauwer voor het genie. Maar, ik weet niet nichtjef hoe wij zoo afdwalen; ik houd nog den brief in handen die, afgescheiden van eer en fortuin, je geluk bedoelt. Je bent er wat zenuwachtig van geworden.”

— „Ja oom, ik ben er van ontsteld.”

— „Ik begrijp het: Anna's fijngevoelige hartje vreest dat wij, indien ze zoo aanstonds haar jawoord gaf, zulks een gevolg zouden noemen van de eer en het vermogen dat men haar aanbiedt.”

— „Wanneer hebt u dien brief gekregen oom?”

— „Gisteren namiddag.”

— „En hebt u geantwoord dat u den baron zoudt ontvangen?”

— „Natuurlijk, natuurlijk!”

— „Maar dat kan niet zijn! De baron Geereke is een te edel, een te voortreffelijk man om hem te ontvangen terwijl.... om hem niet vooraf te doen weten dat....”

— „Nichtje, ik begrijp je niet. Ik zie er niets ongepast in dat hij hier komt. Al is hij een baron en schatrijk bovendien, wij kunnen toch niet naar De Renghorst gaan. Matig die agitatie een weinig. Ik kan mij wel begrijpen dat de verrassing, de.... ik wil niet zeggen de overmaat van geluk je zoo wonderlijk maakt, maar mij dunkt, de dochter van een zee-officier en een freule Moreel, toegerust met al die wetenschappen, jong en bevallig, waarom zou zij opzien tegen de komst van....”

— „Omdat.... omdat ik het aanzoek van de hand wijs oom. Dáárom kunt u mijnheer Geereke hier niet ontvangen.”

— „God, meisje, ben je gek! Van de hand wijzen? Dat is krankzinnig! onzinnig! Zulk een partij!”

— „Oom ik heb het u gezegd. Ik wil geen engagement met den jonker Van Uland.” Opstaande werpt Anna met een kleinen zwenk de prachtige krullen over den schouder naar achter, en op de deur toetredende gaat zij den oom voorbij wiens blik ze zijdelings voelt ofschoon ze hem niet aanziet.

— „Anna blijf hier!” klinkt nu de vreeselijk bewogen stem van tante Co Mie: „Anna! Anna-lief! ik zou het maar doen, Anna!?”

Anna keert terug; komt aan tantes zijde, en zegt kalm:

— „U moet daarom niet huilen lieve tante. Oom dacht dat dit aanzoek mij gelukkig zou maken, maar dat is zoo niet. Ik ben dus overtuigd tante, dat oom er geen woord meer van spreken en nog in tijds den baron met mijn weigering zal bekend maken.”

’t Gebeurde maar zelden dat Lijning, zooals nu, uit het veld was geslagen. Hij heeft Anna als een stil en volgzaam kind leeren kennen. Na die eerste kleine uitvallen is er niets meer geweest dat hem eenige reden tot zorg heeft gegeven. Eene uitdrukking die hij opving heeft hem zelfs overtuigd dat zij geheel genezen was van den waan alsof haar vader eenig vermogen zou hebben nagelaten. Immers, zij zag er niet meer tegen op om onder vreemden te gaan, dat waren haar eigen woorden geweest. En dan, sedert hij jonker Ernst met Anna, den eersten dag van haar verblijf op De Runt, in de larikslaan zag, sedert de zichtbare moeite die de Geerekes zich gegeven hebben om met haar in gezelschap te komen, sedert zijn laatste bezoek op De Renghorst vooral, heeft Lijning het denkbeeld in gouden letters voor de oogen gestaan dat Anna de rijke erfgename der Geerekes van Uland zou worden, de eigenaresse van zoovele goederen en van zooveel geld bovendien. Dat huwelijk — zoo heeft hij al verder gepeinsd — kan niet anders dan de rijkste vruchten afwerpen voor den oom die toch niets meer dan een arme zaakwaarnemer was, die veel had moeten tobben in de wereld, en een „boezemvriend” van den goeden Rooze was geweest. De zwakke Co Mie die Anna’s hart zoo klaarblijkelijk had gewonnen, zou ze mede nimmer vergeten, dát was zeker. —

Lijning heeft dit alles begrepen doch van niets gesproken, en er zelfs nooit op gezinspeeld; de vrouwen hebben vreemde nukken, dat weet hij. Een zelfstandig karakter, zooals ook nichtje scheen te hebben, wil zelfstandig zijn vooral in de liefde, en duldt niet dat men haar in het hart zal lezen. Maar nu, hoe heeft hij zich bedrogen! Is het mogelijk zulk een fortuin, zulk een kapitaal fortuin, zonder eenig voorbehoud, van de hand te wijzen. Doch, zij zal van besluit veranderen, ja zij moet het!

Anna staat aan tantes zijde. Tante houdt Anna's hand zóo vast omklemd alsof ze haar nimmermeer zal loslaten, en ze schreit tevens zoo zonderling aanhoudend en luide dat Lijning zelf er zich over verwondert.

— „In mijn jeugd,” spreekt de oom, „is mij geleerd geen besluit te nemen zonder eerst rijpelijk te hebben nagedacht. Het bezoek van den baron is niet te voorkomen. Hij zal De Renghorst al hebben verlaten eer Joost of een ander er wezen kan. Maar er zal voor den baron niets kwetsends in wezen wanneer ik hem ontvang, en namens mijn nichtje zeg dat zij zich nog eenige dagen op het vereerend aanzoek hoopt te bedenken terwijl wij hem spoedig ons antwoord zullen meedeelen.”

Bij het woord „vereerend” was er een kleine trilling in Anna's oogen te bespeuren.

— „Zoo het niet anders kan, indien u dan ten minste de goedheid wilt hebben mijnheer Geereke zoo duidelijk mogelijk te doen verstaan dat het antwoord een weigering zal zijn.”

— „Nichtje! ik versta, ik begrijp die voorbarigheid niet; ik wil...”

— „O Lijning, Lijning!” roept eensklaps de vreeselijk weenende vrouw terwijl ze snel overeind komt, en, Anna steeds vasthoudend, met de saam gesloten handen een geste

maakt: „Nee Lijning! zeg het niet tegen haar want ik ben het. O! — Er zijn vijf-en-veertig deuren aan het huis. Er is altijd nog plaats genoeg. Ik eet geen twee boterhammen, nooit; maar ik ben naakt. — Zie je dat dan niet, ik ben....”

— „Co Mie wat praat je kind?”

— „Lieve goede tante, bedaar, u is geschrokken,” zegt Anna, door tantes vreemden uitval zeer ontsteld: „Hier, drink een glas water. Sprak ik te bepaald? Tegen uw zin....?”

— „Ja dát zeker!” sist Lijning zacht: „Drink eens Co Mie.”

— „Nee dat mag ik niet,” schreit de tante: „Lazarus wil dat niet hebben, maar Anna moet hier blijven. Er is plaats genoeg, ik zal niet eten of drinken. Ik ben verdóemd dat weet Abel en de Heere Jezus ook, want ik heb alles verkwist en....” zij trekt Anna nader tot zich: „als die weg is dan staat mijn huis en mijn hoofd in brand. Zie engel, die honing is vergift, ja ja, vergift; eet er niet van. Pas op! O!”

Anna trilt van ontsteltenis. Die arme tante! Maar het is niets, althans oom Lijning zegt dat tante wel eens meer zoo iets zenuwachtigs heeft gehad; tante kon nooit velen dat oom — zelfs niet in het geringste — werd tegengesproken. Zij is een kind van goedheid, maar als men zich tegen hém verzet dan....

— „Stil maar, 't zal wel beter worden. Dat erge schreien is juist weldadig; dat is een afleider.” Honderd doctoren heeft hij in stilte al eens gepolst, maar voor haar kwaal zijn er geen middelen; alleen dat schreien en rust herstellen haar weer: „Schrei maar kind, schrei maar. — Nichtje, ga jij liever heen; 't is beter voor haar en voor je zelve. Jawel; ik weet immers wát haar dienstig is.”

Anna aarzelt of ze gehoorzamen zal.

— „Ja, ga heen, ga heen!” schreit de arme vrouw terwijl ze Anna loslaat en nu zelfs afweert: „Jehova wil het, de Heer op Sinai.”

Teruggeslagen in den stoel ligt de ongelukkige tante voorover met den arm op de tafel en het hoofd er in verborgen. Anna bespeurt nu eerst dat een vierde persoon in de kamer is gekomen en aan de andere zijde van tante zich over haar henen buigt.

’t Is de oude magere dienstbode.

Trien had het schreien gehoord. Zóo erg nooit.

— „Kom mevrouw, ga maar met Trien mee. Toe maar, mijnheer wou het zoo graag. Niet? — Zullen zij gaan? — Ook niet?”

— „Ja, wij zullen gaan, wij!” zegt Lijning: „Kom Anna, tante heeft rust noodig.”

Anna weet niet wat te doen:

— „Tante is ziek; ik wil haar niet alleen laten!” zegt ze, met het vaste besluit om de arme zuster harer moeder te helpen zooveel zij kan, en haar zoo mogelijk de vreemde denkbeelden uit het hoofd te verjagen.

Welk een blik van dien oom over den rand van zijn brilleglazen heen. Dat is een bevel. Toch aarzelt Anna.

— „Altijd, altijd wil ik u helpen lieve!” zegt ze half luide tot de schreiende vrouw; te gelijk echter bemerkend dat tante gewillig het hoofd heeft neergelegd in den arm der oude magere dienstbode die haar met haar welluidende stem zacht en vriendelijk toespreekt, maar vooral getroffen door tantes matten uitval:

— „Ga heen. De Heer gebiedt. Ga heen!” waarna oom digt aan haar oor komt sissen:

— „Is ’t nóg niet genoeg! Je tegenstreven zou haar dood maken. Ga, de arme vrouw ze wil het!”

Door dit alles echter tot heengaan genoopt, werpt Anna nog een deelnemenden blik op de ongelukkige tante; zegt zachtjes aan Trien dat ze haar roepen moet wanneer tante naar haar mocht vragen, en verlaat dan, ofschoon met weerzin, de holle kamer waar het haar in de laatste oogeblikken zoo zonderling bang is geworden.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Op haar torenkamer wordt het Anna al spoedig te eng. Zij moet naar buiten. Trien heeft haar gezegd dat tante slaapt. Naar buiten dan! Al is het koud het deert haar niet. Binnen is het ook niet warm. Oom en tante kunnen niet best tegen kachelhette, ofschoon alleen hout in een kleine kachel onder dien breeden schoorsteen te stoken toch juist zooveel hette niet geeft. — Anna kan al beter tegen de kou dan in den beginne, en buiten loopt men zich warm. Alle dagen vliegt ze de tuinen en de bosschen eens rond. Nú is het haar onmogelijk langer binnen te blijven. — Daar brak de zon door de grauwe wolken. Ja kom naar Gods prachtigsten tempel! — Eerst een paar glazen ijskoud water gedronken! — Zoo, dat zal goed doen, want ze heeft nog in de knieën. 't Was geen wonder. Aanstonds in den morgen, na een dag als gisteren, zulk een bericht, en zulk een tooneel!

Die arme ongelukkige tante! Anna heeft wel eens gedacht dat tantes overdreven schuldbesef zweemde naar.... Zij heeft het woord niet durven uitspreken, maar, nú komt die vreeselijkste toestand haar helder voor den geest.

De edele Schroeder van der Kolk heeft jufvrouw Marnix eens het resultaat zijner onverpoosde zorgen in 't belang der arme krankzinnigen doen zien. Met haar en eene der secondantes heeft Anna toen het slechts ten deele voltooide

nieuwe gesticht voor die ongelukkige menschen te Utrecht bezichtigd. Zij heeft er den triump der wetenschap aan de hand der liefde aanschouwd; de zalen van vertroosting naast de hokken de afzichtelijke kerkers van weleer.

In deze oogenblikken herleeft de herinnering aan dien morgen sterk in hare ziel en vermengt zich gedurig met gedachten die somwijlen haar hart doen bonzen, terwijl de bittere vragen haar op de lippen spelen: Moet ik onwillens mee oorzaak worden van lijden hier, en jammer daar, en droefheid elders?

Met den tuinhoed op de weelderige lokken gedrukt en een warmen zwart geruiten doek om de ranke leden, doolt Anna nu buiten rond. Achter in het sterrebosch is zij verdwenen; zij kent er de paden reeds. Straks zal zij de slingers doorloopen, dan het smalle voetpaadje door de grauwigroene velden met winterkoren nemen om zóo op het Runtsche kerkpad te komen, het pad dat men haar reeds den eersten dag na haar aankomst op het kasteel, in de richting van het dorp zag volgen. Het is wél mogelijk Anna bij te houden op haar weg door bosschen en velden, doch bezwaarlijk is het haar geheel te volgen op den weg harer gedachten. De zon die vluchtig heeft gescheenen dook achter donkere wolken terug.

— De lucht is zwart alsof er ruw weer zal komen. Ruw weer of sneeuw.

— De sneeuw is blank en rein....

— Maar.... Hanneke is het niet. Hanneke is niet rein. Er is bedrog in haar ziel; een vreeselijk bedrog. — Heeft Anna haar geheel mogen rechtvaardigen? Neen! En toch ik heb niets meer gezegd, denkt Anna voort, dan 't geen men mij vroeg en met verschoonende liefde. Ik heb gezegd hoe het mij uit haar woorden is voorgekomen, dat zij iets misdreven had waarover zij berouw gevoelde. Ik

heb gebedeld om genade; gesmeekt om haar niet verder te vervolgen. Een der heeren glimlachte, maar God weet hoe ik den raad van den bewogen Redly heb opgevolgd; hoe ik nog poogde hen tot de gedachte te brengen dat een misverstand, een samenloop van omstandigheden O! Anna weet zelve niet meer wat ze gezegd heeft, maar dit weet ze, dat zij door zóo te spreken den verwijtenden blik niet verdiend heeft dien Hanneke in 't heengaan op haar geworpen heeft.

— O Goede hemelsche Vader, is het hare schuld dan? Had zij moeten liegen? Zal zij moeten liegen? Neen! Haar beschermen zooveel het mogelijk is, dat wil zij. Ja, want Hanneke „was een kind,” en bovendien, heeft de zwakke Redly niet zonderling geroerd van Hannekes mogelijke onschuld gesproken en tot omzichtigheid aangespoord?

Maar hoe nu! Aan den brief dien zij in den morgen — nog vóór het ontbijt — aan Oscar van Breeland heeft geschreven, ontbreekt het adres. De weinige woorden die zij met den jonker over deze treurige zaak bij gelegenheid van het feest op De Renghorst heeft gewisseld, hebben haar — onkundige — den hoogsten dunk van zijn rechtskennis doen opvatten. Voor haar was er als 't ware maar één rechtsgeleerde in het gansche land, en die rechtsgeleerde was Oscar. Zij heeft hem geschreven, zoo veel ze kon wat zij wist en geloofde. Hij moest raad en inlichting geven. Dringend heeft zij hem verzocht dat hij alles zou aanwenden om dat ongelukkige slachtoffer van menschelijke boosheid te redden, of, als dát niet zijn kon, de gronden in het licht te stellen om een vreeselijke straf te verzachten. Anna heeft hem geschreven wat zij meende dat hij voor het arme Hanneke zou kunnen doen. Aan 't geen hij zelf, met het oog op zulk een zaak, tot haar sprak heeft zij hem herinnerd, en vooral aan de woor-

den: dat de advocaat die zijn roeping begrijpt, tracht aan te toonen dat het bewijs van schuld nog niet is geleverd.

Anna meent dat Oscar zich gaarne met die schoone taak zal belasten. De heeren die Hanneke verder verhoo- ren of over haar oordeelen zullen, moest hij — zoo hoopt ze — spreken, of, zoo dat onmogelijk kon, hun schrijven althans. Alles moet Oscar opsommen wat er volgens de wet ten voordeele der ongelukkige te zeggen valt. O zij gelooft als hij er zich mede bemoeit en die heeren terdeeg doet gevoelen dat Hanneke toen pas zestien jaren oud was, terwijl ze zich nu — twee jaren ouder geworden — tegen den slechten man die haar opnieuw vervolgde zoo krachtig heeft verweerd, zij gelooft wanneer Oscar dit alles goed doet uitkomen dat die heeren dan voor „dezen keer” — zelfs zoo er erge schuld mocht wezen — haar die schuld niet aanrekenen maar haar de vrijheid hergeven zullen. Het droevige liegen en bezweren van haar onschuld mocht dan, zooals men vroeger besproken had, een rekening blijven tusschen haar en tusschen God.

In dezen geest heeft Anna geschreven.

't Is wel te merken dat jufvrouw Marnix op haar insti- tuut geen cursus in de économie-politique of in de Juris- prudentie houdt. Neen, Anna kent de tien geboden en de geboden der reinste liefde wel, maar in de duizend en één bladen der Nederlandsche wetboeken is zij een vreemde- linge. 't Is een der vele grieven van den overste Bel tegen het onderwijs.

Hoe het zij, in den brief aan Oscar heeft Anna, zonder over iets anders te spreken, de belangen van het arme Hanneke den jongen advocaat met klem op het hart gedrukt; doch, wat zal zij nu doen! Zijn naam kent ze goed maar zijn adres heeft ze niet? Ze is geheel in het onzekere of hij

te 's-Gravenhage dan wel te Utrecht woont. Toen ze het adres wilde schrijven toen is die twijfel gerezen.

Ha! de Geerekes weten het, zoo heeft ze bij het sluiten gedacht. Een wandeling naar De Renghorst is niet meer dan drie kwartier. 't Is gezond zoo'n frissche loop. Jans zou ik kunnen afhalen. Aan de familie zullen we rondweg de reden zeggen waarom ik Oscar heb geschreven; des noods den brief laten lezen, en op den terugweg kan ik hem bij 't schoolhuis in de brievenbus doen. Maar nu? Immers na 't geen ze straks door haar oom heeft vernomen kan ze niet meer naar De Renghorst gaan. Neen dat is onmogelijk, volstrekt onmogelijk! — Een huwelijk met dien jonker zou vreeselijker zijn dan altijd te moeten wonen in een kasteel zonder meubels. Liever wil zij haar leven lang afhankelijk zijn van vreemden, waarbij ze vrij blijft, dan vrij te zijn gebonden aan hem, dien, wél goedaardigen maar zouteloozen knaap.

Maar ach, terwijl Anna in de slingers omdooft, komen haar allerlei sombere beelden voor den geest.

Tante Lijning hoort ze zeggen: „Kind, je weigert aan het verlangen van je oom te voldoen, dat maakt me krankzinnig.”

De magere man hij fluistert: „Ik ben een gierigaard, ja, maar jij kind, jij weigert, en dát maakt haar krankzinnig.”

En Hanneke wenkt met de donkere oogen: „Jij hebt me beschuldigd, ik haat en veracht je!”

En de edele Geereke ziet haar aan en zegt met gevoel: „Men kan te veel eischen in de wereld; mijn zoon meent het eerlijk en trouw.”

Een gekwetste moeder drukt een schoonen knaap aan het hart en roept haar toe met vlammen blik: „Dwaas kind uit het volk, meen niet dat we je noodig hadden voor ons geluk. Nu wij je kennen nu verachten we je: Ten

koste van een ander moest mijn kind beleedigd en vernederd worden. Ga heen, zoek onzen fraaien neef, uw Oscar van Breeland!"

Hém zoeken! O de Alziende weet wát ze zoekt!

Maar waarom grimt en grijnst dan alles haar tegen? Zie, ze zou er zoo toe kunnen komen om toch naar De Renghorst te gaan en te zeggen: „Waardige menschen, uw zoon kan ik niet als echtgenoot liefhebben, en dáarom wil mij vergeven indien ik zijn wensch niet vervul. Maar gelooft mij, niemand zoek ik voor mij zelve. Leest dezen brief, die is aan hem, aan Oscar van Breeland, en wilt mij dan zeggen waar ik hem zenden moet!" Dolzinnige gedachte! De wereld duldt zulke stappen niet. Ja zelfs aan dezen brief zou zij een verkeerden uitleg kunnen geven. — Anna staat een oogenblik stil. Doch in dien brief wordt toch geen woord gevonden dat.... Maar, Waarde Heer! staat er boven. Waarde....?

Is dat dan kwaad? Is daar iets in te vinden, iets meer dan zij zeggen wil? — En toch, zou het ook beter kunnen zijn dien brief niet te verzenden en Hannekes zaak aan God te vertrouwen, aan den Alwijze zonder Wiens wil toch geen muschje op de aarde valt, en zonder Wiens wil men ook Hanneke geen haar zal krenken?

— Maar is het dan de wil des Heiligen geweest, peinst Anna weder, dat het kind van zestien jaren zoo zou beleedigd, zoo zou gekrenkt worden? Wil dan God ook de zonde? Neen zeker niet. De mensch is vrij. — Vrij! O wonderbare strijd. En toch zoo is het. — Zou er wel goed en kwaad zijn voor God, voor God!? — Voor de menschen bestaat het zeker. Elkander helpen, liefhebben, oprichten dát dát is goed, dát wil de Heer de Oorsprong van alles. Al kan de uitkomst ook falen, volbreng de daden waartoe het hart u aanspoort wanneer het verstand er niet mede in strijd is. — Maar het verstand? Neen het verstand is er

niet mee in strijd. Dat schrijven is een pogen om Hannekes jammer te voorkomen of te verzachten. Maar tegen de eischen van het Recht....?

Zwijg dan dwaalziek hart! Ach, Anna gevoelt eensklaps dat zij nog jong, nog zeer jong is. Maar, de brief moet worden verzonden! Ja zeker!

Anna's besluit staat vast. Zij zal naar de pastorie gaan. Misschien weet men daar wel waar de jonker Van Bree-land woont. Zoo niet, dan zal zij schrijven: te Utrecht of te 's-Gravenhage, met spoed er onder. Ja spoed. — Anna weet niet dat tweederde van de brieven per post verzonden, met spoed zijn geteekend. Doch spoed zal er noodig zijn, want Le Village heeft zijn meening als zeker geuit, dat Hanneke zich binnen een paar dagen op het minst, in hechtenis bevinden zal.

Waar zou Hanneke wezen? Nog in de pastorie? Zou ook dominé reeds weten wat er gebeurd is? Zal ook hij de arme beschermen zooveel hij kan? Zal de zwakke Redly, die met zulk een zonderling vuur voor Hannekes onschuld pleitte, zal hij nu spreken willen; zou hij nú meer willen zeggen dan gisteren? Toen drong óók de tijd, en hij beefde als een blad alsof hij de schuldige was.

Zoo besloten, en toch met honderd vragen in het hart; straks weer met de arme tante voor oogen, en dien oom, doch met haar eigen toekomst op den achtergrond, treedt Anna nu sneller op het smalle wandelpad voort en zal zoo aanstonds het Runtsche kerkpad bereikt hebben — het eenigszins breedere pad dat ze nu in een bijna horizontale richting voor zich heeft.

't Is eenzaam en stil in het rond. Niemand ziet ze. — Ja toch, van de molenzijde komt iemand naar dezen kant. 't Is een man. Hij nadert langzaam. Een arbeider misschien. Neen, ofschoon hij zich nog op een zeer grooten afstand

bevindt, zij ziet wel dat het geen daglooner kan wezen. Dáarom trok hij een oogenblik hare belangstelling, doch nu, er is zooveel anders wat haar bezighoudt.

Het wandelpad dat Anna loopt maakt met het Runtsche kerkpad — eenige kronkelingen niet meegerekend — schier het eerste, zeer bekende mathesis-figuur. Anna betreedt „de rechte lijn die op een andere rechte lijn staat.”

Rechts en links waart haar blik over de verlaten akkers. Hier ziet ze de achtergelaten, maar niet vergeten hoopjes verdord aardappelenloof; ginds nog wat knollenvoer bij gebrek aan beter, en verder de groene spreid die in duizende teedere scheutjes de kern bewaart van een heerlijken oogst voor den volgenden zomer. Ze ziet alles, alles en niets. Nu ziet ze den man weer. Als ze straks linksom het kerkpad inslaat, dan komt ze hem tegen en moet hem voorbij. Welnu, iemand tegenkomen en voorbijgaan, wat is dat! Is dat iets kwaads of gevaarlijk? 't Is om te lachen. — Toch, zij weet niet hoe het komt, ze vermindert de snelheid van haar tred. Ze zal wat inhouden en wachten totdat hij in de richting van De Runt is voorbijgegaan en zij, zonder hem tegen te komen, links haar weg naar het dorp kan vervolgen.

De man komt maar langzaam vooruit. — Gedurende de oogenblikken dat hij achter een klein boschje dor akkermaalshout voor haar — en ook zij voor hem — onzichtbaar is, staat Anna geheel stil; zoo wint hij eenige schreden. — Nu hij weer te voorschijn komt kan zij zich ten volle overtuigen dat ze hem niet kent, althans Neen! — Zie, hij heeft haar bemerkt. Gedurig, bijna zonder ophouden ziet hij naar dezen kant. 't Is nog te ver om zijn gelaatstreken goed te kunnen onderscheiden. 't Moet iemand van veertig a vijftig jaren zijn, doch van verre gezien heeft hij een zeer ongunstig voorkomen. Anna bespeurt — een paar

passen voor haar uit — een dennetak op den gerooiden akker naast haar pad liggen. Zij raapt dien op; de kleine rosse takjes worden er haastig afgerukt. De tak is lang. Zij buigt en buigt en, knakt hem. Nu buigt ze hem aan de andere zij. Met rafels breekt hij af. 't Is al een heel mooie stok dien ze heeft! Een meisje met zulk een stok! 't Is kinderachtig, dwaas, bespottelijk! — Zij slaat met den stok naar de dorre grassprietjes. Nu gooit ze hem weg, dwars over het veld. — Daar vliegen drie kraaien op.

De man is de plek genaderd waar hij het wegje en alzoo ook Anna op een twintig schreden afstand voorbij moet.

Hij staat stil.

Anna die in de laatste oogenblikken voetje voor voetje is voortgegaan, staat nu onwillekeurig stil. Zij heeft zich niet bedrogen: het uiterlijk van dien man is zeer onaangenaam. Hij ziet naar dezen kant met plooiën in zijn gelaat alsof hem de zon te sterk is, terwijl de lucht toch grauwsig, grauwsig of zwart overal. Anna is niet bang, maar, of het de stemming mag zijn waarin zij verkeert, of dat een niet te verklaren — althans in den aanvang niet te verklaren — antipathie haar beheerscht, zij heeft op dit oogenblik een groote neiging om op haar pad of tot den stok terug te keeren, en met wat sneller tred dan ze tot hier gekomen is. — Maar neen:

— „Goeien dag!” zegt ze weerom.

De man wijst in de richting van het kasteel dat men nu door de naakte boomen zeer duidelijk kan zien, maar Anna heeft zijn vraag niet verstaan en zegt:

— „Watblief?”

De man komt het paadje op. Anna — eenigszins met het hoofd achterover — treedt mede vooruit.

— „Zoudt u zoo goed willen zijn mij te zeggen of dat het kasteel De Runt is jonge dame?” herneemt de man,

en wijzend met de rechterhand ligt hij met de linker het vreemdsoortige hoofddeksel op dat het midden houdt tusschen een hoed en een pet.

— „Dat is De Runt, jawel.” — Wat heeft die man een heesch geluid.

— „Dank u recht vriendelijk jonge dame. Dus heb ik dát pad maar te volgen, en dan?”

— „Dan rechts. — Dat kleine witte huisje laat je links liggen; een groote larikslaan in, dan kom je er van zelf.”

— „Nogmaals hartelijk dank jonge dame. — Niet iedereen is zoo vriendelijk om een arm en ongelukkig man te helpen en maar aanstonds te woord te staan. Men kan zich bedriegen. Ik dacht ook aan de jongejufvrouw te bespeuren dat zij een weerzin had om een rampzalige te naderen, maar God zegene u, dat u mij een vriendelijk woord hebt gegund. — U u woont zeker in het dorp, als ik mag vragen?”

De man boezemt Anna een bepaalden afkeer in; zijn laatste vraag klinkt zonderling en onbescheiden. Vrees echter gevoelt ze niet meer; hij schijnt zwak van borst en slecht ter been te wezen, en bovendien nu zij steeds meer van nabij dat ingevallen en taankleurig gelaat beschouwt, nu meent zij hem meer te hebben ontmoet en denkt aan den snuisterijen koopman dien ze te Akkersveen wel eens op een afstand heeft gezien en voor wien ze Marnix bij 't afscheid twee gulden heeft gegeven. Maar, deze man heeft geen koopwaren bij zich.

— „Ik ga naar het dorp maar ik woon er niet,” zegt Anna, en met een: „Goeien dag!” wil ze hem voorbijgaan.

— „Noem mij indiscreet lieve jufvrouw, maar vergun mij u nog te vragen of u met de bewoners van het kasteel bekend is.”

— „Ja, ik woon er zelve.”

— „Dan heeft mijn voorgevoel mij niet bedrogen; dan dan heet u jufvrouw Rooze!”

— „Ja, hoe weet zij dat?”

De man haalt een briefje uit een groezelige portefeuille te voorschijn en reikt het haar zonder spreken toe.

— „Aan mij! — Van Le Village?”

Snel doorloopt Anna het geschrift en haastig opziende herneemt ze met een vluchtigen blos:

— „Is u een mijnheer Otto van Wall? Ik wist niet dat Neem mij niet kwalijk?”

— „O spreek niet op dien toon goede jonge dame; ik ben een rampzalige en geenszins uws gelijke. Maar ik dank de Voorzienigheid dat Hij mij voor dit oogenblik spaarde. Indien ik u zeg in waarheid en ootmoedig dat ik een zwak en zondig mensch ben, dat ik verslaafd aan den heilloozen drank dikwijls God en mij zelven ont-eerde” Anna slaat de oogen naar den grond en doet onwillekeurig een schrede ter zij: „Wanneer ik erken,” vervolgt de man, „niet waardig te zijn in uw reine tegenwoordigheid te staan, dan zult u, met dit schrift van onzen jongen vriend Le Village in handen mij tevens gelooven wanneer ik u zeg, dat ik de eigen neef van mijnheer Alexander van Wall te Rotterdam ben en”

— „En?” komt Anna terwijl ze met moeite haar schroom zoo niet haar vrees te overwinnen zoekt.

— „En jufvrouw Rooze, bedriegen zich mijn oogen niet dan entraineert u dezelfde gedachte die mijne ziel geheel en al vervult.”

— „Welke gedachte? Wat? Laat ons voortgaan, 't is te koud om te staan,” zegt Anna, want zij is werkelijk zeer koud geworden terwijl het haar hindert bovendien zooals die man haar aanziet.

En, op het eenzame Runtsche kerkpad loopen Miel de

kramer en Anna een wijle naast en toch zoover mogelijk van elkander gescheiden — nu eens naar De Runt — en dan naar de dorpszijde heen en weer. Al kost het spreken hem moeite — groote moeite zelfs wanneer zij tegen den nijdiger opstekenden wind naar den dorpskant gaan — Miel verhaalt aan het luisterende meisje zijn gansche geschiedenis, nagenoeg met dezelfde woorden als hij het aan Le Village gedaan heeft.

— Emma! Emma! zucht Anna bij zich zelve. Is deze ongelukkige je vader! — Die rampzalige door eigen schuld of, zooals hij gedurig zegt door eigen zwakheid, is hij de man dien je moet eeren en liefhebben! Is hij de persoon dien men niet noemen durfde en die toch — als hij waarheid spreekt — een recht op je heeft, ja een onbetwistbaar recht!?

Zoo denkt Anna terwijl ze eensklaps door deze wonderbare ontmoeting in een maalstroom van andere, geheel andere gedachten dan daar even gebracht, van ter zijde gedurig den man beschouwt die nu een hevigen strijd in haar binnenste deed ontstaan:

— Zal Emma gelukkig wezen als ze dezen man als haar vader hervindt? Zal ze hem kunnen liefhebben zooals dat behoort? Zal ze den schok kunnen verduren — de teedere bloem — den wreeden schok die haar te wachten staat?

— Ware het beter misschien de dierbare te ontzien, en hém te smeeken ter liefde van zijn kind zich niet te doen kennen; al moet het de wreede straf zijn voor de zwakheid die hem zoo diep ellendig deed worden?

— Maar mag, maar kan zij dat vragen? Arme Emma! arme man! Wie van u beiden moet opgeofferd worden als het noodig is?

— De vader heeft recht op zijn kind. Maar de vader die zijn kind verstiet heeft niet het recht om het leven, het geluk van dat kind nogmaals op het spel te zetten.

Na een oogenblik van stilte vraagt Anna snel:

— „En u zegt dat haar moeder dood is?”

— „Ja, dat moet wel zoo wezen.”

— „Hoe! je.... U weet dat niet?”

— „Ik heb u immers gezegd dat wij jong waren goede dame. Sedert heb ik niets meer van haar gehoord.”

Dát was de genadeslag. Nu begrijpt Anna alles. Dan is Emma toch wat zij zoo angstig vreesde; dan, dan heeft ze geen wettige ouders gehad!

Anna's anders zoo helder hoofdje duizelt. Zulk een reeks van aandoeningen! De eene gedachte verdringt nu de andere.

— Wát hij doen moet....?

Ach, zij weet het niet. Indien een kalm overleg haar mogelijk ware, dan zou ze misschien raad kunnen geven, want ja het is waar, nu voelt ze het ook — de vader heeft toch recht op zijn kind, op zijn eigen kind! Arme man!

— „Zij is zoo goed nietwaar?” zegt Van Wall met bevende stem.

— „Goed! ik zou zeggen een engel indien hier engelen waren.”

— „Een engel zegt u, lieve jufvrouw. — O dán vrees ik zeker niet dat zij een ongelukkigen vader verstooten zal ofschoon hij het háar heeft gedaan.”

— Nee, zegt Anna's hart en: „Nee,” zegt ze ook luide: „Het allereerst zal zij een vader vergiffenis schenken.”

Anna strijkt zich met de hand over het voorhoofd. Waarlijk zij gevoelt zich nu niet in staat om geregeld te denken, het allermint om een onderhoud met dien ongelukkigen man te vervolgen. Hij dringt er op aan dat zij schrijven, voorzichtig aan Emma schrijven zal; zij moet haar melden dat hij — de verschoppeling der familie door eigen schuld — toch vader is en blijft; dat ze hem een samenkomst zal toestaan, en dat....

Genoeg, genoeg. — Zij weet nu alles. Zij moet den tijd hebben om de zaak te overwegen. De man zal begrijpen dat zijn verhaal haar ten zeerste heeft verrast en bewogen.

De dorpsklok slaat reeds twaalf uren; te één uur moeten de brieven voor de post zijn bezorgd.

— „Ik moet in het dorp wezen,” laat ze snel op haar laatste woorden volgen: „Een zaak evenzeer van het hoogste belang dringt mij haast te maken. Om twee uur zal ik zeker op het kasteel terug zijn; den ganschen middag en avond ben ik te huis. Hoor eens,” gaat ze stilstaande voort en wijst naar De Runt: „wandel op uw gemak naar het kasteel, vraag naar Joost Burik....”

— „Joost Burik.... nietwaar?”

— „Ja, 't is de knecht van mijn oom Lijning, en....”

— „Lijning....?”

Anna meent een bijzondere uitdrukking op het gezicht van den kramer te bemerken:

— „Ja zoo heet mijn oom.”

— „Ik meende dat de baron Van Koevertol daar woonde, en dat u bij dien gelogeerd waart?”

— „Mijn oom Lijning kocht het kasteel van de erven Van Koevertol. Kent u oom?”

— „Uw oom, pardon. Maar die naam! Ik heb een man gekend, dat is lang geleden, hier ver vandaan, die zoo heette of althans nagenoeg denzelfden naam had. Maar dat was geen adellijk heer voor een kasteel, dat was een soort van woekeraar, een zielverkooper, ziet u, een heel ander mensch.”

— „Een zielverkooper, wat is dat?”

Miels verklaring dat het de scheldnaam is voor den remplaçant-bezorger wiens probiteit niet in te besten reuk staat, hoort Anna wel, doch zij luistert maar half naar

hetgeen hij, steeds met heescher en trillender stem, er nog bijvoegt, het dringend verzoek namelijk dat de lieve jonge dame toch geen oogenblik zal denken dat hij mijnheer of den baron haar oom, met dien man uit Groningen — nee volstrekt niet — zou willen vergelijken. Hij weet zeer goed, en de jonge dame weet ook wel dat men de namen onzer meest patricische families dikwijls in de achterbuurten en in de laagste klassen der maatschappij terugvindt. Zoo zat er bij voorbeeld te Utrecht dicht bij de Lauwerecht een vrouw Van Wall met een zuurwagen.

— „Hoor eens,” zegt Anna, „’t is toch beter dat u eerst naar het dorp gaat en tegen den avond terugkomt. Ik zal dan over alles kalmer hebben nagedacht en beter met u kunnen spreken. God geve dat uw geluk met dat van Emma zal kunnen vereenigd worden. Ik raad u, spreek er verder met niemand over. Tot van avond zes uur!”

Weinige oogenblikken later ziet Miel de kramer Anna met zeer snellen tred naar den kant van het dorp voor zich uitgaan. De bruine lokken wiegen haar om de schouders, en de zwartgrijze linten van haar hoedje, door den snijgenden wind bewogen, klapperen achteruit.

— Een mooie dame! zegt Van Wall bij zich zelven. Ha, toen hij jong was toen zou hij met zulk een lief wezen op zoo’n eenzaam paadje wel wat vertrouwelijker zijn geweest. H’m! ’t Is al lang geleden dat zulk goedje hem vriendelijk aanzag. Zou hij er dan waarachtig zooveel minder uitzien dan toen? Deze zei toch aanstonds: mijnheer. ’t Is wel geen bewijs; maar als hij goed geschoren en nuchteren is, zooals nu, glad nuchteren, dan moet men het toch wel aanstonds zien dat hij een fatsoenlijk man is. Ook de kleeding doet veel. Hij zal in ieder geval die jufvrouw vragen om de garderobe van mijnheer of den baron

haar oom eens na te zien. — Als hij zijn kind zal ontmoeten dient hij zich ten minste op zijn voordeeligt te vertoonen! — Hoe toch een toeval — zoo'n bloot bloot toeval een mensch op eens gelukkig kan maken! Had Lijs in De Vliegende Bot hem op dien laatsten Octobermid-dag „klare willen boffen,” dan was hij daar misschien den heelen avond in 't gelag gebleven en niet meer uitgegaan. Lijs had het geweigerd en daarom is hij met de negotie-mand naar den kant van het station getrokken. En zie, juist moest hij naast het zeil van dat koffiehuis aan een' wau-welig en uitzoekerig heer een paar doosjes windlucifers verkoopen, om te gelijk er achter zijn naam te hooren noemen, en verder het geheim te vernemen waar die mijn-heer Slik of Slikkie den „lagen slijter-parvenu” op onthaald had. — Ja, dat was een toeval; zoo kwamen ze zelden voor in iemands leven! Toen heeft hij door dat toeval, waar hij Lijs naast God eeuwig in zijn ziel voor zal danken, de voorstelling gekregen van een geluk waarop hij nooit meer heeft durven hopen. Hij zou een eigen kind hervinden! Dat kind zou hem weer met de familie verzoenen, in eere brengen, en, een beter mensch van hem maken. Ten minste men zal hem in staat stellen naar hun stand te zamen te leven; hij zal dan dagelijks één, of een half borreltje minder nemen. Aanstonds met een heelen te ver-minderen dát is te sterk, maar een halve dat is beter. Of.... hij zou het met de rooie baai kunnen probeeren. O, zeker zal hij slagen en gelukkig worden met zijn kind. Geen arme kramer zal hij meer wezen. Men zal hem mijnheer Van Wall noemen zooals voorheen, en met een mooie volwassen dochter zal hij rondwandelen. O, en dan zal alles van vroeger tijd vergeven en vergeten zijn!

Toen Miel voor de eerste maal deze zalige denkbeelden heeft gekoesterd, toen is Lijs in De Vliegende Bot al ras de

getuige van zijn diepe gevoeligheid geweest. Hij heeft er geschreid als een kind, en gezegd: dat hij waarachtig een fatsoenlijk man was, waarachtig, maar, dat hij op zijn woord van eer niets meer zeggen kon, en ook niets meer zeggen mocht, en niets meer zeggen wilde, maar toch, dat Lijs het braafste en verstandigste wijf was van de wereld, en hij een fatsoenlijk man door en door, net als zijn heele familie van vaders en moederskant, en net als Lijs en al zijn yrinden fatsoenlijke menschen waren, de een zoowel als de ander. — Miel weet zich nog wel te herinneren dat hij toen erg zenuwachtig is geweest, en ze hem hebben uitgelachen, totdat hij van narigheid wat vroeger dan ordinair in slaap is gevallen.

Ja, hij herinnert het zich, maar hij weet even goed dat het beter zou geweest zijn wanneer hij ook toen niet zoo dikwijls het glas had laten vullen. Hij moet zich verpraat hebben dat de familie hem weer in rijkdom en eere zou brengen. Sinds dien tijd staat hij al voor twintig gulden bij Lijs in 't krijt. Maar nu, nu zal hij zich goed houden. Gisteren den heelen dag heeft hij geen druppel geproefd, want, bij dien burgemeester moest hij fatsoenlijk man zijn. 's Avonds? Nu ja — maar het is hem ook geweest alsof er duizend krabbers in zijn keel zaten, en dan, met zooveel blanke specie op zak en zoo'n vroolijk gezelschap! Dezen morgen heeft hij toch ook geen druppel over 't hart gehad. Aan zijn eigen spreken heeft hij kunnen hooren dat ie heel nuchter en zeer fatsoenlijk was. Straks in het dorp kan het nu wel één wippertje velen; één op den goeien afloop, één op de blijde hoop die hem vervult, één wippertje maar — dát zal die jonge dame toch 's avonds niet merken!

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Aan deze zij van de Mulderspeetsche kerk — en al-zoo onzichtbaar voor de pastorie-bewoners — heeft Anna diep in gedachten een paar malen heen en weer geloopt.

Eensklaps ten deele terugkeerend op haar pad, gaat zij even haastig als straks, den achterweg van het dorp, en al aanstonds langs de heg van dominé's moestuin het schuurtje voorbij waar zij zich eens zoo kordaat tegenover den ellendigen Jan Piek heeft betoond. 't Is alsof haar nieuw genomen besluit door den aanblik van dat schuurtje meer vastheid bekomt. Den weg volgend dien dominé Haverkist den vorigen avond ging, komt Anna nu door de bladerlooze beukenlaan met een omweg in de groote dorpsstraat.

Zij deed het, om noch door de Haverkisten noch door de Le Villages bemerkt te worden, want, van het bezoek bij de eersten heeft ze weer afgezien. Nog eenige schreden verder stapt ze rechtstreeks op de herberg De Vergulde Ploeg toe, en treedt er het voorhuis in.

— „Hei! is daar iemand?”

Welzeker! Hein Tronk de kastelein komt uit de gelagkamer en vraagt met de pet in de hand: wat of er van de freule d'r dienst is, en of de freule in de gelagkamer blijft te komen? D'r is totaal niemand.

— „Jij zult me weten te zeggen Tronk, of de diligence van Van Gend en Loos nog rijdt.”

— „Nee freule, en die is er bij m'n weten ook nooit geweest; en van 't jaar 33 af ben ik kastelein in De Vergulde Ploeg.”

— „Niet!? Maar er is toch een diligence?”

— „'En dillesjans? Zeker, alle dagen freule, uit De Pauw te Aarem.

— „Nu dat is me 't zelfde; er rijdt dus....”

— „Verekskuzeer da's niet 'etzelfde freule, de wagens van Van Gend zijn van veel meer stasie, en....”

— „Ik bedoel dat het mij 't zelfde is aan wien de wagen behoort. Ik wilde....”

— „Nee juist, daar wou ik je hebben freule: ik zeg dat 'et lang niet 'etzelfde is. Van Van Gend en Loos zal ik reis veronderstellen is alles heers en voornaam; 'k heb er eens een te Aarem in 'et Zwijnshoofd gezien, da's lang geleden, in 't jaar 50. Toen moest ik naar Rotterdam waar ik eigenlijk van afkomstig ben weet je, en....”

— „Tronk, hoe laat rijdt die wagen van hier?”

— „Die wagen? de wagen uit De Pauw freule....? Ja, da's dikwijls heel onverschillig freule; dat is zeuven, half-acht, soms kertier voor achten, heel onverschillig.”

— „En is er altijd plaats?”

— „Ook al na venant freule, 't is de nachtwagen die van Zwoll over Hattem, Heerde, Epe, Vaassen, Apeldoorn, Beekbergen en Mulderspeet op Aarem vaart. Nou kan 't ook differeeren of er veel volk is of niet. Vrijdags en Dinsdags met de Aaremsche mart, weet je, dan kan 't soms al spannen. Zoo hadden me verleden Vrij.... nee, laat reis zien 't was.... Dins.... nee tóch, tóch 't was Vrijdag — afijn daar wil ik afwezen — toen hadden me dan....”

— „Tronk, ik heb niet veel tijd; ik wil maar weten....”

— „Jawel freule, dáárom wou ik je dat ook juist maar eens even eigenhandig uitleggen. Zie, omdat je 't van mijn eiges zoudt gehoord hebben; praatjes zijn praatjes, veul zeggen — weinig zeggen, ik hou van klare munt. — Op die Aaremsche martdag dan zullen we nou maar voor vast stellen, toen waren d'r hier bij mijn in De Vergulde Ploeg twee pessesiers. O jé ze waren d'r al van stikdonker af, van zes, ja van halfzes misschien. De kachel was voor d'r aangeleid, want 'en mensch dient z'n eigen toch te kunnen warmen — of de freule dat met meakkoord is? Zoo gezeid zoo gedaan, ik veramuseer ze nog zoo'n beetje, en ze zeggen nog: Tronk we willen twee plaatsen naar Aarem hebben. Goed zeg ik, maar daar heb ik geen geven over, al was je m'n eigen familie zeg ik, daar kan ik je niet aan helpen.”

— „Kastelein, ik heb waarlijk geen tijd. Kun je tegen een footje extra niet een plaatsje bespreken of openhouden?”

— „Ja! dat is onverschillig freule, daar heb je juist de zaak. Ik zei tegen d'r lui, hoor reis zei ik, als je nou mijn raad wilt aannemen, 't is nou zes uur niewaar? Jawel, zeien ze. Nou, zei ik, als je reis heel verstandig woudt doen dan liet je de heele wagen loopen! Zoo, zeien ze. Ja, zei ik, misschien is ie brakkendevol en allerlei tabak dat dient jelui ook niet, — want de een was een bleek meisje zoo van uw uiterlijk, ook niet te vet weet je, en hoesterig nog er bij. Zoo Tronk — of nee, kastelein zeien ze, want ze kenden m'n naam niet: zoo, en moeten we dan loopen? Wel neen-ik m'n lieve meid, zei ik toen, hoor reis, voor éene rijksdaalder laat ik jelui met m'n glazen kiereboetje met jelui beidjes naar Aarem brengen, dan heb je met geen tollén of dinksigheden of niks nimmendal te maken; in een groote anderhalf uur ben je

dan aan de spoorstaaisjon, en je kunt dan de stad van Aarem nog eens rondkuieren, of ievers is opsteke en...."

— „Dus als er geen plaats in de diligence mocht zijn dan span jij voor een rijksdaalder je wagentje in?"

— „Dat is te zeggen, ik doe het liever vooruit freule, dat begrijpt uwe wel, met de konkerensje! Daarvan niet, ze leggen hier altijd an, maar een mensch is zóo niet of hij trekt z'n vrouws vader toch altijd graag het vel over de ooren of ze mijn slachten! — Is uwe, als ik vragen mag, de freule die bij den notaris loseert? Komt uwe van De Eikelhoff?"

— „Nee Tronk, ik kom van De Runt! — Dus kan ik in alle geval?"

— „Van De Runt. Ei! is het voor je zelve dat.... Ei, die m'nheer Lijning is toch niet bij occasie zooveel als je papa....?"

— „Nee, volstrekt niet."

— „Nee dat dacht ik al. Ofschoon het vet je ook niet in den weg zit, dat kon ik toch wel beter zien. Nou, dan zal ik je lillesisteeren hoor, en dan mag je Onzen Lieven Heer wel danken ook dat ie je vader niet is. Dadelijk had ik die lange gluper in de gaten. Ja ze zullen Hein Tronk niet pieren. Ik zei dadelijk dat ie met streken dat eerste perceel heeft gekregen; hóe, dat mag de duivel weten. Maar...."

Anna op een stoel geleund, wendt zich meer en meer van hem af.

— „Maar," vervolgt de kastelein, „juist een dag of drie geleden — 't kan d'r ook vier zijn, daar wil ik afwezen — afijn! daar dronken hier in deze zelfde gelagkamer een paar leidekkers uit Eindhoven d'r glaasje bier, want ze kwamen om 't dak van de kerk te inspekteeren. Toen ze zoo over d'r gevallen van dekken aan 't praten kwammen —

want ze zijn genommereerd door 't heele land — toen zei ik: als je de kerk nou in orde hebt dan mot je reis naar De Runt gaan, daar is in den toren 'en heel gat gewaaid, zei ik, en de heer van De Runt is 'en roojale. Dat zei ik om ze te pieren juffer. — Maar daar had j'et gaande. Liever wou ie droog brood eten, zei de oudste, als dat ie van dien Groningschen knooier, zoo zeidie, 'en cent zou verdienen, niewaar Jan? zeidie gedurig, en dan zei z'n zoon ja of nee, na venant."

— „En wát.... was.... dan eigenlijk de....?"

— „De affairie juffer. Ja, de Lieve Heer mag weten wat ze al niet van 'em afgaven. Ze hadden te Groningen 'en jaar of wat geleden, ik meen zes [maar 't kan d'r ook tien wezen — afijn — een kerk gedekt, en, toen ze 's avonds zoo'n beetje kuierden, toen hadden ze een heelen oploop gezien, en gehoord dat het om zekeren Lijning te doen was die aan een armen horlogemakersknecht vijf-en-twintig gulden had geleend, zeidie, om z'n kind te kunnen begraven, onder konditie van geheimhouding en binnen drie maanden terugbetaling met honderd persent."

— „Dat kan niet waar wezen Tronk, zulke praatjes!"

— „Dat zei ik ook juffer; 'en mensch zou d'r van gruwen, maar Jan — dat was de zoon — gaf z'n vader in alles gelijk; en, zeidie, als ze hier in Mulderspeet nog onnoozel genoeg waren om den hoed, zeidie, voor dat schandaal af te nemen dan most ik, zeidie — en hij sloeg me net hier op den arm — de lui maar eens op den roojalen weg helpen. 'En fassoenlikke dief juffer, en anders niks, maar nooit geen vat d'r op, altijd achter de keliezies zei Jan. Nou alsof ik 'em niet in den mot heb gehad."

— „Ik verzoek je vriendelijk kastelein, dat je die praatjes niet verder vertelt."

— „'t Is.... 't is toch geen fa.... familie van de.... freule?"

— „Mijnheer Lijning is mijn oom, maar al was hij dat niet....”

— „Goeie God! — Neem me niet kwalijk freule; ik dacht niet dat ie 'en nicht had. Ik meende eigenlijk toen je zei dat ie je papa niet was, en dat je van De Runt kwam, dat je de modejufvrouw van Bahlmann uit Aarem was, en....”

— „Het is me om 't even Tronk, wat je dacht; maar nóg eens verzoek ik je vriendelijk, nee ik gelast je: om die leidekkerspraatjes — wáar of ónwaar vóór je te houden!”

— „Maar freule ik dacht....”

— „Denken of niet denken kastelein, zóoveel weet ik nog van 't recht, dat men hem die zulke zaken durft vertellen zonder dat hij bewijzen heeft, wegens laster kan vervolgen. Ik zeg je Tronk, geen woord meer over mijn oom. Versta-je, of anders....”

— „Nee waarachtig freule, als u je dat zóo aantrekt. O jé, dan heb ik niks niemendal gezeid, en Onze Lieve Heer is m'n getuige dat er dan ook nooit of nimmer meer een woord van over m'n lippen zal komen. Eigenlijk zijn het ook dingen die ons niet aangaan, en ik zeg: d'r is al schandaal genoeg in het dorp niewaar, bevoorbeeld met dat beest van 'en Hanneke.”

Anna blijkbaar geschokt gaat snel naar de deur, maar even spoedig terugkomend zegt ze zacht:

— „Kastelein Tronk, ik raad je nog eens niet meer te zeggen dan je verantwoorden kunt. Als je een ander zulk een naam durft te geven dan ben jij zelf niet zeer menschelijk kastelein.”

— „Maar.... en.... ze zeggen dat uwe zelve, — jawel de freule van De Runt niewaar — dat uwe zelve haar aan de kaak hebt gesteld. M'n vrind Mossel wist er alles van. In vertrouwen zeidie dat ze een brief van de freule

in de laai van d'r laaitafel hadden gevonden en, zaidie: dat dee de deur digt."

Anna staat een oogenblik onbeweeglijk; zich tegenover dien man te rechtvaardigen dat wil ze niet.

— „Je krijgt hier nog al menschen niewaar?"

— „'t Schikt genoeg door Gods goedheid freule."

— „Zeg dan aan ieder die 't hooren wil: dat jij in geen geval oordeelt vóór dat de rechter het gedaan heeft, en nooit veroordeelt omdat je van Gods goedheid ook een genadig oordeel wacht."

— „Ja, wat dat betreft.... ja....!"

Anna valt hem snel in de rede:

— „Als er geeh plaats in den wagen mocht wezen kastelein, dan is hier altijd een rijtuig te krijgen niewaar?"

— „Jawel freule.... jawel alsjeblijf."

— „Wie was dat Hein?"

— „Watte?"

— „Wie of die jufvrouw was?" herhaalt een dienstmeid die twee kruiken bier en drie lange pijpen komt halen.

— „'En kitteloorig ding! gewikst, gewikst!" zegt Tronk met het hoofd knikkend als tot zich zelve.

— „Verstond ik 'et wel? was dát die juffer uut De Runt, en wat zei ze van 't schandoal?"

— „Van 't schandaal? — Twee kruiken en drie pijpen Truitje? Met plezier. — Van 't schandaal....? Ik zeg Truitje, we motten 't recht z'n loop eerst reis laten. Gauwer gehangen zeg ik as weer levend gemaakt. Twee kruiken, drie pijpen, met alle plezier!"

Op haar terugtocht naar het kasteel kiest Anna weer den achterweg van het dorp. Op den hoek der beukenlaan gaat zij de zoogenaamde Allemansgading van vrouw Knib-

belaar voorbij. Vrouw Knibbelaar is van Amsterdam geboortig; woont al veertig jaar — waarvan elf jaar als weduwe — te Mulderspeet, en hutzelt het plat-Veluwsch en plat-Amsterdamsch soms al heel plat dooreen. Zelve ziet ze er dik en proper uit, en haar winkel heeft, voor zoo achteraf, nog al oog. — Anna is het raam reeds voorbij. Vrouw Knibbelaar stond achter de toonbank, maar anders was er niemand in den winkel; dat heeft Anna goed gezien.

— Nee, 't is niet noodig, denkt ze. Doch, twee stappen verder gekomen staat ze stil; ziet even naar het winkelraam om; slaat een blik den weg op, rechts en links, en — niemand ziende, snelt ze terug en wipt het winkeltje in.

't Ruikt er naar stokvisch, vetkaarsen, jenever, groene kaas en dweile-goed.

Anna zegt dat ze een groote wandeling heeft gedaan; dat ze zoo'n honger kreeg, en vraagt of de vrouw ook broodjes, bij voorbeeld krentebroodjes verkoopt?

— Nee, breudjes, nee; die moes de freule — niewaar de freule van 't kastêl niewaar? bij den bakker zoeken, die verkocht breudjes en krentebreudjes en spikkelasie en alles. Als de freule seuiker of kandij of preuimedant' of vijgen wou hebben?

— „Vijgen? Ja een paar ons vijgen zou niet kwaad zijn,” zegt Anna. Maar toch dat was het rechte niet. Daar hing spek en worst, hé! en ham!

— „Ik zal je zeggen vrouwtje, eigenlijk ben ik een beetje flauw; dat heb ik al ligt, en nú na zoo'n wandeling, ik dacht toen ik dezen winkel zag....”

Vrouw Knibbelaar begreep er alles van. Tegen een denkbeeldigen derden persoon maakte zij — terwijl ze naar een anderen hoek van haar winkeltje ging — een knipoog alsof ze zeggen wilde: schraal spul, d'r zit geen voer in!

Wacht, ze zou de freule wel rijs helpen; wacht, ze zal een paar sneeën wit en rog make, ziezoo; dat doet ze wel meer voor voerleui of negotie-volk. — Wacht erijsies, en dan van deze zelfers gemaakte leverworst zal ze d'r plekskes tusschen liggen, dat kost alles bijeen maar een dubbeltje, en — al waren 't ook negen centen dat was nóg voldoende, want, dat ze de freule van De Runt nou zelfers is te zien het gekrege dat is haar lief.

— „Eet ze met smaak freule. Daar staat 'en benkske, gaat er bij zitten, sjeneer uwes maar nie; d'r is okkazie bij moeder Knibbelaar.”

De natuur behoudt haar rechten. Al is Anna ook met zoovelerlei vervuld, zij heeft gevoeld dat ze innerlijk zwak was en eenige verkwikking behoefde. In verband met haar plan is ze echter inderdaad slechts naar binnen gegaan om het een of ander voor morgen te koopen; maar, toen ze aan de toonbank stond, toen heeft de tegenwoordige behoefte de overhand gekregen.

En Anna eet nu, evenals op dien avond van haar aankomst, met een buitengewone graagte. Toen, omdat ze een geheelen dag in weerwil van den overvloed die haar ten dienste stond niet aan eten had kunnen denken, nu omdat ze in de laatste dagen al heel weinig heeft gebruikt. Vleesch heeft ze zelfs niet geproefd, want oom had gezegd dat die dorpsslager met zijn slechte en dure waar wel thuis kon blijven; hij zou zelf wel eens een zoodje visch in de gracht vangen, en, als men behoefte had, dan kon men af en toe een eitje gebruiken; volgens professor — hij meende Muller — was er toch niets zoo voedzaam als een ei, en gaf het evenveel kracht als een Neêrlandsch pond vleesch.

Anna eet met graagte. Wel geneert haar eenigszins de tegenwoordigheid der vrouw die zij voor 't eerst heeft gezien en die zich zelve een paar malen vrouw

Knibbelaar heeft genoemd, maar die worst op dat brood is al bijzonder smakelijk, en, gedachtig aan haar plan voor den volgenden dag, verzoekt zij der winkelierster haar daarvan een paar ons te willen afsnijden. Vrouw Knibbelaar hoort met genoegen dat de freule haar leverworst zoo lekker vindt, en zal de 2 ons voor 26 centen laten, ofschoon ze d'r op verliest, omdat ze haar zelve wel op 18 centen 't ons komt, maar ze moet het ook zeggen en nóg eens zeggen: 't doet haar 'en schromierlik plezier om die freule van De Runt „waar zooveel geproat over is” in d'r winkel te zien. — „Is die Joost nog al 'en goeie?” laat vrouw Knibbelaar er aanstonds op volgen, en ze ziet Anna zoo half en half oolijk en onverschillig aan.

— Zoo'n gepraat! — Anna moet en zal er zich boven verheffen:

— „Joost? de knecht van oom? Ja, dat is een eenvoudige jongen.”

— Kemprie! kemprie! applaudiseert vrouw Knibbelaar zich zelve in stilte; en luid: „'t Is maar gelukkig dat de freule gezurgd het, dat ze dat biest van 'en Hanneke kwiet raakte, zoo'n beste jong!”

— „Wát? heb ik? En dát woord? Vrouw Knibbelaar, je moest”

— „Nou m'n mooie freuleke, bloos d'r maar niet over. Ik denk'r 'et ergste niet van. Maar, we bennen ook jong geweest; niet dat ik me ievers in verdrage heb, God beware nooit, al ben ik ook 'en stadskind van eersten afkomst, maar den een is van ander deeg as den ander, en”

Anna begrijpt het niet. De vrouw vervolgt:

— „En ik zeg: dóen wa'j niet late ken. Hanneke was 'en kreng en bleef 'en kreng; aan haar had Joost toch de groetenis gegeven. Nee, uwé heef 'em 'en groote dienst be-weze, en, 't is 'en knap slag van 'en jungske.”

Anna die snel van haar bankje is opgestaan, drukt de tanden oopen, tast in den zak en zegt:

— „Hoeveel geld is het samen?”

— „Hoeveul samen? Dat benne twee onsies vijgen nie-waar, da's acht en dan negen voor 't brood; en twee onsies worst, da's net drie-en-veertig bij mekaar. 't Most tien steuivers wezen op z'n minst, maar ik zeg al kom je ook in de Allemansgading, uwes bent alle man niet freule, en Joost heb ik gekonnen al van zóo af aan. Ik zeg hè hè hè hè d'r is okkazie genoeg in de wereld, maar as uwé soms is lust het 'en kommetje koffie hier te komme drin-ken en is anpijpen, 'en mens is zoo niet of...”

Anna tast in haar portemonnaie.

Aan fooien op De Renghorst en den voerman van het rijtuig; aan briefporten en kleine benodigdheden — waar-onder vooral de kaarsen op haar kamer — heeft zij haar laatsten rijksdaalder, op eenig klein geld na, uitgegeven. Ze had nog tien of negen stuivers zoo meent ze. — Doch nu, tegenover die vrouw te staan en maar drie dubbel-tjes en zes centen te vinden, terwijl ze haar bijna negen stuivers schuldig is.... het is Anna als wordt ze op een pijnbank gemarteld.

— „Zoo, dat benne d'r dertig, en dat benne d'r zes, da's zes-en-dertig. Nou nog zeuven centjies!”

— „Ik.... ik zie.... ik heb ze niet. — Neem jij die vijgen terug, en....”

— „Ja, maar wat dat betreft daar kan 'en mens niet van bestaan; koopen en laten houwen m'n kind dat gaat niet!”

— „Maar vrouw, ik heb niet meer bij me. Eigenlijk had ik die vijgen niet besteld. Ik dacht....”

— „Dacht heit de kop verspeuld, zeg ik. Niet besteld, je hoef me met zoo'n astrantigheid niet aan te zien; wat verbeel uwes zich wel. Toen ik je neus zag, toen docht

ik al: 'k wou da'k d'r centen gezien had. Of meen je dat we niet weten van wat kale Groningsche foef jeleui benne? Daar motje Frank de vleeschhouwer naar vrage: 't Is 'en schand, zaidie, dat zoo'n verslete troep op 't kasteel van den ouwen b'ron Van Koevertol woont, zoo'n kale rommel! As jij brutaal begint dan ken ik je staan hoor!"

— „Vrouw, wil je de vijgen houden totdat ik even in de buurt ga halen wat te kort komt?"

— „Wou je 't bij Joost, je lief, gaan leenen? Als je'm met zulke nijdige oogen aanziet dan zal ie den nacht aan je gezien hebben. Jij mot nou kasseweel niet denken dat jij met je grooteleuis gezicht vrouw Knibbelaar kunt veralteriseeren. — In de buurt halen!? Pand, zeg ik! Vertrouwen doe ik de heele Runder-familie, hè hè hè hè, voor geen halve cent. — Wij menschen leven van geen woeker of diefstal."

— „Wil je de portemonnaie voor de ontbrekende centen er bij....?"

— „Die portemonnijn! Is 't 'en zilver beugeltje?"

— „Nee."

— „Nou zeuven centjies is ie me wel waard. Als uwé dan maar begrijpt dat 'et m'n goeigheid is, en dat je altijd kunt kommen met wie je wilt; as je maar niet denkt dat vrouw Knibbelaar zich zelve laat taksieneeren, nee door geen ziel noch zaligheid, al kwam de heele grootheid van 't land. En dat ik niet haatdragerig van karakter ben dat...."

Maar Anna is reeds het winkeltje uit. Ze hoort het „Mulderspeetsche varken" zooals vrouw Knibbelaar wel eens genoemd wordt, gelukkig niet meer.

Ze hoort en ziet niets, althans, weinige schreden verder gaat ze een man voorbij die haar zeer onderdanig groet en een: „Tot strakjes dame!" er bij voegt, maar ze zag

noch hoorde hem, ten minste er is haar iets voorbijgegaan, maar ze weet niet wat.

Miel is dankbaar dat hij eindelijk de Allemansgading heeft weergevonden. Hij heeft erg loopen dwalen. Nu gaat hij binnen. — Één slokje! één. Hij zal fatsoenlijk man blijven. Hij hoort veel in de Allemansgading, meer dan hij bevatten kan. Maar, die portemonnaie.... ja, daar durft ie wel een kwartje voor geven.... of.... als hij jufvrouw Knibbelaar die zoo vriendelijk en onderhoudend is pleizieren kan, dan wil hij haar die voor een mooiere en zelfs voor een fonkelnieuwe ruilen. Ze kan uitzoeken — of dat naaidoosje, ziedaar, omdat ze zoo vriendelijk is.

NEGENDE HOOFDSTUK.

't Is niet te verwonderen dat Anna Rooze kort na haar terugkomst op De Runt, gekleed op haar legerstede is neergegleden. Alvorens echter naar haar kamer te gaan heeft ze beneden een blik in de holle keuken geworpen en aan Trien die er aardappels schilde gevraagd: Hoe tante het maakte en of zij ook wist of het goed zou zijn dat zij even bij haar ging.

Trien heeft gezegd dat mevrouw heel rustig was en alweer wat zat te breien; dat ze zeker morgen heelemaal beter zou zijn, maar vandaag heel stil op de slaapkamer moet blijven. Naar de jufvrouw gevraagd had ze niet, en 't was ook niet goed dat de jufvrouw bij haar ging.

Voor 't oogenblik op dat punt gerustgesteld heeft een tweede vraag, of namelijk de baron van De Renghorst er geweest was, haar wel op de lippen gespeeld maar is er niet overgekomen. Immers, dat zou wel zoo wezen, het was al óver halfdrie, en ofschoon zij den waardigen man gaarne — ware het mogelijk geweest — zulk een tocht had bespaard, nu het niet anders had kunnen zijn, nu geeft het denkbeeld haar mede eenige kalmte dat haar antwoord hem bekend en deze voor haar gevoel zoo pijnlijke tusschen-scène voorbij is.

Maar er was genoeg, meer dan genoeg! Die laatste erger-

lijke, meer dan ergerlijke taal van dat verschrikkelijke mensch uit dien winkel zou iemand het hoofd doen verliezen. Van zulke lasterlijke combinatiën heeft Anna nooit een denkbeeld gehad.

Lief schuldeloos kind! Toen ge zijt neergevallen op uw leger toen dacht ge niet dat ge zoudt kunnen slapen. 't Was slechts om uw vermoeide leden en uw kloppend hoofdje wat rust te bezorgen. Gij hadt nog veel te doen en nog zoo veel te overleggen.

Wat is Anna schoon zooals ze daar ligt. Stil! de lange zwarte oogwimpers dubben op en neer. Zie, nu liggen ze rustig op het donzig spreitje onder het oog. Hoor — terwijl de kleine mond blijft gesloten, wordt een zachte en geregelde ademhaling door het fijnbesneden neusje vernomen. Waarlijk, zij is ingeslapen. Stil, stil dan. Wat is het goed dat de natuur alweer haar rechten doet gelden. Maar toch, zooals ze daar ligt, met de volle pracht harer lokken rondom het wel wat bleeke kopje en golvend langs het kussen; terwijl ze daar ligt en van niets meer weet in het ronde, zoo is het toch als staan er op dat schoone gelaat in een smartelijken trek de vragen te lezen:

Is dát de wereld? Is dát nu het leven waarnaar de jeugd zoo vurig verlangt? Is het woord dan toch waar, het vaak door de lachende jonkheid met spotternij verworpen woord der lieve Marnix:

„Als ik op 's werelds vloed
Straks bitter strijden moet,
En niets dan Gods genâ,
Bij 't lijden vroeg en spâ,
Mij hulp en troost kan schenken;
O zorgeloze jeugd
Met uw vervlogen vreugd!
'k Zal weeneud u gedenken.”

Is dát dan de wereld?

Neen goede Anna, dat is DE wereld niet, maar dat is de wereld waarin gij u beweegt.

Misschien zullen velen uwer vroegere kameraadjes in haar gansche leven niet zóoveel ervaren als gij ervaren moest in weinige weken, ja zelfs op dezen enkelen dag.

— Is dát de wereld? schijnt nogmaals die droeve plooi om haar mond te vragen.

Neen, nogmaals neen Anna Rooze! dat is DE wereld niet; dat is de wereld slechts die gij op uw levenspad vindt. 't Is zeker smartelijk voor u. Hebt gij den moed verloren? Is uw sterkte gebroken? Aarzelt gij voorwaarts te gaan op uw pad waar ge miskenning, ja zelfs bedrog en laster ontwaart?

Maar zie, kalmte, een geheele kalmte keert op Anna's wezen terug, de droeve plooi is verdwenen.

Heeft een zachte stem haar in 't oor gefluisterd: 't Zal schoon zijn wanneer ge later, terugziende langs dezen weg, de bloemen ziet bloeien gesproten uit de zaden thans in droefheid door u gestrooid?

Of ook, heeft Adams bloemruiker haar nog eens in liefelijke geuren en frissche kleuren aan het woord herinnerd, het sterkende woord: „In al den weg dien de Heere uw God u gebiedt, zult gij gaan, opdat gij levet ende dat het u welga!”?

Den weg dien God gebiedt, — ja dat is de weg van recht en van waarheid, van Waarheid in Liefde!

Bij Anna's ontwaken staat haar besluit nog vaster dan te voren, het besluit dat zij op reis moet. Te Utrecht zal ze naar Oscar vernemen en zorgen dat hem de brief ten spoedigste in handen komt. Professor Van der Kolk zal zij over tante gaan spreken. Het gedooft geen uitstel. En dan, naar Akkersveen zal ze zich spoeden om er raad te vragen en O zij weet het zelve nog niet, maar het

geluk van haar Emma weegt haar zoo zwaar op het hart. — In elk geval zij moet van hier. Hier kan ze niet langer blijven.

In den namiddag van denzelfden dag keert Trien de oude dienstbode met een briefje van jufvrouw Rooze naar het benedenhuis terug, en overhandigt het aan een pover gekleed persoon die naar de jufvrouw gevraagd had.

Hij leest:

„Mijnheer!

„Verschoon mij dat ik u niet te woord sta. Ik hoop alles met den meesten spoed te onderzoeken. Is u dat onderzoek iets waard, onthoud u dan van eenigen stap in het belang van u of uw kind totdat ik u zal geschreven hebben.

Heb de goedheid mij uw adres te geven.

Met groete:

A. ROOZE.

Miel, die door Trien met het olievlammetje was bijgelicht, zegt na de lezing van het briefje, dat de oude jufvrouw alsjeblief nog eens moet gaan vragen of jufvrouw Rooze hem toch niet eventjes zou kunnen te woord staan. Hij moest haar waarlijk spreken.

Nee, twintig trappen klimmen voor „nóg eens nee,” dat ging niet.

— „Wilt u dan zoo goed zijn het voor een footje te doen? en als u dan de jufvrouw dit woudt overhandigen en zeggen dat het mijnheer Van Wall recht aangenaam is de jufvrouw het verlorene te kunnen terugbezorgen?”

Nadat Trien het blakertje in de nis van wijlen Ceres heeft neergezet, sukkelt zij de trappen weer op; het kleine pakje zal ze dan met die boodschap overbrengen. De dorre hand

waarin een dubbeltje is gegleden, verdwijnt even in den zak: 't kon zoo ligt haar ontglippen.

Terwijl Trien naar boven is, en Anna, verrast dat ze haar portemonnaie door dien man terug ontving, nog een oogenblik aarzelt of ze hem tóch zal te woord staan, blijft Miel, die eerst „dat hoepelachtige geraamte” tot aan den hoek der trap heeft nagezien, met de hoop op een gunstigen uitslag, beneden het antwoord verwachten.

Inmiddels heeft hij zich ter halver wege naast het blakertje in de nis die door Ceres verlaten werd ter neer gezet, en speurt nu de verwonderlijk groote slagschaduw na die hij zijdelings afwerpt en die ginder samensmelt met de duisternis in dien hoek.

't Is wel een bewijs dat Miel nuchter en fatsoenlijk man is dat hij zoo zijn „volle presentie” heeft. Hij is weer een beetje flauw en raar in de keel, maar anders, wanneer hij 't zóo eens vol kon houden, te droes! — En dan, gelukkig worden en samenwonen met zoo'n pracht van een kind! Ach, als die kerel waar hij nog van morgen aan gedacht heeft, hem indertijd niet zoo grif geld had willen leenen, misschien was het dan wel bij één enkel aardigheidje gebleven, althans dan was 'et zeker niet zóo ver gekomen, en was ie altijd fatsoenlijk man geweest, heelemaal.

Eensklaps vaart Miel een rilling door de leden. Ginds in dien donkeren hoek daar stond een gedaante. Door een onwillekeurige beweging waarbij zijn hand een steun in de nis zocht, heeft hij tegen het blakertje gestooten. Het dompertje is op het licht gevallen, en, 't was eensklaps donker, stikdonker in het holle voorportaal.

De verslapte man trilt over zijn gansche lichaam. Ondanks de duisternis meent hij toch daar ginder iets te zien bewegen. Ja, twee glanzige punten staren hem aan uit

dien pikzwarten hoek. Of het verbeelding is of werkelijkheid, hij weet het niet; maar het is hem toch als werden ze hoe langer zoo grooter; en zie, allengs in duidelijker trekken staat hem het beeld uit een lang verleden voor het starende oog.

Maar het is bedrog. 't Is donker. Daar is niemand; niets! Tweemaal, toen de oude vrouw met zijn boodschappen is naar boven gegaan heeft Miel een paar trappen hooren kraken.... Hoor, nu kraakt er ook een, en weer een.

Het is den man alsof hij nu iets ruimer kan adem halen. Maar de duisternis maakt hem angstig.

Hij tast in den zak; trillend haalt hij een gewoon houten lucifersdoosje te voorschijn; nog één lucifer is er in; hij strijkt dien af op den muur, maar de muur is vochtig; een blauwe zilverachtige streep glimt in de ronding der nis.

Hij houdt het stokje in de hand, en het roode phosphorus-kopje kleeft aan den muur.

— „Waar ga je heen nichtje?” zegt oom Lijning op den drempel der groote huishoudkamer.

Anna die door Trien gevolgd naar buiten kwam, schrikt. Ze had niemand hooren aankomen.

— „Er is een man beneden die mij wil spreken oom!”

— „Een man? — Hoe heet die man?”

Anna aarzelt. Ze weet nu wel dat men een waarheid verzwijgen mag, doch ze weet niet of dit thans noodig is of niet.

— „Ik vraag hoe zijn naam is?”

— „Hij heet Van Wall oom. 't Is familie van....”

— „Ei! Ik zag hem vluchtig in den gang. Een armoedig gekleed persoon. Zeg eens, zou oom nu ook moeten vragen of die man Anna's boezemvriend is, zooals Anna vroeg toen.... Maar foei, ik zou oude koeien uit de sloot halen.

Laat dien man hier boven komen Anna, zoo je wilt. Maar, één ding," vervolgt Lijning zachtjes: „wees voorzichtig. Ik heb wel eens van een Van Wall gehoord die bij zijn gansche familie in een zeer kwaden naam stond. Hij zal misschien weten dat jij met de familie bekend bent. Eigenlijk moet ik je ernstig afraden hem te spreken, want hij zal je geld komen vragen, en je zoudt er nooit een cent van weerom zien."

Anna denkt aan haar geheel ledige portemonnaie die hij — en het was wel een bewijs van zijn eerlijken goeden zin — haar zelf terugbezorgde :

— „Geen nood oom. Die man kan zwak en ellendig wezen en toch zijn goede zij hebben. Inderdaad spreek ik hem echter liever niet. Als Trien mij zijn adres brengt dan ben ik tevreden; hij heeft mijn voorspraak verzocht."

— „En daartoe is Anna aanstonds bereid, dat is zeer loffelijk. — Trien, wil je dien man om zijn adres vragen en, zoo hij de jufvrouw bepaaldelijk spreken moet, laat hem dan hier komen. 't Is een ellendige dat is waar, maar toch altijd, nietwaar nichtje, familie van je vriendin, en dus iemand dien men te woord kan staan!"

Terwijl de oude weer naar beneden strompelt, staat het bij Anna vast om in geen geval in ooms tegenwoordigheid over die hoogst delicate zaak van haar Emma te spreken. Uit vrees zelfs van beluisterd te zullen worden heeft ze straks in plaats van zelve naar beneden te gaan, aan Trien dat briefje voor haar bezoeker gegeven. Immers na al wat ze van den oom dezen morgen heeft gehoord, begreep ze voorzichtig te moeten zijn. Nu behoeft ze niets dan zijn adres, maar dat adres is belangrijk genoeg, en zijn gang was dan toch niet vergeefs geweest, daar troost zij zich mee.

Trien is niet bang, maar, nu ze op weinige treden na beneden is gekomen, nu staat ze stil en kan een zachten

kreet niet onderdrukken. Beneden is het donker, en terwijl ze een slag der zware voordeur verneemt, ziet ze ginds tegen den muur een „helsch-achtig” licht. De oude zal zich echter spoedig vermannen, ofschoon ze niet kan begrijpen dat die vreemde glans door een lucifer op den vochtigen muur is veroorzaakt.

Op haar geroep komt Joost met de keukenlamp in het portaal.

De man is verdwenen. Beiden zien de deur uit en het binnenplein op, maar het is te donker om iets te onderscheiden.

— „Als het een dief was!” zegt de oude.

Daar wil Joost het zijne van hebben. Hij heeft een mes op zak; en zonder zich te bedenken snelt hij de steenen trap af, het binnenplein over, en de wapenpoort in.

Daar, aan gene zijde der poort tegen de brugleuning, staat iemand die hijgt naar den adem.

Joost wil weten wat die snaak heeft uitgevoerd of wat hij anders in zijn schild voert: „Watblief?”

Miel kan in den aanvang niet antwoorden. De schrik was hem om ’t hart geslagen, en bovenmatig hard heeft hij geloopt.

’t Is intusschen gelukkig voor hem dat hij met den goed-aardigen ofschoon kloeken Joost te doen heeft.

Joost wil hem gelooven dat hij niets gestolen heeft, en dat hij geen verkeerde plannen had bovendien; maar weten wil hij toch wat de reden van die vreemde vlucht mag geweest zijn.

Miel is goedkoop met zijne betuiging dat hij, ofschoon zwak en ellendig, fatsoenlijk man is en fatsoenlijk man wil blijven. Och.... als de goede vriend hem wat op den rechten weg zou willen brengen naar het dorp door die donkere laan heen, dan zal hij hem zeggen wat hij aan niemand anders zeggen zou.

Joost vergezelt den steeds hijgenden stumper en houdt hem in de larikslaan zelfs bij den arm vast en midden op den weg.

Miel had, zooals hij verklaarde, eerst gedacht dat die jonge dame bij een baron Van Koevertol op De Runt woonde; maar, toen hij dezen morgen een hem bekenden naam hoorde noemen wiens eigenaar de tegenwoordige bezitter van het kasteel zou zijn, toen heeft hij gemeend dat diezelfde naam hier aan een adellijk heer behoorde, en het allerminst kunnen denken dat hij op dat kasteel den man zou wederzien, den duivel die de oorzaak van zijn ellende geworden is.

Wat Joost in de donkere laan nog meer te weten komt zal hij aan niemand vertellen, maar zeker is het, dat het hem groen en geel voor de oogen is geworden. Straks naar het kasteel terugkeerend, prent hij het adres van „O. van Wall in De Vliegende Bot te Utrecht” voor jufvrouw Rooze vast in zijn geheugen, maar blijft nog vaster besloten om trouw te zijn aan zijn belofte en van het gehoorde geen woord te zullen spreken.

Had Joost zoo iets kunnen denken! Hij is er bij grootgebracht om te werken zooveel hij kon, te eten wat hem werd voorgezet, en verder van alles het beste te hopen en te gevooven. Dat die mijnheer Lijning een vreemd „mondstuk van 'en kerel” was, gierig en kaal voor „zoo'n mins van den riekdom,” dat heeft hij wel gezien; maar Joost was het in vaders en moeders hut ook zooveel beter niet gewoon geweest. Als hij maar roggebrood en 's middags maar genoeg aardappels met wat vet en een scheutje azijn had, dan kon hem de rest zoo heel veel niet schelen.

Ja, vreemde dingen heeft hij als arbeider of knecht op De Runt moeten doen, zoo, dat hij zelfs het noodige water te verrichten viel wel verwaarloozen moest, maar,

zes-en-dertig stuivers in de week met den kost en inwoning dat kreeg ie grif, en 't was 'en ding van belang. Dertig stuivers alle weken op zij in den buil, dat waren veertig gulden in 'en groot half jaar, en dan, met Hannekes verdienste er bij, dan kon hij tegen den volgenden zomer 't kar en paard van ouwen Dorus den vrachtrijer wel overnemen: „dat was den uitzicht.”

Maar wat die man daar verteld heeft dáar heeft Joost geen denkbeeld van gehad.

De dorpspraatjes der laatste dagen heeft hij niet gehoord. Op De Runt kwam niemand, en sedert lang is hij, behalve 'op dien vroegen morgen, niet naar het dorp geweest. Mijnheer Lijning had binnenshuis allerlei te doen gehad, soms heel vreemde dingen, maar, wat ging het hem aan. 't Was zelfs mooi dat mijnheer 't geval niet verder heeft getrokken dat hij op dien kermisavond, in weerwil van het verbod, toch is weggelopen. Joost is er in stilte dankbaar voor geweest. En vandaag, alschoon mevrouw volgens Trien niet fiks was, vandaag had mijnheer Lijning hem in één half uur meer goeie woorden gegund, dan in de volle vier maanden die hij bij hem gediend heeft. Ze hadden samen op de zolders al de ijzeren luikgrendels, schuiven, haken, scharnieren en nog ander spul uitgebroken, krek als laatst 't lood uit de achtergoten. Joost heeft telkens pluimpjes gehad dat ie zoo sterk in de vingers was. Nou, wat kon 't hem schelen. 't Was m'nheer z'n eigendom, en, als Joost maar weet dat zijn Hanneke hem liefheeft, en dat hij haar met fatsoen Zondagavond weer in de boutjes zal drukken, dan zal hij, als meneer 'et wil, hem de heele Runt wel helpen afbreken van den torenspits tot aan de kelders toe. — Maar nu, nu hij weet dat het zóo'n schoelje is; dat hij weduwen en weezen heeft opgegeten.... Zie, redeneert de knaap bij zich zelve: als

iemand gierig wil wezen dat is zijn eigen zaak, maar slecht....

Nee, als Joost niet beloofd had 'er niet van te spreken, dan zou hij de lieve juffer — die ook zooveel met Hanneke ophad — wel eens waarschuwen en in 't oor willen fluis-teren: Pas op juffer, pas op dat ie oe nooit oan de centen kumat. Dat kiend was ook 'en weeze, en, vetter wier ze hier in 't geheel niet.

TIENDE HOOFDSTUK.

Toen Trien de deur achter Joost had dicht gedaan, toen heeft Lijning tot Anna gezegd dat die man, zoo hij al niets kwaads in den zin heeft gehad, zich waarschijnlijk iets kwaads is bewust geweest. Of, mogelijk ook, heeft hij buiten de deur gestaan en was de deur door een tocht dicht geslagen waardoor hij bevreesd is geworden. Anna moest nu tante maar eens opzoeken en tante iets voorlezen, doch, over niets met haar spreken.

Anna is toen naar tante gegaan. De goede vrouw was nog erg zenuwachtig en wonderlijk verward, maar in vergelijking van 's morgens nog al bijzonder kalm.

Een half uur later verliet Anna tantes kamer.

Zij klopte aan de deur van ooms studeervertrek.

Eenige oogenblikken daarna stond zij tegenover den voogd.

— „Ik wilde u graag eens spreken oom.”

— „Het verwonderde mij al Anna, dat je van middag naar niets hebt gevraagd. De baron was habsch als naar gewoonte, zeer! en ofschoon hij een ander antwoord had verwacht, hij billikte het geheel en verzocht mij zeer dringend je te verzoeken den tijd van beraad niet al te zeer te rekken, en er bij te voegen, dat zoowel het geluk van zijn eenig kind, als van hem zelf en zijn echtgenoot van je besluit afhankelijk was.”

Anna antwoordde niet.

— „Hadt je nóg iets lieve?”

— „Ja oom. Ik kom u vragen om morgen naar Akkersveen te mogen gaan en mij daarvoor reisgeld te willen geven.”

— „Akkersveen! reisgeld? Ik weet niet wat je zegt kind.”

— „Het is mij niet mogelijk oom, een dag langer hier te blijven. In veler belang moet ik jufvrouw Marnix spreken.”

— „Nog eens kind, ik weet niet wat je zegt: Jufvrouw Marnix spreken! in veler belang! Heb je je oom dan niet als je iemand spreken of raadplegen moet?”

Een vreeselijk antwoord speelde Anna op de lippen. Maar toch de woorden: Al kondt u mij raden en helpen, ik zou u toch niet vertrouwen! houdt ze terug. Ze zegt:

— „Het is onmogelijk dat ú mij raden kunt oom. Het betreft zaken die...”

— „Welke zaken zouden er zijn Anna, waarover een oom en voogd die je liefheeft en die je geluk bedoelt, niet geraadpleegd zou kunnen worden?”

— „Ik zeide u immers dat ik in het belang van anderen op reis wilde oom.”

— „Jawel nichtje, ik versta dat zeer goed. Dat is je liefhebbend hart. In het belang misschien van dien heer die daar straks op zulk een haastige wijze verdween, en wiens adres je hebben moest?”

— „Nee.... ja, hij is in de zaak betrokken, maar....”

— „Maar dan gevoelt Anna toch levendig dat er geen oom in de wereld zóo onverstandig zal wezen om zijn nichtje in het belang van zulk een individu op reis te laten gaan.”

— „Oom hij is....”

— „Ik zeg: van zulk een individu! Laat mij even

uitspreken Anna. Die man staat er immers voor bekend dat hij van een allerloszinnigst gedrag is. Sedert jaren — indien ik wel ben ingelicht — werd hij door de familie van den boer op den burger besteed en maakte het haar telkens lastig genoeg. — Nieuwe bekenden: nieuwe uitzichten. Hij zal op de een of andere wijze vernomen hebben dat jij nog eenigszins met zijn familie bekend bent, en, nu heeft hij nichtje weten aan te klampen en zijn nood geklaagd, en zij — eere hebbe haar hart — zij heeft aanstonds — met je permissie mag ik even uitspreken — zij heeft aanstonds het allerliefste plannetje gevormd om dien ongelukkigen braven man een weinig tegenover zijn ongewoelige familie in bescherming te nemen.”

— „Oom ik verzeker u dat...”

— „Susst! Het is wat al te romanesk Anna. Misschien draagt deze, voor ons burgers wat vreemde woning er iets toe bij om den geest te overprikkelken. Ja, het was een verkeerde zaak om zulk een plaats te koopen; ik had...”

— „Maar oom, u vergist u; ik heb andere redenen die mij dringen op reis te gaan, en ofschoon ik ze u niet zeggen kan, zoo verzeker ik u dat ze goed zijn en vraag u nogmaals vriendelijk maar dringend mijn verzoek te willen toestaan?”

— „Indien ik dus wel begrijp dan is de vraag eenvoudig deze: of oom zijn toestemming wil geven dat nichtje om één of meer hem onbekende redenen op reis gaat?”

— „Ja oom, morgen vroeg.”

— „Met den nachtwagen van Zwoll?”

— „Juist tot Arnhem, en verder per spoor.”

— „Alleen...?”

— „Gezelschap heb ik niet noodig.”

— „In 't hartje van den winter?”

— „U weet wel dat ik niet kouwelijk ben, en rivieren zijn er niet te passeeren.”

— „Wat zou Anna zeggen als oom zijn toestemming gaf?”

— „Ik zou me verheugen oom, en u danken.”

— „Maar ik zeg nee kindlief, en daarvoor zul je me later danken, later als je verstandiger zult zijn en begrijpen kunt wat een jong onervaren meisje past of niet past in de wereld.”

Anna kreeg eensklaps hetzelfde gevoel als toen men haar op dien morgen — in lang vervlogen tijd — binnen dat donkere turfhok had gesloten; toen men haar de vrijheid heeft benomen en zij meende dat ze stikken zou in die duisternis. Toen heeft het beuken met de vuisten op een planken deur of op een steenen muur niet gebaat, en nu....

Nu staart ze voor zich uit of ze geen klein, geen heel klein gaatje ziet waardoor zij, evenals die muis, zich vrij zal kunnen bewegen:

— „Oom, uw besluit is immers niet onherroepelijk vast genomen?”

— „In je belang lieve, zeer zeker!”

— „In mijn belang....? Maar, ik wil niet hier blijven, nee, ik wil het niet!”

De zucht om anderen te beschermen of gelukkig te maken, maar ook het lasterlijke woord dat in den morgen haar fijn jonkvrouwelijk gemoed met een zoo venijnigen doorn heeft gewond, ze geven haar het recht om te zeggen: ik wil niet hier blijven, ik wil het niet! En tegen dien man vooral.

Ha, ook het ontvluchten van den kramer heeft ze snel in verband gebracht met zijn woorden in den morgen: Een woekeraar, een zielverkooper van dien naam had hij elders gekend.

In Anna's borst bestaat er nu geen twijfel meer: die oom is een onrechtvaardige, en de omstandigheid dat een man zooals hij, met die ongelukkige tante dit afgelegen kasteel tot woonplaats heeft gekozen, omringt hem in haar oog nog bovendien hoe langer zoo meer met een nare geheimzinnigheid.

Intusschen hoe zou Anna — geheel onbekend met zulke zaken — ook kunnen begrijpen dat het koopen en vooral het betrekken van De Runt niets anders dan een speculatie is geweest, een speculatie die den oom, ofschoon niet geheel gelukken toch nimmer mislukken kon, dewijl het kasteel bijna tegen slooperswaarde door hem was gekocht, en hij reeds vooruit wist dat de baron van De Renghorst het in eigendom begeerde.

— „Je wilt niet hier blijven nichtje? Dat is dunkt mij zachts genomen niet zeer onderdanig gesproken,” zegt Lijning: „Ik dacht dat er op de kostschool van jufvrouw Marnix iets anders geleerd werd. Zeg eens Anna, ben je misschien in tweestrijd met je zelve omdat je je oom en tante dezen morgen tegenover zulk een edele en achttingswaardige familie in de moeilijkste positie hebt gebracht? omdat je de arme tante door je antwoord een schok hebt gegeven die de noodlottigste gevolgen zou gehad hebben wanneer ik haar niet met de hoop had geveleid dat Anna, in haar eigenbelang, in het belang dier edele familie en ook in ons belang op dat besluit terugkomen en het aanzoek van den schoonen en vermogenden edelman niet van de hand zou wijzen? Was je in tweestrijd met je zelve, en dacht je nu de waardige leidsvrouw der kinderjaren te moeten raadplegen, en te vragen of in dezen het woord kon gelden: of het ook God verzoeken is, indien wij overmoedig en eigenzinnig het goede versmaden dat Zijne liefde ons op onzen weg doet ontmoeten?”

— „Nee oom, in mijn in ons belang heb ik niemand te raadplegen; ik moet....”

— „Maar ik moet je zeggen nichtje, dat dit dan de eenig eenigszins verklaarbare reden voor zulk een reis zou zijn. Ik heb dezen morgen gezwezen, — susst! — gezwezen omdat ik met tante te doen had; omdat ik geloofde dat je tot nadenken zoudt komen, en ik je later meer kalm over die zaak zou kunnen spreken. Weet je wáarom de goede tante zoo van die weigering ontstelde? Niet? Luister dan Anna, ofschoon het mij moeite kost je alles te zeggen: Ik heb veel voor anderen gedaan in de wereld, en de fortuin is mij zelden gunstig geweest. Jij hebt geen kennis van zaken, maar je weet toch dat men somwijlen een stouten stap moet wagen om zijn geschokt of versmolten fortuin te herstellen. In de hoop dat ik spoedig dit kasteel met winst zou kunnen verkoopen werd ik eigenaar, doch moest, geheel onvermogend, de koopenningen opnemen. Het uitzicht tot wederverkoop werd mij benomen. Binnen kort moet een schuld van dertig duizend gulden door mij worden afgelost. En Anna, nu is het de waardige baron Geereke die De Runt tot een niet onaanzienlijk bedrag in besprek houdt totdat....”

— „Totdat....?”

— „Je zult het vermoeden: totdat hij zekerheid zal hebben of hij De Renghorst zal kunnen verlaten om er zijn eenigen zoon gelukkig te zien.”

— „Maar dat kan onmogelijk de afspraak wezen oom, dan moet....”

— „Wanneer dat onmogelijk de afspraak kan zijn nichtje, dan moet oom bijgevolg onwaarheid spreken. Wil je het zoo kind?”

— Ja! zegt Anna bij zich zelve, maar haar mond blijft gesloten. Immers het was onmogelijk dat een man als de baron Geereke zulk een voorstel gedaan had.

— „Maar, zóo iets moest niet eens in Anna's waarheidlievend en onergdenkend hart kunnen opkomen. Wil je zijn eigen woorden nichtje, waarom zou ik ze verzwijgen: Mijnheer Lijning, zoo besloot hij, wij zullen die zaak als vrienden bespreken. Mocht het voor de gezondheid van mijn eenig kind — wat God verhoede — noodig worden om mij elders te vestigen, dan begrijpt u dat ik moeilijk in dezen koop zou kunnen treden; ik zou mij dan zelfs van De Renghorst willen ontdoen, of er althans niet meer dan de zomermaanden komen doorbrengen. — Dát waren zijn eigen woorden.”

— „Is de jonker Van Uland dan ziek oom?”

— „Van nichtje met haar doorgaans zoo fijnen blik had ik iets minder naïefs verwacht. Wat mij betreft, ik heb die vraag niet aan den baron gedaan. Je zult nu toch, zoo ik hoop, beseffen wie de gezondheid van den jonker naast God in handen heeft?”

— Zou het waar zijn! Ook dát nog! Heeft z ij naast God de gezondheid van dien knaap in handen?

— Maar dan toch altijd: NAAST GOD!

— „Oom, ik kan — ik kan dien jonker niet liefhebben.

Het zou tot ons beider ongeluk in plaats van geluk zijn.” — Weder werpt Anna met een snellen zwenk haar lokken over de schouders. Zij doet dit vooral wanneer ze een besluit heeft genomen; zich vermant, en zich sterker toont of gevoelt dan ze is. Nu herneemt ze:

— „Alzoo oom, begeert u mijn engagement met den jonker Van Uland, omdat u een schuld van dertig duizend gulden hebt, en een niet onaanzienlijke winst voor dit kasteel u geworden zal?”

Lijning is achter den hoogen lessenaar die nu zeer in 't donker staat, verdwenen, en het klinkt daar flauw, alsof hij in zich zelve spreekt, met een zucht:

— „O goeie Rooze, na al wat ik voor je deed had ik wat anders van je kind verdiend.”

Hij komt met een paar kantoorboeken en eenige losse papieren weer te voorschijn.

— „Anna, zie eens hier! Och kijk hier eens even in. Neem dien stoel er bij kind.”

— „Ik wil liever staan oom.”

— „Ook goed; maar volg deze cijfers eens met oplettendheid, zie”

— „Mijn hoofd staat er niet naar; ik wilde....”

— „Nu wil ik dat nichtje dit zal volgen. Zie je, hier staat Johannes Rooze. Zie je, dit is onze rekening van het jaar 1846 afaan.”

Terwijl Lijning nu snel met den vinger langs de bladen glijdt en ze telkens omslaat, ziet Anna — door haars vaders naam er toe getrokken — het boek in, en leest Lijning hier een woord en dáar een cijfer als volgt:

— „Stand van zaken na het overlijden der beminde Dorothea Rooze, geboren jonkvrouwe Moreel. — Tien Nationale Werkelijke Schuld Vier oude Russen Twee Polen 4 pCt Vijftien stuks Weener Metallieken plus dit — dat — summa summarum: acht-en-veertig duizend éenhonderd zes-en-dertig gulden zeven-en-vijftig en een halve cent.

„Hier Credit — dáar Debet. — Rooze Credit: saldo zooveel; plus vast traktement; derde zeetraktement; interesten; vervallen coupons plus dit — dat — summa summarum zooveel.

„Debet: aan UEd. voor equipment, nota's enz.: driehonderd dertig gulden vijf-en-zestig centen.

„2 Maart: Aan UEd. vóór de afreize: éenduizend vijf-honderd gulden. 3 November: Een traite Boelens en Lees te Batavia: zeshonderd gulden. — Papa had veel nodig lieve.”

— „Wat moet dit alles beduiden oom? Ik kan die cijfers toch niet onthouden.”

— „Dat was, bij al zijn voortreffelijkheden, ook het eenige ongeluk van je onvergetelijken vader Anna: hij kon de cijfers niet onthouden, en vermorste...”

— „Oom, ik bid u spreek niet één, niet één enkel woord ten nadeele van mijn Engel, dát dát verdraag ik niet!”

Anna is prachtig zooals ze daar staat.

Lijning heeft zich erg in dat meisje vergist. Hij zal haar wat moeten ontzien.

— „Zou ik iets ten nadeele van papa zeggen? Ik Anna, die zijn trouwste vriend was, en die.... Zie kind, zie, dáarom sloeg ik dit oude kasboek op. Hier kun je overtuigd worden van mijn vriendschap voor dien vroolijken goeden zwager. Hier.... in 1848. 't Was een vreeselijk jaar. Zie je dien post.... dertig duizend gulden? Het was om te schreien Anna. Je vader had een vriend. Hij moest en zou hem redden. — Drie dagen nadat ik hem met een bloedend hart — ook om uwentwil — de dertig duizend gulden in effecten had toegezonden, was de vriend frauduleus bankroet en naar Amerika vertrokken. Dat was een zekere mijnheer Kater — ik noem je man en paard kind — en zie, hier heb je den brief nog waarin je ál te goed vertrouwende vader met zijn gewone luchthartigheid schrijft.... Lees maar zelve Anna: „Vergeet mij niet de f 30.000 te noteeren waarmee mijn arme Kater in zee is!” Zie je Anna: dertig duizend gulden. Och had ik ze kunnen vergeten!”

Anna zwijgt.

— „Dat was in Januari 48,” vervolgt Lijning: „Toen ging het achteruit van jaar tot jaar. — Zie je, zie je. In 50 kwam de geadeslag. Je brave vader had een eereschuld

Anna. Zie eens aan deze debetzijde. Zie je dát cijfer? Ja, sinds dien tijd stond het treurig; kijk, in 54 sloot zijn rekening reeds met een nadeelig saldo van: honderd en drie gulden en tien centen. — 't Is alles nauwkeurig Anna. In 56, Creditzijde: Vast traktement; derde zeetraktement zoo-veel; geen interesten meer. Debet: voor Anna aan jufvrouw Marnix: achthonderd; aan kleegeld en diversen: negen-en-tachtig; daaraf uit oude relatie volgens accoord: tweehonderd, blijft: zeshonderd negen-en-tachtig. 8 Januari: aan UEd. traite Boelens en Lees te Batavia: duizend gulden. 1 Juni: dito: zeshonderd gulden. 5 October: Aan UEd. in persoon duizend gulden. — Zie, nadeelig saldo 31 December 1858: zeventuizend driehonderd twee-en-negentig gulden tien centen. Anno 1859. Ja, de bladzijden van dit droevige jaar, het jaar dat we hem missen moesten, zullen we maar niet opslaan; achter het eindcijfer alleen zou de vraag kunnen gesteld worden: of de dochter van den besten vriend dien ik ooit bezat, ook eenige reden heeft om haar oom een weinige liefde en vertrouwen te schenken; liefde en vertrouwen zooals haar onvergetelijke vader ze hem altijd zoo ruimschoots geschonken heeft?"

Anna zwijgt een oogenblik. Nu zegt ze:

— „En dat eindcijfer oom?"

— „De bladzij is droevig Anna. Papa was vroolijk; hij steunde misschien wat al te veel op de eerlijkheid en de goede trouw zijner kameraden. Het zijn weder twee belangrijke eereschulden die ik op zijn debet te schrijven had. Hij noemde mij immers altijd zijn brave ijzeren spaarpot, en — zou ik die traites dan niet gehonoreerd hebben! Ja, dat kon niet anders al heeft het mij schier het onmogelijke gekost. En toch, dat het de laatste maal moest wezen dat hij mijn hulp behoefde! Ach, de brave Rooze! Wat hadt je arme tante hem lief!"

Hoe zielsveel Anna van haar onvergetelijken vader hield en nooit dan met weemoed aan hem kon denken, het was haar nu alsof hij niet is genoemd.

— „Zie ik wèl oom, dan staat daar onder aan de bladzij het cijfer: tien duizend achthonderd twee-en-dertig gulden.”

— „Juist nichtje, en dertien centen.”

— „En dat is de schuld, de volle schuld van mijn vader aan u?”

— „Schuld, schuld! Indien ik interesten had berekend, indien.... Nu ja kind, ja, dat is de schuld, meer is het niet, maar.... wie zou het mij teruggeven, wie?”

— „Wie anders dan zijn wettige erfgename oom: Ik!”

— „Nichtje was dat de bedoeling? Is dat de dank?”

— „Mijn dank zal de teruggave van vaders schuld zijn, althans” — Anna werpt de lokken weer naar achter — „althans, zoo er eenig bewijs voor die schuld is.”

— „Ongevoelig meisje. Hier staat,” en Lijning slaat twee bladzijden in het kasboek terug, „de handteekening van je goeden vader. Hier zijn de traites.”

— „Papa moet gebeeft hebben oom, toen hij dat gezien er onder teekende.”

— „Het was bij zijn laatst vaarwel kind, toen.... Maar waarvoor al deze woorden en herinneringen!” Lijning pakt het boek met de papieren bijeen; verdwijnt weer achter den lessenaar, en dáar, als tot zich zelve vervolgt hij: „Waarvoor anders dan om haar te bidden: heb ons lief, al was het slechts om 't geen we voor je goeden vader zijn geweest.” Terwijl hij weer te voorschijn treedt: „Meen je dan lieve kind, dat die schuld jou zou worden toegerekend?”

Anna strijkt met de hand langs het voorhoofd:

— „Oom, ik heb een toezienden voogd, wie is dat?”

Zij is lastig. Lijning heeft niet gedacht dat dat fijne mooie

schepsel — gewoonlijk zoo stil en zacht — zoo'n „rot” zou wezen.

— „Dat diende je te weten nichtje. Op verzoek van je goeden papa — bij uitersten wil kenbaar geworden — heeft de kantonrechter een zekeren heer Langeveen te Hellevoetsluis tot je toezienden voogd benoemd, terwijl papa zelf — volgens artikels 409 en 410 van het Burgerlijk Wetboek — mij met mijn voorkennis en algeheele goedkeuring tot je voogd had aangesteld.”

— „Langeveen te Hellevoetsluis?” herhaalt Anna.

— „Ik geloof Anna, dat de wensch van papa om je dien heer Langeveen tot toezienden voogd te geven, niets anders bedoelde dan om mij een vernieuwd bewijs van zijn achting te schenken. Ik hoor den vroolijken man nog zeggen: een toeziende voogd is een onding; in den regel zien ze toe, en ik heb genoeg aan een beheer dat de oogen open heeft. Die heele wensch der benoeming was bovendien weer een van zijn vele zoo aardige Gasconjer trekken. Papa voegde er bij, dat hij dan na zijn dood al vast eens reden tot lachen zou hebben. 't Zou een heerlijk oogenblik zijn als die brave hem bijna onbekende scheepsbeschuitbakker — in wiens huis hij eens een kamer gehad had — van den Groningschen kantonrechter zijn aanstelling als toezienenden voogd zou ontvangen. De kerel zou op zijn best weten dat er een Groningen in de wereld was.”

Dit laatste geleeek naar waarheid. Anna meende wel hierin haar vader te herkennen. Zijn vertrouwen, zijn onergdenkend vertrouwen aan de eene zij, en aan den anderen kant de zucht om er — waar hij toch een toezicht overbodig achtte — nog zelfs na zijn dood een eenvoudigen mischien wel dommen scheepsbeschuitbakker met de bijzondere eer te doen inloopen, 't was iets dat in papa's brein is kunnen opkomen. Anna geloofde het, en, al gevoelde ze

ook dat het eer een dwaasheid dan een aardigheid van den goeden man was geweest, dat eerste woord zou ze nooit hebben uitgesproken. Bovendien, ze is nog zoo zeker niet of die aardigheid heel oorspronkelijk is geweest. Terwijl ze nu nogmaals de lange wimpers opslaat en haar blik op den man vestigt aan wien ze dank is verschuldigd zoo hij in alles waarheid had gesproken, maar die — ze weet niet waarom — nog meer dan straks haar weerzin verwekt, zegt ze:

— „Als u mij waarlijk liefhebt oom, dan zult u de vrijheid van mijn hart eerbiedigen, zooals mijn vader dat zou gedaan hebben; en terwijl ik, na de inzage die u mij geeft, nóg eens verklaar dat mijns vaders schuld mij heilig blijft, en dat ik niet rusten zal voordat u de laatste gulden er van betaald is, zoo zeg ik u ook nogmaals in mijns vaders naam: dat u niet het recht hebt om mijn hart te eischen voor een man dien ik niet liefheb ten einde u uit een tijdelijke verlegenheid te redden of u een mogelijke winst te verzekeren.”

Anna beefde inwendig, maar toonde zich uiterlijk kloeck.

— „Dat is een bitter, een zeer bitter woord nichtje,” zegt Lijning zeer langzaam doch met nadruk: „Het zijn pijnlijke sophismen die je verkondigt. — Weet je wel kind, dat je je bezondigt jegens God en jegens je naaste familie door zoo te spreken. Ik verhef mij zelven niet gaarne; doch waar men zoo wordt miskend, waar men zoo wordt geoordeeld door een minderjarige, door het meisje waarover men voogd is, door het kind van een vader die ons dat kind met het volste vertrouwen achterliet, dan mag ik zeggen: ik, die werkte en zwoegde mijn gansche leven voor een zuur stuk brood, die de zorgen op mij nam voor de zaken van brave edele maar soms wel wat zorgelooze vrienden; ik, die mijn eigen zuur verworven gelden voor hunne eer,

voor hunnen naam gewillig en met liefde offerde, ik had wat meer liefde verdiend en geen oordeel zooals daar even werd uitgesproken."

Anna staat onbeweeglijk. Zijn woorden hebben geen indruk gemaakt. Lijning ziet het. Hij moet een anderen greep doen:

— „Maar je bent jong Anna! Oom vergeeft je dat ondoordachte woord. God weet even goed als jij het zult weten, dat wij je geluk bedoelen en je hart geen geweld willen aandoen. Doch ja, de verlegenheid waarin ik mij sedert dezen morgen, sedert dat besluit van den baron bevind, is groot Anna! Nichtjelijk, is het dan zoo vreemd dat men zijn eigen behoud met het geluk van een ander tracht te verbinden? Is het zoo vreemd dat men een weinig bouwt op de liefde, op de erkentelijkheid van hen voor wie men zelf met strijd en moeite zooveel van het zuur verworven geld heeft opgeofferd?"

— O als alles waarheid was! peinst Anna, want ja, in die laatste woorden heeft ze oprechtheid gevonden. Lijning vervolgt:

— „En daarom Anna, al is het dan geenszins je hart dat wij eischen voor een man dien je niet kunt liefhebben, wij verzoeken je dringend — wij, je tante en ik Anna — om in ons belang, ziedaar dan in ons belang, maar ook zooals wij vast gelooven tot je eigen geluk, het onderzoek van den jonker in ernstig beraad te nemen, en hem kan het zijn al spoedig een nadere kennismaking toe te staan?"

— „Nee oom, nee! dat kan niet wezen. Onmogelijk, nee! Is het u om dat geld te doen, om een voorschot van dertig duizend gulden, ik blijf er u borg voor; laat mij begaan. Ik heb vriendinnen en kennissen wier ouders vermogend zijn. Om mijnentwil zullen zij u dat geld wel leenen."

Men ziet het: Anna heeft nog een buitengewoon goede opinie van vriendinnen-invloed op de duizenden der ouders.

— „En overal,” vervolgt ze, „kan ik dan tevens zeggen dat u deze plaats wel graag wilt verkoopen. Niewaar, al bestonden er ook geen andere redenen, dan is er nu een die mijn vertrek mede in uw oogen zal wenschelijk maken. Zie, ook om ú te kunnen helpen vraag ik u dan nogmaals om morgen van hier te mogen gaan, en mij daartoe eenig reisgeld te willen geven?”

Terwijl Anna in groote spanning het antwoord wacht, speelt er een zweem van grimlach om de dunne lippen van den mageren man. Al ware haar vertrek geen onmogelijkheid dewijl zij vóór alles die verschijning uit het voorhuis — dien Van Wall — niet meer ontmoeten mag, De Runt is bovendien verkocht. Geereke van Uland is reeds eigenaar, en, heeft een kleine onwaarheid wel tot prikkel mogen dienen om een zeer gewenschte toenadering tusschen den erfgenaam der schatrijke Geerekes en zijn nichtje te bevorderen, zulk een dwaze wending heeft hij niet verwacht. 't Zou wat fraais zijn indien zij den nood van oom Lijning voor die vriendinnen met de rijke ouders aan de groote klok ging hangen; of wanneer Geereke vernemen moest dat men zijn pas gekocht landgoed ondershands te koop presenteerde. 't Zou zelfs een gevaarlijk spel kunnen worden! Neeñ, zulke schoone edele voornemens zouden op zich zelf reeds voldoende zijn om haar dat reisje te belletten. Er valt niet aan te denken, en voorzeker: de stilte, de afzondering, de tegenkating zullen dat kitteloorige ding wel wat tammer maken en misschien in 't eind doen haken naar een omgang dien ze nu versmaadt, en naar een overvloed dien ze hier niet vinden zal.

— „Ik moest volstrekt ongevoelig zijn,” zegt Lijning na een oogenblik van stilte, „indien ik niet door zulk een

hartelijke liefde getroffen was! Anna, je hebt een edel, een voortreffelijk hart; maar je woorden bewijzen mij dat je de wereld niet kent; niet een dier vermogende ouders der vele vriendinnen zal ter wille van Anna den onbekenden voogd te hulp komen, al ware het ook voor een dertigmaal kleiner bedrag; een aalmoes zouden ze geven — vijf of tien gulden misschien, dát zou mogelijk zijn indien die voogd een arme ongelukkige was. En dan op Anna's aanbeveling een afgelegen landgoed te koopen! Wie zou dat doen? Nichtjelijef, mij dunkt je zult dat zelve beseffen, en ten slotte begrijpen ook dat ik al zeer slecht mijn duren plicht zou vervullen wanneer ik toestond dat mijn pupil in het hartje van den winter een reis ging ondernemen om redenen die zij mij verzwijgt, of wel zooals zij zegt in het belang van ongelukkigen, terwijl ik overtuigd ben dat zij met haar goedgehartige illusies niet anders dan bitter bedrogen zou uitkomen.”

— „U weigert!” valt Anna luider in: „En ik zeg u dan nóg eens oom, dat ik niet langer hier blijven kan en niet hier blijven wil!”

— „Ga zóo voort Anna; dat is voegzame taal! Blijf weerspannig en weerstreef den opvoeder dien je vader. — dien God zelf over je gesteld heeft.”

— „Maar wat ik doen wil is goed! Mijn hart en geweten gebieden mij te gaan. Oom, verhoor dan mijn dringende bee. Ik zal.... u.... liefhebben.... als u mij toestemt. — Oom ik moet....”

— „Je moet gehoorzamen nichtje! Ga naar je kamer; overdenk mijn woorden, en vraag je mij later om je behulpzaam te zijn in iets wat waarlijk goed is, dan zal ik trachten je te helpen kind. Nu weiger ik tot je bestwil omdat mijn plicht het gebiedt.”

Zij moet gehoorzamen!? Anna drukt de vastgesloten hand

op den jagenden boezem. — Zij moet!? En.... Emma dan? en het lot dier arme beschuldigde? en de toestand der lijdende tante? en die doorn van den vreeselijksten laster in het hart! Heeft ze niet overal raad en hulp te zoeken, raad en hulp en troost voor zich zelve er bij? Neen, blijven kan ze niet. Zij moet van hier!

— „Oom, ik wil naar Utrecht om er onzen grooten psycholoog Van der Kolk over den toestand mijner lieve tante te spreken; mij dunkt dat het tijd wordt en dat het uwe goedkeuring moet wegdragen.”

Men ziet het: Anna is kloek en ferm, maar nog dikwijls is haar heur jonkheid de baas.

Het allerminst door dit gedeelte van haar reisdoel in 't licht te stellen, zal ze een toestemming van den man verwerven wiens hoofdondeugd ze toch had voorzien, en die — de arme tante heeft het haar zelve gezegd — in al de jaren van hun huwelijk geen dokters in huis heeft geduld omdat het „allemaal kwakzalvers” waren.

Een professor zou uit Utrecht naar De Runt komen, twee- drie- viermalen misschien! Hij zou middelen voorschrijven! Reeds dit denkbeeld was voldoende om den mageren voogd een rilling door het gebeente te jagen.

En — dat zou zij hem gebakken hebben, dát, het onnoozele malle kind!

— „Meen je dan goedhartig maar onnadenkend nichtje, dat het noodig zou wezen dat jij daarvoor op reis gingt? Zou dat iets anders of iets meer uitwerken dan wanneer ik zelf dien professor schreef? En, als dat niet gebeurd ware! Eere hebbe je hart, maar als ik je nu zeg kind, dat diezelfde professor en al de professoren mij reeds verklaarden dat het uit tantes zenuwgestel voorkomt waar niets aan te doen is, althans niets anders Anna, dan haar in alles genoeg te geven, in alles, uit liefde zoowel als uit dank-

baarheid, en haar de zorgen te ontnemen die haar mochten drukken, dan dunkt mij dat er meer reden tot nadenken en zelfbeheersching voor je bestaat dan reden tot het maken van een kostbare pleizierreis. — Kom, ga nu naar je kamer.”

— „Oom ik bid u nóg eens, ik moet. Immers er zijn nog andere redenen.”

— „Die allen, ofschoon voorzeker onbaatzuchtig, toch even ondoordacht zullen zijn als de redenen die ik vernemen mocht.”

— „Nee, ze zijn van het grootste belang; ze”

— „Ga naar je kamer lieve nichtje.”

— „Maar ik heb geen rust al eer u mij toestaat”

Anna die opnieuw den blik op haar oom heeft gevestigd, weet niet wat zonderling gevoel haar vermeestert. — Het is haar eensklaps alsof ze niet meer weet wat ze wil; alsof ze dwaze grillen in 't hoofd had; grillen die ze dóór wilde drijven zonder noodzaak, zonder reden.

Lijning staat stil; wischt zijn brilleglazen af, en ziet zijn nichtje onbeweeglijk strak in de oogen.

— „Ga naar je kamer lieve beste Anna; oom wil alles doen wat goed is, dat weet je immers wel?”

— Wat ziet hij haar aan. Hoe zonderling vreemd is die blik. Steeds het meisje aanziende doet Lijning een schrede zijwaarts terug; slaat 'de hand aan de vale gordijn die voor de deur hangt waardoor de torenkamer met dit vertrek gemeenschap heeft; schuift die gordijn ter zij; opent de deur met den sleutel die aan deze zijde in het slot steekt, en herhaalt terwijl hij Anna meer naderbij komt:

— „Goedhartig lief nichtje, oom zal alles wel ten beste voor je schicken. Ga nu naar je kamer. Ga nu Anna. Als je geslapen hebt zal het weer beter zijn.”

Anna slaat de oogen neer.

— „Kom lieve, oom zal je aanstonds licht doen brengen. Ga nu lieve, ga!”

Alsof ze een steun zocht grijpt ze krampachtig een plooi van haar rouwkleedje vast. Het blanke saamgeperste handje drukt weer den boezem. — Zij ziet hem aan. — Dat zijn katarraktperels die daar glimmen!

— „Denkt u mij bang te maken met dien blik? Dat is laf voogd! — Ziedaar, ik vertrouw u niet.... Ik vertrouw u niet. Neen!”

Met snellen tred is Anna in de haar aangewezen richting verdwenen.

Aanstonds heeft Lijning de deur zachtjes achter haar dichtgesloten. Eenige oogenblikken later verwijderd hij zich even zachtjes van de andere deur harer kamer die op het gangportaal uitkomt.

In het voorbijgaan werpt hij een blik in het slaapvertrek waar zijn vrouw den dag heeft doorgebracht.

Juist ging zij uit de richting der deur naar die van haar stoel.

Zooals de arme vrouw daar stilstaat en naar den komende omziet, maakt ze in haar verschoten paarsch katoenen nachtak, met een korten zwartgrijnen rok, vreeselijk sluik om de heupen, de magere beenen zoover ze te zien zijn in grauwwollen kousen, en een muts zonder strook op de grijze haren, een droevige vertooning.

— „Ei, aan de wandeling lieve?” zegt de man, zonder binnen te komen: „Moest de breikous eens rusten?”

— „O was ú het Lijning! Ik dacht.... Ja, ik dacht dat u.... O misschien ben ik het alweer vergeten. Maar ik dacht dat u gezegd hadt dat ik eens loopen moest; het was wel egoïsme dat ik zoo om mij zelve dacht en voor de gezondheid eens opstond, maar ik zal het niet meer vergeten. Ja ik ben nu weer veel beter Lijning. Anders is mijn hoofd altijd zoo dom, en er zijn ook steken gevallen, maar Trien

zal ze wel oprapen, of Anna. Maar nee zij moet gaan; er is een eeuwig oordeel een jongst bazuingeschal. Ja ik zal het wel onthouden; zeker!"

— „Best Co Mie, onthou het maar hoor, straks kom ik terug. Dag Co Mie.”

Na deze woorden gaat de deur weer toe, en blijft de arme krankzinnige alleen.

ELFDE HOOFDSTUK.

Lijning gaat met zijn klein kantoor-spaarlampje in de hand naar beneden.

Trien wordt door hem verzocht naar mevrouw te gaan om haar wat afleiding te geven; ze moest maar eens wat van Groningen ophalen, en van mijnheer Rooze, want mevrouw was veel kalmer, maar toch nog erg in de war.

— „Altijd gezeid! 't Moest er wel toe komen,” zegt de magere dienstbode zachtjes, en in 't voorbijgaan even stilstaande: „'t Was ook niet goed naar zoo'n boerendorp te gaan m'nheer. Wat doen wij menschen in zoo'n holle brak van 'en kasteel. Goed geld naar kwaad geld smijten Jan. 't Was verkeerd, heel verkeerd!”

— „En De Runt heb ik verkocht Trien, met goede winst!”

— „Zoo? Goede winst! dat doet me plezier Jan. Maar zeg, moest ie dan nou niet eens komen.... hé? Je weet wel, een dokter, zeg? De stakker, zeg?”

— „Een dokter Trien? Meen je een.... dokter?”

— „Ja goeie Jan! Zóo kan het niet blijven, de ziel!”

— „Zoo! zou je dat meenen? We zullen zien; als we wisten dat hij éens kwam; dat het dáarbij bleef. — Ga jij nu naar boven. We zullen zien.”

— „Doen Jan, doen!” besluit de oude, en gaat de breede trap op.

— Doen? — Já! zoo kan het niet blijven. De dag is hem, met dien angstig verbeiden toeslag van den baron, gunstig geweest, maar anders, 't was toch erg met Co Mie. Zoo akelig als dezen morgen zag hij haar nooit.

In lang vervlogen jaren heeft zij wel eens gezegd: Lijning je zult me krankzinnig maken. — Is het dan zijn schuld?

Daar ligt in het voorhuis iets op den grond. 't Was een ledig gewoon houten lucifersdoosje. Lijning raapt het schielijk op en steekt het in den zak.

En weder klinkt die vraag: Is het dan mijn schuld?

Hij slaat een kleinen zijgang in; daalt acht trappen af, en komt in een eenigszins kromloopenden en overwelfden zijgang. Dit is een gang naast eenige berghokken in het getimmerte ten oosten van het binnenplein tegenover het koetshuis en de stallen, en voert gelijkvloers met den beganen grond naar de zoogenaamde kapel van De Runt.

— Mijn schuld!? — Terwijl die vraag den man niet loslaat, steekt hij een grooten sleutel in het zware slot der kapeldeur.

En de sleutel krast: ja! En de deurengsels knarsen: ja! En het zand op de blauwe steenen der kapel kraakt onder zijn voeten: ja!

Waarom is hij zoo angstig? Waarom ziet hij zoo rond of daar ook iemand wezen mocht? — Wie zou hier kunnen zijn? Van deze zij is het onmogelijk dat iemand hier binnen kan komen. Van den pleinkant evenzeer. Aan die zijde bevinden zich twee deuren met een portaaltje er tusschen, maar de binnenste is goed gesloten en gegrendeld, terwijl hij de buitendeur nog gisteren avond met behulp van Trien, uit voorzorg met den winter, heeft digtgespijkerd. De beide hooggeplaatste kruisramen zijn aan de grachtzijde, en dus Neen het is te dwaas. Niemand kan hier komen, niemand dan hij zelf.

En toch, Lijning ziet angstig rond. Hij werpt een blik in de beide hooge donkerbruine banken waarmee de achtermuur van het zeer kleine kerkje is betimmerd; ziet naar den kleinen preekstoel met het zeshoekvormige klankbord op, en waagt een blik naar den donkeren hoek van het voorzangersbankje.

Nooit te voren beving hem zulk een angstig gevoel, en — vooral niet hier nabij zijn heiligdom.

Hij moet niet wèl zijn. Dat heeft hij straks toen dat jonge ding zoo krachtig tegen hem insloeg ook al gevoeld. Indien hij wèl was dan kon hij immers niet zoo wonderlijk week en angstig zijn.

Bestaat er dan dezen dag geen reden, geen groote reden zelfs tot tevredenheid. De Runt is verkocht en, al zijn de illusies niet vervuld geworden, de speculatie zal hem, behalve de kleine posten van vroeger en later, toch een zuivere winst van elf duizend blanke guldens bezorgen.

En dan, dat aanzoek door dien Nabob om Anna's hand! Ja, toegeven zal ze in 't eind, hij is er zeker van. Maar in weerwil van dat alles, en in weerwil ook van de aangename afleiding die de kleine praeparatieven voor de later te houden „verkoopning van meubelen, enz. enz.” hem verschaft hebben, is hij niet zoo fiks als anders geweest, en heeft „die vrouw” hem mede gedurig door het hoofd gespeeld.

Is het dan Lijnings schuld....?

Ja! kraakt alweder de deur die tot zijn heiligdom voert.

Nu staat hij in de sacristie der kleine kapel.

In lang vervlogen jaren borg hier een brave huiskapelaan in de hooge en zware eikenhouten kast zijn miskleederen, terwijl later in diezelfde kast — voor wie ze behoeven zou — slechts een zeer eenvoudige driekanten hoed, benevens een smalle zoogenaamde preekmantel voorhanden waren,

Ginds in den dikken muur bevindt zich nog een ander kastje. 't Is zeer diep en veel breeder dan het zwaar massief eikenhouten deurtje met koperen beslag doet vermoeden, het deurtje dat niet grooter dan een paar voet in 't vierkant, met twee koperen grendelsloten werd voorzien. In deze muurkast, die wel eenige overeenkomst met een bakkersoven heeft en zonder twijfel het allereerst tot het bewaren van sieraden of reliquieën van den Roomsche Katholieken eeredienst is bestemd geworden, in deze met cement bemetselde en van binnen geheel met zwaar wagenschot beschoten kast, werd nog maar korten tijd geleden het doop- en nachtmaal-zilver geborgen dat aan de Mulderspeetsche kerk werd vermaakt, prijkend met de oud-adellijke geslachtswapens der Van Koevertols.

Stil! Van dit kamertje uit traden ze weleer het kerkje in om voor het altaar het Te-Deum Laudamus in den naam des Gekruisten en der Heilige Moedermaagd te brengen tot voor den troon des Ongezien. Of ook, van hier gingen ze later dikwijls uit de Protestantsche leeraars, om in die eenvoudige kapel er naast het gestoelte te beklimmen en er, het meest bij feestgelegenheden, God te danken en te protesteeren tegen zonde en ongerechtigheid.

Meer dan vijf-en-twintig jaren is het geleden dat een braaf predikant van Mulderspeet — een der voorgangers van Haverkist — hier het verbond van liefde en trouw mocht bezegelen dat den jeugdigen stamhouder der Van Koevertols met het teedere voorwerp zijner wenschen vereenigde.

Meer dan vijf-en-twintig jaren zijn er sedert vervlogen, maar, nóg klinkt hier zijn woord: „Wandelt te zamen aan de hand van uw God!” en, nóg ruischt het lied:

„Waar liefde woont gebiedt de Heer Zijn zegen!”

Sedert lang, zeer lang rust reeds de waardige man in het graf, de godvruchtige leeraar bij wien het licht van zijn tijd was, de vriend van den dikwijls zoo zwaar beproefden baron. Sedert lang is de man gestorven die dat echtverbond bezegelde, maar ook de echtgenooten zijn hem spoedig gevolgd wiens eerstgeborene hij in datzelfde stille kerkje den Heer mocht opdragen, terwijl de ouders getuigden dat zij hun jongske zouden opvoeden, niet voor de wereld maar voor de eeuwigheid.

Maar al zijn ze vroeg gescheiden van hun kind, het woord van den leeraar is voor dat kind bewaard gebleven: „Dit leven is een deel der eeuwigheid; eener zalige eeuwigheid voor de reinen van harte.”

Hoor! nu zes jaar geleden — het was op een zonnigen voorjaarsmorgen — toen stond hier een jonkman met een bleek maar rein en edel gelaat. De wijde toga hing hem om de tengere slanke leden. Tranen stonden hem in de oogen. Hij was het, de telg van dat echtpaar, de eenige kleinzoon en laatste bloedverwant van den beproefden grijzen baron Van Koevertol.

Het dierbare kleinkind heeft geen anderen wensch, geen grootere weelde gekend, dan die van te „werken in den wijngaard des Heeren en zielen te winnen voor Zijn Heerlijk rijk.”

Een laatste zegen zou de grijsaard zich van God zien geschonken. Het geliefde kleinkind zou optreden om Gods woord te verkondigen, in diezelfde kapel waar de echt zijner ouders werd bezegeld en waar hij zelf het teeken van den Heiligen doop ontving.

Met den barret in de doorschijnende hand en die gedrukt op de kranke borst, heeft de jeugdige leeraar alvorens het kerkje binnen te gaan en den kansel te betreden, hier in deze sacristie gestaan en bij zich zelve gezegd:

— „Ik dank U o Vader, voor dit zaligste uur van mijn leven. Gij hebt de bee verhoord van een vrome vroeg gestorven moeder, en mij tot hiertoe gebracht. Ik zal haar spoedig volgen, en ook den dierbaren vader, naar een der vele woningen van Uw eeuwig huis. Voortaan vraag ik voor mij zelve niets meer van Uwe liefde o God, dan eenswillendheid met U. Immers, heden vervult Gij mijn zielewensch, en juich ik en prijs Uwe liefde met de zingende vogels en den ganschen jubeltoon der lente mee. Dáár in dat kerkje wacht mij de dierbare grijze met een kleine vriendschaar van armen en rijken. Tot hém en tot hen zal ik van U mogen spreken: van Uwe liefde; van Uwe goedheid; van Uwe grootheid! Van Uwe grootheid het meest geopenbaard in ons Uw menschenkinderen, Uw beelddragers op aarde. En ik zal ze er mogen toeroepen, dat de tijd voor allen kort is: Gelijk het gras is ons kortstondig leven! Kortstondig gelijk het gras, dierbare grijsaard! kortstondig gelijk een sierlijke bloem, mijn jonge vriend of vriendin, kortstondig! Ziet naar mij! Doch het scheiden valle u niet zwaar: waar uw hart is daar zal uw schat zijn. Zij het bij God! — En dan, als de laatste klank is weggestorven van het lied: Looft, looft den Heer mijn ziel! en als ik dan allen den zegen zal hebben toegebeden, in den geest der nederige dienende en vertroostende liefde van den reinen Jezus, dan zal ik gewillig scheiden o Vader, en tot U komen, al ben ik ook jong en al is Uw wereld ook schoon!”

Zóo heeft de laatste spruit der Van Koevertols hier in stilte gedankt en gebeden aler hij ginds voor de eerste — en ook voor de laatste maal zou prediken, aler hij sterven ging en een weenenden grijsaard achterliet, „een armen rijke naar de wereld, maar weder een rijke met zijn uitzicht op God.”

En dáár staat Lijning.

Bijna op dezelfde plek waar eens de jonkman stond met het blinkend zielvol oog naar boven in het peilloos diep van den blauwen hemel, daar staat nu die reeds grijzende man met zijn spaarlampje in de hand. Dat lampje met het groene kapje geeft maar weinig licht, en ternauwernood bespeurt men de vreemde zaken die evenals in de kapel zelve hier in het ronde zijn geborgen of opeengestapeld.

Ginds in den hoek staan een twintigtal droogstokken, de grootste helft van het aantal tot de zolders van het kasteel behorende.

Hier aan deze zijde ziet men een groote wijnmand die bijna ten boorde toe met oud ijzerwerk is gevuld. Lappen lood en zink bedekken aan alle kanten den vloer. Een zware rol tapijtwerk herinnert met zijn grauwgroene rafels, aan de rafels der Gobelins die nog aan het latwerk op Anna's kamer zijn achtergebleven.

Men ziet het: aan de lieden die hier vroeger met de verkooping van kasteel en meubelen zoo bebuen huis gehouden, kan niet alles worden ten laste gelegd. Dáar tegen den muur staan mede nog eenige schilderstukken waaronder twee zoogenaamde grauwtjes of basreliefs van den Amsterdamschen schilder Jacob de Wit, die prachtig van teekening en relief, engeltjes voorstellen, spelend met vlin-
ders en bloemen. Al die schilderijen zijn schoorsteenstukken geweest, maar de grauwtjes in 't bijzonder waren medail-
lons boven de deuren van het vertrek waarin de grijze Van Koevertol bij het sterfbed van zijn kleinkind heeft gezeten.

Welnu, 't is immers geen kwaad, meent Lijning. Hij zelf is immers eigenaar van het kasteel; kleine veranderingen heeft hij noodig gekeurd; de overtolligheden had hij apart gezet, en, die het kasteel van hem kocht zou het moeten aanvaarden — niet zooals het voorheen maar zoo-

als het nú was. Wie zou er iets op kunnen aanmerken dat hij van plan is geweest om 't een en ander naar zijn zin te veranderen? En dan, zoo alles bijeen, dan werd het precies een „uithaler” voor al die kosten van reizen en verhuizen, en ook voor het geld aan dien Geert, die hem nu tweemaal heeft afgezet.

In de eikenhouten kast waarvan reeds gesproken werd, en die, eertijds vast tegen den muur getimmerd, door Lijning mobiel is gemaakt, in die kast heeft de Groningsche eigenaar achter de tweede deur in den hoek een zeer beschimmeld steekje en bovendien een sterk door de mot geteisterden preekmantel gevonden.

Nu dient die kast tot berging van gansch andere zaken. Op den bodem er van staan een aantal manden, houten bakken en steenen potjes.

De kastdeur is door Lijning geopend. In een oude pijpenmand die bijna geheel met ledige lucifersdoozen van allerlei grootte is gevuld, werpt hij het straks gevonden doosje van Miel.

In een andere mand bevinden zich een menigte oude kurken. Roeste spijkers liggen in dezen, velerlei knopen in dien kleineren bak. Een bruin pommadepotje is met een aantal spelden gevuld. Ginds in die grootste mand zijn de vruchten bijeen die zijne wandelingen hem opleverden: stukken afgetrokken boomschors en groote en kleine pijn-appels in menigte.

Vreemde manie! Dat alles te zamen is geen schelling waard, en toch sluit hij even zorgvuldig deze kast, als hij het straks dat eikenhouten deurtje met koper beslag zal doen.

En ja, in die voormalige bewaarplaats van heilige zaken — van zaken althans die bestemd waren om heiligheid te verwekken — daar bewaart Lijning zijn schat; daarin bevinden zich de negen geldzakken met oude ducaten, en tientjes en gouden Napoleons.

Het is zoo zalig eens te zien en te voelen hoe ze daar in 't verborgten staan. Maar, dezen avond is het slechts vluchtig dat hij het doet.

Alles is in orde, alles! Doch hij zelf is het niet. Immers het lampje beeft in zijn hand. Doet hij dan kwaad? Ja! jankt een stuk zink waartegen zijn hak bij ongeluk stoot; en ja! robbelen in de hoogte een paar droogstokken wier voeten door het zink werden aangeroord.

— Is het mijn schuld!?

— Ja! kraakt het in de groote kast die van den muur werd losgemaakt. Ja! kriekt een krekeltje op een verborgten plek. Ja! krast een uil: Ja, ja!

Maar het is gelogen! Gelogen!

Luister, Lijning zal bewijzen dat men hem valsch beschuldigt:

— Waarom zou ik angstig zijn — zoo woelt het in zijn hoofd — waarom? Heb ik ooit kwaad gedaan? Zonde? Was ik mijn moeder niet onderdanig en gehoorzaam in alles? Ik ging met haar ter kerke en deed alles wat zij wilde; ja zelfs ik maakte de snuif voor haar van eindjes sigaren die wij opraapten wanneer men ons niet zag. Lekkerder snuif kende zij niet. Was ik niet altijd tevreden? Heb ik ooit gesnoept zooals kinderen doen, of als jongeling mijn moeders geld genomen en gebrast en gezwelgd zooals anderen? Ben ik niet zedig geweest, kuisch als een Jozef? Op moeders raad heb ik het beeld van den goeden rentmeester voor oogen gehouden en gewoekerd met de gaven die ik bezat en met het geld dat ik na moeders dood in dat kistje en in beide zakken onder de bedstee vond. — Moeder meende dat ik slim was. Die slim is zoekt zijn voordeel. Heb ik menschen bedrogen? — Ik heb ze geholpen en zij hebben mij betaald. Ze zouden zelfs meer betaald hebben indien ik had willen eischen. Ze zochten mij. Ze hadden

mij noodig. Arme drommels waren het, of losse hoofden zonder hersens, maar met zulken waagt men ook veel. Heb ik menschen bedrogen? Anderen hebben wel eens geraden wat ik dacht en gedaan wat ik afkeuren moest. — Is het mijne schuld dat mijn oogen op die van mijn moeder gelijken en dat ik ze wel eens gebruikte om te worden gehoorzaamd? Anderen plegen geweld. — Mijne vrouw? nooit heb ik haar kwaad gedaan, nooit!

Lijning ziet naar de deur; het was alsof de vrouw aan wie hij dacht daar op den drempel stond. Doch neen, de sacristie-deur is terdeeg gesloten. Neen, zelfs de kruk wordt niet bewogen; zie maar, zij is stil, onbeweeglijk stil!

— Nooit heb ik haar kwaad gedaan. Zij en hare zuster ze waren weezen; ze hadden vertrouwen in mij. Zij, ze had mij zelfs lief. Ik maakte om harentwil wat meer werk van mijn kleeding. Ik was bescheiden, zuinig, geen losbol zóóals anderen van mijn jaren. Toen ging ik nog ter kerke, en wij spraken over preeken en godsdienst — dat doet men altijd méér in de jeugd — en zij werd de mijne. Ik heb haar gezegd dat een vrouw zuinig moet wezen; dat zij stil moet zijn en nederig. Ik heb haar geleerd dat de man het hoofd is en dat de vrouw zich niet mengen moet in de zaken die voor het hoofd zijn. — Heb ik haar geld verkwist? Neen! Haar kapitaal is verdubbeld. Ik kan het bewijzen, hier! — Maar waarom ziet ze mij zoo aan? Neen er is niemand. — Dat dwaze eigenzinnige kind heeft ons beiden ziek gemaakt. Ik moest streng zijn, maar in haar blik was iets dat mij aan Co Mie deed denken toen zij nog jong was; en, ik beefde voor haar terwijl ik mij goed hield.

— Zou het dan verstandig wezen indien ik dat meisje gaan liet? Zij weerstreeft mij; zij vertrouwt mij niet. Dat heeft ze gezegd. Zij zou het overal zeggen — overal! Mij

niet vertrouwen. Ha! waarom niet? Ik wil haar rijk maken, gelukkig en rijk. — Wie zegt dat het onwaar is? Wie zegt dat ik de bleeke vrouw krankzinnig en dat meisje arm heb gemaakt? Wie? Gelogen! Gelogen!! Ik wil ze gelukkig maken en rijk. Rijk! — Ze moeten geduld hebben. Zij kunnen het geld niet beheeren. Dat kan ik! — Eens zullen ze dat erkennen. Als ik dood ben en ze dat alles vinden dán zullen zij mij zegenen en zullen zij lachen; ha.... als ze dat alles zien.... ha!!

— Maar ik sterf nog niet! — Nee! Nee!! — Hu! die doode kraai in het bosch! De veeren lagen verspreid. Ze was blauw om haar oogen; de maden kropen het lichaam uit.

— Hu! ik wil niet sterven, en niemand zien sterven. De dokter kan komen voor haar. Ja, éens kan hij komen. Vleesch zal noodig zijn. Ook ik voel mij slap; niet krachtig zooals voorheen. Kracht is noodig. Ik moet rentmeester blijven; de beschermers van dat goud! O God, hebt Gij dan ooit iets schoone geschapen, iets edelers dan Uw zilver en goud? Erkent de gansche wereld het niet, ofschoon zij huichelt en liegt dat het slijk is. — Slijk! Almachtige, Uw goud en zilver slijk!?

Maar — om dat slijk huichelt een prediker geloof; een priester reinheid; een dokter kennis; een rechter eerbied voor de wet; een kunstenaar liefde voor al wat schoon is en wèl luidt. Slijk! en voor dat slijk verkoopt de dagbladschrijver zijn pen aan een staatspartij; en veinzen ministers en vorst liefde voor natie en vaderland. Slijk!? — Arm moedertje in lompjes, gij weet het beter, en de gouverneur van Oost-Indië weet het beter, en de minister van Hervormden eeredienst, en de paus te Rome, en schoolmeesters, en comedianten weten het beter. — Slijk!!!? Ha! Is er een schooner gezicht dan een heirleger van stapels of schoten zilver en goudstukken, goudstukken vooral? — Wie heeft een

ton gouds bijeen gezien, een tonne gouds — aan goud! Wie? — Dat heb ik; en schier alleen verzameld, aan ducaten, tienguldenstukken en Napoleons — dáar, dáar in dat kastje, dáar

Sedert de laatste gedachten gevoelt de man, door wiens hoofd dit alles pijlsnel gevaren is, zich beter, geheel en al beter. Straks was hij onlustig, zelfs te onlustig om zich door de beschouwing van zijn goud te verstrooien. Maar nu, weer gaat hij naar het kastje dat hem reeds bij zijn eersten voetstap in dit vertrekje als de vertrouwde bewaarder zijner schatten heeft toegelinkt, het kastje waardoor vooral het godsgebouwtje van De Runt ook zijn heiligdom geworden is.

Ja, nu is hij weer frisch als voorheen. Het lampje staat op een aanrechtje onder dat muurkastje. De sloten zijn geopend; het deurtje staat los. Op de plaats waar eertijds de voorwerpen stonden, gewrocht ter eere Gods, daar liggen nu de glimmende schijven.

Wie zegt daar: de onrechtvaardige mammon?

Stil, er is hem altijd iets bijgebleven uit den tijd toen zijn moeder leefde: En ik zeg ulieden maakt uzelfen vrienden uit den onrechtvaardigen mammon, opdat wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.

— Zie, als er dan een traan mocht kleven aan dat geld, immers de Heer prees zelfs den onrechtvaardigen rentmeester; ja, zelfs den onrechtvaardigen rentmeester!

— Maar wie bazelt dat woord onrechtvaardig? Hier is alles, alles en van allen bijeen. — Ik zal het bewaken — ik

— Waar is die zak Napoleons? waar?

Ofschoon het koud is in dit hooge vertrek, en zelfs Lijning die anders aan kou gewend was den ondersten knoop van

zijn jasje had digtgemaakt, nu breekt hem het klamme zweet de leden uit. — Waar is die zak? — Hij voelt om den hoek ter linkerzij dieper en dieper, maar hij is er niet. Een sterkere onmacht dan weinige minuten te voren overvalt hem. De magere vingers beven. Maar toch voelt hij om den hoek ter rechterzijde Ha! hahaha, lacht hij bijna hoorbaar. Daar heeft hij hem gevat. Den laatsten keer werd hij al te diep naar achter geschoven. Ha! hahaha — nu trekt hij hem naar voren.

Wat klinkt daar? Binnen het muurkastje valt iets dat schijnbaar in den grauw linnen geldzak heeft gehaakt. Hoor, het geeft een doffen klank. De scherpe grijze oogen fonkelen. Een vondst? Zijn hand tast dieper terug. Het voorwerp dat daar achter in den hoek aan een haakje heeft gehangen, wordt door Lijnings hand te voorschijn gebracht. 't Is een groote zeer verroeste sleutel.

Een, twee eeuwen, wie weet hoeveel langer heeft hij daar gehangen. Wie weet hoeveel sleutels van het groote turfhok op het binnenplein zijn zoek geraakt, sedert deze eerstgemaakte er van, daar in dat muurkastje werd opgehangen.

— Een sleutel, van een verborgen deur? een geheime kast?

De inkt is verbleekt, de roode inkt waarmee het strookje perkament is beschreven; maar, over den blauwen bril heen ziet Lijning scherp, en, een nooit gekend gevoel grijpt hem aan, een gevoel alsof de wereld hem ontzinkt, alsof de pezen die zijn lichaam door ontbering verzwakt nog te zamen hielden worden afgesneden, want:

„Clavis Cadaverii”

had hij gelezen, en hij verstond het: Dat was de sleutel van een lijkenhok.

Meer was er niet noodig.

Daar ligt hij bewusteloos ter neder.

En — of daarboven in het Gothiek gewelf nog de naklank
ruischt van dat laatste lied:

„Gelijk het gras is ons kortstondig leven,”

de man die daar roerloos ligt houdt het strookje perka-
ment in handen waarop in bleek-roode letters te lezen staat:

„Clavis Cadaverii.”

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Na het gesprek met den oom op haar kamer teruggekomen en alleen, is een der eerste gedachten die Anna vervullen: of zij niet mogelijk den voogd onjuist beoordeeld en miskend, ja, door haar laatste woord zelfs grovelijk heeft beleëdigd.

Anna beschuldigt nu het allereerst zich zelve. Dat laatste woord is te heftig geweest; het miste dien geest der liefde waarvan ze de wereld zoo graag zou vervuld zien: de liefde, die Moeder der Waarheid.

Nog hijgt haar boezem nu ze op de vensterbank gezeten en met den rug tegen het kozijn der diepe vensternis geleund, naar buiten tuurt in het dommelig zwart en grauwwan van den winteravond.

Nog trilt ze inwendig, maar toch, ze beschuldigt zich zelve. Tot het einde toe is hij kalm en vriendelijk gebleven en zij....?

Met de edele naturen van haar soort heeft Anna dit gemeen, dat zij de zonde verfoeit en bestrijden wil met al haar krachten, ofschoon zij den zondaar verschoont en het spoor tracht te vinden dat zijn wandel verklaart; maar ook, waar zij reden heeft zich zelve te beschuldigen, dáar is zij niet zelden geneigd alle onrecht aan de andere zijde

voorbij te zien en slechts het pad te zoeken dat haar op den rechten weg kan terugbrengen.

Anna beschuldigt zich zelve, en alweder vraagt ze zich af: of ze geen zonde doet wanneer ze dien oom van ontrouw en bedrog verdenkt, op geruchten, op onderstellingen alleen. Was het geen antipathie die haar vervulde misschien....?

Doch zie, 't is aardig zooals de kleine muis der werkelijkheid een sterkte van redeneering ondermijnen kan:

't Is zeer donker in het vertrek; zóo donker dat Anna nu zij is opgestaan om aan haar waschtafeltje een glas water te drinken, zich de knie tegen een stoel stoot. En hij zou mij licht zenden! denkt zij voort. — Ga lieve, oom zal je aanstonds licht doen brengen, heeft hij gezegd. Maar — licht wordt er niet gebracht. In de laatste drie weken keerde de leugen zelfs gedurig terug: Ze zullen je licht brengen nichtje; of, Trien zal je zóo het bla-kertje geven. — Sinds vele avonden reeds wacht Anna niet meer op dat licht. Zonder het te weten heeft zij het voorbeeld van Joost gevolgd en brandt ze haar eigen kaars. — Oom moet dit gemerkt hebben. — Maar waarom dan telkens nog diezelfde bedriegerij? Ook nú komt er niets. — Waarom moet zij dan iemand vertrouwen in het groote, indien hij in het kleine geen vertrouwen verdient!

„Éene onwaarheid, éene leugen maakt alles verdacht!” Dat woord van den, wel wat overmoedigen dominé's zoon komt haar nu klaar voor den geest. Is het dan inderdaad niets anders dan een zondige antipathie die haar tegen den voogd met dat ongunstig uiterlijk vervult? Is zij hem waarlijk liefde en vertrouwen schuldig omdat haar vader, die altijd het goede in de menschen zag en Jan Lijning wel voor een hark maar toch voor den besten financier van heel Nederland heeft gehouden, hem nooit heeft verdacht? In één woord, moet Anna dien man vertrouwen terwijl zij

zeker weet dat hij onwaar is in het kleine, en hij . . . mis-
schien zelfs haar vader bedrogen heeft?

De duisternis wordt Anna onaangenaam. Straks heeft zij gemeend dat het rijper verstand van den oom wel eens recht kon gehad hebben met te zeggen, dat zij goedhartige illusies had waarmee ze niet anders dan bedrogen kan uitkomen, en romaneske denkbeelden haar hoofdje vervulden; dat zij nog weinig ervaring had, en zelve bij ernstig inzien de redenen die haar tot dat reisje dreven als ondoordacht zou verwerpen. — Straks, starend in het duister, hebben die woorden bij gevoel van schuld door zich wat sterk te hebben geuit, haar weder doen twijfelen of het plan dat ze gevormd had wel goed was. Maar nu, terwijl ze de kaars die ze op den tast uit een la heeft te voorschijn gehaald ontsteekt, nu staan haar eensklaps weder al de redenen die haar tot vèrtrekken noopten met klaarheid voor den geest.

Aan God die alles weet zal zij het oordeel over oom Lijning laten; immers reeds lang is zij met het denkbeeld vertrouwd dat ze arm is en haar brood zal moeten zoeken in de wereld. Zij zal dien voogd niet beschuldigen, neen nergens, bij niemand! Zij wil zelfs trachten medelijden te hebben met een man wiens zuinigheid misschien misdadig is. Waarlijk medelijden hebben is immers liefhebben. Maar, liefhebben zal zij dien oom het allereerst door datgene voor de arme tante te doen waartoe hij niet besluiten kan. Zij gevoelt het nu levendiger nog dan in den morgen, levendiger dan straks in zijn tegenwoordigheid: hier te blijven is onmogelijk! Haar Emma roept. Hanneke wacht. Tante wijst haar te gaan. Raad behoeft ze, raad voor anderen en zich zelve. Hier kan ze niet blijven. Neen onmogelijk — ook met dien gruwelijken laster. Zeker, morgen moet ze van hier!

Alsof ze het plan, dat na zooveel strijds nu onherroepelijk vast genomen is, nog versterken wil, herleest ze het slot van een brief dien ze voor weinige dagen van haar lieve Marnix ontving:

„Oui, ma chère, depuis ton départ ta chambre est restée déserte. De m'y rendre c'est un vrai pèlerinage; mais en contemplant l'intérieur, je t'y vois encore ma chère, comme le jour de ton triste départ, en m'accusant — et nous serons toujours comme cela — de ne pas avoir apprécié assez le temps heureux que tu vivais sous mon toit et souriais dans mes bras. Songe-s-y ma chère Anna, et ne l'oublie pas, ce sera toujours un toit qui te désire, ce seront toujours les bras ouverts de ta

MARNIX.”

De verlatenheid die Anna ondanks haar vast genomen besluit nog weinige oogenblikken te voren gevoelde, is nu verdwenen. Men heeft wel eens behoefte het bewijs te zien dat er harten zijn die warm voor ons kloppen, al is men ook geheel van de waarheid dier liefde overtuigd.

Ziezoo, een kort briefje dat zij aan den baron Geereke ter harer rechtvaardiging heeft geschreven, en dat zij morgen alvorens te vertrekken in de Mulderspeetsche brievenbus zal doen, steekt ze nu met den brief dien zij al vroeger aan Oscar van Breeland schreef, doch waaraan nog steeds het adres ontbreekt, in haar kleine portefeuille.

Meer dan een reiszak kan ze niet meenemen. — Wanneer ze den lakenschen mantel omdoet, dan heeft ze toch al bovendien haar wollen shawl benevens de parapluie te dragen. Neen, méer meenemen kan ze niet, want ze gaat morgen in de vroegte, alleen. Indien die schrikkelijke

vrouw dat woord niet gesproken had, dan zou zij Joost wel in stilte hebben gevraagd om haar behulpzaam te zijn; maar nu, ze moet zelfs den schijn des kwaads vermijden; ze zal alleen gaan.

Eenig nachtgoed, de beknopte reis-nécessaire voor het toilet, en verder wat Anna noodzakelijk acht, wordt verder in den juchtleeren reiszak gepakt. Telkens en telkens heeft ze nog iets mee te nemen en in de hoeken te stoppen, zóoveel zelfs dat zij in 't einde niet zonder groote moeite de zakbeugels tot elkaar kan buigen om het slot te sluiten. Alweder heeft zij een voorwerp in handen waarvoor nu echter geen zweem van plaats meer te vinden is. Zij zou het boek ook los in de hand kunnen houden, of in den zak van haar japon kunnen bergen; ze moet toch wat lectuur op reis hebben, want.... zoo geheel alleen....! Maar, zal ze kunnen lezen, morgen....? Nu zelfs dansen haar de letters voor de oogen. Toevallig is de bladzij van Schillers Gedichte opengevallen, waar — of neen, in het boek lag een kleine bladwijzer en wees de plaats aan waar te lezen stond.... de herinnering aan een onvergetelijk uur. — Anna leest:

„Durch die ewige Natur
Düftet ihre Blumenspur
Weht ihr goldner Flügel.”

En het slot der hymne kent zij wel van buiten:

„.....
Liebe macht den Himmel
Himmlicher — die Erde
Zu dem Himmelreich.”

Een opwellenden traan perst ze weg.

Neen, dat boek zal niet mede. Het zal hier blijven. Moet dat lied, dat weeke lied zich dan altijd weer aan haar opdringen. Nu weg er mee, en voor goed!

De dwaze gedachte komt vluchtig bij Anna op om dat lied uit het boek te scheuren. — Neen, dat zal ze toch niet doen. Maar, op den bodem van haar koffer wordt het boek geborgen.

— Dáar! daar heb je nu rust, en kom mij niet meer plagen met je hemelsch rijk op aarde. Soms ben ik zoo ferm, zoo durvig, en soms zoo'n laf, laf kind!

Het moet wel met voordacht wezen dat Anna haar kasten leeg en al haar goed in den grooten koffer pakt — zeker niet zoo netjes als ze het anders zou gedaan hebben, maar toch met overleg en tevens uiterst vast ineen.

Heeft ze een voorgevoel dat ze hier niet zal terugkeeren, en wil ze nu liever zelve haar goed in den koffer bergen dan dat later een onbescheiden hand....? Althans behalve de beide rouwkleedjes die nog aan den kapstok hangen en die ze zoo lang mogelijk er buiten wil laten om ze niet onnoodig te kreuken, is alles wat haar toebehoort geborgen, en, vóór haar vertrek zal ze haar kleine bezitting die ze moet achterlaten, door twee fiksche sloten tegen alle onbescheidenheid hebben gevrijwaard.

Maar hoe! denkt zij er niet meer aan dat de portemonnaie die Van Wall haar terugbezorgde, daar gansch en al ledig op de tafel ligt? — Ledig? — Neen, toch niet geheel. Een vluchtige bloes verft haar koon. Haar fijne vingers tasten er in, diep in de hoekjes. 't Is een zeer klein metaalstukje dat ze daar vindt, ternauwernood zoo groot als het derde van een stuivertje. Haar oog verheldert. Dat heeft die Miel toch uit de handen van dat vreeselijke mensch gered. Och, het is kinderachtig misschien, maar dat d á t mag ze toch wel bewaren, en — als ze nog

even het kleine blinkende stukje heeft gezien, dan glijdt het weer in de ledige portemonnaie.

Ja ledig! — Die gedachte heeft haar schier geen oogenblik verlaten. In doosjes, portefeuilles en zakken, in alles wat ze van dien aard bezat heeft ze nog gekeken en gevoeld om iets te vinden, iets, wat ze eigenlijk wel wist dat er niet in te vinden was. Ze heeft niets dan de beide scheepjes-schellingen die ze trouw in een kinderbeursje van roode kraaltjes bewaarde. Sedert den Sinterklaasmorgen, waarvan ze een vluchtige herinnering behield, dien zonnigen morgen waarin ze zich ook haar eigen zoo vroeg gestorven moeder het helderst voor den geest kan brengen, sedert dien morgen heeft ze die mooie blanke zilverstukjes trouw bewaard. Eens, toen ze tien jaar oud was, toen heeft zij die schellingen bij een der vriendinnetjes beleend tegen een gulden, omdat ze op een lijst ten behoeve van een boer die zijn eenige koe had verloren, voor dat bedrag had ingeteekend en ze eigenlijk niets meer in haar weekbeursje had. De angsten toen uitgestaan, wanneer het ondeugende meisje haar dreigde de blanke schellingen te zullen uitgeven of „weggooien” indien zij niet binnen kort dien gulden weerkreeg, vergeet Anna nimmer, maar ook vergeet ze de blijdschap niet, toen vier weken voorbij waren en zij van haar weekgeld den gulden kon teruggeven, toen ze de schellingen bij wier aanschouwing ze steeds haar moeder in dat zonlicht als een goedheilig-vrouw zag, weer in het kralen beursje kon sluiten, en nu voor altijd!

In dit oogenblik terwijl Lijning binnen de sacristie zijn schatten beschouwt, staat ook Anna met haar schat, haar blanke schellingen in handen, en besluit — — — evenals hij — — — er niet van te zullen scheiden.

Maar zij heeft ook wel andere middelen! Hoe kan iemand zoo dom wezen daar niet aanstonds aan te denken!

In de eerste plaats: Hier zijn haar ringen; daar is het gouden horloge. In het werkdoosje dat in den reiszak zit, bevinden zich immers een gouden schaatje en vingerhoed, twee gouden garenklosjes en een zilver vergulden naaldenkoker; maar bovendien ze heeft immers de gouden broche, die ketting, die oorknoppen, de beide diamanten oorbelletjes die ze nu, sedert den rouw, bijna alle dagen in de ooren heeft. — O! denkt Anna, daar is geen kwaad bij. Die kastelein uit De Vergulde Ploeg is een langdradige babbelaar, maar als het er op aan komt zal hij goed genoeg wezen om mij — 't zij dan tegen den inhoud van het werkdoosje — een gulden tien-twintig ter leen te geven.

Ja, zoo zal het zijn! Maar, nu de frischheid van dien inval verdwijnt, nu schijnt haar toch het denkbeeld hoe langs zoo minder uitvoerbaar toe. — Zal niet denzelfden dag het heele dorp, zoo niet de gansche omtrek weten, dat de jufvrouw van De Runt bij Hein Tronk gouden voorwerpen in pand had gegeven om.... ja wie wist wat de babbelzucht, de laster misschien er van vertellen zou!

Neen, zal haar reis in de gegeven omstandigheden — hoe ongaarne dan ook — inderdaad een soort van vlucht worden, het moet althans voor de buitenwereld zooveel mogelijk geheim blijven. Zij kan....

Anna begrijpt niet hoe een gedachte als die welke zij nu aanstonds in de geboorte heeft gesmoord, haar in de ziel is gekomen.... Voor te wenden dat ze haar beurs vergat....? — Nood leert wel bidden, maar toch geen onwaarheid spreken! Hoe.... hoe kwam dan dát denkbeeld haar in de gedachte! Genoeg, nu is het zoo ver verworpen zoo ver als men zien kan. 't Was een leelijke trek dien de verbeelding haar speelde. Is dát dan de mensch? Heeft hij

twee naturen? Of komt er waarlijk een stem van buiten, zooals de goede dominé Zegenmond leerde. Komt de duivel hem iets in 't oor blazen, iets waaraan hij zelf niet gedacht heeft....? Met de lichtsnelheid der gedachte meent Anna zich het raadsel te zien opgeklaard en gevoelt ze zich gerust. Immers, een toestand als die van zijn beurs te vergeten en door den nood gedreven geld te moeten leenen is niemand onbekend; zulk een toestand is haar als mensche-lijk en gebeurlijk voor den geest getreden, maar — zich leugenachtig daarin te zullen plaatsnemen, neen Goddank! dat heeft ze geen oogenblik in hare ziel gehad.

Maar wat dan te doen? Bidden? — Om geld bidden?

Dat is te dwaas, en ook, Anna bidt altijd zoo heel anders als het haar geleerd is.

't Is zoo goed als zeker dat Anna gebeden heeft, ofschoon ze de handen niet gevouwen en de oogen strak op de portemonnaie had gevestigd die daar nog altijd ledig op de tafel ligt. Het schijnt haar te hebben versterkt:

— „Ook zonder geld zal ik op reis gaan!” zegt ze bijna overluid.

Maar toch, ze wil nog één middel beproeven.

Misschien is de ongelukkige tante wel in staat om haar eenige guldens te leenen. Laatst heeft de goede ziel haar heel geheimzinnig van een spaarbeursje gesproken waar oom eigenlijk niet van wist, en dat ze Anna graag geven wilde omdat Anna er meer aan had, en het bewaren haar eigenlijk zoo angstig maakte.

Anna zal eens onderzoeken of de arme vrouw in een stemming verkeert om haar over zoo iets te spreken; misschien zal het gemakkelijk zijn eenig geld van haar te bekomen. In ieder geval moet zij de goede vrouw toch een afscheidskus geven, ofschoon het raadzaam zal zijn het reisplan ook voor haar geheim te houden, terwijl ze toch door

het achterlaten van eenig schrift de noodige opheldering geven en tante een mogelijke onrust over haar vertrek benemen zal.

Met dit voornemen gaat Anna naar de deur die op het portaal uitkomt.

De deur schijnt te klemmen; zij trekt harder aan de kruk, zoo zelfs dat de oude pen afbreekt en zij met de losgeschoten kruk in handen bijna haar evenwicht verliest.

Ofschoon de sleutel aan deze zij zit, en de deur dus niet op slot is, zoo maakt zich toch een angstig gevoel van Anna meester. Nu het pennetje in de kruk is gebroken, wordt het moeilijk de binnenkruk aan het staafje te doen; zoo ligt kan het naar achter glijden en met de buitenkruk op het portaal vallen. Nogtans het gelukt haar. Een groote doekspeld die op den ronden knop zal hangen, steekt ze door de openingen der kruk en het staafje heen; maar, nu ze nogmaals de kruk omdraait en te gelijker tijd sterk aan den sleutel trekt, nu breekt niet slechts de zwakke speld, maar krijgt Anna tevens zekerheid dat de deur — waarvan de beide sloten, ofschoon vluchtig, te gelijk zijn open geweest — toch gesloten is, en zeer waarschijnlijk met den kleinen grendel dien zij wel eens aan de buitenzij heeft bespeurd.

— „Gesloten! Gesloten!!” zegt ze overluid, en het is haar alsof de borst haar wordt toegenepen: „Gesloten!” Met een snelle wending staat ze nu — een paar schreden verder — voor de deur van oom Lijnings kamer waardoor ze straks is binnengegaan. 't Is niet vreemd: ook deze is gesloten; een vreeselijk voor gevoel had het haar gezegd.

Hoe! die man houdt haar gevangen? Hij houdt haar in heur kamer gekerkerd? Heeft hij voorzien dat zij in stilte vertrekken wil? — Neen, dat kan hij niet vermoed hebben. Welke reden bestaat er dan? Welke?

Een vreeselijke angst vermeestert het overspannen kind. Zij wil om hulp roepen, doch de angst doet haar stem verstokken in de keel:

— „Oom, oom! doe open! doe open!!” roept zij eindelijk aan de deur zijner kamer, en, roepend vergeet zij dat juist hij dien ze roept haar met een siddering vervult.

Nu roept ze niet meer. Hoe kon ze ook hulp verwachten van hem die haar opsloot in deze kamer. Straks toen Anna met hem sprak, toen heeft zij weder een vluchtige herinnering gehad aan dat uur bij Marnix in het turfhok doorgebracht; maar, in een wreedere werkelijkheid dan weleer bevindt zij zich nu.

Thans echter bonst en beukt ze niet op de deuren. Met de hand op het hart, waarvan de slagen haar zelfs in de vingertoppen dreunen, werpt ze een blik op de kaars die nog slechts een vinger lang en de laatste is die zij bezit.

Heeft zij geen breekijzer....? heeft zij dan niets om die deur te openen? Ha! de krulstok! Hij ligt in de kapdoos. Zoo dikwijls heeft zij de korte ijzeren pen die er, waar-schijnlijk als friseer- of plooi-ijzer, aan bevestigd werd willen doen uittrekken, dewijl zij haar niet van nut en bij 't opmaken harer lokken zelfs wel eens hinderlijk was, doch nu — nu zegent zij den onveranderden toestand waarin die stok zich bevindt.

Hier is hij. Zij zal het ijzer tusschen deur en deurpost drijven en zoo door aanhoudend wringen de deur trachten open te breken.

Maar Anna 't is te vergeefs dat ge al uw krachten inspant! Het ijzer is te dik; noch in de hoogte noch in de laagte is de deur meer dan een mesrug-breedte van den deurpost geweken.

Beneden bij den dorpel....? Ja, daar zal zij slagen... Zie, de geweldige krachtsinspanning perst haar het bloed

naar het voorhoofd; de fijne handjes zijn paars zoo vast als ze den stok omklemt terwijl ze het ijzer tusschen deur en dorpel boort.

Hebt ge uw helder hoofdje verloren arm kind? Wat zult ge zoo uitwerken? De deur misschien wat vaster tegen de bovensponning drukken, méér zeker niet! — Toch wringt en wringt ze. Het is de angst die haar nogmaals de krachten verdubbelen doet.

Het was te voorzien: Nu houdt ze haar krulstok van nagebootst ebbenhout in de handjes die zéer doen; het ijzeren boutje dat tusschen deur en dorpel werd gewrongen bleef in die klem en wordt een beletsel te meer voor hetgeen ze beoogde.

Anna ziet nogmaals naar de kaars die al kleiner wordt. — IJlings op een der drie vensters toegesneld schuift ze de grauwigroene saaien gordijn ter zij, doch, door het licht dat binnen is kan ze buiten niets zien, niets dan een flauwe weerspiegeling van haar eigen beeld in het glas.

De kaars wordt uitgedoofd — dat spaart haar meteen. Ofschoon de duisternis weinig geschikt is om Anna te bemoeiden, nu is het de kracht van haar geest die zij op 't levendigst zal inspannen. Zij moet kalm blijven. Zij mag niet zoo beven; dat is kinderachtig!

Maar toch, nu staren die akelige oogen van den voogd haar aan; die oogen zonder bril.... O 'goede God....! al kon het waar zijn dat al de redenen waarom ze dan gaan wil uit dwazen eigenwaan en onnoozelheid zijn geboren — ofschoon ze weet en gevoelt dat een hart vol liefde haar drijft, gevoed nogtans door een gevoel van angst — nú, al kon het waar zijn dat het dwaas is, het zou haar nu onmogelijk wezen hier langer te toeven. Onmogelijk, gansch en al! Men houdt haar gevangen; men heeft haar de vrijheid benomen, het recht om zich vrij

te bewegen! Het is om krankzinnig te worden. — Stil Anna, stil, krankzinnig? Die arme tante, stil!

Ja, dat is voorbij. Nu ziet ze uit het venster naar beneden. Dertig voet lager is de gracht. Ze weet het. Behalve aan de kasteelzijde staat immers de toren met den voet in 't water. Maar dat water is niet diep. Zelfs in 't midden waar ze de blanke voorntjes wel eens dartel zag wenden en keeren en pijlsnel wegschieten als ze hun nog een heel klein broodkorstjen toewierp, zelfs in 't midden — waar dat korstje dan liggen bleef op het kiezelzand of tusschen de glas- en potscherven die er zich mee bevinden — zelfs dáar staat zeker geen voetdiep water.

Maar hoe beneden te komen? En met haar reiszak en shawl en parapluie? En dan te waden door die scherven heen — natuurlijk ongeschoeid? Hoe zal ze . . . ? Kalm dan Anna! — Ze zal er wel iets op vinden. — Gymnastiek kan altijd te pas komen, heeft Marnix gezegd. 't Was goed, ook voor meisjes. Ja, dat zal ze nu ervaren.

Welnu, het touw dat Joost met haar te Arnhem heeft gekocht om er den grooten koffer mee achter op de koetskar te binden, dat sterke, schier nieuwe touw kan haar dienen. 't Is toch niet zoo heel diep, dertig voet. Neen — voor die hoogte is ze niet bevreesd; ze zal die oude castoren handschoenen aandoen; met den shawl kan ze den reiszak en misschien ook de parapluie om haar middel binden. Een paar halfversleten leeren laarsjes zal ze los aandoen, om niet door de scherven in 't water gekwetst te worden; en ginds aan de overzij achter het rieten schut zal ze die voor een paar droge kousen en een paar goede boitines verwisselen. — Ja ze moet voort, al zal ze ook half verminkt in vrijheid komen, al moest ze ook te pletter vallen en sterven. Hier, hier is het haar te eng, hier is geen lucht; zelfs met dat geopende venster geen lucht. . . . geen licht. . . . phu!

Met bevende hand wordt nu de kaars weer ontstoken, maar terwijl ze dat doet en licht ziet, komt een andere vraag haar beangsten: Wanneer zal het zijn? Wanneer? Nu, in den donkeren nacht? Dat is onmogelijk! Morgen vroeg, vroeg voor dag en voor dauw? Maar te zeven uren is het nog donker, even donker als nu. En die kastelein heeft gezegd dat de wagen op Arnhem te zeven uren halfacht afrijdt.... misschien kwartier voor achten maar later niet. — En eerst om halfacht breekt de eerste schemering aan, want te acht uren gaat de zon op. Neen, wanneer zij naar den dag wil wachten dan komt ze zonder twijfel te laat. — Maar Tronk heeft immers een rijtuig voor 't geval dat de wagen te vol of weg was. Het daglicht moet zij afwachten. Doch — daar komt alweder een ander schrikbeeld haar geest vervullen: als het dag is, halfacht, acht uren misschien, dan is die man reeds in zijn kamer; dan zou hij juist zien....

— „O goede lieve God!” zucht Anna met saamgedrukte handen: „zou het dan mogelijk toch verkeerd, toch onverstandig kunnen zijn! Maar wie is het dan die mij telkens toeroept en toefluistert: Sta uw Emma ter zij. Red de arme beschuldigde. Tracht naar hulp voor een ongelukkige tante. Zoek raad en troost voor u zelve? — En wat is het dan dat mij hier zoo angstig maakt, zoo bitter bitter angstig? O goede God! Gij weet het, Gij weet dat ik sterven zou indien ik hier langer blijven moest.” En, in weerwil dat ze wel eens diep gevoeld heeft dat bidden niet anders zijn kan dan zich overgeven aan- en eenswillendheid oefenen met den Heer van hemel en aarde, zoo vraagt ze nu toch met den zielvollen blik naar boven:

— „Help mij o God, help Gij mij. Gij! o almachtige Vader!”

Zie, dat sterkt, dat geeft kracht. De gedachte aan des

eeuwigen bijstand wekt haar op. — Is het geen hersenschim? Neen, die in de ure van angst of smart vast, muurvast op God vertrouwt is sterker, krachtiger.... Wat is die meerdere kracht? Zou dát dan God niet wezen....? „Ja Vader, overal en in alles zijt Gij. U zal mij niemand ontrooven. Help mij almachtige Vader!”

Alsof het mogelijk ware dat een toevallige omstandigheid haar straks het openen der deuren heeft belet, of dat het alles slechts het spel eener opgewekte verbeelding is geweest, nog eens beproeft Anna hetgeen haar in 't eind onmogelijk is. Zij luistert.... luistert.... maar verneemt niets. — Alles is stil in het holle ontredderde kasteel.

Buiten slaat de dorpstorenklok tien. Tien, nu reeds tien! En men heeft haar zelfs de karige avondbete onthouden. Zou ze moeten hier blijven om te verhongeren misschien!

Anna zet haar horloge een half uur vóór. Alles wat zij zal behoeven om vóór zeven uren — en dus toch in 't donker — te ontvluchten, legt ze bijeen. In het touw dat sterk en lang genoeg, maar wel wat dun voor haar doel is, legt ze eenige fiksche knoopen om haar in het dalen tot rustpunten te dienen. Doch 't zal noodig zijn vooruit wat nieuwe kracht te vergaren. Ja, zij is schrikkelijk vermoeid en gloeierig koud. Ze moet zich te bed begeven, maar ontkleeden zal ze zich niet.

Nu heeft ze zich ter ruste gelegd. 't Is weer donker op de torenkamer. De vetkaars — nog omstreeks drie vingerdikten lang, staat met de lucifers er naast op het beddetafeltje, en het horloge dat daar nevens vlak aan den rand van het tafeltje ligt, tikt onstuimig hard en nu altijd hoorbaar juist naast haar oor.

Tikt het horloge niet meer....? Jawel, jawel het tikt nog. Maar.... nu tikt het niet m.... Jawel, zelfs hard, veel harder dan straks. En de muizen loopen weer over

den zolder, hoor.... en het horloge tikt.... Jawel, en datzelfde rotten- of muizengeknabbel achter of bij de kast.... Dat is.... Het horloge het tikt.... niet....

Neen, een ganschen langen tijd heeft ze het niet gehoord; maar nu, nu hoort ze het wel. Wat is dat: Lieve God, breekt de dageraad aan, wordt het al dag, en ligt ze nog hier!

Met een hart heviger bonzend dan ooit te voren vliegt ze haar leger uit; ijlt — en op haar bloote voeten — naar het venster waarvan ze 's avonds de gordijn heeft los gelaten. Zal het nog tijd zijn? Zal ze niet te laat komen? Zou hij nog slapen? — Het touw dat ze stevig aan het vensterscharnier wil bevestigen, zit, door de knoopen die ze er den vorigen avond inmaakte, geward. Nu steekt ze door, en weder en nogmaals, maar het touw verwacht hoe langer zoo meer; zij moet het doorsnijden. — Waar is de schaar? in heur werkdoos; en de werkdoos is in den reiszak; de sleutel van den reiszak in dien van haar japon. — En.... zij zal te laat komen, en hij zal haar zien!

Het angstzweet droppelt de arme langs de slapen. Goddank, daar is het touw en zonder doorsnijden schier als van zelf met een kleine wending ontward.

Nu wordt het aan 't scharnier bevestigd, sterk, met twee — zes — acht knoopen; doch, terwijl thans het losse eind naar buiten wordt geworpen, ziet zij dat het te kort een vreeselijk eind te kort is. En, haar tintelende vingertoppen spitsen zich om dien vreeselijken knoop aan het scharnier weer los te rijpen. En — ze meent gerucht te hooren, gekraak in het aangrenzend vertrek. Maar neen, het was de rat achter de kast. — Daar komt de zon bloedrood te voorschijn. Doch hoor, de torenklok slaat zes. 't Zal nog niet te laat zijn. Het touw is los. — Zich vooroverbuigend werpt ze het nu weder uit, om te zien hoeveel

er aan de lengte ontbreekt.... Hi! daar ontglipt het heur vingers en valt in het water....

Een ijskou doorvlijmt hare borst. — Doch, weer kraakt iets.... hoor.... En zie, de saaien venstergordijn zegrijpt haar vast; ze rukt haar met geweld van boven neer, en de breedte met het oog bepalend scheurt ze haar in acht deelen. De einden knoopt ze saam, doch, in haar vreeselijke onrust driemaal in vergissing zóo, dat ze de uiteinden van twee vereenigde banen aan elkander bindt. — Ach ze wil bedoord zijn, maar ze kan het niet meer. — Daar hangt nu het zonderlinge koord naar buiten, goed bevestigd doch door den wind bewogen en wuivende naar de zij van oom Lijnings venster. Moed! moed!! Vreeselijk bonst dat hart. Met den wollen shawl bindt zij zich den reiszak om het middel. De parapluie glijdt telkens onder dat bindsel uit. — Zie, daar werpt zij de parapluie naar buiten naar de overzij, doch — zij komt midden in de gracht te recht. — En nu, vaarwel! vaarwel!.... Daar springt ze op de breede vensterbank. Vast, vreeselijk vast grijpt ze het geïmproviseerde groene koord. Met een vluggen sprong is zij buiten het raam. Goed, goed! zij glijdt zachtens naar beneden. Maar, nu niet meer.... ach! zij heeft haar horloge, haar hoed, haar leeren laarsjes om de gracht te doorwaden, haar kousen en schoenen dát alles en nog meer heeft zij vergeten. Zij ziet naar het venster op.... twee grepen doet zij naar boven.... en.... O God!.... daarboven voor het geopende venster staat hij; die vreeselijke oogen zien als slangenooogen op haar neer. — Haar gansche lichaam is een vuurgloed gelijk. De krachten om zich vast te houden schieten bijna te kort. — „Help, help!” gilt ze! Maar hij grijnst haar tegen. — „Help! help!” krijscht ze luider want de macht om te dalen ontzinkt haar bij dien vreeselijken blik....

Hij grijpt den slinger waaraan ze zich, radeloos gillende, vastklemt.

Met één ruk heeft hij hem los van het scharnier. — Hij heft haar omhoog; zijn oogen puilen hem uit de kassen ze branden als vurige dolken. Ha ha ha lacht hij en strekt de dorre hand naar heur haren uit. Maar — „Help, help!” gilt ze sterker. De handen waarmee ze zich vastklemt laat ze los. O God! daar smakt ze naar beneden, en Uit een vreeselijken droom is Anna ontwaakt.

Nu — in de werkelijkheid — ijlings overeind gerezen, strijkt Anna zich met de bevende hand langs het gloeiende voorhoofd. Het was een droom, de nachtmerrie misschien. Ontzettend! Maar toch ja, 't was een droom, want zie, 't is nog donker; de glimp van het venster, waarvan ze inderdaad de gordijn heeft open gelaten, die glimp is wel zichtbaar maar 't is nog donker buiten, nog heelemaal nacht. En, er is niemand neen! Hij — hij met dien blik, neen hij is er niet Hu! dat was een droom.

— Of het al laat zou wezen? — Het horloge tikt nog; nog altijd vreeselijk hard. Zij wil een lucifer aansteken om even te zien Doch, hoor daar slaat juist haar trouwe altijd wakende gezellin, de Mulderspeetsche torenklok: — Éen — Anna luistert. Twee — drie — — vier — — vijf — — zes — — Al zes uren, zóo laat! — Zeven — Zeven! zij buigt zich verder naar buiten alsof ze haar ooren niet vertrouwt. — Acht — vervolgt de klok. Acht! zou het mogelijk zijn, en nog zóo donker! Negen — klinkt het schijnbaar luider. — Tien — — dreunt het als zeer nabij. — Elf — galmt het nog eens en, met elf sterft de naklank uit

Nog pas één uur was zij te bed. Pas één uur, en reeds

had ze zulk een benauwden droom. Wat zal die nacht lang wezen, vreeselijk lang!

— Het overeind zitten en de koude hebben haar een weinig verfrist. — 't Is toch goed dat ze nog wat slapen kan. Haar oogen doen zeer van den slaap. Zij geeuwt. Ze glijdt weer neer op het kussen; geeuwt nog eens en hoort opnieuw het horlogegetik, en gekraak, en muizengeknabbel, maar — slaapt weer in.

DE TIENDE HOOFDSTUK.

En buiten op het portaal daar beweegt zich in de richting der torenkamer een vreemde figuur. De persoon in dat vreeselijk sluike nachtgewaad, de vrouw met het paarse jak en den zeer korten zwarten rok om de leden, de grijswollen kousen aan de magere beenen, en de muts zonder strook op de grijze slecht weggestreken haren, is geen onbekende.

Dat costuum gevoegd bij ieder ander gelaat zou — zelfs in ernstige oogenblikken — misschien den lachlust hebben opgewekt; doch hier, voor de zachtheid dier gelaatstreken wijkt de spotlust terug.

't Kan waar zijn dat die oogen fonkelen van een ziekelijk vuur; 't kan waar zijn dat de fiere uitdrukking op dat gelaat slechts een zeer voorbijgaande is, doch zeker is het ook dat in die oogen en in al de trekken dier vrouw niet slechts de adel van geboorte, maar 't allermeeest de adel van een liefdevol gemoed geschreven staat.

En terwijl er iets fonkelt in die oogen 't welk schijnt te vragen: Ben ik dan niet de dochter van jonkheer Edsard Sitze Moreel? blinkt er mee iets dat zegt: En ben ik niet vrij bovendien om te doen wat ik wil, niet vrij met mijn schat?

Arme vrouw! Nu trekt ze zich den witten halsdoek dien

ze omsloeg vaster om den hals, en — ziet ze schuchter om.

Doch met haar lichtje in de eene hand, en de andere hand — waarin ze iets meedraagt — onder den doek verborgen, gaat ze weer voort, en nogmaals fonkelt haar meestal droevig starend oog en lispt ze ofschoon onhoorbaar zacht:

— „Hij zal het niet hebben! Liever wierp ik het Petrus of Abraham in den schoot. Hij zal het niet krijgen. Ha!”

Nu staat ze voor Anna's kamerdeur. Zij vindt haar gegrendeld. Zachtkens trekt zij den grendel terug. De deur klemt omlaag en knarst terwijl zij haar open drukt. Binnentredend raakt haar voet een ijzeren staafje — het staafje van den krulstok — dat rammelend rolt naar een hoek.

Anna die juist weer was ingedommeld opent vluchtig de oogen, en van haar lippen glijdt een zacht geluid dat iets van geeuwen en zuchten had.

Een oogenblik later slaat tante Co Mie de bedgordijn ter zij.

Daar ligt Anna gekleed.

— „Anna! Lieve kind!”

Anna met de oogen gesloten, zegt op dien snel in den droom overluid sprekenden toon: „Ja ja, lieve moesje.... ja ja ja ja! Comme tante, lieve lieve lieve lieve.... lie....”

— „Zij slaapt! Zou ik haar wakker maken? Ben ik dan egoïst.... altijd....?” zucht de tante half overluid: „Nee, ik zal haar niet wakker maken. Nee, ze slaapt zoo kalm. Wat is ze schoon! Zóó was ik nooit. Maar jong ben ik toch geweest, lang geleden; jong met een ronden hals en frissche wangen en een vroolijk hart, totdat.... Stil.... ik ben ijdel; stil, dat mag zij niet weten. Straks zei ze droomend: Tante.... lieve. — O

als ik zeker wist dat het geen heiligschennis was, dan zou ik haar dáar op het voorhoofd zoenen dáar Maar dat is maagdenroof ik ben O Jehova!”

Allerlei vreemde denkbeelden dwalen de arme tante nu weder door het kranke hoofd, maar eindelijk herinnert zij zich alles :

— Dezen avond toen ze over het portaal ging, heeft ze juist in Lijnings kamer zoo luid hooren spreken.

— Ja zij was nieuwsgierig, maar die luide stem was ook de stem uit haar jeugd, de stem van dat engelachtige lieve kind, en dat kind moest op reis voor een arme zieke; en hij wilde haar geen geld geven. Ja, nu weet zij weer alles: En, toen is zij heengevloden omdat zij beangst voor haar eigen nieuwsgierigheid is geworden; en den ganschen avond is zij angstig geweest, vooral toen zij uit dat verborgen zijlaadje van haar oude schrijf-cassette het beugelknipje had genomen, en haastig naar heur stoel vluchtte omdat zij meende dat hij binnenkwam, hij de Alwijze, de Rechter, Jehova! — Maar hij is heengegaan. Waarheen daar vraagt zij niet naar, dat is nieuwsgierigheid, dat is zonde. Soms werkt hij lang, heel lang in zijn kamer. Trien is bij haar gebleven; maar zelfs voor haar heeft zij het beugelknipje verborgen gehouden. In stilte heeft zij er dikwijls met de hand naar gevoeld.

— 't Was eertijds het knipje van een kloeke schoone vrouw. Men noemde haar de Hoogwelgeboren Vrouwe Moreel, geboren freule Van Rijn en Monde, en het was haar eigen moeder dat wist zij zeer goed. — En zij wist ook dat dit beursje met die mooie geldstukken er in, haar toebehoorde, geheel alleen, en — dat Anna, die engel, op reis moest.

— Trien is bij haar gekomen en zou haar gezelschap houden totdat hij kwam. Maar het werd laat; hoe langer zoo later; en hij kwam niet. De oogen dier oude zijn digtgevallen;

zij heeft geknikkebold; met den geopenden mond heeft zij gesnorkt, en toen.... ja, nu weet zij alles: toen is zij zachtjes opgestaan om aan dit lieve kind te brengen wat zij scheen noodig te hebben, en wat haar eerlijk toekomt ja, wat haar eigendom is.

— Haar eigendom, zeker! Want dat kind dat is zij immers zelve, toen zij jong was; dat kind is haar jeugd, dat is Co Mie zelve uit den ouden tijd toen ze nog een hart had en begrip van goed en van kwaad....

— Zij zelve....?

— Nee! Ik ben verward, denkt de arme voort, en eensklaps vertoont er zich op haar vervallen maar eertijds schoon gelaat diezelfde trek van fierheid die er ook straks op bespeurd is. — Dát is Anna die daar slaapt; en h ij, hij doodt haar, evenals mij. Zij moet van hier. — Arm kind! Tante zal haar reisgeld geven. — Zóo! Daar ligt het. — Hier naast haar horloge. Wacht, die zakdoek er over. Ja, zoo is het goed! Slaap nu rustig, slaap zacht Anna. Tante zal.... Eensklaps blijft de ongelukkige vrouw weer strak voor zich uit zien en zucht ze angstig bij zich zelve:

— Maar als hij eens hier kwam, hier en hij vond het! h ij!

— Doch wat vreest ze. Lijning zal niet in deze kamer komen; dat denkbeeld kan zelfs niet oprijzen in het „brein van zijn heiligen geest.”

— Zulk een achterdocht kon slechts ontkiemen in haar schuldig hoofd. O zij voelt het wel dat zij alleen ellendig is, en dat zij moet wegwijnen, maar, maar dat kind moet leven! Dat is een engel, dat is de zuster van den engel Gabriël; en samen — weer fonkelen haar oogen — ja samen zullen wij hem verslaan den duivel! Samen....! En luide: „Slaap gerust Anna Maria Magdalena. Slaap zacht lieve kind, en goede reis, goede reis....!”

— Goede reis . . . ? Is daar iemand geweest die Anna een goede reis heeft toegewenscht . . . ? Was daar licht, of heeft zij weer gedroomd? O ja, nu weet zij het wel, 't was een korte maar liefelijke droom; iets van engelen.

Bij het schijnsel van een lucifer die Anna ontvlammen deed ziet ze dat het nog pas tien minuten voor halftwaalf is. — O dat is heerlijk, vooral dewijl ze zich nu zooveel kalmer dan straks na dien droom gevoelt, ofschoon ze nog erg vermoeid is en een looden druk haar de oogleden bezwaart.

't Is nú halfzeven in den morgen.

Neen, zegt de duisternis: halfzeven in den nacht.

De hanen kraaien wel in de verte, maar toch er moet nog een geruime tijd verlopen eer zelfs de eerste worsteling tusschen licht en donker zal aanvangen.

En als die worsteling begint dan staat Anna tot vertrekken gereed.

Toen de torenklok zes heeft geslagen is zij wakker geworden.

Alles wat zij bij het te bedde gaan besloot is haar bij 't ontwaken eensklaps met volle klaarheid voor den geest gekomen, doch tevens heeft zij schier aanstonds beseft dat zij gisteren avond in een opgewonden toestand heeft verkeerd en een ontvluchten, op de wijze als ze het zich heeft voorgesteld, zoo al uitvoerbaar toch inderdaad onnoodig en dwaas zou zijn. Anna gelooft zeker dat zij een weinig koorts heeft gehad. — Nú ziet zij de zaken anders en beter in. De naderende dag bracht een klaardere beschouwing. Oom Lijning mag wezen wie hij wil, hij kan en zal haar toch niet in deze kamer opgesloten houden, en, is die deur maar eens geopend dán zal zij weten te vertrekken, moet het zijn ook zonder zijne goedkeuring.

Terwijl de vreeselijke droom dien ze in den voornacht

had, haar nog een oogenblik heeft vervuld, kwam het denkbeeld vluchtig bij haar op, of ook die gansche voorstelling der gesloten deuren en het gereedmaken van dat touw, een schakel van dien akeligen droomketen kan geweest zijn.

Ze wist wel beter, maar nogtans om zich te overtuigen is zij van haar leger gesprongen.

Met een mengeling van schrik en van verrassing heeft ze echter aanstonds bespeurd dat de deur zonder eenigen weerstand was te openen, ofschoon de loszittende kruk haar bewees dat zij daartoe den vorigen avond wel degelijk vergeefsche pogingen heeft in het werk gesteld. — Het bewustzijn harer herkregeen vrijheid heeft Anna eensklaps met een onuitsprekelijke blijdschap vervuld; maar, ternauwernood kon ze eenige oogenblikken later haar oogen vertrouwen, toen zij bij het licht van het haar restende eindje kaars onder den zakdoek op het nachttafeltje de beurs vond die de goede tante er heeft neergelegd. Aan een wonderwerk geloofde Anna niet. Onmiddellijk kwam haar de waarheid voor den geest. Dit moet het spaarbeursje zijn waarvan de arme tante haar gesproken heeft. — Vier gouden tientjes, één Zeeuwsche rijksdaalder, twee drieguldenstukken, benevens vijf enkele guldens met het borstbeeld van Willem I, bevinden zich in dat beugeltaschje waarop aan de eene zijde Souvenir en aan de andere zijde Que Dieu te guide in kralenschrift te lezen staat.

Om geld voor de reize heeft Anna niet gebeden; maar, met dien schat dien grooten schat in handen, is zij neergevallen op de knieën, en terwijl de tranen haar vloeiden langs de wangen heeft ze bijna luide gezegd: „Dank, dank o Vader! Uwe liefde zal mij leiden. Dank. Amen! Dank!”

Zij is gereed. Met den wollen shawl over den arm, den reiszak en de parapluie in de linkerhand, slaat Anna alvorens

dit vertrek te verlaten nog een blik in 't ronde. Een blik van weemoed is het niet. Neen, al hecht zich het hart aan de stomme getuigen van ons leed — nú gejaagd door een altijd tot spoed vermanende stem van binnen, op het punt een verblijf te verlaten waarin men haar heeft willen gevangen houden, nu is het meer een vluchtige blik in 't ronde om te zien of zij ook iets heeft vergeten, dan een afscheid vermengt met smart.

Ze huivert; ze zag het touw met de knopen dat ze in een hoek wierp. Ze ziet het venster met dien man die de hand naar hare lokken uitstrekt. — Die man! Voort Anna. Spoed! Zie, de eerste schemering breekt al aan. Voort! — En het laatst wat in die kamer haar oog treft, het is de morgenglimp van 't oosten die weerspiegelt in het glas der kleine schilderij voorstellende Jezus met de doornenkroon, de kleine schilderij waar langs, op dien eersten avond van haar hierzijn, de schaduw van haar wijsvinger gleed, toen ze het kleine mugje voor smart bewaren wou.

Anna's voetstap is onhoorbaar. Zij dankt dit aan haar ligten tred en het niet kraken van haar laarsjes. — Hoe het haar te stade komt! Zij heeft nog een stoute daad te volvoeren; eene waaraan ze eerst later met schrik heeft gedacht. — De vondst echter die zij deed, dat ontvangen geld in den slaap, het heeft haar met een alles trotseerenden moed vervuld. Zij moet den sleutel der voordeur hebben, en zooals tante haar zeide is oom Lijning gewoon dien des nachts aan het voeteneind van zijn bed aan een spijker te hangen.

Moed Anna. — Maar zal de deur van oom en tantes slaapkamer niet van binnen gesloten zijn? — Wat dan! wat dan!? — Dan zal zij uit een keukenvenster of door een andere opening ontkomen die ze zeker vinden zal.

Nu moet zij voort.

Hoe! In stee van gesloten te zijn staat de deur dier slaapkamer op een kier. Zij wil binnentreden doch zie, nu aarzelt ze.

Zal zij heimelijk in die kamer gaan om er een sleutel te rooven? Zal ze wegsluipen alsof ze een schuldige ware?

Ha, de morgen geeft frisscher denkbeelden dan de avond. Sterk met de gedachte: Wat ik doen wil is goed, hier te blijven is onmogelijk; steunend op het geld dat haar voor die reis als in den slaap werd gezonden, en rekenend misschien op haar vlugheid, waardoor ze, zoo noodig, nog gemakkelijk aan mogelijk geweld zal weten te ontkomen, denkt ze terwijl ze de bruine lokken met dien gewonen hoofdzwenk naar achter werpt:

— Nee! zoo niet! Ik zal hem den sleutel vragen en goeden dag zeggen meteen. Hoe, zou ik zonder afscheidskus de lieve tante kunnen verlaten!

Zij klopt aan de deur ofschoon ze open staat. 't Is niet voorzichtig Anna! Indien hij wil dat ge blijft dan zult ge niet vertrekken. Zij klopt sterker.

Geen antwoord. — Nu treedt ze de kamer in.

Het nachtpitje dat daarginder brandt geeft nauwelijks licht genoeg om de voorwerpen in die kamer te onderscheiden.

Anna hoort een geregeld ademhalen.

Men slaapt.

— „Oom! Oom Lijning!”

Nog blijft het stil.

Anna herhaalt haar roepen.

Men beweegt zich in het ledekant, maar ook nu komt er geen antwoord.

Vergist zij zich niet? Is oom Lijning al opgestaan? — Anna schrikt onwillekeurig; dan moet hij reeds gekleed en in zijn kamer wezen.

Welnu — op den drempel zal ze hem vaarwel zeggen, maar, niet er over.

Zoodra oom is opgestaan opent hij in den regel de voordeur voor Joost. Anna zal dus in alle geval die deur ongesloten en ongegrendeld vinden; dát wint ze er bij.

— „Tante, beste tante!” roept Anna nu zachter.

— „Wie is er.... Wie?” zegt de slapende half ontwakend: „Is daar Jehova?.... Ja zeker, beter worden allemaal beter! Laat ze gaan. Ja susst, Israëls Heer susst!”

— „Goede lieve tante, tot weerzien. Vaarwel!” lispt Anna nadat ze de arme zuster harer moeder een zoen op de wang heeft gedrukt: „Dank voor uw weldaad. God zal het u vergelden!”

Nu snelt ze heen; maar — nog eens keert Anna op haar schreden terug. Voor 't laatst glijdt er een zoen langs de bleeke maar in 't donker verscholen wang der slapende kranke, en — Anna heeft de kamer verlaten.

Nu bonst haar hart: ze staat voor de deur van Lijnings kamer; ze heeft er aangeklopt en zal hem onder de oogen zien, in die oogen als het noodig is.

Maar ach, zal niet haar kracht te kort schieten door het bonzen van dat hart? Ga dan Anna. 't Is nu genoeg. Uw kloekheid zou schier overmoed worden. Als gij niet blijven kunt, ga dan. Gij hebt uw goeden wil getoond want zelfs op uw tweede geklop — dat echter zachter dan het eerste was — hebt ge geen antwoord bekomen.

Stap dan vrij naar beneden; de tijd dwingt tot spoed.

En zie, uw heengaan wordt u door niemand belemmerd; geen schepsel zal u op de trap of in het breede voorhuis weerhouden; nachtslot, boom noch grendel beletten u die zware voordeur te openen. Zie, de grauwe morgen licht u reeds tegen; de kille Decemberwind verfrist reeds uw gloeiende wang. Uw vrees is onnoodig geweest; uw oom

en voogd, hij sliep... in zijn lijkenhok. Ja dáár lag hij, en niemand heeft dat geweten in het holle kasteel.

Nauwelijks tien minuten vóór dat Anna de slaapkamer van oom en tante Lijning is binnengegaan, had de oude Trien die kamer verlaten.

In een armstoel nabij het ledekant van m'nheer en mevrouw gezeten, is de oude ontwaakt. Ze heeft zich met de dorre vingers de holle oogkassen gewreven, en in den aanvang niet begrepen wáár ze zich bevond. Ze was zoo stijf en koud geworden dat ze zich schier niet verroeren kon.

Had ze dan hier geslapen — den ganschen nacht!?

Zoo snel het haar mogelijk was, heeft ze voor een oogenblik een der blinden geopend, en bij de schemering duidelijker gezien dat de stoel waarop des nachts Lijnings kleeren hangen, ledig was en evenzoo zijn plaats in het bedaagde ledekant.

Een vreeselijke angst heeft zich van de oude meester-gemaakt.

Waar was hij, haar heer, haar lieve zoogkind, haar Jan? Wat mocht hem overkomen zijn? Wie heeft hem bestolen? wie hem leed gedaan? wie o God, hem vermoord misschien? Die vreemde wellicht, die akelige man van den vorigen avond? — Waar zal ze zoeken? Hoe zal ze hem vinden?

Bevend en strompelend, doch zachtjes om de rust dier arme vrouw niet te storen, heeft ze het slaapvertrek verlaten. De deur der studeerkamer was gesloten zooals gewoonlijk wanneer Lijning er zich niet bevond.

— In de sacristie, ja, in de sacristie! is nu haar eerste gedachte.

Met schier stijfgetrokken beenen — door de vreemde nachtrust in dien stoel veroorzaakt — strompelt ze naar beneden.

Reeds vroeg in den avond moet hem iets overkomen zijn, want zie, de voordeur bleef ongegrendeld en ongesloten. Ja, in dat kleine kamertje achter de kapel zal hij wezen, want hij is er heengegaan toen hij haar den vorigen avond naar boven zond om er bij Co Mie te blijven totdat hij terugkwam. Maar lang, zeer lang heeft ze moeten wachten, en toen, toen schijnt ze te zijn ingeslapen.

Nu is de magere oude den verwulfd en krommen zijgang en het kerkje doorgedaan, en bonst er op de deur der sacristie:

— „Is u hier? Zeg is u hier?”

Geen antwoord. Zij klopt harder:

— „M'nheer! m'nheer Lijning. Jan! ben je hier?” Zij luistert scherp, zoo scherp ze kan; doch niets, niets verneemt ze.

Ja, zij weet dat hij er is; anders ware de deur der kapel niet open geweest. Maar dat zij geen antwoord bekommt!

Arme oude ziel, zijt ge dáarover zoo bekommerd? Is hij u zóo lief, die man met zijn goudorst en listen? — Hoor, luider roept ze, zeer luide:

— „Lijning! — M'n kind! Jan! Jan!! geef dan antwoord; bèn je daar niet?”

Da't roepen heeft ze alweder met dreunende slagen op de deur doen vergezeld gaan.

Nog verneemt ze geen antwoord.

En toch, het werd gegeven:

— „Ja! — Wie is er?” dommelt de man daarbinnen terwijl hij ijskoud en rillend uit den slaap ontwaakt.

En weer dreunen de slagen, en roept de welluidende welbekende stem:

— „Jan! Jan! m'n lieve kind! Zeg ben je er niet? O Heer is ie dood?”

Nee, Goddank, dood is hij niet. Maar toch hij is zoo koud, zoo stijf, zoo stram. Nu weet hij weer waar hij is.

Dat was een schrikkelijke nacht!

't Was donker, vreeselijk donker toen hij ontwaakte uit een verdooving zooals hij die nooit te voren gehad heeft. Toen hij is neergezegen moet hij het lampje hebben omgestooten dat althans is gevallen en uitgegaan.

't Was pikdonker toen hij het eerst ontwaakte.

In scherven en olie heeft hij getast. Hij weet niet meer hoe en waar hij gescharreld heeft. Maar de verkleurde letters van het strookje perkament, dat ginds op den vloer ligt, hij zag ze, nú en straks en zonder ophouden, en vooral dat woord:

Cadaverii.

Lijning heeft niet begrepen dat de sleutel dien hij vond, een lang vergeten sleutel was van een hok dat vroeger een zoogenaamd lijkenhuisje zal geweest zijn, maar, sinds onheuglijke jaren reeds, tot berging van steenkolen en andere brandstoffen gebruikt werd en zich aan de achterzij van het groote binnenplein bevindt. Neen het denkbeeld stond bij hem vast, dat ditzelfde kleine vertrek, het vertrek waarin hij zijn genoeglijkste uren doorbracht, en waarin hij zich nu met zijn schatten alleen bevond: het oude lijkenhuis van het kasteel De Runt is. En, tastend in het duister heeft hij nog het muurkastje weten te sluiten, doch scharrelend, om de deur te bereiken is hij over een groot stuk lood gestruikeld en moet de sleutel der sacristiedeur hem uit den zak zijn gegleden.

En — er is geen middel geweest om buiten dat lijkenhok te komen. Geen middel! Al heeft hij ook honderd tweehonderd, ja duizend gulden aan God voor de armen geboden. Afgetobd en met een pijnlijke kneuzing aan het been; rillend van koude en vrees; moe geschreeuwd om

hulp, is hij in 't einde neergegleden op den grond, en heeft de slaap hem overweldigd terwijl zijn hoofd er rustte — tegen de mand met ijzer.

Ja, 't was een schrikkelijke nacht. Maar nu, hij leeft.... zie, daar vlak bij zijn voet ligt de sleutel waarnaar hij in 't duister als wanhopend heeft gezocht.

— „Hemelsche gerechtigheid!” roept de oude vrouw nu die grijze anders zoo fonkelende oogen haar dof en als verwezen aanstaren: „Mijn kind, wat is er gebeurd? Wie heeft je leed gedaan? Jan.... arme beste Jan!”

— „Het lijkenhok! O God!” siddert Lijning.

— „Arm kind! arm kind! heb ik het niet gezegd. Wat dee je in zoo'n oude brak te gaan nestelen! Waarom naar zoo'n achterhoek van de wereld verhuisd! Altijd werken. Altijd meer. Altijd hoogerop. Jan, lieve Jan, ril en beef zoo niet. Trien is toch bij je, goede Jan!”

Schrumpale oude vrouw! Zie, de tranen biggelen haar over de wangen. Zij weet niet wat hem deert, maar ze beseft dat haar „eenige” haar „goede jongen” ziek is. Haar „goede jongen.” Ja! Met haar eigen borst heeft zij hem gezoogd, en hij — nooit heeft hij haar leed gedaan; neen, zelfs niet toen haar oude brave man, die hem veertig gulden schuldig was, gestorven is. Ach toen heeft hij met dat „beste hart” haar die veertig gulden kwijtgescholden, en hij heeft haar in huis genomen, en nooit, nooit heeft hij haar den voet dwars gezet; eens zelfs gezegd dat zij voor zich zelve schier al te zuinig en al te matig werd. Dikwijls heeft hij wel eens naar een wenk van haar geluisterd, als zij meende dat een wenk niet onnoodig was. Och die beste arme heer, die goede Jan!

En, of hij het gevoelt of niet, maar ze kan zich niet weerhouden om den geliefden zoogbroeder van het eenige kind dat ze bezat, nu terwijl ze hem zoo vasthoudt, een zoen

op het dubbende ijskoude voorhoofd te drukken. Zie hoe ze hem ondersteunt nu ze samen zoo langzaam door den verwulften kapelgang naar het voorhuis gaan.

— „O God, hij moet niet ziek worden!” zucht ze weder: „Joost zal den dokter halen, ja aanstonds halen als hij terug is.”

Maar hij:

— „Nee, nee, 't wordt al beter. Niet doen Trien. Geen dokters, nee!”

Nu Anna met snellen tred de larikslaan is ten einde geloopt, en op den hoek van het Runtsche kerkpad ter linkerzij, nog een blik werpt op het groote huis waar ze zoo veel droevige dagen sleet, nu ziet ze juist door de takken heen iemand haastig de poort uitkomen. Dat is Joost; ze heeft hem aanstonds herkend. Hij kan haar niet gezien hebben, want juist bij het naar buiten treden zag hij links naar de ramen van Lijnings kamer op, en — nu is Anna geheel achter den laatsten boomstam verdwenen. Indien Anna geweten had dat Otto van Wall zijn adres voor haar aan Joost gaf, — welk adres haar door de omstandigheden niet geworden is — ze zou misschien vermoed hebben dat Joost haar naliep om het haar nu nog te geven.

Nu is haar eerste gedachte of hij haar misschien werd nagezonden met den last, om haar naar het kasteel terug te brengen.

Anna aarzelt wat ze doen zal.

Ginds achter het witte onbewoonde boschwachtershuisje kan zij zich verschuilen. 't Is verstandig misschien.

De vrees voor zijn meester zou mogelijk bij Joost boven haar smeeken gaan. Maar ook, ofschoon Anna den eenvoudigen boerenknaap wel genegen was, ja zelfs dikwijls gedacht had dat zijn verblijf op De Runt het

vreemde ledig er eenigermate aanvulde; ofschoon ze niet zelden een praatje met hem had gehouden — zoo het niet over Hanneke was, over weer en wind, over het planten van andijvie of het zaaïen van knollen — nú, na dat woord der vreeselijke vrouw Knibbelaar, is het alsof er een weerzin tegen den eenvoudigen Joost bij haar is opgewekt; iets, dat zij walging zou willen noemen indien ze een oogenblik zijn goedhartigen aard en zijn teedere liefde voor Hanneke vergeten kon. — Zijn liefde voor Hanneke! Anna vermoedt niet dat het juist die liefde is waardoor de goede Joost reeds zoo vroeg naar De Luchte wordt gedreven. Den ganschen nacht heeft hij van Hanneke gedroomd. Nu eens dat ze de pokken had, dan weer dat ze dood was, en het laatst dat de heele Luchte in brand stond. Zie, moeder had eens van brand gedroomd en, drie dagen er na was de bliksem in den Mulderpeetschen toren geslagen en, stierf zijn vader zes dagen later. Joost heeft rust noch duur gehad. Hij is niets bijgeloovig, „heksen of spoecken loat ze moar kommen,” maar nu: iets kwaads moest er zeker wezen, en, sneller stapte hij voort. .

Aan de achterzij van het witte huisje heeft Anna zich verscholen. Indien Joost het Runtsche kerkpak kiest, dán zal zij door de beuken- en eikenlanen haar pad naar den Mulderpeetschen straatweg nemen waar ze in alle geval de diligence kan inwachten of te gemoet gaan, en, kiest hij den laatstgenoemden kant, dán kan ze zooals haar plan was het kerkpad loopen, en, zoo snel mogelijk om den verloren tijd weer in te halen. Aan die achterzij van het huisje — in den rug door het akkermaalshout met zijn bruine blaren gedekt — wacht Anna den jongen af. — Zie, het kerkpad neemt hij niet. Hij gaat de voorzij van het huisje langs, en loopt zoo haastig hij kan het brugje

over, en de laan in die naar den straatweg in de richting der Luchte voert. — Door de takken heen heeft Anna hem kunnen zien.

Een klein kwartier later treedt Anna de Mulderspeetsche kerk en straks ook de pastorie voorbij. De luiken der laatste zijn nog gesloten. Neen dat eene, dat zijvenster niet. Anna gaat twee schreden terug. Dat is het venster van mijnheer Redly's kamer. Hoe gaarne zou ze hem vaarwel zeggen en tevens er nog eens op een verklaring aandringen waarom hij niet slechts zulk een innig medelijden, maar ook een zoo buitengewonen angst voor Hannekes inhechtenisneming heeft aan den dag gelegd, en angst meteen om in hare zaak getuigenis af te leggen.

— „Nee, nee!” heeft hij gezegd, „haar vóorspreken dat kan ik niet. Ik weet niets; niets dan dat ze mij goed bedient. — Hoe zou ik kunnen getuigen in zulk een zaak. Noem mijn naam niet. Maar u jufvrouw Rooze,” zoo heeft hij verder gesproken, „redt u haar wanneer u getuigen moet. Zeg dan, dat mogelijk een misverstand, een samenloop van omstandigheden haar met den schijn belaaft. Spoor tot voorzichtigheid aan in den naam van onzen Zaligmaker. Ik smeeke het u!”

Op dit oogenblik komen die woorden Anna weer levendig voor den geest.

Ja, zijn goeden raad heeft ze immers opgevolgd, en ofschoon helaas met een andere overtuiging — maar zeker met het diepste medelijden vervuld — heeft ze bij dat voorloopig onderzoek, nevens de waarheid, al het mogelijke gezegd om de schuld der arme in een twijfelachtig licht te plaatsen.

— Maar, zoo denkt ze nu, en de onderstelling moge dwaas wezen, toch kwam ze bij haar op: Maar, zou er tusschen dien man en dat boerenkind ook een betrekking kunnen bestaan....? Een band waardoor haar mogelijke schuld

hem te meer beangst? Een band tusschen haar en hem! Bijna op denzelfden dag kwamen ze in de pastorie. Hij als inwoner, zij tot zijne hulp....? Zijn lijden, zijn menschen-vrees....?

Doch, al wat er in een enkele seconde haar meer door de gedachten vliegt, zij verwerpt het ter zelfder stond. Is er dan iets vreemds in dat de menschenschuwe man er tegen opziet om in 't openbaar als getuige te verschijnen, terwijl hij toch medelijden met een meisje heeft dat hem bedient. En ook: is het niet zeer natuurlijk dat jufvrouw Haverkist een „volslagen” dienstbode heeft genomen op denzelfden dag dat er een commensaal kwam?

Aanstands is de zaak in hare oogen tot de natuurlijke verhouding teruggebracht. Maar, Redly's raad zal ze onthouden en zoo noodig steeds in toepassing brengen. Hem zelf hoopt ze later weer te zien, en, haar stille groet aan de dorps-pastorie met hare bewoners geldt — behalve Hanneke voor wie ze hulp gaat zoeken en die ze er nog binnen waant — niet het minst den man wiens zielelijden haar heeft getroffen en voor wien ze steeds een zoo levendige belangstelling gevoelt.

Alvorens De Vergulde Ploeg binnen te gaan werpt Anna den brief aan den baron Geereke, die haar beleefde weigering bevat, in de bus die zich bij het schoolhuis bevindt.

't Is al kwartier voor achten, en toch kwam Anna niet te laat.

De nachtdiligence — meer eigenlijk de snorwagen van Zwolle op Arnhem — was juist aangekomen, en terwijl een viertal passagiers is uitgestapt om zich even binnen de gelagkamer der Vergulde Ploeg te warmen of te verkwikken, houdt Jaap de arbeider het bonkerige tweetal bruinen beurtelings den emmer voor, dien hij met den onderrand op het bovenbeen doet rusten.

't Is aan dat snelle op- en neergaan der neusgaten die

telkens den warmen adem als rookzuilen in den kouden morgenlucht stooten, en niet minder aan den damp die hun bruine lichamen omgeeft wel te zien dat de arme dieren een zware vracht hadden.

Binnen de gelagkamer zit een heer met blonde knevels in een pelsjas, en houdt de voeten tegen de groote kolomkachel die, volgens zijn beweren „zoo koud als zijn overgrootvader” is.

Die heer weet prompt wat hier een kom koffie kost, want hij werpt zonder vragen een dubbeltje op het blaadje dat Tronk hem voorhield, en, blazend in het bruine vocht, geeft hij den kastelein den raad om een beetje van de koffiehetje in zijn kachel te doen :

— „Zeg ouwe, wie is die lieve meid, hé?”

— „Een juffer van De Runt m’nheer Blaak. Goeie zaken gedaan m’nheer Blaak?”

— „Als ik zulk larevocht voor een dubbeltje per kop verkocht, dan zou ik j a kunnen zeggen. — Is dát van adel zeg?”

— „Wat zal ik je daarop antwoorden m’nheer Blaak!”
fluistert Tronk: „Ja en nee is een lange strijd, placht m’n vader te zeggen. Den een zeit de freule en den ander de juffer of jufvrouw, begrijp je. Ik ken ze heel goed, daarvan niet, maar een mensch is zoo niet of hij moet z’n eigen astrantigheid toch weten te bedwingen. Ik heb haar niks nimmendal gevraagd, maar wat ik weet, dat weet ik zeker: ’t is een nichtje van den tegenwoordigen bewoner; krek geen grootheid, maar toch — uwe is reiziger van Strens niewaar?”

— „Nou, wat zou dat?” zegt de commis-voyageur.

— „Dan zal u in Groningen altemet beter bekend wezen als ikke....”

— „Is ze van Groningen?”

— „Dat is te zeggen haar oom, m’nheer Lijning....”

— „Twee tass koffie kastelein!” roept een man die door hard op den vloer te stampen zijn voeten tracht te verwarmen. — Tronk gaat naar de koffietafel. In 't voorbijgaan zegt hij tot Anna Rooze:

— „Morgen jufvrouw! Het doet me plezier dat je nog van pas komt, en er zal nog wel een plaatsje open wezen ook; niewaar Sanders? De jufvrouw was laatst bang dat ze te laat zou komen, maar een mensch is zoo niet of voor geld en goëie woorden zou ie 'en mensch nog wel naar de Aaremsche spoor brengen, zei ik.”

— „Ben jij de conducteur vrind?”

— „Om je te dienen dame.”

— „Kan ik plaats krijgen?”

— „Asjeblief dame. — Tronk, 'en mondje vol.... voor de kou.”

— „Hoeveel is de plaats conducteur?”

De conducteur slaat zich met kracht de koude handen tegen het lijf:

— „Naar Aarnem? 't Station dame? Zestien stuivers.”

Anna haalt haar portemonnaie te voorschijn en van het geld dat ze uit tantes beursje er in deed, geeft ze den conducteur een gulden.

— „Da's fonkelnieuw,” zegt de conducteur en wendt en keert den blanken gulden in zijn grove hand; beziet hem daarna digt bij het raam — 't is nog maar zoo grauwig dag in de gelagkamer, en dan tot Tronk terwijl hij hem het geldstuk toont:

— „Is dat een Mofsche, of....?”

— „Deze.... deze gulden Sanders? — Nou, 'en effectieve Hollandsche, hoor je.”

— „Waarhaftieg!” zegt de man, die straks twee „tass koffie” besteld heeft en op het geldstuk in Sanders' hand ziet: „Munt van het koniegrijk der Nederlanden. Zie je

dát niet: 1831? — En aan dies zij: Willem koning der Ned. — G. H. V. L. — Das mag beduiten: Gott helfe volk en land, of....”

— „Nou daar heb je de Mof eiges!” lacht de tamelijk dikke jufvrouw die een der beide „tassen” gebruikt. „Groot-Hertog van Luxemburg, m’n goeie Heinrich!”

— „Das kan men doch lezen gelijk men wil,” zegt Heinrich: „maar iek zeg dat ’et van den conducteur niet kloeg is z’n eigen muntspecies niet te verstaan. Iek zei dadelik dat ie Hollands was. Dat kun je aan den kop wel zien. ’t Was waarhaftig te wenschen dat ’et in Pruisen zukke kopfen gaf.”

— „Nou! suiker in de koffie!” lacht de dame.

— „Iek zal niet anders spreken als gemeind is, allerdings niet in gezelschap Anntje! Maar iek fraag, geeft het in Pruisen zukke kopfen als Holland gehad heeft Ziedaar iek ben d’r stolz op dat ik een genatoeralisierder Hollander ben: Gott! was ist Pruisen!”

— „Zie je, zóo mag ik ’et m’nheer!” zegt een bescheiden burgerman in een duffelschen jas, terwijl hij een paar grijze wanten aantrekt: „M’nheer staat op een neutriaal standpunt. As wellu minsen Oranje boven zeggen, da’s natuurlijk umdat ’et met de paplepel ingezogen en d’r van jongs aan ingepoot is, maar van een bovenlander zooals m’nheer zien spraak aanduidt dat ie geboortig is, zeg ik dat ’et meer vat houdt. Ik ’loof dan ook dat de Pruisen geen zuinig beetje opzien tegen ’t vette Holland hebben....?”

De man met de wanten die gesproken heeft, en nu in zijn gevoel als Hollander tegenover den „m’nheer” staat als de man van geboorte tegenover den armen daglooner, hij is verplicht het belangrijke politieke gesprek te laten glip

pen aangezien de conducteur, zich in de handen wrijvende heeft gezegd:

— „Heeren en dames instappen alsjeblieft.”

Sanders was op het punt van den vreemden gulden gerust gesteld. Met veel omhaal van woorden heeft Tronk gezegd, wel te willen dat hij er de zakken van vol had; 't moest er een van Willem den Eerste zijn, en ofschoon niet meer „koeland,” hij wilde hem wel gaarne overnemen; ten eerste, omdat ie, hoewel wat dunner toch ook weer breejer van „aanwezen” was; ten tweede omdat ie zun portret — met zun bedoelde hij het portret van den eersten Willem uit het geliefde stamhuis van Oranje — wel voor de rariteit wou bewaren; ten derde omdat ie dan Sanders plezier dee, en ten vierde omdat ie de freu . . . juffer d'r ook mee plezierde; want zie — en dit laatste kwam er, hoe langdradig toch hartelijk uit: omdat ie respect voor de juffer had. Dát moest ie zeggen, al stond ze d'r zelve bij.

Voor de beide dubbeltjes die Tronk haar „uit naam van den conducteur” heeft teruggegeven, had Anna een kop koffie met een broodje besteld. De warme drank is haar een ware verkwikking geweest. Tronk had er een leltje suiker meer in gedaan, en ofschoon Anna — misschien was het vreemd — geen honger had, ze heeft het broodje toch genuttigd, want, stemde ze Tronk toe: In de haast had ze niet ontbeten.

— „Geen bagage niewaar dame?”

— „Deze reiszak anders niets conducteur.”

— „Zal u zeker bij je houwen. — Kom heeren, asjeblief!”

Een paar minuten later sloeg de conducteur met de woorden: „Vooruit Gerrit!” het portier der diligence digt, maar — liet er aanstonds een: „Stop dikke!” op volgen,

want zoo haastig als Hein Tronk maar kon, kwam hij met een: „Ho! ho!” de deur uit.

— „Eventjes openmaken?” zegt de kastelein.

— „Ha! juffer.... zit je daar.... Goed zoo! 'En mensch is zóo niet of hij kan op de lange baan wel kouwe voeten krijgen. Hier heb je een kruikje met heet water.... Wat-blijf? Nee niks geen dankjes, daar benne wij bij ons niet van thuis, 'en mensch moet z'n eigen....”

— „Kom Hein, zanik niet langer. Vooruit Gerrit!”

Met een fikschen slag gaat opnieuw het portier digt, en terwijl de bruinen de voorpooten scherp zetten, en Anna een: „Dankje vriendelijk!” roept, bijt Sanders den kastelein de woorden: „Jou ouwe snoeper!” in 't oor; maakt links een knipoojje tegen den arbeider Jaap die naast den emmer tegen den muur staat; springt op de tree van den reeds rollenden wagen; wipt met zijn dikgezoolde laarzen op den bok; trekt het lederen dekkleed der bagage naar voren; snoert de riempjes vast, en dan, zich hullend in de wijde manteljas, zet hij zich naast den voerman, en roept met zijn: „Scheep vreugde in 't leven” op den ouden cornet-a-piston, alles wat te Mulderspeet wakker is naar de glazen, om is te kieken of Sanders veul volk in de dille-sjans het.

Op de middelste bank had Anna, volgens aanwijzing van den conducteur, plaats genomen naast een jong Roomsche geestelijke die Anna's ligten groot met een vriendelijk: „Goeden morgen!” beantwoordde, en het kleine getijboek waarin hij gelezen had, te gelijk in den binnenzak van zijn zeer lange overjas borg.

Aan Anna's rechterzij had de heer Blaak met de groote ronde knevels, haar voorbij stappende, plaats genomen.

Op de achterste bank zit het drietal dat reeds het gesprek 't welk in de wachtkamer werd afgebroken heeft hervat. De

man met de wanten zit juist achter den geestelijke, doch kan maar weinig van hem zien dewijl een lederen rugstuk van boven tot beneden aan de zijplaatsen der middelbank is aangebracht. De achteruitrijdende plaatsen zijn ingenomen door een burgerheer en jufvrouw die een slapend meisje van circa drie jaren tusschen zich in hebben. Wanneer hun oogen niet gesloten zijn dan worden ze op hun meisje gericht, dat haast zoo rood van gezichtje is als de wollen kousen aan de enorme dikke beentjes, of de moffen aan de knuistjes, de knuistjes die zelfs slapend niet onder den mantel verkiezen te blijven waarmee nu eens de vader en dan weer de moeder ze warmer zoekt toe te stoppen.

— „'t Is frisch van morgen jufvrouw,” zegt de heer Blaak, terwijl hij onbespied van ter zijde de schoone reisgenootte met een zeer bijzonderen blik beschouwt: „Wilt u ook mee van deze plaid gediend zijn; 't is warm over de beenen.”

— „Dank u mijnheer, ik heb mijn shawl.”

— „Men moet het zich 's winters anders maar zoo lekker mogelijk maken. 't Is lamzalig reizen met die bolderwagens als men zooals ik aan de eerste klassen op de spoorwegen gewoon is.”

Anna antwoordde niet maar schoof een weinig rechts, want het been in de pelsjas hinderde haar.

Heel zacht herneemt hij:

— „Gewoonlijk beroerd gezelschap. Om geen fatsoenlijk woord mee te praten. — Gaat u verder dan tot Arnhem als ik vragen mag?”

— „Ja mijnheer.”

— „Zeker naar Amsterdam?”

— „Nee!”

— „Wat dat aankaat, iek zeg, sterk mogen de Pruisen wezen, zoo kloeg als de Hollander zijn ze niet.”

— „Nee, daar kon m'nheer wel gelijk in hebben,” klinkt het antwoord van den man die achter den geestelijke zit.

— „En dan, iek zeg, de Hollanders hebben de duiten d'r bij; kein mensch die in Pruisen een cent verdienen kan.”

— „Nee daar kon uwe wel gelijk in hebben; ten minste als je zooals ik bij den rijkdom dient, dan zeg je dat er hier van z'n leven al 'en mizerabele slomp geld mot verdiend zijn. Meer as meer!”

— „Ach Gott! as Pruisen de helft van zulk een rijkdom had! — Kaar kein kolonies!”

— „Och kom, hebbe jelui zooveul as geen kolonies!”

— „Kaar, kaar nieks. En Holland? In Oost en West, overal!”

— „Ja dat zal waar wezen m'nheer, dan benne wijlui je de baas hoor.”

— „De baas! Gott bewahre, in alles de baas! Wat rooken de Pruisen voor tabak bij foorbeeld. Iek weet niet of uwes liefhebber is?”

— „Nou dat zou ik je verzoeken m'nheer.”

— „'t Is alles bocht wat je ien Pruisen rookt, bocht! Iek heb er 'en bietje bekentschaft van.”

— „Och kom.”

— „Ja, maar dat heb iek hier in Holland gekregen. Ieder Hollander is een fijne proever zeg iek: Hier.... wacht.... wacht, as u een liefhebber is” — hij haalt een grooten tamelijk versleten sigarenkoker uit — „dan moet u dat.... hier; nee wacht, iek zal u d é z e proeven laten, d é z e....”

— „Als ik m'nheer niet ontrief.”

— „Bewahre! Iek handel d'r zelf in. Iek heb ze niet duizenden en honderdduizenden. Maar nou moet u dies eens proeven. Ien Köln zijn mij vijftig thalers geboaien; dat is voor één zoo'n segaar anderhalb gross of negen centen.”

— „Wel allemachtig,” zegt de man en beschouwt de sigaar en beleet haar in 't ronde.

— „Ja, en nou mot ú die is rooken, en dan geef iek je te raaien waarvoor iek die zelfs in 't klein debitier.”

Een Hollandsche vinger die het bewijs levert dat hij niet zelden met bak- en tuinaarde in aanraking komt, tikt op Anna's schouder, en de man aan wien die vinger behoort vraagt, terwijl hij Anna de sigaar toont:

— „Zal 't ook sjeneeren jufvrouw?”

— „Wis en drie!” zegt de commis-voyageur aan Anna's zijde: „Denk je dat dames den damp van jou stinkstokken kunnen verdragen!”

— „Stienkstokken! — Iek durf vragen of u d'r betere bij je hebt! Als u een kenner is mag iek dan 't plezier.... Zie, deze....” en de groote oude koker wordt langs Anna's linkerschouder den heer Blaak toegestoken.

De heer in den pels trekt de knevels naar boven, en terwijl hij zegt voor de distinctie te bedanken, bij welke geestigheid hij Anna een knipoogje zoekt te geven — neemt hij uit zijn eigen koker een sigaar in manilla-vorm, en drijft al spoedig den damp langs de lokken zijner schoone reisgenooten.

Vóór dat de man met de wanten echter opsteken wil, tikt zijn straks genoemde vinger nogmaals op den schouder der jonge dame, en wordt de vraag van zoo even herhaald: of de jufvrouw de rook ook hinderen zal?

— „Ik geloof het niet,” zegt Anna even omziende, en meent nu dat het gelaat van dien beleefden boer-achtigen burgerman haar niet geheel onbekend is.

De genatoeraliseerde Hollander, die een nijldigen blik op den pelsman had geworpen, geeft zijn buurman den raad om de sigaar niet al te nat te maken, want dat ie ganz niet lek is, en terwijl hij al spoedig met de beide dam-

pers mee damp, wuift hij den rook naar zich toe en mompelt :

— „Gott bewahre zoo'n fijne lucht!”

Mijnheer Blaak berekent dat hij een fameuzen indruk moet maken met den geur zijner manilla, en fluistert Anna zacht in 't oor:

— „Ik zeg altijd, d'r moesten twee klassen aan die wagens zijn. Je hebt hier niet eens een cabriolet. — Kan ik het plezier hebben gehad u in Groningen te ontmoeten?”

— „Daar ben ik nooit geweest mijnheer.”

— „Toch een jufvrouw Lijning niewaar?”

— „Nee mijnheer!”

— „Maar immers familie?”

— „Ja.”

— „O met uwe familie ben ik zeer bevriend geweest, en weet toch zeker u eens gezien te hebben. Zoo'n gezichtje vergeet men niet ligt. — Gaat u met den trein van halféén naar Holland?”

— „Ik weet niet precies.”

— „Jawel om halféén, dus hebt u ruim twee uren in Arnhem. Komt u daar iemand afhalen als het niet indiscreet is te vragen?”

— „Nee!”

— „O zou ik dan de eer mogen hebben u zoo lang ten mijnent bij mijne familie te introduceeren. U kunt daar op uw gemak koffie drinken. Mijne familie zal verrukt zijn uw kennis te maken.”

— „Ik dank u.”

Anna schuift nog iets meer naar de zij van den geestelijke, want het lichaam in de pelsjas hindert haar op nieuw. Of de ander het niet bemerkt? Althans zachter herneemt hij terwijl hij weer aansluit :

— „Kan ik u niet op den Nieuwendijk te Amsterdam

bij Sinkel hebben ontmoet....?" Heel zachtjes: „Lievert!"

— „Jonge dame, verkiest u ook hier aan het raampje te zitten?" vraagt eensklaps de jonge geestelijke: „Ik zal gaarne met u omruilen."

Anna, die vuurrood was geworden, zegt met eenige verwarring: „O gaarne!" en terwijl de geestelijke opstaat en haar laat doorschuiven, grijpen de achteruitrijdende ouders — instinctmatig wakker geworden — tegelijk naar de roodwollen beentjes van hun lieveling, want „de jas van dien pastoor" slierde er juist langs heen.

— „Zou ik mogen weten meneer wáárom u de jufvrouw uw.... uw.... warme plaats geeft meneer.... waarom?" zegt Blaak.

— „Omdat ik haar tot mijn spijt geen andere kan aanbieden mijnheer."

— „Weet jij wel mijnheer dat dat een bl....sche personaliteit is.... op deze manier."

— „Dat spijt me mijnheer?"

— „Jij mot voor den weerlich niet denken omdat je zoo'n kuitendekker draagt, dat je me zoo maar beleedigen kunt. Jou heele sancten-kraam is me geen cent waard."

— „Men heeft menschen voor wie niets heilig is mijnheer."

— „Paap!" bromt de man met de pelsjas, tusschen de tanden; werpt het portierglas neer, en, vuurrood geworden, blaast hij groote grauwe wolken pseudo-manilla-damp in de fijne morgenlucht.

't Is gelukkig maar ook niet te verwonderen dat Anna de beleedigende woorden van den commis-voyageur, die meer gebromd dan gesproken waren, niet heeft verstaan, niet te verwonderen vooral door de omstandigheid dat de conducteur reeds een paar malen zeer krachtig op zijn cornet-a-piston heeft geblazen.

Voor de diligence reed een vrachtwagen waarvan de voerman vermoedelijk sliep en zonder wijken midden op den weg bleef.

Nogmaals en scheller gaf de conducteur het sein om uit te halen.

Maar het baatte niet.

— „Snor der maar langs Gerrit!” zegt Sanders de conducteur, „’en beetje over den berm dat boldert wel.”

— „As ik anders wacht tot gunds bie den oprit van De Runt Sanders?”

— „Nee, vort er maar mee!”

— „Hurt dan!” roept Gerrit, en rukt aan den rechtertoom en legt duchtig de zweep over de straks galoppeerende bruinen. De wagen krijgt aldra twee sterke schokken — van den berm of graskant. — De achteruitrijdende echtelieden, ontsteld door dat snelle en scheeve rijden, grijpen naar hun kleinood; de overige passagiers balanceeren hunne lichamen rechts naar de hooge zijde, „om den wagen in evenwicht te houden.” Slechts Anna, niet bevreesd in ’t rijden, ligt ten halve met haar hoofd, aan de linkerzij van den wagen, buiten het in der haast geopende portierraam. Weinige oogenblikken geleden heeft ze het glas laten zakken omdat ze eensklaps zoo vreemd en duizelig geworden was. Nu wordt het beter, veel beter, want de koude morgenlucht doet haar goed. Ja die snelle tocht verfrist haar geheel.

Daar snort zij de linnen huif van den vrachtwagen voorbij. Dieper haalt zij adem! — Hê, die snelle tocht was heerlijk.

’t Was goed dat Anna zich wat verfrist gevoelde.

Ter zelfder tijd dat de voerman zijn paarden links ment, om van den grasrand met een kleinen bocht weer geheel op den straatweg te komen, ziet Anna, bijna recht voor

zich uit den hollen zijweg in die opgaat naar de herberg De Luchte, en treft haar een onverwacht tooneel:

— „Gott bewahre wass ist das?“ roept Heinrich.

Ook de bestuurders der diligence schijnen nieuwsgierig om te weten wat daar voorvalt, althans het is merkbaar dat de paarden worden ingehouden. Maar lang duurt het oponthoud niet.

Goddank, 't was ook een hartverscheurend tafereel dat die holle weg op den helderen winterdagmorgen te aanschouwen gaf.

Daar komt een kleine huifkar langzaam naar beneden. De voerman in blauwlinnen kiel houdt het paard bij den kop. Binnen die kar zit een jong en schoon boerenmeisje naast een dienaar van 't gerecht. Ter zij van de kar gaat een rijksveldwachter en weert een jonkman af die jammert en smeekt: dat ze hem zullen vatten, boeien, hém! en háar... háar loslaten, háar!

En, handenwringend en weenend met akeligen klank, staat een man van vijftig jaren iets verder, en eensklaps snelt hij de kar weer na, om nóg eens naar binnen te zien en.... sterker nog dan te voren uit te barsten in geveeën zonder een woord te kunnen spreken.

Een oudere vrouw....? Zij is er niet. Ze ligt bewusteloos neer binnen de woning op dien heuvel, waar ze o groote God, een kind het leven schonk om het te zien opgroeien voor het schavot!

't Waren slechts luttele oogenblikken dat de linkerzij der diligence het uitzicht gaf op dien hollen weg. Maar, voor Anna waren ze een folterend uur. Zij heeft Hanneke herkend — Hanneke! Bedroog zij zich niet.... neen, ook Hanneke heeft háar bemerkt en herkend, en dreigend heeft die arme de vuist naar haar uitgestoken.

En zie, de dorre struiken langs den weg, en de naakte

boomen die Anna nu voorbijglijden, ze steken altemaal dreigende armen en vuisten naar haar uit. En haar duizelend hoofdje bonst tegen den rand van het portier.... en, ze wist niet meer dat ze in den rinkelenden reiswagen zat. Gelukkig duurde dat slechts weinige seconden. Anna ziet weer boomen en struiken, een laag rasterwerk en een kleine woning met een put; een deerne met rooden halsdoek die omziet; en een pijnbosch, en vlak nabij een boer te paard wiens kiel erg bloest en wiens paard op zij dringt nu de wagen hem voorbijrijdt. En ze ziet een vierkanten hoop gele straatwegklinkers die vooral aan de schaduwszijde wit zijn van de nachtvorst; en een breed een einde-loos breed heideveld ziet ze; en de blauwe lucht.... en.... Ze voelt dat ze erg koud wordt. Nu trekt ze het hoofd naar binnen en haalt het portierglas naar boven. Ze is moe, dood moe. Ze drukt het hoofd tegen het binnen-zijbekleedsel van den wagen en sluit de oogen, of ze wat slapen kan!

Maar neen, dat zal niet gaan; het drietal op de achterste bank voert een luid en zeer levendig gesprek. De vrouw die in de gelagkamer reeds Anntje werd genoemd en zich straks niet in het sigarengesprek wilde mengen, heeft op dit oogenblik het hoogste woord en beweert dat „ze nooit geen gezond oogenblik meer hebben mag, als ze daar in die kar geen twee vrouwspersonen heeft zien zitten, één links met zwart loshangend haar.”

— „Gott Anntje, versta doch reden! iek en menheer, wir allebei hebben éene einzige frau gezien. Der ander war de rijksfeldwachter, mit den grozen snoerenbaard!”

— „Ja jufvrouw, daar het meneer je man gelijk in,” zegt de wanten-heer bescheiden, en maakt een geste met den aard-vinger: „maar...”

— „M’n man!? Goeie hemel, hij m’n man! Zoo’n Duit-sche M o f?”

— „Koed Anntje, 'en Duitsche Mof! koed! we sijn doch familie niewaar? Maar al zie iek niet sjarp, iek weis doch wat ik kesien heb. — 't Ies 'en fiks slag van volk die rijksfeldwacht ien Holland, en ne schöne montoer!”

— „Net 'en gezicht as 'en montoer,” lacht de dame: „maar met al je wijsheid weet je even zoo min als ik of 'en ander, wát en wie dat 'et waren.”

De wanten-heer die al een paar malen getracht heeft aan 't woord te komen, ten einde omtrent de hoofdzaak eenige inlichting te geven, zegt nu, wel te gelooven dat ie m'nheer en de jufvrouw daarmee dienen kan; en nadat de heer Heinrich heeft geroepen:

— „Zwijg doch Anntje, m'nheer had de geschiecht!” luistert niet slechts het tweetal op dezelfde bank, maar spitzen al de medereizigers de ooren — het ouderpaar en de geestelijke niet uitgezonderd — allen, behalve het kleine meisje met de roodwollen kousjes, en Anna misschien.

De laatste althans blijft in dezelfde leunende houding met de oogen gesloten.

Nu heeft men de ijselijke geschiedenis vernomen.

— „Ja zoo kaat 'et ien de welt!” zucht Heinrich en wuift nog eens den damp van des vertellers sigaar naar zich toe.... „Gott zoo fijn!”

— „Fijn!? 't Is een ijselijkheid m'n lieve mensch!” zegt de vrouw bewogen: „Z'n eigen vergeten is mensche-lijk, maar z'n eigen bloed vergieten dat is ijselijk, ijselijk!”

— „Was 't niet 'en Roomsche meid — hé?” zegt de heer in de pelsjas even omziende, terwijl hij te gelijk een leelijke blik langs het kalme gladde gelaat van den geestelijke werpt.

— „'En Roomsche....? Dat zou ik m'nheer voor de vaste waarheid niet durven verzekeren.... of.... of nee, wel nee.... hoe kan ik zoo mispooten. Ze diende nog

wel bij den domenie, en heel dukkels heb ik ze in de kerk zien zitten net zoo goed als ik uwe daar zie. Maar ik zeg — of uwe dat met me akkoord is — de duivel vraagt niet naar iemands religie. 't Is er net een — met eerbied gezeid — as de dood, die vraagt d'r ook niet naar wie dat ie bij de kneukels krijgt. Vandaag, zal ik reis veronderstellen, zeit ie tegen m'nheer: a voes, en morgen tegen mijn: Baas, nou ist om jou te doen."

De heer in de pelsjas die bij het: a vours een aardvinger — die iets van een krabber had — op zich richten zag, heeft een paar woorden tusschen de knevels gebromd, en kijkt nu naar buiten.

— „Ik zeg maar,” vervolgt de man die ééns aan 't woord zijnde gaarne volhoudt: „Ik zeg maar, van een liberaal standpunt gezien, als de Heer iemand loslaat dan is de duivel 'em te leep af. Dat zei ik ook gisteren nog tegen m'nheer den baron; en hij zei: Ja baas, daar kan ik je geen ongelijk in geven, zaidie, maar men moet z'n zelven, zaidie, óók niet loslaten. — Nee m'nheer, zei ik, maar d'r is grootheid en armoei in de wereld; een keizer en een koning, zal ik eens zeggen, zijn als de zon en de maan aan den hemel; maar dan heb je ook het uitspansel en de sterren.... niewaar....?”

— „Kewiss!”

De man is even de kluts kwijt omdat hij op dat „kewies” niet heeft gerekend, maar hervat toch spoedig:

— „Ik zei dan, je hebt ook de sterren m'nheer de baron, die zijn klein en gering, maar die zie je dan ook eerder verschieten en vallen zeg ik; dat mot je maar kunnen waarnemen zooals wij 'savonds in de 'ranjerie!”

— „Ja, kewiss. — Woon uwe bij een Knädiger herr baron?”

— „Jawel, om u te dienen. Ik ben zooveel as tuinbaas

bij den baron Geereke van Uland, of uwe met 'em bekend is?"

Anna slaat vluchtig de lange wimpers op.

— „Von Gerieke.... von Uland; nein, ken'm nicht."

— „Jawel, Geereke van Uland; een groot half uur boven Mulderspeet, op De Renghorst weet u; daar waar ik op den wagen ben gekomen."

— „A! ist das De Renghoerst. Gott wat hübsch gebouw, zóo giebt er nergens kein."

— „Nou dat durf ik m'nheer te verzekeren. Alleen zijn er over de honderd ramen" — de baas bedoelde natuurlijk de broeiramen — „en die gaan allemaal door mijn handen. Dan heb ik 'en heele bunder voor moestuin. Maar tot in 't laatst van October heb ik ook jonge doppers — altijd in 't soort blijven, dat is de zaak. En fijne vruchtboomen van belang! Als uwe dien kant is uitkomt dan hou ik me gerikkedeerd. 't Is van den echten rijkdom, dát zal waar wezen."

— „Ja Gott, dat kon je wel zien. Alles rijk! rijk Oost-Inje! — — Fijne lucht „die segaar."

— „En evel zeg ik dat 'en mensch z'n geluk niet in de ramen zit; want daar hebt u m'nheer den baron en de mevrouw, goed zijn ze, overgoed, maar d'r zoon! — Ja, nog gisteren zei ik tegen m'n vrouw: die eigenste mooie jonker zal z'n moeder — of z'n mama weet u — nog den dood aandoen."

Anna zit nu overeind en zelfs eenigszins overhellend naar 't midden.

— „Kemein sjusjet....?"

— „Nee, dáar niet van, maar de kamenier heit ons verteld dat er vanwege de amoureuſigheid altijd hooge woorden vallen. De jonker, ziet u, is malmoers-kindje, maar op het punt van de sjenieigheid, zal ik maar zeggen,

is ze van begrip dat de jonker geen portuur voor 'en mindermans kind is; en daar kan ik mevrouw geen ongelijk in geven. De kamenier zei dat mevrouw nog gisteren den heelen voormiddag zat te schreien, en dat ze hoorde hoe mevrouw op de studeerkamer gezeid had: Ga jij je gang! Zet jij dat vadale huwelijk maar door, je zult dan te gelijk met de trouwkoets 'en lijkwagen kunnen bestellen."

— „Dat zou sjade zijn; bewahre!"

— „Net schade! Mietje de kamenier wist er nog meer van, maar i k zei: Mietje, we moeten de lui de lui laten, en die dingen niet aan de groote klok hangen! Zie, ik vertel dit uwe as vrind, onder de roos."

— „Wel ja, bekrepen! — U hebt dat koed gedressierd. Enne.... wat iek zeggen wou.... noe keef ik u te raaien wat die segaar u kosten zal? U rekt: vijftig thaler dat is negentig gulden. Nee! Twaalf gulden de duizend! Iek heb ze bij een toeval, en wil d'r afwezen."

— „Nou dan zal uwe d'r wel afkomen ook; de groote lui rooken tegenswoordig allemaal segaartjes. Ik en mijns gelijken we rooken baai, ziet u, maar in zoo'n dillesjans ist 'en aardigheid."

Anna Rooze, weer met het hoofd in den hoek gedoken en met het gezicht van haar medereizigers afgewend, laat aan de tranen die haar in de oogen drongen hun vrijen loop. Vraag haar niet wat ze gevoelt, wat ze denkt, wat ze wenscht in deze oogenblikken. Ze weet het niet. Ze zou althans niet durven zeggen wat ze wenscht, want ze weet tóch wel dat ze moet dragen wat haar te dragen wordt opgelegd.

Of Anna's eenigszins vreemde houding de opmerkzaamheid van den geestelijke heeft opgewekt, althans weinige oogenblikken later klinkt het zacht van ter zij:

— „Ik geloof dat het droevige tooneel en de opheldering die ons er van gegeven werd, u zeer hebben aangedaan jufvrouw. Misschien hebt u een zenuwachtig gestel en zoudt u baat kunnen vinden bij het middel dat ik altijd voor zware zenuwhoofdpijn bij mij draag. Zou ik u hiermee ook mogen en kunnen van dienst zijn....?”

Bij de laatste woorden bood de geestelijke Anna een flacon van zeer dik glas aan waarin zich een fijn sponsje bevond dat geheel met een sterken geest van sal-ammoniak was doortrokken.

Anna wist wel dat het haar weinig zou helpen, en de lucht van den sal-ammoniak vond ze bovendien onaangenaam, maar de deelneming die ze ondervond en die zoo duidelijk op dat goedaardig gelaat stond geteekend, trof haar in deze oogenblikken zoo weldadig, dat zij met een innig dankbaar knikje den flacon aanvatte en den sterken geest een paar malen opsnoof.

Het had haar toch waarlijk goedgegaan.

— „Wil de jufvrouw ook soms hier zitten?” zegt de pelsjas terwijl hij zich vooroverbuigt, en voegt er bij: „Mijnheer schijnt anders nog al geestig te zijn, als hij zelfs geest in zijn zak draagt. Heeft hij misschien ook den Heiligen Geest in dat fleschje?”

— „In dat geval zou ik niet verzuimd hebben u het eerst den flacon te presentereen mijnheer.”

— „Mooi gezeid! waarachtig. Ben je altijd zoo aardig? Wel man — dan zal zelfs Onze Lieve Heer schik in je hebben. Kom bid nou op den koop toe een Voader-onske — of 'en Wees-gegroetje, wie weet of de jufvrouw nog niet mee doet.”

Evenals den vorigen keer had Blaak ook nu zijn laaghartigste woorden slechts verstaanbaar gebromd voor hem dien ze golden.

Op het zachtmoedig gelaat van den geestelijke had zich straks, zoowel op het breede voorhoofd als om den fijn besneden mond, een trek van verontwaardiging geplooid; doch nu, nu zien zijn groote blauwe oogen den medereiziger met de liefderijkste welwillendheid aan en zegt hij zacht:

— „Ik wil niet gelooven dat het uw doel was mij te krenken. Indien ik het u deed, vergeef het mij mijnheer. Maar ziet u, als men zooals ik twee dagen na elkaar aan het sterfbed van een geliefden vader en een dierbare eenige zuster heeft gestaan, dan” even houdt hij stil; een paar groote tranen wellen er op in zijn oogen „dan begrijpt u dat het hart wel voor indrukken van smart en lijden is geopend, en” — zachter — „ik meende de sporen er van al aanstonds op dat schoone gelaat te bemerken. — Hebt u een zuster mijnheer?”

— „Nee meneer, die is maar dat gaat”

— „Het gaat mij niet aan; u hebt gelijk. — Vergun mij toch eene vraag”

— „Wou je me in de biecht nemen?”

— „Neem het niet zóo mijnheer.” Zeer zacht: „Als dat schoone meisje u w zuster geweest ware en u hadt mij op u we plaats gezien, wat zoudt u gedaan hebben?”

— „Als! Als!! je zanikt meneer,” zegt de pelsjas met gefronste wenkbrauwen, en draait den geestelijke zijn breeden rug toe, en trommelt vrij luid met de vingers op het portierglas.

Nogtans hij trommelt niet lang, en, gedurende het volgende deel der reis sprak hij niet meer, en — rookte hij óók niet meer.

Nabij Arnhem maakt de zoogenaamde Apeldoornsche straatweg een heerlijke golving door de Sonsbeeksche vallei.

Over de breede beek, wier helder nat ginds op het schoone, ja zelfs in den winter zoo prachtige landgoed in fontein en waterval vroolijk klatert en zwanen wiegt binnen breede vijverboorden; over de beek die afdaalt naar Gelderlands grijze hoofdstad, om, meestal verscholen, zijn naam er te geven aan een straat waarin zich een groot en somber gebouw verheft: over die beek met zijn bleekeringen in 't midden, voert de weg naar den pas voltooiden spoorweg-tunnel, en onder hem door, rechts omslaande, met een stijlen oprit naar het witte stationsgebouw, waar de vurige stoomrossen al dampend en snuivend gereed staan om al wat ros heet te beschamen.

Maar alsof ze de minachting gevoelden waarmee die ijzeren renners van verre op hen neerzagen, spanden de beide rosinanten voor den Zwolschen nachtwagen nogmaals al hun krachten in, en mocht de zweep van Gerrit de voldoening smaken dat ze in 't gezicht der stad met 'en „straffen gang” de Sonsbeeksche vallei en den tunnel doorjasten, om eerst bij Sanders' lustig: „Wilhelmus van Nassauen” op den stijlen stationsweg over te gaan in een amechtigen stap.

Nog vóór dat de wagen boven op het stationsterrein gekomen stilhoudt, is Sanders reeds van den bok gesprongen en, met de hand aan de tree een eindweegs er naast loopend, ziet hij op zijn zilveren horloge; roept den conducteur van „de Nimwêgsche wagen” toe, dat 'et net tien uren is, en smakt dan — al loopend — de tree neer, om zoodra de paarden stilstaan het portier te openen en aan te kondigen: „Voor den Rijnspoorweg uitstappen heeren en dames, als ik je verzoeken mag!”

En de menschen die een paar uren in zulk een klein bestek waren vereenigd geweest, en, naar 't uiterlijk aanzien althans, zoo eendrachtig hadden geschommeld, stapten

af, om elkander voor een groot deel nimmer weer te ontmoeten.

— „Kan ik u misschien in iets behulpzaam wezen jufvrouw?” vraagt de jonge geestelijke nadat hij een gulronden collega die hem begroette de hand had toegereikt.

— „O ik dank u duizendmaal mijnheer. Ik zal uw liefde niet vergeten. Goede reis!”

— „Goede reis!”

— „Was dat van oewen familie of 'nen kennis Barends?” vraagt de geestelijke die den collega begroet had, terwijl hij een ligten straks gerezen blos van diens schuldeloos ge-laag zag verdwijnen.

— „Nee, zij is mij onbekend, geheel onbekend broeder Van der Laet.”

— „Zoo, dan hedde ge zeker gebeejen: Lijd ons niet in de bekoring. Dat is 'en schoon slag van dame zulle. Die met zulk ennen bruid seffens voor 't altaar van de Lieve Vrouw komt, mag van geluk spreken. Zay is skoon zulle;” en hij ziet nog eens om: „Pas moar op broederke Barends!”

— „De Heilige Kerk is mijne lieve bruid broeder Van der Laet. Door haar zal de ziel tot God komen, en aan het hart der Heilige Moeder Gods een eeuwige rust vinden! Nemo ante mortem beatus.”

— „Ik zeg dadde gelijk hebt. Ikkik voor mij zelf sta ook constant genoeg zulle, en laat de temtasie gennen vat op me krijgen; maar d'r zijn d'r 'en quantiteit — vooral bij ons zulle, die, enfin, ikkik zeg as ge 't van den anderen kant aanschouwt: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.”

— „Maar de priester moet alreeds van een hoogere natuur zijn; een natuur waarvan de geest over het lichaam heerscht, een heilige natuur broeder Van der Laet.

De priester moet een deel zijn van het corpus sanctum, waarvan Jezus Christus de Alfa en Omega is."

— „Das sjuust, moar gewittet: eer den ouwe natuur dood is, is ie voak revolutionnair zulle. Ik heb d'r compassie mee, en assik den broeder zie vallen, dan zeit de compassie: „Qui se existimat stare, videat ne cadat" ennik vat geen en steen zulle, wadde gay!? Beter steenen aanbrenge voor de nieuwe kerk newoar? Ge komt ook voor de conferentie newoar? We zullen bij den Eerwoarden deken dieneeren newoar?"

Barends heeft in 't afdalen naar de stad gelegenheid om — zooveel hij er toe in staat is — de vragen van den broeder uit het zuiden te beantwoorden. Op de laatste vraag moet hij hem echter het antwoord schuldig blijven; maar de collega wiens uiterlijk wel aantoonde dat hem een goede tafel geenszins onverschillig zal zijn, troost zich alras met de vroeger opgedane wetenschap: dat het logement van Den Docter in de Weverstraat 'nen fameus hotel en de table d'hôte partikulier recommandoabel is.

Weinige minuten later treden de beide geestelijken het genoemde logement in en worden er met een beleefdheid ontvangen die vooral den jongste zeer onaangenaam treft. — Ongeveer een groot uur daarna verlaten zij — een weinig van de reize verfrischt — hun hotel, terwijl Van der Laet zacht tot Barends zegt — met het oog op den steeds buigenden garçon:

— „Wat den dieje aan ons doet dat heddie schuld oan de Lieve Vrouw; vaddegewel?"

Langzaam voortgaande begeven zich de beide mannen naar het St.-Wallburgsplein dat reeds op eenigen afstand gezien wordt.

Er is een geringe oploop van volk in de reeds genoemde Beekstraat.

Voor het groote sombere gebouw dat de geestelijken juist voorbijgaan, heeft een kleine huifkar stilgehouden.

Dat gebouw met die ijzeren staven voor de vensters, hoe zouden ze vragen wat het is. De herinnering aan een droevig tafereel in den morgen wordt bij den jongste der beide geestelijke broeders opgewekt.

De kar een eindweegs voorbijgetreden, staan de mannen even stil en zien om.

De groote deur is geopend. De cipier staat op den dorpel.

Vlug springt een jonge vrouw van de kartreden op de blauwsteen en stoep.

Zij is ongeboeid.

Twee politie-beambten zijn haar op zij.

Een boerenknaap die, hen vooruit, ter deure wil insnellen, wordt met een vasten greep gevat en teruggeschoven. De jonge vrouw ziet naar hem om; maakt een kleine beweging naar dien kant, maar, zachtkens wordt ze voortgestuwd door een der gerechtsdienaars. Nog één oogenblik en ze overschrijdt dien dorpel, gevolgd door haar bewakers, maar ook gevolgd door den boerenknaap die door den cipier in den gang wordt geduld — doch slechts tot aan het hooge afsluitingshek.

— „Wat mag dat wezen?” zegt de oudste broeder, zichtbaar bewogen en bleek geworden.

— „Zij is beschuldigd van kindermoord, die arme!” zucht Barends zacht.

— „Heilige Moeder Gods!” stemt Van der Laet: „en voor den ontuchtige die haar zóo liet geworden, stond het heilig sacrament van 't huwelijk open.... Wat dan de priester!”

— „De priester deed zijn gelofte broeder Van der Laet.” Beiden zwijgen en gaan verder.

Het volk dat naar deze zijde uiteenging mompelde in

stilte. — Sommigen, de geestelijken ziende, nemen devoot hun hoofddeksel af, maar — zij verdienen een groet van allen die beide mannen. Hun geloof zij een ander; hun gelofte een betreurenswaardige band in veler oog, hun trouw — hier de vrucht van een zelfverloochenend gemoed, ginds van een dagelijkschen strijd misschien, zij dwingt tot eerbied en bewonderende liefde.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

De trein naar Holland, waarop de wagen van Zwolle correspondeerde, vertrok om kwart over tien, en 't was dus volstrekt niet noodig dat Anna twee uren in Arnhem bleef zooals de commis-voyageur Blaak haar gezegd had. Aan het plaatsbureau nam zij, op aanwijzing van een beambte, een kaartje voor de tweede klasse naar Utrecht, en ofschoon ze aarzelde één van haar tienguldenstukken in betaling te geven, zij ondervond tot haar blijdschap geen de minste zwarigheid, en bekwam behalve het geld dat ze moest terugontvangen, nog de verklaring van den heer achter het schuifraampje :

— „Tientjes volgens den koers dame, genoteerd a f 9.65, zooals u op het biljet ter zij van het raampje zien kunt.”

Dewijl Anna een mogelijke afwijzing had gevreesd, was die koers en het geringe verlies haar geheel onverschillig.

Nu treedt ze door eenige menschengroepen heen op de wachtkamer toe, doch, alvorens die binnen te gaan, hoort ze van ter zij een ruwen uitval die blijde verrassing moet te kennen geven, eindigende met de woorden :

— „.... Wel broekie waar kom jij vandaan, en waar rol je naar toe.... of blijf je in Arnhem?”

Anna ziet vluchtig om, en terwijl ze den breeden rug van den commis-voyageur ontwaart, hoort ze den ander een ontkennend antwoord geven, waarop Blaak weer uitvalt :

— „Kom blijf hier kerel. Sinds m'n ouwe dood is, kun j'et goed bij me hebben; ik woon op 'en fideele kamer in de broerestraat.”

— En, als nu iemand zoo'n man vertrouwd had! denkt Anna terwijl ze haastig de wachtkamer binnentreedt.

Dank zij de loffelijke vergunning der Rijnspoorweg-directie, dat men de reizigers vrij in de wachtkamers vergezellen mag, is het ook hier bijzonder vol. Nogtans de omstandigheid dat het voorname gedeelte van een gezelschap reizende tooneelspelers er zich mede bevindt, verklaart nog beter de bijzondere volte en drukte. Weinige minuten later is echter de groote wachtkamer zoo goed als leeggestroomd.

— „Miss, moet u niet mee? Khm! Miss!” roept, met Engelsch accent, iemand op den drempel der glazendeur, terwijl hij omziet naar binnen.

Anna die straks op een nog onbezetten stoel was neergegleden en de oogen voor de vreeselijke drukte had gesloten, zag verschrikt op; rees ijlings overeind, en den heer die reeds buiten was volgend, wordt zij weldra door een conducteur in een coupé der tweede klasse geholpen; waarin zij als tiende persoon, dank zij de aansluitingszucht van het gezelschap, nog een plaats naast het portier bekommt.

— „All vroeg op reis geweest dame?” klinkt het haar aanstonds in den wagen toe, en Anna ziet den persoon met zijn sprekende gelaatstrekken en vervaarlijke boorden voor zich, den man die haar uit hare soezerij — zooals zij het zelve noemde — had opgewekt, en zonder wiens waarschuwing zij waarschijnlijk een droeve teleurstelling zou hebben ondervonden.

— „Ja, al vroeg mijnheer. Ik dank u vriendelijk!” zegt Anna met een vluchtig blosje.

— „Ik dacht wel aan uw bagage te zien dat u mee moest. — Tot Rotterdam?”

— „Tot Utrecht mijnheer!”

— „Utrecht! I dont.... Ik ben....” zich bedenkend:
„No, no, ik ben daar maar eens geweest. Daar woonde all lang geleden een old-old-tante wier universal erfge-naam mijn brave mama was; maar zij heeft geen penny achtergelaten.” Luide lachend: „De old goed woman! Kan ik u daar niet gezien hebben? in 't jaar 44?” Weder lachend: „Hola! vijftien jaar geleden!” — Tot een der medereizigers: „Zie je whel Jan, dat ik 'en gek ben ge-bleven; ik wil die miss voor vijftien jaar all zóo in Utrecht hebben gezien, hahahahaha!” En met verheffing lacht hij nog voort: „hahahahaha!”

De aangesprokene Jan, een net gekleed eenigszins confusachtig heer met roode haren, weet niet beter te doen dan mee te lachen, en straks als in 't geheim een emeritus-predikant van een der Nederlandsche gemeenten Onder 't Kruis toe te fluisteren:

— „Altijd en eeuwig komiek. Om te gillen.”

Met bevende onderlip en daardoor bijna onhoorbaar zegt de aangesprokene:

— „Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden, spreekt de Heere Heer!”

Mijnheer Jan ziet nu eerst den naast hem zittenden reisgenoot van ter zijde aan, en geeft nog confuzer een knip-oogje aan zijn vriend, die het echter niet bemerkt. Lustig lacht deze voort, en herneemt terwijl zijn gelaat altijd het levendige afdruksel zijner woorden vertoont:

— „Zoo is de mensch: Vijftien jaar ouwer te worden dat telt hij weinig. Toen moet u miss, een klein kindje geweest zijn. Maar gekend of gezien heb ik u toen niet, want, excuse dames, naar dat kleine puppetshow zag of zie ik nooit; ik wacht altijd totdat ze de tanden en kiezen voor vást hebben, ofschoon je dan ook aan 't gezicht ge-

noeg hebt. Hahahahaha!" En luider: „Hahahahaha!" Er kwam bijna geen eind aan dat lachen.

Een dikke papa met een dito dochter; een dame die in Menschenhaat en Berouw zit te lezen, maar blijkbaar dezelfde bladzij tot drie- en viermalen toe; een heer in een grijskleurige loshangende overjas met een kolossalen caillou du Rhin bij wijze van diamanten doekspeld op een roode das met witte stipjes; een aspirant-surnumerair bij de belastingen tusschen twee muurstijve en dolkspitse boordjes geklemd en op reis, uit een bijna onbekend dorp in Drenthe, naar de „oomes" in den Haag; benevens een jufvrouw met donkere blinkende oogen in een rooden bournous — deze laatste waarschijnlijk de mistrouwde van Menschenhaat en Berouw, en de vertrouwde van den caillou du Rhin — dit zestal heeft mede den invloed van het onweerstaanbaar gelach ondervonden, en in deze spoorcoupé is er niet één mond die niet als de zijne tot een gullen of stillen lach is geplooid.

Ja toch.... de emeritus-predikant ziet ernstig vóór zich; zijn ondeflip heeft sterker; hij bevindt zich „als Gideon in der Midianieten hand! Hoe zal hij het Baäls altaar afbreken en het bosch afhouden dat daarbij is. O kinderen van het Oosten, kinderen der lichtzinnigheid, gelegd in het dal van Jizaeël. O Heere God, hoe zal hij hen verslaan!"

't Was verstandig van den vromen verstoorde dat hij zich in zijn hoekje tot slapen neigde; misschien zal hij in zijn droomen het antwoord op zijn vragen vernemen, want hij meent, en ter goeder trouw, dat hij zich nu bevindt te midden dier wereld die afhoereert van zijn Heere God.

Het uitbundig gelach van den man dat nu echter vermindert maar nog gedurig zal herhaald worden, mag nogtans zijn goede zijde hebben. Misschien had het voor Anna

iets van den vliegop, waarmee de geestelijke haar in de diligence een verfrissing bezorgde. Indien zij zelve inderdaad had moeten lachen, wellicht zou zulks op haar overspannen geest een nadeeligen invloed hebben uitgeoefend, doch de opgewektheid van dien man die haar somwijlen een zweem van glimlach om de lippen tooverde, zij trok haar gedurig van de sombere denkbeelden af die haar telkens in allerlei vormen voor den geest stonden.

Ofschoon hij nu, zichtbaar aangemoedigd, het woord tot al zijn reisgenooten richt, meent Anna toch dat hij zijn gul vroolijk oog het meest op haar laat vallen, en telkens alsof er in te lezen is: Ik ken je wel maar thuis brengen kan ik je niet.

— „Ja dames, als je zoo'n kleine twaalf jaar in dat thing bent geweest dat Columbus heeft uitgevonden, en dan in je lieve vaderland terugkeert, dan sta je net te kijken als de leeuw van Bengalen in den Amsterdamschen apentuin. Ha! 't is dan alles zoo klein alsof je de goeie stad Hamburg uit een Neurenburger speelgoeddoos ziet komen, en zoo compres dat je niet weet waar je je beenen zult steken.”

De caillou du Rhin die tegenover hem zat meende dat het laatste een kleine wenk was, en wierp het linkerbeen over het rechter, waardoor meteen een glimmend laarsje te zien kwam.

— „Ja dames, zelfs mijn goed old mamaatje om wie ik principal naar 't Kikkerland ben overgekomen, was een half hoofd kleiner dan toen ik haar als zestiger voor 't laatst in 't lokaal de Zes Kronen te Rotterdam den doodsnik zag geven, met den uitroep: Wraak, vraak over Edgard la Gondolfière! op de stervende lippen.... Hahahahaha! Weet je wel Jan....? Hahahahaha! Ik zeg ze was een half hoofd kleiner, want de ziel strompelt nu met dikke

beenen op een krukje. Ha! wat ze blij was toen ze me weer zag! Daar zou je een blijspel van kunnen schrijven als je maar pen en papier hadt."

De dame met de Menschenhaat en Berouw; de heer met den caillou du Rhin in de roode das, en de zwart-oogige dame met den bournous, hebben bij de laatste mededeelingen een bijzondere belangstelling aan den dag gelegd. De dikke papa en de dikke dochter aten een broodje met gehakt uit een papier.

— „Is u, als ik vragen mag, arrtiste....?" zegt de cail-lou met een uitlokkende geste.

— „Dat is te zeggen, tot voor circa drie maanden: actor on the great George theatre of Washington."

— „Och kom te Washington in Engeland mijn heer?" vraagt de zwartoog in den rooden bournous met een bijzondere vrijmoedigheid, en den klemtoon op: was Engel en mijn.

— „Zoo'n klein beetje schuins d'r achter, over de zee, miss! — hahahaha!"

De miss is met haar verbeelding in de Zuiderzee daar je van den Muiderberg zoo'n mooi gezicht op hebt, maar ze zegt toch haastig, terwijl ze haar bournous vaster om de welgevormde leden trekt:

— „Juist mijnheer; ik weet wel; dat spreekt. En was u daar aan het Sjors theater?"

— „Daar had ik de eer gedurende circa zeven jaar lang de yankees bij den neus te nemen miss. All avonden stond ik bij 't voetlicht te liegen — in 't laatst at four thousand dollars a year — te liegen, nu eens dat ik een millioenair en dan weer dat ik smoorlijk verliefd was op the liederlijkst suget van 't gezelschap; te liegen dat ik ten laatste zoo zwart als een neger werd, last not least in Othello The Moor of Venice, hahahahaha!"

— „Voorduizend dollars....? hoeveel? voor duizend?” vraagt de zwartoog.

— „Dat is een magnifique appointment mijn heer,” zegt de caillou met een milde geste terwijl hij te gelijk der vertrouwde een druk met den elleboog geeft.

Telkens wanneer de roode bournous had gesproken, heeft de dame van Menschenhaat en Berouw met een scherp blik langs haar heen gestreken.

— „Vier duizend dollars, dat is tien duizend gulden in het jaar!” zegt ze op eenigszins scherp en beslist toon: „Daar moest men in Holland om komen! Hier kan men al van geluk spreken indien men voor éenderde van die som met een van je eerste theaters, 's zomers de kermissen en 's winters de provinciesteden mee rondreizen mag.”

— „Een artist in Holland sterft van den honger, dat is niets zeldzaams, inderdaad!” zegt de heer met de roode das, en werpt een blik langs den rooden bournous op de punt van zijn verlakteeren laarsje.

— „Of je sterft van den dorst; daar heb ik zoo'n last van,” lacht de vertrouwde, „vooral als er 's avonds geen groc is.”

Er lag een uitdrukking van diepe verachting in den blik die de oudste actrice op de jongere wierp, en, voor hen die straks bij het instappen der coupé getuigen waren van den onwil der oudere om den bournous te volgen, voor hen was het nu althans een uitgemaakte zaak waaruit die onwil was voortgesproten, en tevens: dat de vaak besproken tooneelwereld — helaas nog veelal een wereld op zich zelve — toch niets anders is dan een wereld in 't klein, een wereld met zijn goed en zijn kwaad.

De caillou du Rhin drukt nogmaals zijn elleboog tegen den arm van dat „malle vrije dier,” maar richt te gelijk

tot den vreemde, altijd met strak gelaat doch met een zeer uitnoodigende geste, de woorden:

— „Mij dunkt uw naam kan mij niet vreemd wezen mijnheer. Ik heb een vriend, en uit deszelfs mond heb ik weleens den naam vernomen van een jongmenschh wien het geluk was ten deel gevallen, carrière aan het tooneel in Ammerika te maken. Mag ik vragen of ik de eer geniet met mijnheer Jordaan in gezelschap te wezen? Ofschoon ik nimmer het genoegen smaakte u te zien zoo zoude het mij desalniettemin ten zeerste verwonderen mijnheer, indien ik mij in dezen bedroog.”

— „No, no sir! Ik dank je zeer. De groote Jordaan heb ik wel hooren noemen.... hahahahaha.... maar die is eindelijk zeker bij abuis, of bij gebrek aan tooneeldolk of tooneelvergift precies gestorven als een gewoon mensch. Die was wel veertig jaar ouder dan ik, en was aan het groote theater te New-York. Dat betekent wat meer! Wat mij betreft ik ben kort-af Kater. — Stamboeken dames, heb ik er nooit op nagezien, maar ik geloof dat die naam meer bepaald van mama's kant afkomstig was; allthans, in de wandeling vooral heet de goeie vrouw shortly Ka, en, zoo lang ik het tooneel van de Zes Kronen moest aanvegen, de vetkaarsen snuiten, en groote en kleine rollen mee vervullen, noemden ze mij met een vermannelijking van ter: Kater.... hahahahaha! — Dit gaf aanleiding tot kleine onaangenaamheden die mijn lieve mama zich zoodanig aantrok dat ze twee dagen na haar dood, en haar wraak over de Gondolfière, op een goeien avond toen ze in de Abalino zou souffleeren — want mama was altijd van alle marten thuis — dat ze het toen vertrapte om Jaap onzen directeur vooruit te helpen. Niewaar Jan?”

Jan grinnikte: „Ja!”

— „Nadat Jaap een vervaard spektakel had gemaakt,” vervolgt Kater, „en mama het nog altijd vertrapte en in d'r hok zat te lachen, werd hij eindelijk zoo razend dat hij in 't karakter van Flodoardo aller schrikkelijkst begon te vloeken — 't geen volstrekt niet te pas kwam, nothing like it! absolute nothing! Zóo erg dat de schapenbak — dat was de fourth rang dames....”

— „Nee, niet de voorste,” valt de bournous in, „de schapenbak dat is achteraan maar een plezier dat je daar hebben kan!”

De vertrouwde was lastig; weer heeft een elleboog haar in de zij gedrukt.

— „Juist, 't was in 't lokaal de Zes Kronen de vierde rang miss! Bah! wat vloekte Flodoardo, en wat schreeuwde de schapenbak! Maar de goeie mama zat te lachen dat ze schudde, hahahahahaha. — Geef me je claus ¹⁾ riep Jaap tot den doge van Venetië, omdat mama niet helpen wilde. Maar de doge was ook de kluts kwijt. — Souffleur! schreeuwde Jaap — net alsof mama een man was — als je niet souffleert dan trap ik je met je heele kast naar beneden. Maar mama — tamelijk gezet voor een zestiger — zat te schudden onder haar koepeldak alsof ze aan het dansen was, en de tranen liepen haar over de wangen, hahahahahaha!”

Dat alles zag ik van achter de side-scène dames, en in mijn leven heb ik niet zoo gelachen, hahahahahaha! Maar ik dacht toch: Kater, pas op! als dat sinjeur nog erger op z'n Abalino's begint, dat jij dan je nagels eens toont. — Juist dames, stond het linker oog van mijn vroolijke mama op de nomination om met de punt van Abalino-Flodoardo's

¹⁾ In de tooneel-terminologie het laatste gedeelte van den volzin waarop een ander moet invallen. Waarschijnlijk van clause.

laars in contact te komen, toen ik dat Venetiaansch gedrocht van achter in z'n nek pakte, zóo, dat 'em — met permission dames — de oogen een half duim naar voren schoten, en hij van overgevoeligheid Moord! ging roepen, niewaar Jan?"

Jan knikte bevestigend.

— „Om kort te gaan dames, dat gaf me daar een soort van boxing — zooals we dat bij ons te lande noemen, en, of ik bij vergissing m'n mes daarbij in de hand had genomen of dat ie toevallig zoo'n pijn in z'n lijf kreeg, dat wist ik toen niet, maar zeker is het dat ie in eens van z'n zelven viel, en nog eens moord schreeuwde, en dat de doge van Venetië 'em ondersteunde, en dat de souf-fleursbak voorover op het tooneel kwam duikelen, en m'n goeie mama zich op de beide handpalmen verheffend naar boven sprong. — 'En mooie sprong dames, voor iemand van zestig jaar die slap van 'et lachen was."

De roode bournous sloeg de handen saam en wierp ze, te gelijk met een tintelenden blik, tamelijk theatraal in de richting van het bolronde lichtglas aan de zoldering der coupé, terwijl haar uitval die met de namen „Jezus Maria!" begon, een pijnlijken indruk maakte.

De emeritus kreunt met gesloten oogen.

Anna die, hoe vreemd ze zich ook in haar hoofd gevoelt, toch het verhaal van den Hollander-Amerikaan heeft gevolgd, maar nu niet recht wist of ze een uitval hier in de coupé, of buiten de locomotieffluit gehoord heeft, Anna nu opziende ontmoet toevallig den blik der oudste actrice en leest er de vragen in, die mede door dat onrustig zich heen en weer wenden op het duidelijkst worden uitgedrukt: Moet dat schepsel mij zoo compromitteeren! Kan ik den wagen niet uit! Moest zij dan, althans in gezelschap niet toonen dat men weet wat een vrouw past of niet!?

Zonder merkbare pauze, waarin de aspirant-surnumerair bij de belastingen langs zijn spitse boordjes een: Lieve deugd! heeft gesuisd, terwijl zijn gelaat nog zeer lang in een griensachtig lachenden trek, als 't ware verschooning blijft vragen voor zijn vrijpostig advies — waardoor hij vast gelooft de algemeene opmerkzaamheid tot zich te hebben getrokken — zonder merkbare pauze vervolgt de woordenrijke vreemde met een onweerstaanbaar boeiende plasticiteit:

— „Wat er verder in de zaal van den doge van Venetië tusschen mama en Abalino en alles wat er op af kwam is voorgevallen, dat kan ik de dames niet vertellen, want, toen ik de punt van een Rotterdamschen diendersstok op den background in 't oog kreeg, toen was ik om den hoek van een side-scène verdwenen. — Gelachen! Nooit zoo gelachen dames....”

— „A zoo mijn heer, waart u de persoon die destijds aan dien zoogenaamden directeur Kummel uit Zes Kroonen een steek in deszelfs schouder hebt toegebracht?”

— „Stop sir, sst! daar heeft mij nooit iemand iets met zekerheid van weten te zeggen, maar Jaap Kummel schijnt er weinig last van te hebben gehad, want, nadat hij eerst mijn brave mama aan den dijk zette om haar later, bij gebrek aan een Fruitvrouw in het Verkeerd Adres weer aan te lokken, heeft hij toch nog drie jaren dapper gegalmd, totdat hij eindelijk eensklaps met z'n laatsten adem al de zes kronen te gelijk moet hebben uitgeblazen, hahaha-hahaha....! Dat heeft de old mama mij verteld. — Nu zul je vragen dames,” vervolgde de man nadat hij nog eens hartelijk had gelachen, en hij Anna, zooals zij bespeurde, nog meer dan vroeger gedurig aanzag: „Nu zul je vragen waarom ik zoo snel achter de side-scène verdween, terwijl de Rotterdamsche bemoeial langs den background

opkwam. Ja, ik had een groote rooie vlak gezien dames, en die kleur, daar had ik m'n papa — zooals mama zei — aan verloren bij Hasselt of Leuven. Geen wonder dat ik er bang voor was. — Hoe ik buiten de tent in eens tusschen een drietal lachende heeren verzeild raakte, dat weet ik niet; maar 't was voor de tweede maal in m'n leven dat ik geen trek had om mee te lachen. Diezelfde vroolijke heeren had ik straks binnen de Kronen gezien. Ze waren zoo lustig dat niemand kon denken dat Kater zich in hun midden bevond, Kater naar wien de politie zoovele dagen vergeefs alle nasporingen in 't werk zou stellen. Hoe 't zij, nog dienzelfden avond zat ik in de maag van den Batavier, die den volgenden morgen ging stampen en rommelen en gymnastiseeren dat ik zoo onpasselijk werd als nooit een mijner zusters op vier pooten het kan geweest zijn.

„Toen ik voor 't eerst weer lucht en licht zag, was daar een van de lustige heeren die mij half in 't Engelsch en half in 't Hollandsch raad en troost gaf. Ik had zoo natuurlijk geacteerd zei hij, dat ik in de United States zeker furore zou maken als ik mij maar ferm op the English-language wilde toeleggen. We zouden samen de reis van Londen naar New-York maken, en hij stond voor mijn overtocht in.

„Ik hoefde niet bevreesd te zijn, want in de groote Republiek kwam a quick man altijd vooruit; en, dames, dat was de cracker of the fire-work: hij gaf mij een kleine portefeuille, en — toen kon ik weer lachen! Yes, zelfs lachen terwijl ik aan de goeie verlaten mama dacht, want in de portefeuille die een der vroolijke heeren voor mij had meegegeven, vond ik driehonderd gulden aan vloeipapier. Mooi soort papier dames, hahahahaha!”

De man lachte weer zoo smakelijk luid en rond, dat

zelfs de emeritus — steeds met gesloten oogen — een gezicht trok alsof men hem met een veertje onder den neus streek.

De dame met den rooden bournous die met de beenen over elkaar, den elleboog op de knie en het hoofd in de hand zat geleund, deed weer een uitval die nu geheel onvermeld zal blijven.

De heer met den caillou du Rhin lachte deftig — vooral tevreden omdat de oudere actrice haar aandacht uitsluitend aan den verhalder scheen te wijden.

Jan, de oud bekende van den verhaler uit den tijd der Zes Kronen, knikte onophoudelijk alsof de gansche zaak met hem zelf had plaats gehad; en de aspirant-surnume-rair, wiens rechterboord door de natuurlijke warmte des eigenaars was flauw gevallen, zei: „Nu dat was een mooie!” en zat daarna nog wel tien minuten met een triumfante griensachtige verbazing over de juistheid van zijn tusschenwerpsel.

— „En dames,” vervolgde de man: „wat ik nooit gedroomd had dat is er Goddank toch van Tom Cat geworden. — Rijk worden....? hahaha! d'r waren daar blauwen bruinoogige vrouwelijke yankees genoeg die het een malligheid vonden. Maar, Tom heeft die kleine bloedzuigers van z'n lijf gehouen, hahahaha.... Nevermind my little dears. Nevermind!”

Het gelaat der jongste actrice weerkaatste voor een oogenblik sterk de kleur van haar bournous.

De caillou du Rhin speelde met zijn zwaar vergulden horloge-ketting, en zag voor zich neer.

De oudste actrice daarentegen hield den blik strak op die neergeslagen oogen gevestigd. — Hij zou haar aanzien, Dát wilde ze.

— „August hoe laat heb jij 'et?”

— „Hoe laat....? Wij zullen zien! Kwart over elfen.”

— „Zoo, dus gaat jou horloge nog! — Maar niet goed hé?”

— „Welzeker kind!”

De bournous kijkt nu ook naar het horloge, maar de eigenaar van het uurwerk ziet noch háar noch de vraagster aan.

— „Het mijne staat stil; al lang!” herneemt de oudste actrice.

— „Zóo.... Den sleutel weer verloren....?”

— „Ik den mijne, hopeloos! Jij hebt een passe-partout nieuwwaar?”

Hij zag haar aan.....

De laatste woordenwisseling die bij wijze van intermezzo zeer snel en zacht had plaats gehad — terwijl een spoor-beambte even vóór Utrecht de kaartjes opeischte — kon door niemand anders dan door de bournous en den emeritus-predikant zijn verstaan, althans Anna, die inmiddels haar kaartje te voorschijn haalde, had er geen woord van gehoord; maar, toen ze de lange wimpers weer opsloeg en haar oog op het gelaat der oudere actrice viel, toen zag zij daarop een uitdrukking waaraan zij geen naam wist te geven. Ze meende een traan te zien blinken in die oogen. Ach! hoe kon iemand ook gissen wat die oudere leed. Zij, zij wist het alleen! Maar — hij had haar nu aangezien en misschien misschien gevoelde hij nu ook iets. Ach dát wil ze, dát maar alleen.

— „Ja dames,” herneemt de Hollander-Amerikaan: „’t is always and every where the old old story, maar Tom Cat bleef midden onder de muisjes zoo koest als een ouwe kater op de stoof van een hofjes jufvrouw, en, al mocht hij soms den baard eens lekken, hij bleef rustig loeren op de groote rot die ie met kracht en een beetje geluk al spoedig

onder de klauwen kreeg. Hahahahaha....! Maar ik wist ook dat de old goed mama na den dood van Jaap Kummel, zelfs bij de Vier Kronen geen emplot had kunnen krijgen, en, na een leelijken val waardoor ze bijna het lachen verloorde, langs de deuren van Rotterdam een „gezicht als een almes” moest gaan trekken.

„Dat had ze mij geschreven. Hola, schreef ik weerom: kom jij over, brave mama. — Maar de ziel had daar geen trek in, en, zoo moest ik toch voor mijn oudje in Holland zorgen. Nu, ze schreef al gedurig — eigenlijk liet ze het schrijven — of we elkaar dan nooit weerom zouden zien in de wereld? Ze was al twee-en-zeventig jaar! Voorwaarts marsch Tom Cat, nu wordt het tijd, zei ik, en Kummel is vergeten, en de diender is zeker dood! Nog tweemaal the Moor of Venice, en dan naar de brave old mama!”

— „En mocht u haar welvarend terugvinden?” vraagt de aspirant-surnumerair, den triumfanten blik van den woordenrijken man weerkaatsend.

— „Achter de kerk te Nimwegen, haar vaderstad, comfortable! very comfortable, in een paar net gemeubilleerde kamers, met Snoek en Wattier aan den muur en den ouden Kater in de Hamlet, very fine photograph in 't midden. Yes yes! ze lachte, en we lachten all bei dat de tranen ons over de wangen liepen. Ik heb haar op de old old rimpels gezoend dat we snikten van pleasure, en, toen ze Goddank zei, toen was 't zoo mooi dat the great master Edwin Forrest, first actor in the United States die four hundred dollars op één avond ontvangt, en zijn magnificent villa aan de Hudson bij New-York of West point heeft, het nooit mooier doen kon.”

. — „Och kom, een heele satisfactie,” zegt de aspirant-surnumerair die inderdaad „begeisterd” is, en zet te gelijk zijn boord weer op.

— „Yes, indeed! indeed! — A quick man komt in de United States wel vooruit, had de weldoener gezegd die Kater in Tom Cat verdoopte; die hahaha niet geloofde dat een Hollandsch lid der Zes Kronen in Amerika fortune kon maken, en meende toen hij gul en nobel die driehonderd poppen gaf, dat hij zijn geld even zeker kwijt was alsof hij het in zee had gesmeten. Ha! die vroolijke goedhart met z'n vriendelijk lightfull oog stond mij all the time voor den geest. Ik zou het renteloos voorschot restitueeren zoodra ik mij in de nieuwe wereld had rijk geacteerd, dat schreef hij er bij. Rijk! Ha! als je een old mama te Nimwegen comfortable in twee kamers kunt zetten met een life-rent van two hundred dollars a year; als je binnen een jaar of wat rekent op eigen kosten een eigen very fine and bright theatre te kunnen bouwen, en nu naar 't Kikkerland komt om de old mama eens weer te zien en den fair man zijn generous voorschot met interest op interest te restitueeren, what shall I tell you, dhat ik niet rijk ben. God be praised! rich! very rich!”

Tom Cat die meestal en misschien wel wat al te veel lachte, had de laatste woorden op zulk een gevoelvollen en innig dankbaren toon geuit, dat niet slechts de caillou en de bournous voor zich zelven de opmerking maakten dat die acteur uit Washington ook inderdaad wel haren voor het tragische had, maar dat er onder zijn reisgenooten nog anderen waren die hem een welwillenden blik niet konden onthouden, overtuigd dat die lachende Tom Cat — met zijn old mama achter de kerk te Nijmegen — aan het verre strand en in zijn vaak troebele omgeving een hart had bewaard vol liefde en trouw.

— „Ik kan u toch niet in Amerika.... te Washington, of New-York of te, te Philadelphia ontmoet hebben, beautiful miss....?”

De bournous ziet op in de meening dat de vreemde tot haar die vraag had gericht. 't Was mis. Tom Cat hield het oog op de jonge dame gevestigd wier uitnemende schoonheid bij een eenigszins lijdend maar tevens zoo nobel voorkomen, hem al aanstonds had geboeid, en wier blik hij niet kon ontmoeten zonder zich zelven te vragen: Te drommel waar heb ik haar meer gezien?

— „Pardon mijnheer, over zee ben ik nooit geweest.”

— „Singular!” mompelt Tom bij zich zelven, en luid herneemt hij:

— „Maar u hadt misschien een zuster die....”

— „Ik was het eenige kind mijner vroeg gestorven ouders mijnheer!”

— „Gestorven? Uw moeder ook! Oh poor child!”

Dat laatste: Och arm kind! drong Anna door merg en been. Was dat diezelfde lacher van straks!

't Was goed dat de trein juist voor het Utrechtsche station stilhield. Hier moest zij uitstappen, en hij hielp haar.

— „Ik dank u mijnheer!”

— „Farewell, farewell miss! Good bye!” roept Tom, en, Anna nawijzend die spoedig bij den uitgang is verdwenen, zegt hij tot zijn ouden vriend Jan — die op Toms kosten zijn reisgezel is:

— „In zes weken mag er geen lach op mijn kaak komen als ik dat, dát niet ergens gezien heb.... of some thing else wat er wonderful op leek.”

Ofschoon Jan er natuurlijk niets van kan weten, stemt hij volkomen toe dat dit wel zeker het geval moet zijn.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

't Was een sterke overgang zoo uit die warme coupé in de koude buitenlucht. Voor Anna echter bleek het een gewenschte overgang te zijn. Had het levendig gepraat van den Washingtonschen tooneelspeler — wiens woorden echter met hetgeen zij uitlokten slechts ten deele zijn weergegeven — had zijn levendig onderhoud Anna niet als met geweld van de denkbeelden losgescheurd die haar geheel en al vervulden, 't zou de vraag zijn geweest of zij de reis in de tamelijk benauwde spoorcoupé zou hebben goed gemaakt. Inderdaad — zooals reeds vroeger gezegd is — die man heeft haar geest gedurig verfrist. Zijn overgroote plastische en mimische gaven, gevoegd bij een welluidende rondheid en buigzaamheid van stem, ze hebben het vermogen gehad om haar overspannen geest in het door ontbering verzwakte lichaam te beheerschen en als 't ware te biologeeren. Maar in 't laatst.... in 't laatst was het haar geworden alsof een donkere nacht zich over haar uitspreidde. Toen hij die woorden: Och arm kind! heeft gesproken, toen vreesde zij dat de nare duizeling die ze in de diligence reeds gehad heeft, zich erger zou herhalen; doch, gelukkig de trein heeft toen stilgehouden. Zij kon uitstappen; de koude lucht, die fiksche tocht tusschen de beide deuren van den stationsuitgang, ze deden haar goed, en.... vluchtig

zag ze den grijzen domtoren vroolijk beschenen door de heldere Decemberzon.

Het was alsof het weerzien van dien ouden toren haar met volle klaarheid aan de taak herinnerde die zij hier het eerst te volvoeren had. Niet verre toch van hier woont de hooggeleerde menschenvriend wiens hulp zij onverwijld voor de arme tante had in te roepen. Nogtans, ofschoon het wandelen in den laatsten tijd haar grootste en schier haar eenig genoegen had uitgemaakt, zij gevoelde nu zulk een loom- en moeheid in al haar leden dat ze aanstonds het denkbeeld eener wandeling verwierp en naar een vigilante omzag. Er waren gediensstige geesten genoeg die dadelijk bereid waren om er een van de ginds gereedstaande naar voren te wenken, en weldra zat zij dan ook in een goede vigilante met het bevel aan den voerman om haar te rijden naar de woning van professor Schroeder van der Kolk.

— „Prefester? Prefester Schroeder van der Kolk....? Ja d'r zijn d'r hier zooveel van dat slag. Waar mot dat wezen jufvrouw?”

— „Ik geloof niet ver van den dom.”

— „Zóo 't Is zeker waar ze laatst nog se'naat hebben gebrocht. Ja, bij den dom daar heb je d'r wonen!” En, met een : „Jawél, prefester Van der Kolk” besteeg hij zijn zetel. Al spoedig ratelde de vigilante over het hard bevroren stationsplein, en straks den hoek van het koffiehuis om, waar men vluchtig aan de neven wordt herinnerd die er omtrent twee maanden geleden een gesprek voerden dat den ongelukkigen kramer Otto van Wall tot zulk een heerlijke ontdekking heeft geleid. Weldra over de Kathrijne-brug de grijze bisschopsstad ingereden, hield het rijtuig eindelijk niet ver van den ouden domtoren stil. De koetsier sprak met een voorbijganger; reed op diens aanwijzing nog eenige huizen

voorbij, en nadat hij weer had stilgehouden trok hij alras aan de schel van een deftig woonhuis, en trapte ter verwarming zijner voeten — of misschien om het medelijden eener jongejuvrouw met een armen koetsier die zoo in de kou zat, op te wekken — stevig met de breede zolen zijner vetleeren laarzen op de ijskoude stoep.

— „Is de prefester thuis vrijster?”

— „Jawel.

’t Portier ging open.

— „Asjeblief jufvrouw; koud weertje jufvrouw. — Wachten nieuwaar?”

Anna wilde uitstappen maar las ter zelfder tijd op den deurpost den naam: Van Rees.

— „Ik ben hier verkeerd koetsier.”

— „Vrawel-ekskuus jufvrouw. Prefester Van Rees.”

De dienstmeid was op Anna’s verzoek aanstonds bereid om den koetsier de noodige inlichting te geven. Zij wist heel goed waar de collega woonde. En — toen de voerman weer op den bok zat en de zweep weer over den zwarte legde, toen mompelde hij:

— „De prefester van ’t ouwe dolhuis, had ze dát maar eerder gezeid!”

Na een rit die Anna tamelijk lang viel, vooral dewijl een reeds in den trein gevoelde hoofdpijn er niet door verbeterde, stond het rijtuig weder stil.

Ja hier woonde de beroemde man dien ze spreken moest en dien zij ten slotte misschien ook voor haar zelve iets ter opwekking zou kunnen vragen, want somwijlen was het haar toch zóo vreemd, dat ze de oogen met geweld moest sluiten.

De professor was niet in de stad.

— Niet in de stad! Ook dát nog. Die mogelijkheid heeft ze niet voorzien:

— „En wanneer komt professor terug en zal hij te spreken zijn?”

— „Van avond wordt prefesser met den trein van zevenen verwacht, en ik denk wel dat prefesser dan zal thuis blijven mevrouw. Wie mag ik zeggen dat er geweest is?”

Anna brengt de hand aan het sterker bonzende hoofd.

— „Wil je professor dan vragen of ik hem om acht uur of kwart over achten even kan spreken; hij heeft dan zeker gedaan met eten?”

— „O zeker mevrouw. — En kan ik dan zeggen wie er geweest is?”

— „Mijn naam zal professor onbekend zijn. Zeg maar een vriendin van jufvrouw Marnix uit Akkersveen.”

— „Marnix te Akkersveen! 'k Zal het dadelijk opschrijven mevrouw. Om kwart over achten niewaar?”

Anna knikt toestemmend. Maar nu — wat heeft ze te antwoorden op die natuurlijke vraag van den koetsier:

— „Waarheen?”

Waarheen? Ze weet het niet. Ze heeft er zoo vast opgerekend den professor omstreeks twaalf uren thuis te vinden, of althans hem spoedig te zullen ontmoeten. Hij zou zich harer dan mogelijk nog wel herinneren, en ten slotte haar gaarne inlichting geven omtrent de woonplaats van mijnheer den advocaat Van Breeland, die niet lang geleden het studentenkorps verlaten had.

Misschien, zoo heeft Anna gehoopt, misschien zou de waardige man, wanneer hij tijd had om een oogenblik naar haar te luisteren, haar wel raad willen geven bovendien, en ja, ofschoon het vermetel was zij heeft het gehoopt, misschien zou hij zich zelfs met de bezorging van haar brief willen belasten en haar verzoek ondersteunen door zijn invloedrijk woord! Dit alles natuurlijk ter wille

der goede zaak en zijn vriendschap voor de lieve Marnix. Met een namiddagtrein heeft ze verder gerekend naar Gouda te kunnen vertrekken, om van daar een rijtuig naar Akkersveen te nemen, en tegen den avond op dien onvergetelijken Riethof te zijn. Maar nu, waarheen?

— „Weet je ook een jonkheer Van Breeland te wonen?”

De koetsier ziet diepzinnig naar de straatsteen:

— „De jongeneer Van Breeland! De jongeneer Van Breeland! Dat zou ik voor de vaste waarheid.... Vrijster, zeg, weet jij een jongeneer Van Breeland hier in Utrecht te wonen?”

— „Kan mevrouw misschien bedoelen den zoon van de besteedster Van Vreeland op 't Witte Singel, die zooveel als bij de Munt is geplaatst?”

— „Mijnheer Van Breeland. Advocaat!”

— „Advocaat....! Advocaat!....? Nee, dat zou ik voor de vaste waarheid niet durven zeggen.”

Anna verzoekt nu dat de voerman haar naar een goed logement zal rijden.

Nu aan den man in de vetleeren schoenen een oordeel over de Utrechtsche logementen is toevertrouwd, nu slaat hij weer een zeer gewichtigen blik naar beneden op de harde keien, en dan naar boven in de richting van den juist opgeheven staart van zijn zwarte.... en zegt, met een merkwaardige op- en neerhaal van het eerste woordje:

— „Ja.... als je daarin vervalt jufvrouw, dan zijn d'r een heele zooi, van Lijs in De Vliegende Bot tot aan De Peye-baa toe. Wat zeg jij vrijster, de een kiest de moeder en de ander de dochter.”

De vrijster ziet hem aan alsof ze wil zeggen: De dochter zou jou bedanken! en ze zegt:

— „Welzeker, je moet mevrouw naar De Peye-baa brengen. Op 't St.-Jans-kerkhof je weet wel.”

— „Nou, hoor, als ik hier De Peye-baa nog niet wist! Om zoo te zeggen groot mee geworden. Atjuus!”

Eenige minuten later hield de vigilante voor het bedoelde hotel stil.

Indien Anna bij haar uitnemende schoonheid niet tevens zulk een hoogst fatsoenlijk — noem het aristocratisch — voorkomen gehad had; wanneer haar rouwkleedij bovendien niet den meestal welwillend of meelijdend stemmenden indruk had teweeggebracht, het zou tot de mogelijkheden hebben behoord dat de oberkellner — of „eerste Jan” door wien zij ontvangen werd, onder een of ander voorwendsel haar naar elders had verwezen. Ja, want onder de studenten had je van die oolijke klantjes die.... Enfin, waarschijnlijk zou hij het dametje niet voor vol hebben aangezien. En bovendien die jufvrouw was erg in de war, niet rechtstreeks confuus, maar toch zoo vreemd. — Ze verzocht een kamer „om denkelijk te blijven logeeren,” en ze had geen bagage bij zich, niets dan een reiszak. En, ze moest „een heer spreken van avond!”

Men dient toch voorzichtig met de waarheid te zijn. Althans in weerwil van haar uiterlijk had „die heer” het nog bijna bedorven.

Het is alsof Anna instinctmatig zoo iets gevoeld heeft. Nu men haar, met den reiszak vooruitgaande, achter in de eetzaal heeft gebracht, en verzoekt hier even te willen wachten totdat men vuur op haar kamer zal hebben gemaakt, voelt Anna zich gedrongen om eenvoudig voor de gansche waarheid uit te komen, en zegt ze aan den kellner die een stoel bij de groote kachel voor haar heeft neergezet en nu met geweld aan het stoken en poken gaat, dat zij eigenlijk professor Schroeder van der Kolk

moest spreken die uit de stad was, en eerst dezen avond in Utrecht terugkwam.

— „Ah! A.... h.... zoo....! zóó....? Oh!” zegt de „eerste Jan” haar met een eenigszins schichtigen blik geheel van ter zijde opnemende.

Nu meent hij van die vreemdigheid zoo iets te begripen.

— „Komt u hier ver vandaan jufvrouw?”

— „Van Akkersveen.... van Mulderspeet wil ik zeggen.”

— „Zóó!” — Zij is dan danig in de war, denkt de Jan, en wat ziet zij er akelig uit. — Wat trekt ze met die oogen. Verduivelde mooie oogen, maar zoo glazig, zoo onbestemd; precies alsof.... Ja ja!

— „En is u maar zoo alleen komen reizen jufvrouw? Hadden papa of mama geen gelegenheid met u mee te komen?”

Het was een vreeselijk droeve blik dien Anna op den vrager wierp. Nu had zij geen lust een antwoord te geven. Zij sloeg de beide handen voor het gelaat en toen zij ze eenige oogenblikken later weer terugtrok en naar de kachel zag, toen was de vrager verdwenen.

’t Was een gek geval, en zoo zeker als tweemaal twee vier dat het met „dat dametje daarbinnen in de groote zaal mis was.” Jammer van zoo’n mooie meid. Maar men diende wat voorzichtig te zijn en haar vooral maar rustig op haar kamer te houden totdat men om den professor gezonden en zijn oordeel vernomen had. Jawel, je zag het dikwijls dat zulke ongelukkige menschen, vooral als ze reeds onder behandeling geweest waren, uit d’r zelve den professor opzochten, „net als par manière de dire,” zei de Jan, „een hond z’n eigen medicijn.”

Al spoedig werd nu de Jan door een goedaardige dikke jufvrouw en een jongere jufvrouw en een man met een

sloofje voor, naar de zaal gevolgd waar Anna was achtergebleven.

De dikke jufvrouw naderde Anna met een vriendelijken groet, en een gelaat waarop duidelijk te lezen stond dat waar de liefde gebod te handelen men niet vreesachtig behoefde te zijn.

De Jan ging weer in de kachel poken, maar de kolenvlam weerspiegelde in het wit zijner oogen, want de zwarte kijkmachines stonden geheel in de hoeken links, en bleven op die schoone „maanzieke” gericht.

De jonge jufvrouw uit het hotel die anders nooit of althans uiterst zeldzaam in de zaal kwam, had een kleur als vuur en was op eenigen afstand aan het einde der lange eettafel blijven staan. Haar blauwe kijkers hield zij met een uitdrukking van angstig medelijden onbeweeglijk op die vreemde dame gevestigd, en ofschoon zij niets liever zou doen dan een arme te helpen, voor geen geld van de wereld ging ze nu, gelijk de dikke jufvrouw deed, zoo maar zonder iets en alleen op die arme toe.... nee, ze vond het verschrikkelijk, en ze bleef hier aan 't eind van de tafel.

Nol, de man met het sloofje, die straks toen Frederik met die boodschap achter kwam, nog een tiental messen te slijpen had, Nol heeft „den rommel maar bij mekare gegoooid, den deuze en den die,” want hij moest er ook het zijne van hebben. Nu, in de zaal gekomen, alvorens de messen heel voorzichtig in de buffet-kast te bergen, veegt hij ze nog eens na met een doek — 't geen anders wel eens vergeten wordt — maar brengt gedurig het scherp der messen, in plaats van hun ruggen, met den doek in aanraking, want zijn handen werken links en zijn oogen zien rechts.

— „Is u al vroeg van huis gegaan dame? Ik hoor

dat u een vergeefsche reis hebt gemaakt, of, dat u ten minste professor Van der Kolk niet thuis hebt getroffen. U moest dien spreken niewaar?"

— „Ja mevrouw,” zegt Anna ter halver wege opstaande: „Maar van avond komt hij terug. Ik zou gaarne vooraf wat rusten, want ik ben zeer vermoeid. Zal de kamer spoedig in orde zijn?"

Dat mevrouw kon niet nalaten een gunstigen indruk te maken en zoo mogelijk het medelijden nog dieper te vestigen.

— „Heel spoedig lieve dame. Dus wenscht u wat te rusten? Dat is kostelijk. Opperbest! Ik kan ook wel aan u zien dat je vermoeid bent. U komt al ver niewaar....? Kom je niet.... hé?"

— „Van Mulderspeet mevrouw.”

— „Ei zoo, van Mulderspeet!” — De dikke dame kende het niet al viel ze d'r over. — „Zoo! ja, dan kan ik het best begrijpen. En moet u, als ik vragen mag, van avond dan weer naar Mulderspeet terug?"

Anna ziet angstig op; en meer tot zich zelve dan tot de vraagster zegt ze:

— „Dáarheen.... nee, nee.... dat niet....!”

— „Och het arme schaap!” denkt de dame.

De jongejufvrouw achter de tafel die meende dat Anna haar aanzag, ziet snel vóór zich, en gaat zelfs een schrede terug. Frederik tuurt nieuwsgierig langs de blauwe zegels op de omgeslagen punt eener Haarlemsche Courant, waarachter hij — althans voor het oog der dikke dame — geheel verborgen is, en begrijpt dat het al een „héel geavanceerde situatie moet zijn, omdat ze zoo avers van d'r geboorteplaats is.”

Nol tuurt met geopenden mond, en houdt het blank van een mes tusschen duim en vinger, omdat de poets-

doek, zonder dat hij het bemerkte, op den grond is gevallen.

— „En als ik vragen mag was er niemand die u kon vergezellen lieve dame? 't Is voor iemand van uw leeftijd niet aangenaam zoo alleen.”

Anna met den elleboog op de tafel en het hoofd in de hand geleund, heeft een ontkennende beweging gemaakt. Och ze gevoelde zich zoo wonderlijk, dat het spreken haar schier te veel was. De voorkomende vriendelijkheid dier dame deed haar weldadig aan, en toch verveelde zij haar. Den geheelen tijd zag zij figuren voor zich, als spinnewebben die in elkaar kringelden en dan weer los werden; grijpende haneklauwen — zulke als waarmee in vroeger tijd een oude kindermeid haar wel eens had bang gemaakt, door aan de afgesneden pezen te trekken; de groote kolomkachel zag zij zwellen, zwellen, hoe langer zoo dikker en hooger worden, en, dan was het haar telkens alsof zij die vreeselijke kolom moest inslikken.

Maar toch ze wist wel waar ze was, en dat daar nog andere menschen van verre stonden die haar aanstaarden en zeker iets vreemds aan haar bespeurden. Nee — oom Lijning was daar niet; dat is verbeelding. Zij is in het hotel des Pays-Bas te Utrecht; en hij is op De Runt. — Maar, heeft hij haar niet kunnen achternareizen en? Nee! denkt Anna voort, mijn hoofdpijn maakt mij zoo gejaagd en zoo vreemd. Ik moet mij daartegen verzetten. Als ik maar wat geslapen heb dan zal het beter zijn. O, dat ik nu aan mij zelve moet denken, terwijl Eensklaps ziet zij de dame zoo flink mogelijk aan en zegt:

— „Hebt u een adresboek mevrouw?”

— „Een adresboek? Welzeker! Frederik, waar is het adresboek?”

— „Asjeblief jufvrouw! Het adresboek!”

Anna slaat de bladen op. A B Ja dit is de B. Maar de regels maken slangen en cirkels.

— „Moet u op de B wezen jufvrouw? Misschien ken ik wel”

— „Ja, ik zoek een jonkheer Van Maar misschien woont hij hier niet.”

Frederik geeft zijdelings een knipoog aan Nol. Compris! l'amour! — Nol laat een mes vallen omdat ie zich snee De jonge jufvrouw met de kleur schrikt er geweldig van, want haar hartje bonsde al van akeligheid. Een jonkheer! och, en die arme dame was toch zoo mooi en zoo jong!

— „Ga eens zien Frederik, of Teun op N°. 6 al klaar is!”

— „Asjeblief jufvrouw.”

— „Kan ik u niet helpen met dien naam te zoeken?” herneemt de dame.

— „Ja of nee nee dank u: Professor Van der Kolk zal mij wel terecht brengen.” — Anna begreep toch dat het beter was, hier — voor die vreemden — Oscars naam niet te noemen.

— „Zeker! Zeker lieve jufvrouw. Professor zal alles wel terecht brengen. Zeker! we zullen maar zien dat we professor hier krijgen niewaar? dan kun je rustig wat uitslapen van al de vermoeyenis niewaar?”

— Och goeie hemel! denkt de dame, er is geen twijfel aan: die verwarring van een jonker en den professor. — Luide, nadat Frederik met een toestemmend antwoord van N°. 6 is teruggekeerd:

— „Komaan, dan moesten we nu de kamer maar eens opzoeken.”

De jonge jufvrouw met de blauwe oogen en de roode kleur, maakt ijlings rechtsomkeert en verdwijnt in den gang.

Nol heeft het mes opgeraapt en gaat wat achteruit.

— „Ziezoo, kom jij maar mee lieve kind,” vervolgt de bewogen vrouw hoe langer zoo gemeenzamer: „Nee Frederik, ik zal zelve dien reiszak wel dragen. Maak jij maar gauw een kop bouillon klaar en breng dien dan boven. Ziezoo lieve engel, leg jij den arm maar in den mijne, dan zullen we de kamer samen wel vinden niewaar? en wees maar gerust hoor, dan zal professor wel komen, en de jonker ook wel; tob daar maar niemendal over.”

Anna die zich niet zonder moeite had opgericht, wordt eensklaps door een onbeschrijfelijk gevoel overmeesterd en een sterke blos stijgt haar naar 't hoofd. Met dien gewonen zwenk werpt ze haar heerlijke lokken naar achter, en de dame van ter zijde aanziende, zegt ze met trillend geluid, doch tamelijk flink:

— „Mevrouw, u ziet dat ik niet heel wel ben; maar.... U denkt toch niet dat....”

De dame ontstelde nu ook een weinig:

— „Denken? Och, wij denken niets mijn lieve kind, en we willen ook aan niets denken, aan niemendal, niewaar? Als we maar eens goed geslapen hebben. Kom!”

Hoe ze er gekomen was wist Anna schier zelve niet. Als werktuiglijk heeft zij aan den arm der medelijdende dame de trap beklommen, en is zij de kamer die men voor haar bestemd had binnengegaan.

't Was een helder en tamelijk ruim vertrek. Ofschoon Anna van al het goedaardig gekeuvel der dame weinig of niets begreep of verstond, en het haar althans onmogelijk was er iets op te antwoorden, zoo kon ze toch een blijk van goedkeuring geven toen de dikke dame, in 't ronde wijzend, vervolgde:

— „Ziezoo, is dat nu niet alles wat je verlangen kunt lieve jufvrouw? De mooiste kleine kamer — ofschoon ze toch ruim

is — van het heele hotel. Een Smyrna'sch tapijt, zie je wel, ofschoon het nu juist niet fonkelnieuw mag heeten; en mooie overgordijnen, en dat causeusetje, dat ziet er goed uit niewaar? En een mooie waschtafel, en dan dat flinke ruime bed, zie je wel, met een donzen dekbedje. Mij dunkt, daar moesten we nu maar eens gebruik van maken. Ik kan aan je beven wel voelen dat je een beetje heel moe bent." Tot een dienstmeid die frisch water op de waschtafel brengt: „Foei, je hebt weer zonder den vuurdrager met een rookende kool geloopt; laat de deur wat open."

— „'t Is de kachel die stinkt jufvrouw, ze brandt voor het eerst."

— „Geen tegenspraak Teuntje. Ik ruik het, en als ik iets ruik dan is het zoo. We vergissen ons niet, daarvoor hebben we wat meer ondervonden in de wereld. Dat is de lucht van een rookenden turf."

— „En hier is de vuurdrager jufvrouw!"

— „Alsof je hem niet open kondt gehad hebben....!" Tot Anna: „Dat heeft altijd wat tegen te praten. Niet dat die damp mij zoo hindert, maar het spijt me voor u."

— „Nou dát hiet waarachtig hoe langer hoe gekker!" pruttelt de meid in 't heengaan.

— „Die met pik omgaat, je weet wel," repliceert Frederik zachtjes, terwijl hij Teun op den overloop met een kop bouillon voorbijgaat.

— „Ha! daar hebben we Frederik al. Komaan, ga hier nu maar eens zitten en dan moet dat eens warmpjes gebruikt worden. Dat zal verkwikken. — Nu, wat zeg je er van?"

Anna drinkt inderdaad met kleine teugen den goeden bouillon. Ze had er geen trek in, maar ze greep het eerste middel het beste aan om zich zoo mogelijk te versterken

en bevrijd te worden van dien zonderlingen toestand die haar telkens met een flauwte of ontzinking van alle krachten bedreigde.

Ja toch, de hartige warme drank deed haar voor een oogenblik goed.

Frederik die alvorens binnen te komen om den hoek der deur iets tegen den deurpost op het portaal had neergezet, meent dat het oogenblik nog al gunstig is. Men wilde er beneden graag meer van weten, en „de ouwe” kon ie eventjes van boord sturen. Zachtjes zegt hij aan ’t oor der dame:

— „Nol moet uit, zal hij niet meteen bij professor aangaan? Als u ’em zelf de boodschap dee; ’t is zoo’n dwarse.”

De dame begrijpt dat dit zaak is en zegt tot Anna:

— „Eventjes lieve, ik ben er dadelijk weer.”

Terwijl de dame zoo snel mogelijk naar beneden gaat, treedt Frederik met een groot opengeslagen boek op Anna toe; legt het voor haar neer, en haar een pen aanbiedend die hij in een op de tafel staanden inktkoker heeft gedoopt, zegt hij zeer vriendelijk:

— „Wil de jufvrouw zoo goed zijn even haar naam te teekenen; eventjes maar.... Hier.... hier ziet u.... Naam — beroep — woonplaats — bestemming.”

Anna herinnert zich dat papa, toen ze met hem te ’s-Gravenhage in ’t Hôtel de l’Europe gelogeerd heeft, ’savonds ook zijn naam moest teekenen. Het kost haar groote inspanning, maar toch ze schrijft vrij duidelijk: A. Rooze, en dan.... ze weet niet wat, want het hoofd bonst sterker, en het boek dringt naar boven tegen de stalen pen in.... En, er volgt in de beroepskolom iets van „Muldersp....” en dan verder: „Akkersv....” en dan — dan laat ze de pen glippen, zoodat die rollend naar ’t midden een spoor van inkt op het nog onbeschreven papier achterlaat.

— „O dat is niets, volstrekt niets jufvrouw. Dank u wel,” zegt Frederik, die schuin achter Anna, met het gezicht rechtuit naar 't raam maar met de kijkmachines spitslinks naar beneden, in 't boek heeft gegluurd.

— „Hebt u niets meer voor 't oogenblik jufvrouw?” vervolgt hij buiten de kamer tot de eenigszins hijgend terugkeerende dame, terwijl hij het vreemdelingenboek aan de buitenzij tegen het been houdt.

— „Als professor komt, hem boven brengen Frederik.”

De dame hechtte niet aan Anna's verklaring dat hij eerst tegen den avond in de stad kwam.

— „Best!” zegt Frederik en gaat naar beneden.

Met een inderdaad moederlijke bezorgdheid en een dienende hulpvaardigheid, maar tevens steeds op een toon voortkeuvelend die Anna vluchtig aan de kinderkamer herinnert en ook gedurig pijnlijk aandoet, is nu de dame ijverig in de weer om haar in het ontkleeden behulpzaam te zijn, en smaakt zij eindelijk de voldoening het „arme ongelukkige schepsel” dat rilt van de kou, warmpjes onder de dekens te hebben bezorgd en toegestopt.

Anna heeft niets gesproken, letterlijk niets; het was haar alsof zij het spraakvermogen verloren had. Zich onmachtig gevoelend om die goede vrouw, een vermoedelijk bij haar gerezen en telkens sterker uitkomende meening aangaande haar toestand te benemen, heeft zij zich slechts vermand om mee te werken ten einde zoo spoedig mogelijk rust te vinden, en van dat goedaardig maar folterend gekeuvel verlost te worden.

— „Ziezoo mijn kind,” zegt de dame ten laatste en streelt met haar mollige hand Anna's bleek gezichtje: „daar lig je nu als een prinses, en nu zal alles wel gauw terecht komen, en professor wel aanstonds hier zijn en de jongenheer misschien ook. Nu moet je die oogen maar stil-

letjes zóo dicht houden. Mevrouw zal gedurig eens komen kijken hoor je, maar vooral niet opstaan lieve engel. Zie-zoo!" En — terwijl ze nu de ledekantgordijn zorgvuldig sluit en voorzichtigheidshalve het nachttafeltje er stijf tegen aan zet, geeft ze zich zelve een goedkeurend knipoogje in den spiegel. Met zachtheid kon-je van die stakkers alles gedaan krijgen; dáarin en dáarin alleen bestond de groote kracht van den menschievenden professor. Zeker zou hij straks over haar tevreden zijn.

Jufvrouw Beele — zoo heette de dame — had terwijl de hotelhouder en zijn echtgenoot voor een paar dagen naar Amsterdam waren, het hoofdbestier der zaak in handen, 't geen, vooral in dezen slappen tijd opperbest aan haar was toevertrouwd. Jufvrouw Beele begreep dat haar tegenwoordigheid nu weder beneden vereischt werd, en, nog eens naar het ledekant ziende, besluit zij dan ook dát nu maar stilletjes zoo te laten. Doch, terwijl zij mede nog een blik op de causeuse werpt waarop de kleeren van Anna zijn neergelegd, ontwaart ze een voorwerp dat er naast op den grond ligt.

't Is een kleine portefeuille. Haastig er op toegetreden raapt ze haar op.

't Zou onbescheiden zijn indien.... Neen, zij wil, zij zal het niet wezen. Volstrekt niet.

Geheimen van anderen waren haar immer heilig; en hoeveel te meer zijn ze het haar nu, terwijl zij zich tijdelijk aan het hoofd eener zaak bevindt, wier borgen steeds goede trouw en degelijkheid zijn geweest, en vooral terwijl dat arme mooie kind zich zoo geheel aan hare zorg heeft toevertrouwd.

Zij legt de portefeuille op de tafel, en....

Jufvrouw Beele ziet naar het ledekant. Zij luistert. — Slaapt het arme schepseltje al? — Haar gekussende wijsvinger opent behoedzaam de ledekantgordijn.

Door een loover-kier ziet ze naar binnen. Ja Goddank, zij slaapt; althans: jawel, zij slaapt.

— 't Zou hier een gansch ander geval wezen, bespiegelt jufvrouw Beele, indien zij even de vrijheid nam in die portefeuille te zien. Nietwaar: Een ongelukkig krankzinnig meisje neemt men uit menschlievendheid in het hotel . . . ! of ten minste: bespeurende dat zij zoo ongelukkig is, behoudt men haar uit menschlievendheid, en doet wat men kan. Jawel, dat moet recommandeeren, maar 't is toch ook naar Gods gebod, en goed, en den Heer welgevallig. — En — nu weet men van dat arme schepseltje niets niemendal! Van Akkerspeet en Mulderveen, of hoe die plaatsen heeten, heeft zij nooit gehoord; dat mogen wel dorpen of steden zijn die alleen in het kranke brein dier arme bestaan! Men weet niets van haar, en, men is zelfs te zeer met medelijden vervuld geweest om er aan te denken haar naam te vragen. Dat was eigenlijk dom. Nu slaapt ze. — Zou het inderdaad geen plicht zijn om eens in die portefeuille te zien, en zodoende, 't zij door een visitekaartje of door een brief den naam, en . . . ja, iets naders van haar te weten te komen?

Jufvrouw Beele begrijpt — als ze het goed beschouwt — dat het zoowaarlijk plicht is. Bovendien dat die portefeuille daar juist op den grond liggen en haar oog er op vallen moest, 't was een zichtbare bestiering en de kennelijke vinger Gods.

— Geen haar valt er van ons hoofd zonder den wil des Allerhoogsten, zegt ze bijna hoorbaar, en alzoo zal er ook geen portefeuille uit een zak vallen zonder 's Heeren alwijze bestiering! Kan dát voorwerp met 's Heeren heiligen wil slechts gevallen zijn om alleen door haar opgeraapt en op de tafel gelegd te worden? Neen, dan zou de bestiering Gods om die portefeuille te laten vallen al een zeer onbedui-

dende en nuttelooze, ja, den Heer een onwaardige zijn geweest. — Jufvrouw Beele weet zeker dat haar lieve dominé Beets dat volkomen zal moeten toestemmen; ofschoon zij toch eerlijk genoeg blijft om zich zelve te bekennen dat dominé het niet altijd met haar eens is. — Maar dit, dit is natuurlijk!

Hoe 't zij, een inzage in die kleine portefeuille is plichtmatig en goed. In anderer handen en in andere omstandigheden kon er geen sprake van zijn, en moest zij aanstonds worden nedergelegd — vooral in één hotel dat zijn soliede reputatie voor geen schatten zou prijsgeven. — Doch nu — jufvrouw Beele ziet nog eens naar Anna's leger; keert dan de portefeuille een paar malen om in haar hand; zoekt haar bril, zet dien op; trekt de lederen tong der portefeuille behoedzaam uit de lus, en, het boekje openend, neemt zij met de meeste bescheidenheid een kijkje in de beide taschjes.

— „Wel God van goedheid, hoe kent ze die?” prevèlt jufvrouw Beele, nadat ze een digtgelakten brief uit het taschje genomen en op de buitenzij gelezen heeft:

Den H.WelGeboren W.Edelgestrengen Heer

Jhr. Mr. O. van Breeland

Advocaat

te

De plaats was niet vermeld; maar wat deed dat er toe.

Er was maar één, één enkele jonker Oscar van Breeland in de wereld; dezelfde dien zij voor ruim twintig jaren: met deze eigen handen gebakerd en gewasschen heeft.... Och, die zoo tegen de kouwe spons was en een moeder-vlekje aan het linkerkuitje had — och die edele!

Ja, na den dood van haar eersten man te 's-Gravenhage heeft zij al vroeg als jonge weduw haar bestaan met bakeren gezocht, doch later is zij met mijnheer Beele, een oud-

zeekapitein — door Gods goedheid — hertrouwd, zonder dat zij meer te bakeren kreeg. — Maar, ofschoon naar Utrecht verhuisd en in een grooten doen en een voorname familie gekomen, heeft zij dien lieven jonker, haar allereerste bakerkind, zoo min kunnen vergeten als de jonker haar. Niet omdat de jonker zich de kouwe spons herinnerde of een onhandig speldeprikje misschien, maar omdat zij later, wanneer papa en mama Van Breeland op diner of souper moesten, en zij maar eventjes tijd had, bij haar lieve kind is gekomen en hem vertelseltjes heeft gedaan, waarbij hij haar dan zoo ingespannen en engelachtig kon aanzien. Zie, en daarom is de jonker dan ook toen hij te Utrecht op studie kwam, zeker het allereerst bij haar een bezoek komen brengen, en wel in de hoop dat hij in hare woning kamers — al was het er één — zou kunnen in huur krijgen. Zijn tante Van Riddervoorst die in de Maliebaan woonde, had hem wel graag in huis genomen maar toch beter gevonden dat hij op eigen wieken ging drijven. — Nu, mijnheer Beele had er niets op tegen gehad, en zoo was die lieve schoone jonker op haar mooie bovenkamers gekomen, en had zijn academische loopbaan als het ware geheel onder hare zorg en met glans ten einde gebracht.

Als verwezen staart de dikke dame nog eenige oogeblikken op dat verrassend adres. Maar wie was zij dan die hem dien brief had geschreven die hem hier zoeken kwam en daarom zeker op de B in het adresboek had gezocht? Hoe kwam zij — die daar achter die gordijnen ligt — hoe kwam dat ongelukkige schepseltje aan hém!? — Verkeerde dingen is jufvrouw Beele van haar „lieven mijnheer Oscar” niet gewoon. Zou hij dit meisje door zijn ede voorkomen het hoofdje op hol hebben gebracht....?

In de portefeuille bevindt zich niets meer wat haar eenige inlichting geven kan. — De brief is.... gelakt.... Ja,

maar — het geldt hier het welzijn van haar geliefd eerste bakerkind! Ja!

Jufvrouw Beele weet zich wel is waar niet aanstonds rekenschap te geven, waarom het welzijn van jonker Oscar bedreigd wordt indien zij dien brief ongeopend en ongelezen laat, maar het is haar aanstonds zoo voor den geest gekomen. Immers dit was een zoo kennelijke bestiering des Heeren. Het is alsof Hij — met eerbied gezegd — tot haar sprak: Ontzegel en lees, want — en dit was de woordelijke slotconclusie der goede dame die nu zeker niet aan haar geliefden dominé denkt — want, zoo iets kassuweel toevalligs had je nog nooit gezien.

— „Is daar nog iemand?” klinkt het na een langen zucht van achter die gordijnen.

Jufvrouw Beele ontstelt, doch antwoordt haastig:

— „Jawel lieve engel, zeker. Wou je wat kind?”

— „Zoo'n dorst....!”

De goedhartige vrouw die aanstonds terwijl een hoogroode kleur haar vol gelaat overtoog, den brief waarmee ze zoo spoedig geen raad wist in haar wijden zak heeft geborgen — de goedhartige dame nu mede getroffen door den toon waarop Anna die laatste woorden sprak, zint aanstonds op een drank die „het arme schaap verkwikken en tevens kan goeddoen.”

Eenige oogenblikken later heeft Frederik een fleschje oranjewater bovengebracht. Dit voor de zenuwen zoo uitmuntende middel zal, met water vermengd, haar zeker spoedig tot kalmte brengen en misschien den slaap doen vatten.

Anna dankt haar met een „engelachtig lachje.”

— Nee, nee! dien brief mag ik niet lezen, denkt jufvrouw Beele weer, terwijl zij het meisje dat straks zoo bibberde maar nu goed warm ofschoon toch zonder koorts is, opnieuw zorgvuldig toestopt.

— Nee, dat voegt mij niet. Een verzegelden brief aan mijn lieven jonker moet mij heilig zijn! Het was satan die mij in de gedaante van een engel des lichts verlokte. Ach, 's menschen hart is onbekwaam tot eenig goed!

Anna's laatste blik heeft nog een andere uitwerking op de gediensstige oude jufvrouw gehad: Zou het mogelijk kunnen zijn dat die schoone engel niet was waarvoor Frederik en ook zij zelve haar hebben gehouden? denkt ze nu. Zij moet toch eens even de proef nemen of het werkelijk wartaal is die zij spreekt, of dat een buitengewone afmatting — veroorzaakt door omstandigheden die men niet gissen kan — haar zoo vreemdsoortig en verward heeft doen schijnen.

Jufvrouw Beele wil bovendien goedmaken wat ze misdeed:

— „Ik meen lieve jufvrouw, dat ik den naam heb gevonden dien u in het adresboek zocht!” fluistert ze digt aan Anna's oor: „Zou het ook jonkheer Oscar van Breeland kunnen zijn?”

't Is overbodig te vermelden hoezeer die gansch onverwachte vraag Anna Rooze doet ontroeren.

Straks heeft zij al haar geestkracht moeten aanwenden om niet te bezwijmen alvorens zij zich met behulp dier goede dame op het vreemde leger had neergelegd. Jufvrouw Beele had niet bemerkt dat zij zooveel in- en overspanning met een flauwte heeft geboet, want, met het hoofdje naar de binnenzij gekeerd, lag ze immers zoo stil. Maar nú, nu ziet de goedhartige jufvrouw wél hoe een gloeiend rood eensklaps dat schoone gelaat overtrekt, om aanstonds echter plaats te maken voor een doodelijke bleekheid.

Eenigszins aarzelend herneemt de dame snel:

— „Ik heb uw portefeuille eerlijk op den grond gevonden, en en toen op het adres, weet u, van dien brief zijn naam gelezen, en Moet die brief bezorgd

worden aan mijn lieven jonker, die schoonste onder de mannen. Kent u hem? Of.... of is het een brief dien u voor een ander te bezorgen hebt?"

— „Bezorgen! — ja!" Die woorden kon Anna nog ternauwernood hoorbaar uitbrengen. Jufvrouw Beele zag een oogenblik slechts het wit harer oogen.

— Arm kind in den rouw, wie ben je toch! zoo vraagt en praat ze bij zich zelve, terwijl ze Anna's slapen met water en eau de cologne wascht, en alles aanwendt om die verdooving te doen ophouden. — Arm schepsel, zou het wél of niet richtig bij je gesteld zijn? In alle geval je ziet er eigenlijk meer in innig zwak dan verwezen uit. Wie weet wat al geheimen, familiegeheimen daarachter zitten.

— In ieder geval is die brief een sleutel; en die brief is aan het adres van mijn jonker; en aan mij is hij ter bezorging toevertrouwd, ik zal, ik moet vernemen wát dát — en zij drukte den doek met eau de cologne vaster onder Anna's kleinen neus — wat dát met mijn Oscar heeft uit te staan. Is dit alles best en in orde! goed! dan kan ie op me rekenen, maar, is dit mis — jufvrouw Beele trok den mond in plooiën — dan zal zij den Heere God niet ongestraft hebben verzocht, òf — en zij drukte den doek weer op Anna's voorhoofd — òf scheelt het 'em dáar, dan zal ik ze beklagen het arme lieve schepsel, zooals ik het nú doe. In ieder geval ik zal weten wát er van aan is, ik zal alles vernemen en erkennen in dezen de wonderbare leidingen Gods.

In den avond van denzelfden dag stond Frederik op den bovengang toevallig voor N°. 6, en drukte even toevallig het oor zeer sterk tegen het sleutelgat, 't welk echter naar zijne meening de reputatie geenszins verdiende die het in de wandeling genoot. Hij hoorde weinig of eigenlijk niets van hetgeen er in die kamer gesproken werd. Professor Van

der Kolk was er met jufvrouw Beele binnengegaan. De fungeerende hotelhoudster die door het dienstboden-personeel — ofschoon het ongaarne orders van vreemden afwacht — nog al gezien was, en, omdat ze zeer toegevend van aard is: de zoete podding wordt genoemd, jufvrouw Beele is nu echter bij Frederik in ongenade gevallen aanzien zij Frederik, die in N°. 6 het een en ander wilde in orde brengen en wegnemen en ververschen, geboden had: aanstonds te vertrekken en niet terug te komen voor dat men hem schelde.

Frederik verstond niets niemendal. Hierdoor nog meer ontstemd wortelde het denkbeeld steeds dieper, om van die zoete podding, die taaie soepe-kip geen complimenten of drill-oorderijen meer af te wachten. 't Zou wat moois worden als ze iedereen maar boven je konden zetten; heden bij voorbeeld Nol den huisknecht, en morgen zoo'n ouwe baker die door een zeehaai was ingeslokt, maar welk zeemonster er nu met de karkas van haar muts er bij, danig mee in z'n maag zat.

Terwijl Frederik naar beneden gaande zoo prevelend zijn gemoed zoekt te koelen, komt hij tevens tot de vaste overtuiging dat jufvrouw de alwijze — dáar heeft ze ook altijd den mond zoo vol van — dat jufvrouw fijne beschuit nu mooi in de benauwdheid zit omdat ze dat koopje heeft ingenomen. Jawel, zij was in alle geval de chef- of cheffin van het hotel, zei Frederik, en had dus behooren te zorgen dat zulk een „kolderend persoon” naar een ander hotel was verhuisd. Nu zat ze in de rats, want als mijnheer en mevrouw weer thuis kwamen, dan zou er misschien het noodige over voorvallen. — Straks was zij er zelve nog haastig op uit geweest; had in dien tusschentijd N°. 6 gesloten, en later gezegd dat zij eigenlijk volstrekt niet geloofde dat die jonge dame krankzinnig was,

maar dat haar op reis iets moest overkomen zijn waardoor ze werk heeft gehad zich goed te houden.

— Begrepen! Jufvrouw alwijze! applaudiseert Frederik zich zelven met een knipoog: begrepen! en daarom mag Frederik niet hooren wat de professor zegt, en strakjes zal er verteld worden dat die jufvrouw koorts heeft; koorts jawel; dat ze ijlt misschien. Precies! Professor zal er wel een mouw aan passen, en morgen of misschien al van avond dan zie je de jufvrouw wegrijen. Och lieve Heer! als ze meenen dat Frederik kindsch of gek is dan zijn ze heelemaal van de wijs. Maar wat ik weet dat weet ik, en ik zeg dat ze met haar zoete poddingsgezicht een gek, een stapelgek meisje in huis heeft genomen, een dame nota bene zonder koffer of hoededoos, zonder.... En Frederik vergat dat hij haar zelf heeft ontvangen.

In den gang gekomen hoort Frederik voetstappen bij de voordeur, en ziet bij het licht der gaslantaarn twee heeren naar binnen komen. Een der beiden geeft den armen drommel die een valies en reistasch gedragen heeft, een zeker niet karige belooning, want de stakker glimlacht tevreden en zegt:

— „Dank je wel m'nheer, dank je wel heeren! Gezondheid heeren! als de heeren soms den dom willen zien — morgen.... of....”

Op een wenk van Frederik die inmiddels de bagage al ter hand genomen en de heeren met een kleine buiging heeft ontvangen, verdwijnt de rijke arme drommel buiten de voordeur met een zegenwensch op de lippen. Dat gebeurt zoo dikwijls niet.

— „Hotel des Pays-Bas — niewaar?”

— „Alsjeblieft mijnheeren! Mooi weer van avond. Wilt u maar volgen alsjeblieft?”

— „Is 't hier vol, waiter?”

— „Vra j'excus mijnheer; niet bijzonder.”

— „Toch menschen?”

— „Altijd menschen mijnheer.”

— „Vandaag gekomen?”

— „Vandaag? Vandaag mijnheer? Eigenlijk nee....
't Is in den slapen tijd weet u. — Zullen de heeren nog
dineeren als ik vragen mag?”

— „Wat dunk je Jan?”

— „Ik zou maar wat nemen mijnheer?” zegt Frederik.

— „Stop waiter, ik vraag jou niet. Hahaha!” Tot den
reisgenoot. „'t Is erg genoeg Jan, dat ze in mijn mooie
rijke moedertaal voor dat Jannen-baantje nog geen eigen
woord hebben; dat ze bij de bureu moeten leenen of
jou er altijd met de haren bij sleepen. Wacht ik zal den
waiter eens doopen.” Tot Frederik: „Schenker, schenk
jij eens twee glaasjes oud Hollandsche bitter. Nieuwaar
Master Jan; en dan very good roastbeefs or beefsteaks,
dat zal er op smaken.”

Jan is op een stoel neergevallen en zegt, dat hij dood-op
van het loopen en dat het toch allemachtig jammer is, niet
aanstonds naar Amsterdam te zijn doorgestoomd; de vrienden
zullen schrikkelijk gefopt wezen:

— „'t Was een dwaze inval. Yes!” herneemt de eerste: „en
't spijt me haast dat we aan dat tusschen-station rechts-
omkeert hebben gemaakt. Ja 't was een blind zoeken Jan.”

— „Dat zei ik wel Tom; en Judels zou er express de
Schoolmeester voor geven; 't is jammer, verduiveld!”

— „Nu ja, dat is niet anders! Ik had zoo'n presentiment
hier te zullen slagen. Ha, dat ik niet eerder in den trein op
dien inval kwam! — Look, bitter,” vervolgt hij terwijl zijn
beweeglijk gelaat dat teleurstelling uitdrukte, nu weer in
een afkeurende plooi komt: „Whisky is een slechte drank,
maar bitter is niet beter! Ik wil ze ook maar even proeven

als een oud bekende. Bah! Ik geloof dat de Hollanders zich 't leven er veel mee verbitteren Jan."

— „Goed voor de kou Tom!"

— „Porter is wel zoo goed. Schuif me dat thing eens toe."

— „Dat boek?"

— „Yes!"

De reisgenoot schuift het gevraagde tot voor den vriend. Deze slaat het open en ziet dat het in stee van een journal zooals hij meende een vreemdelingenboek is. Wat gaan hem die namen van 't jaar 50 — 53 — 55 aan? Toch bladerd hij voort. Dit is het laatste blad: December 1859, het roode vloeipapier kleeft nog op den laatst geschreven naam.

— „Ha! my God! John! Look, look!" roept Tom terwijl zijn oogen die in het boek blijven staren tintelen alsof ze een schat hebben ontdekt, en zijn gansche gelaat onwillekeurig een der schoonste herkenningstoonen speelt die hij ooit op het Washingtonsche great George Theatre gecreëerd heeft.

— „Wat is er?" zegt Jan.

— „What!? Look at this, look!" en hij wijst met den vinger op den laatstgeschreven naam.

Jan komt naderbij en leest overluide:

— „A. Rooze.... Muldersp.... Akkersv. — Zou dat misschien de persoon wezen die....?"

Tom Cat is niet in staat dat „Hollandsche flegma" te laten uitspreken. Twee, drie, vier krachtige slagen op de tafel doen de bitterglasjes dansen en het boek opspringen.

— „Waiter!" roept hij: „Hola waiter! — Where did she go to?"

Frederik komt haastig naar binnen:

— „If you please sir?"

Tom is opgestaan en zegt met den vinger op den straks gelezen naam:

— „Where is dat.... Dát. Ik meen is die hier geloogerd? Is dat een miss Rooze? Is she here? Is....?”

— „Yes sir. If you please.”

— „Spreek Hollandsch! Denk je dat ik 't verleerd ben! Ik vraag of die.... die dame hier is afgestapt?”

— „Ja meneer.”

— „En waar is ze, zeg? Is ze uit....? of?”

Frederik heeft geen tijd om zijn boosheid over „den toon van dat heer” te luchten, want „dat heer” is bijzonder levendig en haastig. Maar bovendien hij zelf is bijzonder begeerig om er meer van te weten. Hij antwoordt:

— „Of ze thuis is? Dat geloof ik niet; ten minste.... Kent u ze bijgeval mijnheer?”

— „Niet thuis! Where is she then? Where? Where? Maar zij logeert toch hier! Damn John, what a discovery!”

Jan vond het altijd lastig wanneer zijn oude vriend in opgewonden oogenblikken — ofschoon Tom het Hollandsch nog opperbest spreken kon — tot zijn Hottentotsch vervalt, waar geen schepsel, denkt Jan, een woord van begrijpt. Ook nu deed Jan wat hij in die gevallen gewoon was te doen en lachte, en zette een gezicht alsof hij zeggen wilde: Zoo'n geest daar kan zich niemand een begrip van vormen, en da's mijn vriend; ik ben de vriend van een groot, van een heel beroemd man! — Jan zelf had vroeger in de Zes Kronen brieven binnengebracht en voor notaris in 't zwart en voor gerechtsdienaar gefungeerd, eens zelfs voor den hoofdpersoon — maar hij moet het eerlijk bekennen, dit laatste als doublure — en dikwijls voor beul. — Nu is hij tweede fagot in „de Duitsche,” maar ofschoon de orkestmeester hem een standje heeft geschopt, nam hij toch zijn vacantie. In één woord, Jan lachte. Want al verstond hij Tom niet, Tom was een beroemd man, en 't is zijn vriend, en — hij reist op zijn kosten. Maar, Jan lacht nú vooral

dewijl hij door Toms ontdekking een eind aan de zaak ziet. Hier blijven is verschrikkelijk: Wat hadt je in Utrecht! En ze wachten in Amsterdam.

Wat Frederik betreft hij gelooft vast dat heel Meerenberg op reis naar Utrecht is en in de Pays-Bas zijn intrek komt nemen. Die vreemde snorrebaard schermt met zijn oogen en handen om er bang van te worden, en hoor, eensklaps barst hij in een vreeselijk lachen uit, en roept:

— „Ha John! zeg nu dat de old Kater geen goeien neus heeft, als je durft. Hahahaha . . . hahahaha! Hola schenker, zeg dan toch is die miss uitgegaan? Waarheen? Waar kan I find her?”

— „Ja, ziet u, dan zou ik nog wel eens kunnen hooren en de huishoudster vragen. Als ik zoo vrij mag wezen mijnheers naam te weten en waar mijnheer vandaan komt?”

— „Mijn naam, hahahaha, mijn naam is Kater. Tegenwoordig Tom Cat, maar dat doet nothing, nothing! She kent me niet. From Nijmegen, no, from Rotterdam; no no no from Washington.”

— De hemel beware! denkt Frederik, dát koldert nog anders dan die jufvrouw. Zou er in Nimwegen óók zoo'n etablissement zijn? Die andere sinjeur is zeker een stille gek. Frederik valt in:

— „Jawel precies; dat komt er ook minder op aan. Ik zal wel eens hooren.”

Hoe begeerig ook om iets meer te vernemen, Frederik gevoelde zich met dien wildeman — die een heele simfonie met z'n „bakkes” speelde — zoo weinig op zijn gemak dat hij besloot provisioneel schoon schip te maken. Zoodra het eten zou zijn afgeloopen moest dat tweetal maar naar de komedie verhuizen, en in dien tusschentijd kon men raad schaffen hóe te handelen als ze weerom kwamen. Misschien

als hij ze heelemaal expedieerde, dat hij dan bij de thuiskomst van m'nheer en mevrouw wel een bijzondere goedkeuring zou krijgen, en de alwijze met haar zoet gezamenlijk een langen neus. De geschiedenis liet zich toch wel raden:

— Het konden niet anders dan gekken zijn, die gek op mekaar waren — 't is de uitdrukking van Frederik — en losgebroken, mekaar nareisden. Merci!

Eenige oogenblikken later komt de schenker in de zaal terug en zegt te gelooven dat de jonge dame inderdaad reeds vertrokken is, en zeker niet zal terugkomen, want dat ze plan had — indien hij zich niet bedriegt — om met den trein van kwart over negenen naar Holland te „verreizen.”

— „What! What! verreizen? Negen uren? Damn, damn! — A cab! a cab! my kingdom for a cab!”

— Wel allemachtig wat rollen die oogen! Net een vader- of kindermoorder, denkt Frederik; en als ik niet zag dat ie zoo'n forsche kerel was, dan zou ik zeggen dat ie een bult had.

— „Een rijtuig waiter!” roept Tom nog eens.

— Maar, dat ging niet; de biefstuk siste al met de aardappels in de pan, en Nol kwam reeds binnen met het tafelgoed voor twee couverts, en — Frederik zegt dat de dame zeker nog eerst commissies rijdt, want, nu was het pas acht uren en mijnheer heeft nog tijd genoeg.

In den breeden gang ontvangt jufvrouw Beele op dat oogenblik de herhaling van professors verzekering: dat er voor zooveel hij kan oordeelen geen de minste verschijnselen van krankzinnigheid of monomanie bij dat meisje te bespeuren zijn. Haar zenuwgestel alleen is zeer zeer geschokt, en haar gestel dat veel schijnt geleden te hebben, behoeft

vooral versterkend voedsel. De droppels die hij voorschreef moet ze trouw innemen, en jufvrouw Beele zal wel zoo goed zijn voor het eten te zorgen dat jufvrouw Rooze, zooals bepraat is, een uurtje vóór het slapen gaan met een paar glazen goeden wijn moet gebruiken:

— O welzeker! Er zal voor alles gezorgd worden.

Och! jufvrouw Beele is zoo dankbaar en blij. Zij had zoo met die arme jonge dame te doen; en, dat professor haar kent; dat hij aan die schooldame te Akkersveen schrijven zal; dat er, wat het finantieele betreft ook geen bezwaar is; dat zij zelve de liefde Gods niet heeft uitgesloten, en, dat alles zoo goed zal afloopen, professor moet het nóg eens hooren: Zij kan er God niet genoeg voor danken.

Maar, hoe dankbaar jufvrouw Beele ook gestemd is, het doet haar toch leed, ja het grieft haar zelfs dat die jufvrouw een poosje zoo zacht met professor heeft gepraat dat zij er geen woord van verstaan kon. Och ja, ze deed zoo gaarne alles, alles en met liefde, maar dan zag ze ook gaarne vertrouwen. Immers vertrouwen is „de kurk op den kandeelketel!

— „Het schijnt dat die jonge dame, hm! een slechte behandeling, hm! heeft ondervonden, hm! ten minste....” vischt jufvrouw Beele.

— „Bij moeder Beele is men van het tegendeel zeker Morgen vroeg kom ik nog eens kijken. Goeden avond.”

Op den ronden toon en met het accent dat zijn Friesche afkomst verraaft, maar bovenal met den onvergetelijk karakteristieken blik — een weinig trekkend met het eene oog — haar even aanziende, heeft de waardige geleerde die woorden gezegd, en voegt er nog heengaande bij:

— „Als zij soms praten wil, herinner haar vooral dat ze liever rusten moet. Goeden avond!”

— „Goeden avond professor. Best, opperbest!” zegt de dame. En bij zich zelve: ’t Is een dóór en dóór knap en

zielkundig man, maar als hij denkt dat zij praatachtig is dan heeft hij het toch abuis. Ik zou eer zeggen een gesloten en heel karakter.

Op het tamelijk donkere St.-Jans-kerkhof ontmoet de professor een jonkman, die hem op de beleefdste wijze groet en vraagt of het hem vergund is professor even gaandeweg te spreken; hij is recht gelukkig hem te ontmoeten.

De heeren verdwijnen om een duisteren hoek der Janskerk.

Alvorens naar de keuken te gaan ten einde voor Anna's avondmaal de noodige bevelen te geven, treedt jufvrouw Beele even de zaal in, en groet er — niet zonder eenige verrassing — de beide heeren die er hun laat diner gebruiken, want van „die heele heeren” had Frederik haar niets gezegd.

Frederik met een servet over den arm, en den schotel met biefstuk aan Tom Cats linkerzij, ziet zoowel een goede portie vleesch van den schotel verdwijnen, als de verwondering die zich teekent op de tronie der alwijze en zoekt met zijn gelaat de bestraffing uit te drukken:

— Ja, als jij je boven opsluit, en nog op den koop toe de deur uitloopt, dan zal de oberkellner zoo vrij zijn ook zonder jou voorkennis gasten te „serveeren.”

— „Frisch weertje heeren! De heeren komen zeker al van ver? Weinig seizoen om te reizen. — Frederik, mijnheer vraagt de mosterd!”

— „Mijnheer heeft ze al jufvrouw.”

— „Mistress, is die klok gelijk, precies gelijk?”

— „Om u te dienen mijnheer.”

— „Zorg dan if you please dat over tien minuten, a cab — een vigilante hier is. Wij moeten volstrekt die jonge dame ontmoeten. — Waiter, bread?”

— „Q zoo, och kom! een jonge dame ontmoeten....?”

Frederik geeft het brood maar krijgt het benauwd. Als die wildeman te weten komt dat hij hem zoo'n beetje misleidde, dan.... Hij draaft met den schotel alsof hij haastig iets halen moèt naar de deur en roept:

— „Och jufvrouw, alsjeblief, eventjes....? Ze moeten u achter hebben...”

De dikke dame volgt Frederik, maar zegt toch tot den heer, dat ze voor de vigilante zal zorg dragen.

Eenige oogenblikken later stapt een jonkman de zaal in die het etende tweetal vluchtig groet; rondziet, en dan aan de schel trekt.

Hij heeft een allergunstigst voorkomen. Op een stoel bij de kachel zet hij zich neer; drukt de net gechausseerde voeten tegen den blanken benedenrand der groote kachel, en warmt de handen die in keurig paars glacé steken, bij de breede kolom.

Frederik komt terug. De jonkman gaat hem te ontmoet.

— „Frits, is jufvrouw Beele in 't hotel?”

— „Om je te dienen mijnheer!”

— „Vraag of ze even hier komt.”

— „Waiter, komt de salade en omelet niet? Wij hebben haast!”

Frederik knikt links en rechts: „Yes! asjeblief!” en verdwijnt.

Na eenige oogenblikken komt de dikke dame de zaal-deur weer in, gevolgd door salade en omelet, gedragen door den schenker.

De jonkman die aan het eind der zaal eenige malen op en neer heeft geloopt, terwijl hij van tijd tot tijd een blik op het dineerende paar wierp, treedt nu haastig op de dame toe:

— „Ah jufvrouw Beele, ik ben blij u te vinden. Toen

ik thuis kwam vond ik den brief dien u de goedheid hadt er zelve te brengen, maar mijn hospita, niet zoo attent als indertijd moeder Aagje in het onthouden van boodschappen, was de helft van hetgeen u haar gezegd hadt vergeten. Toch had zij recht dat u hier waart. Is mijnheer Beele welvarend?"

— „O. dank u mijnheer de jonker, mijnheer de advocaat wil ik zeggen. Alles best! alleen erg rheumatiek weet u, en dan korzelig omdat ik een paar dagen van den vloeren; maar je doet al wat voor je familie nieuwaar? Er is een boel aan vast aan zoo'n logement; nou dat beloof ik je!"

— „Ik dacht aan een misverstand toen ik hoorde dat de schrijfster van den brief hier in 't logement gelogeerd was, maar, zoo even sprak ik professor, en die..."

— „O bent u professor tegengekomen. Och dan zal u van alles en op het best zijn ingelicht. Toen ik u den brief bracht, toen was ik nog zoo in het onzekere; maar door professor ben ik op allerlei manieren over die zaak in de ruimte gekomen."

— „Is het waar dat jufvrouw Rooze naar mij gevraagd, en verzocht heeft mij te spreken?"

— „Omelet m'nheer!" roept Frederik zeer luid.

— „Sust boy!" komt de acteur en weert den school af.

— „Ja ziet u mijnheer de advocaat, ja, in zooverre, ziet u.... leugens gun ik geen plaats dat weet u. Maar het was meer een denkbeeld van mij dan wel dat zij zelve er om verzocht had. Ik dacht..."

Jufvrouw Beele bemerkt eensklaps dat een der beide vreemdelingen haar van ter zijde met een blik beschouwt die haar vreesachtig maakt, en, terwijl de jonker ter zelfder tijd dien blik bespeurt, en — hij weet niet waarom —

vluchtig aan Ira Aldridge in Shakespeares Othello denkt, zegt jufvrouw Beele snel en zachtjes:

— „Wij kunnen beter in de huiskamer praten. Die menschen dáar gluren ons de woorden uit den mond.” Heel zachtjes: „Dat is het lastige van een hotel dat je bijna nergens vrij kunt spreken. Frederik zei dat die eene man niet recht bij 't hoofd is, maar ofschoon ik het niet geloofde, omdat Frederik vandaag zelf in de war schijnt, zoo moet ik bekennen dat die man ons toch zeer onnatuurlijk aanziet. Vindt u niet? Kom!”

— „Hola, stop! Miss! If you please!”

Tom Cat is haastig opgestaan en treedt met snelle schreden op de dame en den jonkman toe die reeds den dremmel der zaal zijn genaderd. Tom Cat heeft werk met zijn Hollandsch: „I beg you to excuse. Neem niet kwalijk. Ik stel the utmost interest in the young lady die u noemde. Is here een miss Rooze? She is hier geweest, dat weet ik. Maar de waiter zeide dat zij vertrokken is. Ik hoor nu dat mijn heer” — hij wijst op den jonker — „is gekomen om haar te spreken. What is the thruth? Is she here? Yes, or not?”

Frederik glijdt achter Tom Cats rug de zaal uit.

Jufvrouw Beele verstond dien poespas maar half en is dankbaar dat haar advocaat het woord neemt:

— „Jawel die dame is in het hotel!”

— „Ha!” Tom Cats oogen blinken vroolijk maar bliksemen schier ter zelfder tijd door de zaal: „Damn you waiter!” De schenker echter is er niet meer. Tom zegt dat hij die jonge dame volstrekt moet spreken, volstrekt! al is 't maar een oogenblik, hij heeft haar iets te vragen. Iets dat ten eerste haar belangstelling verdient.

— „Dat kan onmogelijk mijnheer,” betuigt jufvrouw Beele: „zij is ongesteld, en de professor heeft gezegd dat

zij rust behoeft. Haar zenuwgestel was zeer geschokt, zei professor. — Als u soms 't een of ander hadt.... dat....? Ten minste als het niet te aandoenlijk is.... of....? Dan zou ik.... Als u 't mij kondt zeggen....?"

— „Ziek! O poor child!” — Zich even bedenkend en dan met een koninklijke buiging tot Van Breeland:

— „Ik heb de eer een lawyer te zien? Ha! dat kon niet beter! Mistress zal excuse. — Als u de goedheid hebben woudt sir, mij even te woord te staan. Ik stel de zaak tot later in uwe handen. Achter in de zaal kan ik u spreken...? Of neen, mistress heeft zeker a parlour.”

— „Watblief....?”

— „Een spreekkamer. Yes-Yes, Hahahaha hahahaha! — Jan, met your permission!”

— „Mijn naam is Van Breeland mijnheer,” zegt de jonkman: „advocaat bij het Provinciaal Gerechtshof van Utrecht.

Een oogenblik later treden de beide heeren in een kleine kamer, en ontvangt jufvrouw Beele van haar „geliefd eerste bakerkind” een vriendelijken wenk die te kennen geeft:

— Wilt u zoo goed zijn ons nu alleen te laten?

Frederik ziet het van verre en grienst van plezier.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Den volgenden morgen — 't was Zondag — toen de domtorenklok negen slagen deed hooren, scheen de zon helder en was het prachtig vriezend weer.

In een net gemeubileerd vertrek naast de kamer waar Anna Rooze den nacht heeft doorgebracht, speelt het zonnetje recht vroolijk op een welvoorzienen ontbijtdisch.

In die wit porseleinen kip liggen een paar versche eitjes die heel zacht zijn gekookt. De koude patrijs ziet er kostelijk uit; het rookvleesch van een overheerlijk „muisje” is fijn gesnipperd; broodjes en beschuit zijn van de beste soort; de boter tot kraaltjes gespaand zou gerust tegen versche Meiboter kunnen geproefd worden. De roomkan is ten boorde toe gevuld, en het fiksche vuur onder de witteenen koffiekkan heeft haar pittigen inhoud aan het pruttelen gebracht zoodat de mokka-geur zich zachtkens door de kamer verspreidt.

Reeds vroeg in den morgen was Anna uit een weldadigen slaap ontwaakt. Het is haar onmogelijk geweest volgens professors verzoek het bed te houden. Toen jufvrouw Beele met moederlijke bezorgdheid kwam zien hoe de logée die haar waarlijk een groote belangstelling had ingeboezemd, den nacht had doorgebracht, vond zij haar tot haar groote verbazing reeds bijna geheel gekleed.

Een klein kwartier later was alles in de aangrenzende kamer in orde, en hoopte jufvrouw Beele dat professor als hij kwam, niet knorren, en de jufvrouw eens smakelijk ontbijten zou.

Zoo even heeft de goede dame haar schoone logée met dien wensch verlaten.

Anna zit voor het schenkblad en voor het overvloedig ontbijt. Hoe geheel anders gevoelt zij zich dezen morgen dan gisteren. Wat was ze toen vermoeid en schrikkelijk afgemat. Bijna weet ze niet meer wat er met haar is voorgevallen. Maar nu, wat hebben rust en slaap en verkwikkende middelen haar verfrist en goedgeedaan. 't Is Anna alsof zij na een zware ziekte haar krachten voelt terugkeeren, terwijl de toekomst haar weder vriendelijk en bemoeigend tegenlacht.

En alles werkt mede om dat laatste gevoel bij haar levendig te houden.

Zie maar, de December-morgenzon wat speelt ze vroolijk in de gezellige kamer; hoe ruim is het uitzicht over het wijde St.-Jans-kerkhof; hoe ongewoon aardig is het voor haar die menschen van nabij en van verre te zien loopen, haastig en bedaard, déze naar dien, gene naar een anderen kant — zoo gaat het, maar zelden twee denzelfden weg. Wat geeft dat groenwinkeltje daar ginder een frisschen aanblik. De zon heeft wel gelijk om op die ruiten het dartelst te spelen. Immers de kleine mandjes met piepjonge veldsla, kropdunsel en latuw er achter, ze zijn een zonneschijntje waard en vertellen al iets van 't voorjaar dat in 't eind toch komen en een langen winter vervangen zal.

Maar ook het wachtende ontbijt dat voor Anna ongekend overvloedig is, moet haar, terwijl ze inderdaad nog steeds behoefte aan versterking gevoelt, wel aangenaam stemmen en met dankbaarheid vervullen.

Met dankbaarheid! Ja voorzeker!

Jufvrouw Beele had vóór dat ze heenging een warm eitje in het dopje bij Anna neergezet; het patrijsje gesneden en een kop koffie ingeschonken. Toen wilde ze niet langer blijven, want, in gezelschap geneerden zich de meeste menschen om te bidden, en vooral in een logement. Ja ze moest haar de gelegenheid tot bidden geven, want ter kerk te gaan 't was haar nog niet geraden.

Anna ziet nog eens vluchtig naar buiten; trekt zich eenigszins in den stoel terug; werpt een blik op de gesloten deur; en dan, dan drukt ze de beide blanke, nu wel wat magere handjes tegen haar lief gelaat, en denkt:

— Als ik ziek geworden was Oneindige Schepper, dan zou ik misschien geklaagd hebben ofschoon het toch Uw wil was geweest. Immers alles geschiedt naar Uw wil; ook wat wij kwaad noemen; ook, dat mijn oom.... Stil....! Ik spreek tot den Almachtige die alleen rechtvaardig oordeelt; tot Hem die een arme kindermoordenaressé misschien hooger stelt dan de zachtaardige zwakke moeder, waar de eerste heeft geworsteld en gestreden, en de tweede zonder strijd in het leven haar kind vertroetelt. Een is er die rechtvaardig oordeelt. Dat is een goede troost! En, Een is er ook die weet wat ons het beste is. Hemelsche gedachte! En ik.... mocht ik niet verkwikt en versterkt ontwaken, terwijl ik had kunnen neerliggen op het ziek- op het doodsbed misschien! — Zij neemt de handen weg en ziet rond: — En, daar zit ik nu, terwijl de zon lacht, terwijl een overvloed mij omringt! O, eeuwig onbegrijpelijk Wezen, ik begrijp U niet, maar ik dank U! Ik dank U mijn Vader!

Jufvrouw Beele zou dit zeker een zeer ongepast gebed voor het ontbijt hebben genoemd; zoo verward, zoo zonder stichting. Maar, 't was ook niet noodig dat jufvrouw Beele er door gesticht werd. Volstrekt niet.

Het ontbijt smaakt Anna overheerlijk. En, terwijl zij zoo zit en geniet, komt haar nogmaals de vraag voor den geest, of zij waarlijk goed heeft gehandeld met De Runt en haar voogd te ontvluchten. En haar antwoord is kalm en kort:

— Door zoo velerlei gedreven en beangst, was het blijven mij onmogelijk.

En, nu wil zij daarover ook niet langer tobben.

Terwijl deze laatste gedachte Anna het patrijsje nog lekkerder smaken doet, komt het gesprek met professor Van der Kolk in den vorigen avond haar klaar voor den geest.

— Arme tante! denkt ze: al had ik niets anders kunnen doen dan den beroemden man in uw belang tot een tocht naar De Runt te bewegen, dan reeds moest ik tevreden zijn. — Indien ik hem van daar had moeten schrijven, hij zou zich terstond tot oom Lijning om nadere inlichting hebben gewend, en van zijn reis ware niets gekomen. Maar, nu zal hij gaan.

Anna heeft gezegd dat zij het betalen zal — van tantes eigen mildgeschonken spaarpenningen — maar daarop heeft professor niets geantwoord.

— En dan, arme Hanneke! peinst Anna in haar blijdere stemming voort: het is mij nu alsof je niet meer zoo ongelukkig bent als ik je gisteren zag. Hier is het briefje dat mij om jou met zulk een moed en zulk een wonderlijk vertrouwen vervult.

Zie maar. En Anna leest nóg eens het briefje dat jufvrouw Beele haar straks zonder schroom heeft gebracht, omdat het van haar geliefden bakerzoon den edelen jonker kwam!

Het briefje in antwoord op Anna's schrijven aan Van Breeland, door jufvrouw Beele bezorgd, luidde:

„Zeer Geachte Mejufvrouw!

„Uw geëerde opdracht aanvaard ik met de meeste ingenomenheid. Ik wensch niets vuriger dan in eene zaak als die van Hanneke Schoffels mijn eerste pleidooi te voeren.

Al weet ik dat ervaring en veler uitnemende regtskenis mij ontbreken, toch voel ik mij sterk, omdat het lot der ongelukkige — 't zij ze schuldig is of niet — de meeste deernis verdient, en niet minder omdat het Anna Rooze is die mij tot de verdediging der arme roept.

Reeds heden maak ik er werk van dat het mij vergund worde in Hannekes zaak voor het Hof van Gelderland als verdediger op te treden. Zoo iets wordt niet geweigerd. Tot mijn bijzonder leedwezen vernam ik dat een ligte ongesteldheid oorzaak was van Uw oponthoud in deze stad. Mogt U spoedig geheel hersteld zijn, en het mij dan vergund worden vóór Uwe afreis, over een zaak in Uw eigen belang, een onderhoud met U te hebben.

Met de aangenaamste herinneringen aan den 23sten November ll. teeken ik mij met belangstellende hoogachting:

Zeer Geachte Mejufvrouw! .

Uw Zeer Dw. Dr.

O. VAN BREELAND.

Utrecht, 10 Dec. 1859.

Advocaat.”

Toen Anna straks voor de eerste maal haastig dien brief had gelezen, toen heeft zij gemeend dat Van Breeland met „die zaak in haar eigen belang” inderdaad niets anders dan haar belang in Hannekes zaak heeft bedoeld: Hoe zich bij voorbeeld te houden indien zij mede voor den rechter als getuige mocht worden geroepen; iets waar ze vrijelijk tegen opziet.

Maar, nu heeft een bos haar wangen gekleurd.

Zij schenkt bij vergissing tweemaal room in de koffie en zegt bijna overluid:

— „Nee! ik wil hem niet zien! Wij kunnen de zaken even goed schriftelijk behandelen. Ware ik gisteren niet zoo geheel van streek geraakt, ik zou nu reeds te Akkersveen geweest zijn. Nee, hem hier te ontvangen dat kan en dat mag niet.”

Terwijl Anna de tweemaal geroemde koffie drinkt, en nog met de laatste gedachten is vervuld, ziet ze naar buiten.

De menschen die over het breede plein gaan, wekken natuurlijk haar belangstelling niet. Ze zijn — hoe belangrijk ze ook voor hun kring of de maatschappij worden gerekend, hoe gewichtig het doel van hun gang ook wezen mag — en „waarvan zoo'n juffertje dat daarboven voor een der ramen van de Pays-Bas op haar dooie gemak een kopje koffie zit te drinken geen begrip heeft” — ze zijn in weerwil van al hun belangrijkheid toch voor dat juffertje niets anders dan de poppetjes eener tooverlantaarn, in één woord voorbijgangers en niemendal meer.

Doch eensklaps treedt een dier poppetjes voor het oog der turende en peinzende Anna in een gansch ander licht.

Zij kent hem! — Ja, dat moet hij wezen.

Van de overzijde stapt hij met haastigen tred het plein over en op het logement toe.

— Ja zeker, hij is het!

Ook nu trekt Anna haar hoofdje eenigszins terug.

Hij zag naar boven.

Zij weet niet of hij haar bemerkt heeft, doch ze gevoelt dat alweder een bos haar wangen kleurt.

— Dat is laf! schrikkelijk laf! Het moet zeker een gevolg van lichamelijke zwakte zijn, of op rekening harer ge-

schokte zenuwen gesteld worden, waarvan professor gesproken heeft. Ja zij begrijpt nu zelve wel dat kalmte en rust haar noodig zijn; nu heeft ze weer eensklaps zoo iets ligts in het hoofd en van die pluisjes voor de oogen. — Misschien, denkt Anna, komt de jonker zelf het antwoord op zijn brief halen.

Een paar minuten later wordt er geklopt.

— „Binnen!” roept Anna na een korte aarzeling, want ze beseft al spoedig dat hij toch niet onaangediend naar boven zou gaan.

’t Is jufvrouw Beele die het trappenklimmen niet te zwaar valt nu zij haar „edelen bakerzoon” en ook die „herstellende lieve dame” kan van dienst zijn.

— „.... Maar hij zou u toch zoo gaarne eens even spreken lieve jufvrouw. Waarlijk hij is zoo best en edelaardig, en bovenmatig knap. Hij had mij verzocht hem van morgen aanstonds te doen weten hoe het met uw gezondheid was, en omdat ik: Goddank beter, liet zeggen, is hij dadelijk hier gekomen. Zie, hij wou u toch heel graag eens spreken! Ongepast is het niet.... en althans zou het dat nooit kunnen zijn indien ik.... Niet dat ik mij zou willen indringen, daarvoor kent mijnheer Van Breeland mij te goed, maar vanwege de gepastheid ziet u; de wereld is boos niewaar?”

— „U zult mij plezier doen lieve mevrouw, met mijnheer Van Breeland te zeggen dat ik hem nú waarlijk niet spreken kan, maar dat ik hem vóór mijn vertrek hoop te schrijven om hem te melden waar hij mij later zal kunnen ontmoeten.”

— „Guns, dat zal hem spijten. Maar als hij dan eens na kerktijd....”

— „Professor heeft mij immers rust en kalmte aanbevolen mevrouw? Ik wensch mij aan zijn voorschrift te houden.”

Jufvrouw Beele gaat zwijgend heen. Zij kan dit laatste niet tegenspreken, maar het kwam haar voor dat er wel wat preutsheid onder loopt, en vluchtig komt de gedachte bij haar op: of zij zooveel liefde en zorg ook mogelijk aan een neuswijs kurig nuffe verspild heeft.

Het smartte Oscar van Breeland inderdaad om allerlei redenen méér dan hij jufvrouw Beele zeggen kan, dat hij, na het vernemen van Anna's beterschap, en nu zijn schrijven van gisteren avond dáardoor al vroegtijdig haar is kunnen ter hand gesteld worden — dat hij nú een weigering bekommt om hem te ontvangen.

Een der redenen die de dame vernemen mag is deze, dat hij met den middagtrein voor zaken naar Gelderland wilde vertrekken, en hij jufvrouw Rooze iets zeer belangrijks heeft mee te deelen.

— „Waarlijk, iets zeer belangrijks?” Ja, dan kan men mijnheer Van Breeland, den jonker, den advocaat, toch ook maar zóo niet afschepen. Dan moest men bedenken wie hij was, en ten minste niet eerst „aanleggen” zooals dat dametje in alle geval gedaan had:

— „Ja 't verwondert me ook danig mijnheer de advocaat, dat de jufvrouw mij met zulk een boodschap aan ú naar beneden zendt. Mij dunkt dat ik zoo iets niet aan haar verdiend heb. Als het iemand anders was, maar ú, en daar ze u nog wel zelve den bal heeft toegekaatst.”

— „Zij schijnt zich nog zwak te gevoelen!” aarzelt Van Breeland.

— „Nu ja, wat dat betreft mijnheer de jonker, zwak en zwak is twee. Ze zit paraat voor het koffiëblad, en toen ik daar even zoo en passant een oogje over de tafel liet gaan, toen zag ik dat ze behoorlijk aan 't schransen is geweest. Niet, dat me dat geen plezier doet! Onze Lieve Heer weet het beter; maar mij dunkt als iemand zooals u, en van

adel.... ja ja, ik zeg maar de eene stand gaat boven den ander; ik zeg als iemand zooals u...."

— „Hoor eens mijn goeie jufvrouw Beele, doe mij 't genoegen en ga.... of neen laat Frederik nog eens even.... Wacht!" — Hij heeft een portefeuille uit den zak gehaald en schrijft met het gouden potlood op een der bladen:

„Slechts een oogenb. Door een bijz. omstan. werd mij een last opgedr. waarv. ik mij persoonl. te kwijten heb. Bedrieg ik mij niet dan geldt de zaak een liefdewerk van wijl. uw vader. — Ik wensch reeds heden midd. naar Gelderl. te vertr. in Hannekes belang.

O. V. B."

— „Wacht, ziezoo jufvrouw Beele, 't is wel wat hap-perig uitgescheurd, maar dat zal zij niet kwalijk nemen."

— „Nee nee, hoe zou ze dat kunnen!"

— „Als Frederik dit nu eens even...."

— „Volstrekt, volstrektelijk niet mijnheer de jonker; ik zal dat zelve wel brengen. Daar heeft niemand mee noodig; en wat men in handen heeft dat heeft men in handen. Niemand kan instaan als voor zich zelve."

Toen jufvrouw Beele boven op het portaal even adem schepte en daarbij zachtjes mompelde: „Ga achter mij Satanas!" toen bedacht ze zich meteen dat ze toch ook gelukkig geen bril bij zich had.

De goede dame had echter geen bril noodig om op het gelaat van haar logée, toen ze dat blaadje gelezen had, een sterke ontroering waar te nemen.

— Och 't is den „amoer!" geen quaestie van, denkt jufvrouw Beele, en uit een diep verscholen hoekje van haar hart klinkt er mede een stem die zachtjes fluistert: Van die twee nog eens eentje te bakeren! hechie! — Maar, zoolang als Beele leefde, ach! En, als zij in dien tusschentijd

zelve maar niet te oud werd, ach! Natuurlijk voor liefhebberij, voor niemendal, voor de eer, dát sprak van zelf! Och als de Heer dát nog eens geven mocht!

Anna's ontroering en de stem die in jufvrouw Beeles boezem sprak, hebben haar de tranen naar de oogen geperst. Zij weet echter wat haar voegt en zal zich met niets inlaten, althans:

— „Dus mag ik zeggen dat u ZijnEdele ontvangen wilt?” vraagt ze iets later, en terwijl Anna nóg eens toestemmend knikt, komt jufvrouw Beele aan de zij van haar logée, en zegt op den gemeenzamen toon die haar vooral eigen is wanneer ze tot lijdenden, bedroefden of zwakken spreekt: „Kom wees maar welgemoed als een kind! Ik ken hem van zijn wieg af aan; al kwam er een engel in eigen persoon ik zou dien niet geruster bij je boven laten als ik het mijn braven jonker Oscar doe. De Heer hoort het mij zeggen!” En jufvrouw Beele drukt even haar mollige hand zachtkens op Anna's schouder, en denkt terwijl ze nu heengaat: Toen mijnheer Beele — om van Willem mijn overleden man niet te spreken — voor het eerst een mondgesprek met mij verlangde, toen aarzelde ik zelfs geen oogenblik, en, alles is door Gods goedheid in eer en deugd in der minne geschikt, ofschoon hij toch uit zee kwam!

Anna trilt inwendig nu zij weder op de deur hoort kloppen en „Binnen!” roept.

— „Jufvrouw Rooze!”

— „Mijnheer Van Breeland!”

— „Nicht Anna....? als het zoo wezen mag?”

— „Mijnheer Os....car!”

— „Althans het zou mij innig leed doen wanneer we onze familie-betrekking slechts voor een enkelen schoonen feestdag hadden aangeknoopt.”

— „Mijn brief heeft u bewezen dat ik uw vriendschap op prijsstel, ja zelfs dat ik op haar rekende, maar....”

— „Maar — jufvrouw Rooze wil misschien zeggen dat een koude winterdag binnen de muren der grijze bisschopsstad niet zoo mild kan stemmen als een heerlijke herfstdag op het land. — Doch ik mag u volstrekt niet vermoeien. Jufvrouw Beele heeft mij gezegd dat u, op reis naar Akkersveen, door een ligte ongesteldheid overvallen, genoodzaakt werd hier te overnachten. Nu gaat het beter nietwaar?”

— „Ik dank u, veel beter.”

— Toch ziet zij er lijdend uit en is ze zeer bleek geworden, denkt Oscar. Maar die bleekheid — omkranst door de donkere lokken — al verhoogt ze niet rechtstreeks haar schoon, zij doet de uitdrukking harer donkere kijkers met die lange zwarte wimpers des te treffender uitkomen en maakt dat slanke bekoorlijke meisje, in haar stemmig rouwkleedje, nog belangwekkender in zijn oogen.

Oscar van Breeland herinnert zich eensklaps wat hij zich vast heeft voorgenomen. — Zijn verstand moet zijn hart beheerschen. Hij mag vooralsnog geen schrede verder gaan. In tegenspraak met hetgeen Alexander van Wall hem op den feestavond van Anna's fortuin heeft gezegd, moest hij kort na zijn terugkomst in Utrecht uit een schrijven van zijn moeder aan tante Van Riddervorst — de geliefde tante bij wie hij dagelijks aan huis komt — vernemen, dat Ernst Geereke de dwaasheid in 't hoofd had gekregen om op een doodarm burgermeisje te verlieven, een zekere jufvrouw Rooze, die — zoo schreef mama — Oscar zich zeker wel herinneren zou; doch tegen welke onzinnigheid zij hare schoonzuster — tante Geereke — had aangeraden zich met alle kracht te verzetten.

— Een doodarm burgermeisje! En was Oscar, indien dit waar is, dan niet verplicht tegen zijn vurigsten wensch te strijden totdat hij de goede tante Van Riddervorst op een schoone vrucht van zijn studie zal kun-

nen wijzen, en zij hem misschien zal schenken 't geen hij behoeft om het geluk dier innig geliefde niet slechts verzekerd te weten als zijn beminde vrouw, maar ook als een baronesse Van Breeland in den kring der zijnen! — Hoe het zij, Oscar gevoelt zich verplicht te handelen zooals hij zich voornam, en — „wat men waarachtig zijn plicht gevoelt dat is plicht, al ware die plicht in het oog der wijsheid zelfs een dwaasheid misschien.” Dit laatste was een woord van tante Van Riddervoorst.

Met bliksemsnelheid zijn deze gedachten den jongen advocaat door het hoofd gegaan, maar tevens is een vluchtig wederzien van dat schrandere kopje reeds voldoende geweest om hem geheel en al in de overtuiging te versterken, dat hij voor een medeminnaar als mooi neefje Ernst in 't minst niet te vreezen heeft, terwijl haar schrijven over het ongelukkige meisje van Mulderspeet hem aanstonds den uitroep had ontlokt: Goddank, ik heb een goeden indruk bij haar achtergelaten, en, zij vergat mij niet!

Maar nu, terwijl omstandigheden die hij niet heeft gezocht, hem in deze oogenblikken tot haar voerden; nu hij voor zaken hier is, en zij ongetwijfeld verlangt naar de opheldering van zijn raadselachtig briefje, nu moet hij zich krachtig herinneren bovendien, dat hij slechts werd toegelaten omdat hij haar een zaak in haar eigen belang heeft mee te deelen, en dat het een schandelijk misbruik van vertrouwen zou zijn, indien hij door een onbedachtzaam woord haar in verlegenheid brengen en berouw zou doen gevoelen dat zij hem ontvangen had. Nu moeten het zaken zijn, zaken en anders niet.

Met de meeste aandacht en een klimmende belangstelling luistert Anna naar Oscars verhaal.

De vreemde Amerikaansche tooneelspeler die zich Tom

Cat noemde, had hem in last gegeven om te onderzoeken of de jufvrouw Rooze die hier moest gelogeerd zijn, eene dochter van den zee-officier Rooze was, van wien hij bijna twaalf jaar geleden een som van driehonderd gulden ter leen ontving.

— „Mijnheer Tom Cat,” vervolgde Van Breeland, „zou wel het liefst u in persoon hebben gesproken, doch, dewijl hij u om uwe ongesteldheid niet zien kon en in Amsterdam werd verwacht, gaf hij voorloopig zijn zaak in mijne handen. Te vergeefs deed hij, zooals te begrijpen is, onderzoek naar den vroolijken menschenvriend — dit waren zijn eigen woorden — die hem redde in den nood. Het stond schier bij hem vast dat u de dochter van dien weldoener moest zijn. Uw gelijkenis met hem was hem eerst duidelijk geworden nadat u even den spoorwaggon verlaten hadt, terwijl het vinden van uw naam in het vreemdelingenboek zijn vermoeden tot zekerheid had gebracht. En, besloot de acteur, wanneer de jufvrouw dit schrift voor dat van haar vader herkent” — Oscar haalt een zeer geel geworden couvert te voorschijn en neemt er een dito papier uit 't welk hij Anna overhandigt — „dan hoop ik dat zij aanstonds de oude schuld in ontvangst zal willen nemen met de interesten die er op verschenen zijn. — Daartoe jufvrouw Anna, riep hij mijne tusschenkomst in, terwijl hij u mede als een blijk van innige erkentelijkheid nog een klein souvenir doet aanbieden: 't zij” — Oscar glimlacht vluchtig — „een vrije reis heen en terug, onder zijn geleide naar Washington, of een Erard, of eenig sieraad van waarde, 't was hem hetzelfde.”

En Anna leest terwijl het papier trilt in hare hand:

„Hiernevens aan den heer Kater — door mij gedoopt Tom Cat — den moedigen overwinnaar van Abalino den grooten bandiet, een renteloos voorschot van driehonderd

gulden, door hem of zijne erven te restitueeren zoodra hij zich in de nieuwe wereld zal hebben rijk geacteerd.

Zegge: f 300.00.

„Rott. 5 Januarij 48.

JAN ROOZE.”

— „Ja, ja! dat is het schrift van mijn besten vader — van mijn Engel, ja!” zegt Anna luide, terwijl ze met een blik vol weemoed op het blad blijft staren. En zachter:

— „Goedaardige vroolijke man! zóo zie ik je toch van tijd tot tijd nog eens weerom.” — Luider:

— „Och mijnheer Oscar, ik geloof niet dat hij ooit iets anders dan goed heeft gedaan. O, als u hem gekend hadt! — Vader!” — zij drukt een zoen op het papier: „Mijn Engel!”

Ofschoon Oscar een diepgevoelig hart bezit, week van aard is hij niet. Nú echter voelt hij iets trillen in de borst, doch hij beheerscht zich:

— „Ik kon mij voorstellen jufvrouw Rooze, dat deze zaak u treffen, maar toch weldadig treffen zou. Mijnheer uw vader heeft bovendien getoond een menschenkenner te zijn, want in het open oog van onzen Amerikaan — die immers ook u in den spoorwagen eenige belangstelling inboezemde — heeft hij zich niet bedrogen.”

— „Noem mijn beste papa zoo goed en beter als iemand ter wereld, ja, maar beschuldig hem niet dat hij een menschenkenner was,” zegt Anna snel, en vluchtig speelt haar een weemoedig glimlachje om den mond: „Ik geloof niet dat hij ooit van iemand kwaad heeft gedacht; iedereen was goed, zei hij eens, want, anders hadt je geen beter in de wereld. Hij vertrouwde iedereen, iedereen! mijnheer Van Breeland.”

Toen Anna dit laatste woord gezegd had, dacht zij aan een benauwden droom, en aan een man die haars vaders volle vertrouwen had bezeten.

Oscar zag wel dat er iets pijnlijks omging in dat prachtige kopje:

— „De som die de heer Tom Cat mij tegen quitantie gaf en die ik aan u zou overhandigen bedraagt zeshonderd gulden. Interest op interest gerekend, zooals hij zeide.”

— „Aan mij, maar ik ben...”

— „De acteur wilde volstrekt dat de dochter van zijn vroolijken weldoener het geld in persoon zou ontvangen; zij kon er dan naar goedvinden mee handelen; slechts één beding heeft hij gemaakt, namelijk: dat het hem vergund zou zijn u, al eer hij naar Amerika terugkeerde, te mogen bezoeken, en met een dankbaren handdruk te vragen welk der cadeaux hij de eer mocht hebben u aan te bieden.”

— „Maar zooveel geld!” zegt Anna nu zij Van Breeland het bankpapier op de tafel ziet neerleggen.

— „De vreemde vreesde niet dat hij u er mee beleedigen zou,” zegt Oscar: „Hij stelde op den voorgrond dat het een schuld van eer was die moest afgedaan worden, ofschoon de edelmoedige man die hem de driehonderd gulden leende, niet heeft vermoed dat het er ooit toe komen zou. Tom Cat besloot met de woorden: Het geld behoort háar, en immers zij kan het aan een arme geven als zij zóo rijk is dat ze om dit sommetje lachen moet.”

Oscar had slechts de woorden van Tom Cat herhaald, en toch, hij vreesde.... Maar God wist het: dáarom, neen dáarom heeft hij het niet gezegd.

— „Rijk! ik rijk!? Dat is mij anders gebleken jonker Oscar. Maar ja, ik ben rijk, want ik geloof dat rijkdom tevredenheid is.”

Het is een eerlijk: Goddank! dat Oscar met moeite weerhoudt. — Goddank! Neen hij gelooft niet dat hij haar met zooveel innige liefde zou hebben beschouwd, wanneer ze hem gezegd had een aanzienlijk fortuin te bezitten.

Anna ziet voor zich neer. Oscar herneemt:

— „Misschien kan dit sommetje dan juist strekken om die tevredene stemming nog wat te verhoogen Anna!”

— Toch weder Anna!

Er volgt een oogenblik waarin Anna's rond en waarheidlievend gemoed zich gedrongen voelt om voor dien jonkman met zijn edel gelaat en helder mannelijk oog, haar gansche ziel te ontlasten.

Dat laatste: Anna! heeft ook zoo wondervol melodisch geklonken. Zoo uitlokkend tot het onbepaaldst vertrouwen. Het heeft haar eensklaps aan dat eerst ontmoeten, aan die heerlijke wandeling op De Renghorst, en aan de woorden van Schillers lied herinnerd:

„ Liebe macht
 Die Erde
 Zu dem Himmelreich !”

Maar ook in datzelfde oogenblik reeds gevoelt ze dat haar waarheidsliefde zelfzucht zou zijn. Zal zij de aanklaagster worden van den man die het vertrouwen van haar vader bezat? Zal zij Emma, haar eenige Emma vergeten en dien jonker een dieperen blik doen slaan in haar eigen hart? Neen, neen! Het was daar even een zwak, een zeer zwak oogenblik! Nu is het voorbij....

Zij zwijgt en ziet naar buiten. — Wie zal de pijnlijke stilte verbreken?

— „Jufvrouw Rooze, herinnert u zich iets van die schuld? — Waarschijnlijk niet; 't is al zoo lang geleden,” zegt Van Breeland.

Anna kijkt haastig op. Eensklaps herinnert zij zich een bladzij uit het kasboek van haar oom, en, terwijl ze de lokken weer met dien eigenaardigen zwenk over den schouder naar achter werpt, ziet ze den jonkman met haar

schoone oogen ferm en toch zichtbaar in gedachten aan, en zegt snel:

— „Zijn Hollandsche naam is Kater zegt u? Ja, ja! nu herinner ik mij. De naam kwam mij aanstonds zoo bekend voor. Maar....” voegt Anna er zacht als tot zich zelve bij: „In ooms boek stond: dertig duizend gulden. Dertig duizend!”

Haastig neemt zij het geel geworden papier; werpt er een blik in, en zegt weder:

— „Het was in 1848, in Januari. — Ja dat kwam overeen met den datum van pa's brief waarin hij oom verzocht niet te vergeten de dertig duizend op zijn debet te schrijven.”

De jonge advocaat heeft de wenkbrauwen gefronst. Aan Anna's zij gekomen, rust zijn oog op het cijfer in den brief die Kater omtrent twaalf jaren lang een heilige schuldbrief was.

— „Uw oom is een vermogend man nietwaar?” vraagt Van Breeland na eenig zwijgen.

Anna schrikt:

— „Nee.... ja.... ik weet het niet.”

— „Hij kan zich misschien toen hij u zijn boek of dien brief van uw vader toonde, met het cijfer vergist hebben....?”

— „Nee, ik zelve heb het gezien, maar:...”

— „Uw oom geniet zoowel u w volle vertrouwen als hij dat van uw braven vader bezat?”

Anna beefde. 't Ware verstandiger geweest dat zij dien vrager niet had ontvangen. Ze gevoelde zich wel beter dezen morgen, maar ze moet toch nog zwak zijn. Ze strijkt met de hand langs het voorhoofd.

Van Breelands gissen wordt zekerheid. Neen, het plotse-ling gerezen vermoeden steunt niet op te lossen grond: Anna schenkt den oom haar vertrouwen niet! — Met zijn helderen geest had hij reeds het verschil der straks genoemde cijfers beschouwd, en zijn vermoeden met een ingewonnen

bericht omtrent een zekeren heer Lijning uit Groningen in verband gebracht:

— „Verschoon mij,” herneemt hij na een oogenblik stilte: „Ik weet wel er zijn vragen die men niet aanstonds beantwoorden kan. Maar zóoveel is zeker: aan mij hebt gij uw vertrouwen geschonken! — Anna, het lot van een ongelukkige hebt ge in mijne handen gesteld. Haar zaak was van stonde aan de mijne, háár recht is mijn recht geworden, en het u w e dan?”

Van Breeland gevoelt eensklaps dat de toon zijner stem heeft verraden 't geen hij vooraf besloot te zullen verbergen. Hij meent zelfs reeds een paar malen voor een oogenblik te hebben vergeten wat hij zijn plicht achtte, en zich zoo stellig had voorgenomen aleer hij deze kamer betrad — de kamer waar hij het meisje zou wedervinden en alleen, haar, de eenige die tot heden een diepen indruk op zijn hart heeft gemaakt.

Maar nu, wat pijnlijker gedachte overvalt hem schier in hetzelfde oogenblik. Hebben zijn laatste woorden niet evenzeer den schijn alsof hij h a a r recht begeert te onderzoeken, in de hoop dat zij werd misleid en inderdaad vermogen bezit? Dat denkbeeld is onverdraaglijk. Indien zij zoo iets gelooven kon, hoe diep verachtelijk moest hij zijn in haar oog!

Men gaat wel eens te ver wanneer men de smet eener valsche verdenking zoekt uit te wisschen.

Oscar zou zeker te ver gaan. Immers hier was geen smet geworpen. Zijn eigen overlegging; de overtuiging der waarheid dat geld een vereischte was om zich een levensgezellin te kunnen kiezen, had hem dien trek gespeeld.

Snel wendt hij zich van Anna af en herneemt:

— „U w recht, ja! h e t recht, alle recht in de wereld moet in mij zijn verdediger vinden! Onverschillig wáar, indien ik het onrecht er tegenover zie.”

— „Maar wie zegt u mijnheer Van Breeland dat iemand mij onrecht heeft aangedaan?”

Oscar staat aan de overzij der tafel en ontmoet haar blik.

Neen, nu ziet hij wel dat zij hem niet verdenkt van iets wat laag en hem onwaardig is, en, sterker dan te voren gevoelt hij dat, wanneer het slechts hem gold alleen, hij zelfs in den nederigsten staat met haar gelukkig zou zijn; haar liefde was hem genoeg, dat engelachtige kind!

Doch, nóg eens Oscar, hier moeten het zaken zijn; nu zaken en anders niet!

— „Jufvrouw Rooze,” zegt hij weer zachter doch met beheersching, „misschien heeft ook ú de ondervinding geleerd dat men soms zwijgen moet terwijl men zou willen spreken.” — Anna wendde het hoofd af en zag naar den grond. — „U waart zoo goed mij hier te ontvangen omdat ik u iets belangrijks had mee te deelen. Dat heb ik gedaan, en de zaak zou vereffend zijn dewijl u in dat schrift de hand van uw geliefden vader hebt herkend en ik mij van den mij opgedragen last heb gekweten. Doch nu, al moet ik u op uw vraag het antwoord schuldig blijven.... u zult mij toestemmen dat het evenzeer plicht is zijn eigen recht als het recht van anderen te handhaven, wanneer men het kan.”

Het waren voor Anna geen raadsels waarin hij sprak.

— „Ja anderen tegen 't onrecht te beschermen is zeker plicht, maar onrecht te lijden kan plicht worden ook,” zegt Anna zacht, en eensklaps beseffend dat haar laatste woorden ondanks haar bedoeling toch een beschuldiging inhouden, slaat ze misnoegd over zich zelve de oogen neer.

— „Jufvrouw Rooze, op dien schoonen herfstdag hebben wij van een liefderijke bestiering gesproken. Wij wisten dat vraagstuk niet te verklaren, doch met het oog daarop zou ik u nú kunnen vragen: of het niet mijn dure

plicht wordt ú te beschermen, zoo ik de mogelijkheid vermoed dat u onrecht geschiedt."

— „Jonker Oscar, wat wilt u beginnen?"

— „Niets waar Anna Rooze mij om misprijzen zou. Zal ik ooit kunnen vergeten dat zij mij in de teedere zaak harer lieve vriendin — mijn kleine blonde Emma — reeds bij de eerste wederontmoeting na een slechts vluchtige kennismaking, haar vertrouwen schonk? Heb ik niet den brief waaruit zoo duidelijk blijkt dat zij mij in een andere zaak die haar meelijdend hart trof, dat vertrouwen nóg waardig keurt?"

Anna blijft voor zich heen staren. Die brief! O Emma! Zij had hem niet moeten schrijven.

— „En daarom vrees niet mij ook nú te vertrouwen," gaat Oscar voort: „Spoedig ziet u mij weer. Ja, zeer binnen kort — Anna!" — Is hij dan zoo zwak dat hij zich niet beheerschen kan? — „Spoedig jufvrouw Rooze! Maar zie, tot zoolang neem ik terug wat ik u te overhandigen had. Mijn vreemde lastgever zal er mij voor danken." En terwijl de jonge advocaat de banknoten met den ouden brief van Jan Rooze weer haastig in zijn portefeuille bergt, zegt hij flink:

— „Tot weerzien. Vaarwel! Een vriend mag u de hand geven nietwaar? Tot weerzien jufvrouw Rooze."

— „Nee blijf! Ga zoo niet heen. Hij is mijn oom. En mijn arme tante dan? Later, later!" — Haastig staat zij op, vat zijne hand en zegt:

— „Beloof mij dat u het niet doen zult, niet, niets. Ik bid, ik smeeek het u?"

Daar wordt de deur geopend.

— „Gaat maar binnen dames! Voor ú zal er geen belet zijn!" zegt Frederik op het portaal, en terwijl hij links twee spitse oogen naar binnen werpt, ziet hij dat de logée

„die niet te gek is om' heeren te ontvangen” ijlings van den advocaat, „die haar heel lief bij 't handje had,” naar haar zitplaats terugwijkt, en de „goocheme jonker” ook een paar passen achteruitgaat met een gezicht alsof hij zeggen wil: Dak op 't huis, da's lastig.

— „Twee dames om u te spreken jufvrouw!”

Anna ziet naar de deur.

Daar vliegt als een hinde snel een blondgelokte zeven-tienjarige schoone de kamer in en op Anna toe.

Daar ligt ze haar om den hals!

— „Anna! Anna! liefste Anna!”

— „Wel Anna, mijn lieve kind!” zegt een oudere dame die het meisje snel op den voet volgt; doch, plotseling den jonkman bemerkend haar schreden inhoudt, en zijn beleefden groet met een vluchtige neiging beantwoordt terwijl er bevreemding op haar goedaardig gelaat is te lezen.

De onverwachte komst van jufvrouw Marnix en Emma van Wall hebben Anna zóo hevig doen ontstellen, dat het haar de grootste moeite kost onder Emma's omhelzing staande te blijven. Een doodelijk wit heeft haar gelaat bedekt:

— „Hoe kon ik denken.... Liefste Emma!.... Beste moeder,” zegt ze met bevend geluid.

O dat men haar zóo moest vinden! Met hem! Had ze dan niet zijn hand gevat toen die deur zoo onverhoeds werd geopend. Zal Emma, zal Marnix niet denken....? Wat? Heeft ze dan kwaad gedaan dat ze zoo beeft en trilt! Vroeger zou haar iets dergelijks niet verontrust hebben. Maar o, in korten tijd heeft ze zooveel moeten leeren. Immers ze had ook kennis gemaakt met een vrouw Knibbe-laar. Toch zullen zij haar vertrouwen. Ja zeker! — Heeft zij een kennis niet de hand ten afscheid mogen geven!

Deze overweging doet Anna snel het hoofd beuren en

zeggen, terwijl ze vluchtig haar hand naar de zij van haar bezoeker wendt:

— „Mijnheer Van Breeland! Hij heeft de goedheid gehad mij te komen spreken over zaken...”

Er was toch iets zeer verlegens in den toon waarop Anna sprak.

En ja, ondanks alle overlegging verneemt zij in het bonzen van haar hart toch de stem der waarheid: Gij bemint hem Anna, en veinst voor uwe liefsten dat hij u onverschillig is! — Maar, goede God! was het dan ook geen liefde dat ze het veinzen wou!?

Emma heeft bij Anna's woorden snel naar de aangeduide plaats gezien. Een purperrood verft haar donzig rooskleurig gelaat tot achter in den blanken poezelen hals. Zij had hem herkend, al zag ze hem in zoovele jaren niet weder. Daar staat hij, en 't is neef Oscar wel. — Ja, de vroolijke speelnoot der kinderjaren is man geworden, maar hij is het toch, hij: op wiens rug ze paardje reed, die haar den drijftol leerde opzetten, wiens mooie zwarte krullebol ze best in de war durfde halen. Hij is het.

— „Ha! Oscar, neef Oscar! Mijnheer Van Breeland!” zegt ze, en staart door de tranen die het weerzien der beste vriendin haar reeds in de oogen persten, den jonker aan.

Oscar had Emma van Wall niet aanstonds herkend. Was die bekoorlijke volwassen dame zijn kleine blondje! Maar, nu twijfelt hij niet meer:

— „Hé, wel Emma ben jij het! Wat ben je groot geworden. Wel hoe gaat het?”

Emma weet zelve niet hoe het haar gaat in deze oogenblikken.

Gisteren avond, reeds laat, heeft jufvrouw Marnix het volgende telegram ontvangen:

„Jufvrouw Marnix.

Akkersveen. Gouda.

Jufvrouw Rooze ongesteld, zeer ligt. Pays-Bas Utrecht.
Kom zoo mogelijk spoedig.

SCHROEDER V. D. KOLK.”

Emma die juist bij haar in het woonvertrek had gezeten, heeft bij het vernemen van dat bericht geweend als een kind, en Marnix gesmeekt dat ze haar meenemen zou. Anna lag zeker gevaarlijk ziek. Ze zou het besterven als Marnix haar niet meenam.

Ook de moederlijke vriendin, die ondanks het zeer ligt in onrust was over de vreemde tijding haar door een zoo geëerde en vertrouwde hand gezonden; die zich vruchteloos zocht te verklaren hoe haar lieve Anna, zonder dat ze in de laatste dagen iets van haar gehoord had, ongesteld in het hotel des Pays-Bas gekomen en waarschijnlijk onder behandeling van haar geëerden vriend was, jufvrouw Marnix had aanstonds besloten morgen — ondanks den Zondag — zeer vroegtijdig naar Gouda te rijden ten einde reeds met den eersten trein in Utrecht te zijn. In 't einde had zij toegestemd dat Emma zou meegaan, dewijl het hartstochtelijke kind voortdurend klaagde dat Anna ongetwijfeld ernstig ziek zou wezen, 't geen die professor zeker maar verzwegen had. „O,” had ze geschreid: „misschien heeft er een spoorweg-ongeluk plaats gehad en is Anna, wie weet in welk een vreeselijken toestand in dat logement, en wil ze mij zien voordat zij sterven gaat.”

Maar ofschoon Marnix haar eindelijk wat kalmer had gestemd, de uitkomst heeft Emma nú eerst bewezen dat ze zich al te angstig had gemaakt. De dierbare die ze reeds halfdood waande, heeft ze in den besten welstand in de armen gedrukt, want, Anna gekleed te vinden, dat was

voor 't oogenblik in Emma's oog de beste welstand, in tegenstelling der sombere voorstellingen die zij zich gemaakt had.

Jufvrouw Marnix zoende Anna recht hartelijk, maar, de trouwe rechtschapene vrouw kon het niet verbergen dat de blijdschap van 't weerzien sterk wordt getemperd door de omstandigheden waarin zij haar Anna hier vindt. Zij zelve heeft gevreesd dat Anna — hoe en waardoor dan ook te Utrecht gekomen — er ernstiger ziek lag dan de professor had durven melden. Zij dacht haar geliefde pleegdochter, evenals Emma meende, voor 't minst op het ziekbed te zullen vinden, hulp en troost behoevend. En, nu vond ze haar, ja, wél wat bleek, maar toch ook bij de overblijfsels van een goed ontbijt en in een tête à tête met den jonkman, die Anna op den morgen van haar vertrek in het station te Gouda een fat heeft genoemd, doch waarmee — zooals mijnheer Romsliker aan den burgemeester van Akkersveen had geschreven — ze zich toch recht druk en levendig onderhouden had. De goede jufvrouw Marnix die wel altijd ferm en fiks tegenover haar „mesdemoiselles” staat, gevoelt zich minder op haar gemak met de mannelijke jeugd, vooral wanneer die tot den leeftijd van knevels of bakkebaarden gekomen is. Vond jufvrouw Marnix op De Riethof een der meisjes in een vertrek waar zij meende dat zij niet behoorde te zijn, dan is haar vraag gereed: *Mademoiselle.... que veut-elle ici?* en alle opheldering of *réplique* wordt dan zelfs onmogelijk gemaakt door een gebiedenden wenk, terwijl de opgetrokken bovenlip het blanke gebit dan sterker doet uitkomen.

Nu zegt jufvrouw Marnix zacht, nadat ze vluchtig een paar woorden heeft gesproken die toch het bewijs gaven dat zij blij is Anna zoo wél te vinden:

— „Wie is dat Anna?”

— „Ik heb u jonker Oscar van Beeland toch voorgesteld lieve,” is Anna's aarzelend antwoord.

Ja, nu herinnert zich de institutrice dat haar zoo even — ze weet niet meer hoe — de voormalige woning van mevrouw Van Riddervoorst in den Haag eensklaps zeer levendig maar vluchtig voor den geest is gekomen; het huis der vrouw wier eenige lieveling eens aan hare zorg was toevertrouwd. Dikwijls denkt jufvrouw Marnix aan de beide jaren toen ze Kuno's gouvernante was, want al had zij de edele douairière kunnen vergeten, of het lieve schepseltje dat zoo vroeg reeds door den dood aan de dikwijls zwaar beproefde moeder was ontruikt, Emma — Kuno's speelnootje uit die dagen — sprak haar immers, en zelfs zwiijgend, dagelijks van dien tijd, en van de vrouw waaraan jufvrouw Marnix zoo groote verplichting heeft. — Maar al was het dus niets bijzonders dat Marnix aan het huis op den Vijverberg heeft gedacht, het oogenblik dat haar straks in de herinnering was gekomen heeft iets eigenaardigs gehad: Zij heeft spelende kinderen gezien. 't Was Kerstmis; buiten erg mistig, maar binnen in de kinderkamer, met het hekje om den haard, heel vroolijk. Daar was een jongentje — hij was toen zeven jaar — een hachje, maar een aardig schrandder ventje, Oscartje van Breeland.

Ja, nu heeft Marnix voor 't eerst den naam verstaan die toch reeds genoemd was. Dat is de geliefde neef van haar edele vriendin mevrouw Van Riddervoorst. Dat was het neefje van Kuno, het kameraadje van Emma, Kuno's vriendinnetje. Heeft Anna zulk een indruk op hem gemaakt dat hij haar — ja, wie wijst haar den weg in dit doolhof — dat hij haar aan haar voogd heeft ontvoerd, met hare toestemming misschien? — Is professor Van der Kolk door eenige omstandigheid van hun verblijf in Utrecht onderricht

geworden, en zond hij haar dáarom een telegram? Maar als er zóo iets geweest was, zou die menschkundige vriend dan niet gezorgd hebben dat zij — eene vrouw — beter ware ingelicht aleer die arme verdoolde te gaan vinden? Zou hij haar niet opgewacht of iemand van zijnentwege aan den trein hebben gezonden? Marnix is het eerst naar zijn woning gereden, doch ontving de boodschap dat professor uit was, maar gezegd had te elf uren in de Pays-Bas te zullen zijn.

De waardige man had den vorigen avond wel aan jufvrouw Beele verzocht om, zoo er morgen een dame voor jufvrouw Rooze — waarschijnlijk met den eersten trein — mocht komen, haar te verzoeken tot zijn komst te willen wachten alvorens bij haar te gaan; doch Frederik die de dames ontving had wel in last gekregen om de zoete te waarschuwen als er éene dame kwam maar van twee had ze niet gesproken!

Gedachten vliegen snel door het hoofd. Er is dan ook schier geen tijdruimte tusschen Anna's laatste woord, waarbij ze den naam van haar bezoeker herhaalt, en Marnix besluit om allereerst te willen vernemen hóe die verhouding is, en hóe ze hier staat. De gedachte aan een zonde zoo ontzettend groot als die waarvan zij daar even haar Anna — doch slechts één enkele seconde durfde verdenken, wierp ze reeds verre weg; maar Anna's karakter in aanmerking nemende, haar vrijheidszucht, haar warsheid van dwang, doet haar luide en ernstig vragen:

— „Hoe kwam je hier Anna? Gaf oom je verlof om op reis te gaan?” En dan: „Mijnheer Van Breeland, ik had gedacht jufvrouw Rooze alleen te zullen vinden!”

't Was een buitengewoon moeilijk oogenblik voor de goede Marnix. Ze kon zelfs niet één der drijveeren vermoeden die Anna deden besluiten om De Runt te verlaten. Ze

wist niet wat er in Anna's eerlijk hart moest omgaan, nu zij haar trouwste vriendin zag binnenkomen terwijl de held van Emma's blonde jeugd zich met haar alleen in die kamer bevond. Wat moest die trillende verlegenheid, wat die bleekheid dan beteekenen zoo er niets, niets geen schuld was! Al zou het slechts weerspanningheid zijn tegen het gezag van een, misschien hartvochtigen voogd, dan nog heeft Anna verkeerd gehandeld. Schuld moest er zijn! En zij, als oudere vrouw tegenover die jongelieden, was het niet haar plicht te toonen dat zij niet zwak is?

Dáarom, maar dáarom niet alleen heeft La Marnix haar woorden op dien bijzonder strengen toon gesproken, en een wat al te rechterlijken blik, eerst op Anna en daarna op den jonker gevestigd:

Vergeef het der goede vrouw, zij was nog niet van haar verrassing bekomen, en nu, zij was verlegen er bij.

De menschen verkeerden gewoonlijk in een eerste phase van krankzinnigheid of althans in een zeer abnormalen toestand wanneer ze in toorn of verlegen zijn, en spreken en handelen geheel anders dan ze het bij een kalmere gemoedsstemming zouden gedaan hebben.

Jufvrouw Marnix zal spoedig zelve gevoelen dat zij zeer ongelukkig in de keus harer woorden is geweest, en dat zij om haar verlegenheid te verbergen, op een toon heeft gesproken die voor de beide jongelieden — maar inzonderheid voor de reine Anna — meer dan kwetsend geklonken had.

Maar God wist het, zij die haar Anna „zoo waarlijk” een moederlijke liefde toedroeg, zij heeft dat niet bedoeld. Aan de mogelijkheid van een onschuldig avontuur heeft ze geloofd, maar zeker aan iets ergers niet. Doch zie, de uitwerking dier laatste woorden: Mijnheer Van Breeland, ik had gedacht jufvrouw Rooze hier alleen te zullen vinden, vertoonde zich snel.

Een vreeselijke gedachte joeg eensklaps door Emma's hoofd. Zulk een denkbeeld was er in haar jong en schuldeloos hart nog niet gerezen. Zij heeft haar dierbare Anna aan dat hart gedrukt; zij heeft een luider gebons in haar binnenste vernomen toen zij daar eensklaps het knaapje, dat beeld harer liefste droomen, terugzag als door een tooverslag tot een schoonen jonkman gevormd. Blijdschap, maar straks ook een schuwe angstige blijdschap heeft haar vervuld. Doch nu, nu teekent zich een vreeselijke gedachte op haar donzig schoon gelaat. Haar blos sterft weg; de ronde blonde wenkbrauwen fronsen ze saam; de blauwe oogen, die hemeltjes van klaarheid, ofschoon wel dikwijls betrokken door wolken van een ál te groote gevoeligheid en verdonkerd door tranenstroomen zonder tal, nu is het terwijl ze een snellen blik op Anna werpen alsof de bliksem er in licht. Ja, en dat is een vernietigende bliksemstraal voor de arme Anna.

Roerloos stond zij daar met de hand krampachtig aan de tafel geklemd. Dat woord van haar Marnix! Die blik van haar Emma! Het was te veel! Zij, die waarheid wil en reinheid van hart, staat ze hier dan, zelfs in de oogen dier meest beminden, als een toonbeeld van leugen en schaamteloosheid! Vernederd werd ze, schrikkelijk vernederd voor het oog van dienzelfden jonker, wiens fijne kieschheid zich geen oogenblik verloochend had. De trouwe opvoedster die haar kende van der jeugd afaan — of moest kennen althans — zij heeft op bestraffenden toon een woord van wantrouwen in zijn tegenwoordigheid kunnen spreken! Zij heeft wat Anna straks verklaarde in den wind geslagen, namelijk dat hij haar is komen spreken over zaken. Zij heeft, in Anna's nadeel, aan iets anders gedacht! En ook, met dien vreeselijken blik heeft Emma — haar liefste Emma — dat oordeel onderschreven,

en daarmee tevens gezegd: Hoe! heb je 't vergeten dat hij het is, dat ik hem liefheb?

Alsof Anna het vergeten had!

Alsof Anna ooit haar eigen geluk zou bedoelen ten koste van dat harer naasten, ten koste harer geliefden vooral! Is zij dan niet gekomen om wijsheid te zoeken bij meer bejaarden en ervarenen, tot anderer welzijn of anderer recht?

Dewijl Anna sedert het binnenkomen van Marnix en Emma met den rug naar het venster en den zonnigen dag heeft gestaan, zoo hebben de beide bezoeksters, ofschoon ze wel bespeurden dat ze er wat bleeker dan vroeger uitzag, haar toch niet goed en vooral niet rustig kunnen opnemen. Maar bovendien, 't was beiden onbekend wat de arme nieuweling in de wereld al heeft te lijden gehad; hoe ze den voorlaatsten nacht en hoe ze gisteren den dag heeft doorleefd. Ze wisten het niet. En nu, ze weten nóg niet wat er al had saamgewerkt om die altijd fiksche en krachtige natuur zoo week te maken; maar zéker is het dat zij Anna nú goed en zeer goed kunnen beschouwen, want zie, met de doodskleur op het vermagerde gezichtje, ligt ze daar nu achterover in den leunstoel waar ze straks zoo dankbaar heeft gezeten, en — een zonnestraal blinkt juist op haar edel en schuldeloos voorhoofd.

Twee vrouwen slaken een kreet van ontroering.

Oscar van Breeland staat een oogenblik besluiteloos, maar snelt dan ter deure uit om jufvrouw Beeles hulp te gaan inroepen.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Op denzelfden voormiddag, ongeveer een half uur na aankomst van den eersten trein uit Gelderland, was er te Utrecht in een der stilste straten die op de Neude uitkwamen een meer dan gewone drukte.

Een klein kwartier geleden is een man met een niet zeer gunstig voorkomen en in tamelijk versleten plunje, de glazendeur van een woning binnengestapt, waarboven in sierlijke gulden letters op het glas stond te lezen: Gedistilleerd in 't groot en klein en daaronder H. van Leeuw Hzn. Het voorhuis waarin de schel der nu weder dicht vallende deur weerklonk, mocht den man wel een aangenamen indruk geven, want het rook er zoo frisch, zoo bemoedigend, zoo zalig. Och barmhartige hemel! als men die groote die zeer, zeer groote helder gepoeltoerde vaten met die blank geschuurde koperen hoepels er omheen daar zooforsch en zoo fiks en zoo rustig naast elkaar zag liggen, vermoedelijk allen ten boorde toe gevuld met het heldere vocht dat sterker is dan de sterkste menschelijke geest, dan moest een mensch — die zoo vaak werd geslingerd op de zee van 't leven — toch wel aanstands vervuld worden met een andere overtuiging dan de overtuiging eener dweepzieke wereld, die waande en te verkondigen zocht, dat de geestrijkste drank bij uitne-

mendheid een heillooze drank zoude zijn. Die vaten, die prachtige vaten, ja zij getuigen het weer dat er menschen én menschen worden gevonden, partijen, ijveraars vóór en ijveraars tégen.

— Zou een almachtige Schepper zulk een geestrijke kracht, zulk een wonder in het graan hebben verborgen, zonder dat het Zijn wil was den mensch een weldaad te schenken, een zorgen en angsten verdrijvenden drank?

Een dergelijke overpeinzing vervult den man terwijl hij daar wacht en staart op een der blankgepoetste kranen, of ook op het kleine mahoniehouten tobbetje er onder, waarom mede een hel geschuurd hoepeltje glimt.

— Ja, ik ben het niet alleen, Goddank! prevelt de wachtende binnensmonds. Zoo'n aanblik kan iemand met zich zelf verzoenen. Zie, proper! blank! grootsch! — Daar hangt een druppel aan die kraan. Men komt — maar, haastig vangt nog zijn vinger dien druppel op en de mond smakt:

— „'t Is dubbel gebeide!”

Een jong en fors gebouwd man met een sterk gebogen neus en zwaren knevel komt uit den gang in het voorhuis:

— „Wie ben je? Wat mot je?”

— „Ik ben een fatsoenlijk man mijnheer Van Leeuw, al ben ik arm en ongelukkig,” zegt de bezoeker met heesche stem: „Ik ben . . .”

— „Ja ik ken je wel grauwe karonje, dat hoef je me niet te zeggen. Ik vroeg je niet wie je bent maar wat je zoo brutaal maakt om met je verlopen beenen, en op Zondag morgen in m'n huis te komen?”

— „Omdat ik arm en ellendig ben mijnheer Van Leeuw, daarom hebt u het recht mij te trappen en te vernederen, maar, denk nu eens voor een oogenblik dat de verachte

Miel een vader had die doctor in de letteren en conrector te Breda was, en dat hij zelf...."

— „Maar wat d.....t me dat!"

— „Nee het interesseert u zeker weinig mijnheer Van Leeuw; doch ik wilde u toonen dat ik dankbaar ben voor een goedheid die u mij malgré vous hebt bewezen. Ik ben een rijk een zeer rijk en gelukkig mensch geworden mijnheer, en...."

— „Ben je gek kerel, of boven je bier? Door mij?"

— „Ja mijnheer Van Leeuw, ja door u. 't Was op dien middag, als u zich dat rappelleert, bij het stations-koffiehuis, toen u met een eenigszins corpulenten heer dien u, indien ik mij niet bedrieg, Slikkie noemde, nog de goedheid hadt iets van mijn schamele koopwaar te nemen."

— „Sla me dood als ik er een lor van begrijp. Je kletst."

— „Ja ik houd u misschien te lang van uw bezigheden af mijnheer Van Leeuw. Ik ben dikwijls te lang, niet zakelijk genoeg met mijn woorden; maar wat ik zeg is altijd waarheid. Naast God dank ik u en dien vreemden heer dat ik in 't eind van een ellendig en rampzalig man weer mensch zal worden en gelukkig in de wereld."

— „Ik dacht dat je van plan waart je te verzuipen, gekke kerel! Welken dienst heb ik je bewezen?"

— „Ja mijnheer Van Leeuw, ik zou u méer moeten zeggen dan een gevoel van délicatesse mij veroorlooft indien ik u alles wilde meedeelen; maar zeker is het dat ik, arm ellendig man die eigenlijk niet waardig ben hier voor u te staan, door een enkel woord dat ik van uw gesprek met dien vreemden heer mocht opvangen, op het spoor kwam van een geluk — ja van een geluk...."

— „Je tong slaat dubbel vent!"

— „Dat is van aandoening, de lieve God hoort het me zeggen mijnheer Van Leeuw; ik ben zoo week als een

kind van blijdschap, want den heelen morgen — en ik kom al met den trein van Arnhem — heb ik nog niets over 't hart gehad, ja uitgezonderd een enkelen droppel.”

— „Nou dat zal een droppel van stavast zijn geweest. En wat wou je dan nog meer als me bedanken voor je geluk? Nog zoo'n droppel misschien?”

— „Ik zal niet zeggen dat ik vrij van dorst ben mijnheer Van Leeuw.”

— „Nee zuiplap, dat begreep ik dadelijk wel.”

— „Mijnheer heeft helaas het recht mij dien naam te geven; maar dat iemand Gods goede gaven niet veracht, dat kan mijnheer Van Leeuw hem toch in zeker opzicht niet ten kwade duiden.”

Bij de laatste zeer heesch gesproken woorden zag Miel met betraande oogen naar de groote, zoo rustig daar liggende vaten.

— „Ploert! weet je nou wat ik denk?” zegt de slijter en strijkt „zeer studentikoos” den forschen knevel op, en zet den voet die in een vuurroode pantoffel steekt, met een gevoel van eigenwaarde vooruit.

— „Wat u denkt mijnheer Van Leeuw? Davus sum, non OEdipus.”

— „Hê — David en Eudipus? Denk je dat ik die kerels niet ken? Maar wat ze dachten daar breek ik mijn hoofd niet meer mee.”

— „Ik wilde maar zeggen dat ik een arme slaaf ben, en geen OEdipus in het raden mijnheer.”

— „Ja dat dankt je de d..... Nou ik dacht dat je schorre keel wel een borrel zou lusten. Of Eudipus er van hieuw dat weet ik niet, maar toen ie van de reis bij zijn Penelopje terugkwam toen zal ie 'em ook wel eens gepakt hebben, hê?”

Heintje van Leeuw was tevreden over zich zelf, want

hij heeft zich gelukkig nog in tijds herinnerd dat „die Eudipes een Penelope tot vrouw had, en, lang van haar gescheiden, op reis was geweest.” — Heintje de havik — zooals hij eens door Emma van Wall is gedoopt — wendt zich nu triumpfantelijk om; vult aan gene zij van het voorhuis een glas met zijn slechtste jenever, en zet het op de toonbank neer.

— „Nou Eudipus, slik jij dat maar binnen, op de gezondheid van je Penelop lop Lap!” Heintje proeste het uit van lachen over „de geestigheid” die hij daar gedebiteerd had. Miel heeft het volgeschonken glas geen seconde in dien gezegenden toestand gelaten. Een zucht van „voldoening” ontglipt er aan zijn hijgende borst, en met oogen die tintelen van innige verrukking en dankbaarheid, zegt hij:

— „Dank u mijnheer Van Leeuw. Nee ik geloof waarlijk ook niet dat Penelope haar Ulysses op zoo iets geestrijks en verkwikkends kan onthaald hebben, zelfs niet al ware zij in de twintig jaren van zijn afwezigheid op niets anders bedacht geweest.”

— „Ja die Ulysses heeft me op de school wat verveeld,” gromt Van Leeuw: „ten minste.... Enfin, dat raakt me ook eigenlijk geen weerlich. Ik begrijp niet waarom ik zoo gek ben jou een borrel te schenken, en je niet liever uit m'n deur smijt!”

— „Omdat u een goed hart hebt mijnheer Van Leeuw, zoowel als ik.”

— „Dat lieg je kerel.”

— „En omdat u tevreden bent dat ik door ú mijn geluk heb hervonden. Ja, en God geve dat u de vrucht zult smaken van het oogenblik dat mij op den weg mijner zaligheid bracht.”

— „Als je me nou niet weergaasch gauw zegt wat je mij

voor vruchtennat aan 't tappen bent, dan ga je waarachtig met een fortuintje de deur uit."

En op zijn gewone manier voldoet Miel — de ongelukkige Otto van Wall — aan de vermaning van den jongen slijter en aan de overvloeierende behoefte van zijn eigen hart.

En ja, Van Leeuw heeft zich eindelijk zeer goed herinnerd dat neef Romslikker op dien middag, van dat kostschoolblondje heeft verteld, van dat liefje waar Van Leeuw een paar maal tegenover in de Akkersveensche kerk heeft gezeten toen hij bij neef den burgervader logeerde. Hij zal dat blanke mollige popje niet ligt vergeten; en, wat neef Slik van haar gezanikt heeft, dat ze van een verdachte afkomst zou zijn, ja, dat herinnert hij zich ook wel, maar het heeft hem allemachtig weinig kunnen schelen. Al spoedig daarna had hij bij neef Straal tegen Kerstmis — die nu over veertien dagen invalt — belet gevraagd; dan waren er twee Zondagen achter elkaar, mooi voor 't „pwijn de vu" in de kerk! 't Zou hem waarachtig verwonderen als hij niet bovendien te gelijk eens een studentengrap op dien Riethof ging uithalen: zich voordoen als familie, een afhalerijtje of iets van dien aard, waar dat lieve ding zeker niet vies van zou zijn.

Van Leeuw schonk Miel een tweeden borrel toen deze, aarzelend en met vreeselijk heesch geluid, van zijn levendige hoop sprak dat hij datzelfde meisje zijn eigen dochter kon noemen.

— Bewijzen? — O bewijzen had hij in menigte. De oude portefeuille is wel voorzien met papieren. Ook Anna Roozes biljet, in dien gang door hem ontvangen — 't welk zij in der haast op de keerzij van Le Villages aanbeveling had geschreven, zoodat Miel twee documenten voor een had — ook dat biljet bevond er zich bij. Maar, het grootste bewijs is zeker het bloed dat spreekt; en dan: de herinnering aan

een brief dien Koenradientje uit de Corbeau te Groningen hem indertijd, juist omtrent zeventien a achttien jaar geleden, heeft toegezonden; den brief waarin ze hem dreigde: als hij „niet over de brug kwam” dat ze dan, wanneer het zoo ver mocht komen, het kind aan zijn voorname familie te Rotterdam zou presenteeren.

En, hij was niet over de brug gekomen. Koenradientje heeft toen zeker haar bedreiging ten uitvoer gebracht. De rijke familie moest zich in 't eind wel over het arme kind ontfermen, en — zonder den „ligtzinnigen vader” er iets van te zeggen, heeft ze zijn kind opgevoed in eere en deugd.

Hein van Leeuw begon ernstiger te worden:

— „Als je me geen leugens vertelt dan zou het spreekwoord bij jou uitkomen: De gekken krijgen de kaart en de lappen de taart! — En is zij het aangenomen kind van haar familie te Rotterdam, van dien rijken koopman?”

— „Mijn neef Willem van Wall heeft haar geadopteerd mijnheer Van Leeuw, om u te dienen, en na zijn dood is neef Alexander zijn jongere broeder haar voogd geworden. — Dank u ik heb al twee glaasjes Nu, één dropje dan nog.”

Terwijl Van Leeuw numero drie inschonk had hij een „gloeierend mooien inval.” Dat die „smeerige vent” de vader van dat heerlijke kostschoolpoppetje zou zijn, daar geloofde hij eigenlijk niemendal van, maar, voor zoo'n aardigheidje, een schakerijtje, een verduiveld plezierig avondje, daarvoor was de geschiedenis van dat heer een excellente! Dat hij een kind van dien „rijken boel” te Rotterdam als vrouw in zijn slijterij zou kunnen krijgen, daar heeft Heintje van Leeuw, met al zijn gevoel van eigenwaarde, en zelfs met zijn „gunstig studentikoos voorkomen,” toch een zwaar hoofd in. Wat de slijterij betrof, die zou hij er dadelijk aan geven kunnen, daarvan niet, en, echt of onecht, daar maalde

hij allemachtig weinig om, terwijl zijn naam: Van Leeuw, zachts zoo aristocratisch klonk als: Van Wall. — Maar, Heintje kent „de kale bluf” van die lui met „gesloten huizen” al te goed. Ze meenen een beroerte op d'r lijf te krijgen als ze met een man — zelfs van middelen zooals hij — in aanraking komen, wanneer die man van z'n leven achter een toonbank heeft gestaan. „En wát is zoo'n kale snuiter eigenlijk?” zoo redeneerde Van Leeuw wel eens: „zoo'n kale snuiter met zijn gesloten huis! Sommigen loopen de huizen rond, net als mijn knecht om de fleschen te brengen of te halen, en bekijken beslagen tongen tegen drie kwartjes het stuk; of, ze loopen als schooljongens met de klok van tien en een boterham in den zak, naar ministerie, bureau of kantoor! En je voornaamsten, die zoogenaamde hooggeleerde lui? kwajongens drillen dát doen ze en anders niet, want eigenlijk zijn de studenten beroerde kwajongens.” — Men bedenke dat Heintje zoo sprak, wanneer hij zich een oogenblik bijzonder bewust was inderdaad geen student te zijn, noch ooit tot het studentenkorps te hebben behoord. — „En de vergulde bedelaars....! Wat henker, zooals ik, onderofficier bij de schutterij, dan heb je nog wat over voor je land. Maar voor den broode! — Nee, zelfs dat groote koopvolk te Amsterdam en Rotterdam: poerem hebben die lui op d'r lijf en anders geen zier; wind verkoopen ze — fut en anders geen weerlich! Ik zeg: ik heb een toonbank. Die wat van me hebben wil die moet maar hier komen. Een ander achterna te loopen daar geef ik de maan van. Verdraai ik het achter m'n toonbank te staan dan zeg ik: Jan, alla, ga jij naar voren; en als ik pierewaaien wil, uit de stad gaan, 's morgens, 's avonds net wanneer ik verkies, dan heb ik geen mensch te vragen en geen fotsige minister of generaal of directeur of controleur naar de oogen

te zien. Als ik lust heb dan sta ik achter m'n toonbank en dan ben ik m'n eigen baas, en dan schop ik m'n dokter de deur uit als ie me niet beter maakt, en dan klaag ik den postdirecteur aan als ie me een brief te laat bezorgt — alsof die ook niet achter een toonbank stond; en dan fluit ik 's avonds, als het me in de hersens komt, dien mooien zanger waar ze allemaal zoo mee wegloopen, rondeman in zijn bakkes uit. En die broodschrijvers, met al d'r zedelessen en d'r verhalen en romans dat aangekleede leugens zijn, ze hebben te veel om te sterven en te weinig om 's winters de kneukels te warmen waar ze d'r pen in houwen, zoo'n zoodje! Ik sta als ik wil achter m'n toonbank, en als ik niet wil, dan sta ik ergens anders, en ik tart er een die voor den weerlich meer is dan ik!"

Zoo redeneerde Van Leeuw wel eens als hij in vuur kwam en zich door 't een of ander beleedigd gevoelde. Maar op dit oogenblik beseft hij toch weer — en met weinig genoegén — dat diezelfde toonbank waarachter hij zoo vrij is als een visch in het water, hem toch in den weg staat, en in den weg zal blijven staan als hij over iets méer dan een vluchtig avontuurtje met dat donzige duifje zou durven te denken.

— „Zeg eens Miel, als jij waarachtig de vader van dat juffertje bent, dan zul je haar wel eens spreken niewaar?"

— „Spreken, i k?" zegt Miel, en zet voor de derde maal een leeg gedronken glas op de steenen toonbank: „Nee, mijnheer Van Leeuw; er zijn nog familie-zaken, ziet u; ik moet omzichtig te werk gaan en mij sterken met een teug uit de Mimersbron aleer...."

— „Beroerde zuiplap met je teugen! Wou je d'r nóg een hebben, hê?" Terwijl hij hem weder inschenkt: „'t Is vertrappt als je een droppel méer krijgt."

— „Maar dat was de bedoeling ook niet mijnheer Van

L...euw; ik ben een fatsoenlijk man, en ik dacht niet aan j...enever. Maar in de Walhalla daar heb je volgens de Noordsche M...ythologie, zooals u weet mijnheer Van Leeuw, de bron waar Mimer, de God der w...w...wijsheid, de...."

— „Hou-je gezicht met je Mimer kerel! Ik wou weten en wil weten, of jij niet op de een of andere manier kunt maken dat ik dat lieve kind eens wat meer van nabij te zien krijg? Met dat vertelseltje van je vaderschap misschien? Kun jij me bij voorbeeld niet op een papier schrijven dat je d'r vader bent en dat je ziek ligt of dronken — d'as 't zelfde — en dat je d'r vóór je dood...."

— „Stil! stil! ga niet verder m...ijnheer Van Leeuw, u bedoelt uw g...el...uk, maar op een verkeerde manier. U bent een fatsoenlijk man evenzeer als ik een fatsoenlijk man ben, maar u zult be....begrijpen dat de waarheid die ik u meedeelde, voor mij met een resuscitatie g...elijk staat, en dat ik dus als een door en d...oor fatsoenlijk man tegenover mijn eigen dochter.... ja mijn eigen d...ochter moet ageeren. En d...aarom, niet meer; nee ten minste niet meer dan dat éene enkele glaasje, want de Heer weet het, ik wil fatsoenlijk man blijven" — hij drinkt het glas uit — „net als mijn heele familie die mij trapte en schopte, f....atsoenlijk man is."

— „Nee maar zeg Miel, kom kerel, als jij dat nou eens opknapte hê? Je hebt een goeie poot, zooals ik straks in dien papierrommel van je gezien heb. Zoo'n briefje hê; ik kan je wel dicteeren, en dan, wat dunkje.... nog één slokje dubbel gebeide? en een blanken gulden op den koop toe, watblief!?"

— „Dub...bele blanke gebeide! Guldens heb ik! Nou!" Hij klopt op den zak: „Nou, ik heb r...r...rijksdaalders in een pap....piertje van mijnheer Le Village ge...kregen;

fatsoenlijk man! van papapa.... patrisische familie, precies als de mijne. Maar dat is allemaal niets. Later.... als...."

— „Allo, kom jij maar mee," valt Van Leeuw in, terwijl hij Miel bij een arm vat en hem zoo ongemerkt naar zijn kantoor achter het voorhuis brengt: „Waarachtig je bent een smeerlap. Welzeker! wees daar maar gerust op; Kom schrijf me nou hier eens gauw zoo'n mooiigheidje hoor."

— „Mijnheer Van Leeuw, wa... wat!?"

— „Wat? Nou zit dan kerel," en hij duwt hem op een stoel: „Hier is een blad papier, hier heb je een pen. Allo! Schrijven dat kun je nog wel."

— „Schrijven. Aan w...ie? — Wallie....?"

— „Toe schrijf dan, gauw: Dierbare dochter!"

Otto van Wall staart met een lodderigen blik in een schuine richting naar.... niets. De tranen komen hem in de oogen:

— „Dierbare d...ochter? Lieve God! Ja! d...ierb...are dochter. Maar een br...ief schrijven. — Wallie?" Miel is vreeselijk bewogen. Heintje van Leeuw dringt en vloekt en dreigt; biedt geld en zelfs drie flesschen jenever aan wanneer Miel zoo'n „gemoedelijk stukje" schrijven wil, dat hij dan wel dicteeren zal. Kwaad was er immers niet bij. Een aardigheidje! En, als Miel haar nog niet, heeft gesproken dan zou dit immers een mooie manier zijn om haar te ontmoeten en alles te overleggen; dan had men immers de heele omslachtige tusschenkomst van die burge-meesters en vriendinnen niet noodig. Kom aan! Miel moest maar schrijven, dan zou Heintje haar wel met de makkelijkste coupé van Meijer en een paar ferme bruintjes er voor, van die school halen. En, niewaar, achter in het salon daar zouden ze dan met hun drieën een soupertje hebben, zoo fijn als er ooit een door Klokke geleverd werd.

Het sprak van zelf dat Heintje, zoo hem werkelijk het fijne soupertje ernst was, toch geen haar op zijn hoofd had dat aan een derde couvert voor Miel dacht. Eigenlijk was hij vies van den vent. Maar Miel was hoe langer hoe dieper getroffen. Op den leeftijd van mijnheer Van Leeuw zou hij zeker insgelijks op zulk een wijze gehandeld hebben, zoo dacht hij; maar, met zijn eigen kind, het meisje dat hem weer in eer en aanzien moet brengen, dat hem tot een braaf en waarachtig fatsoenlijk man zal maken, daarmee kan en mag zóo iets niet gebeuren. Hij zelf is met de meeste délicatesse te werk gegaan.

Ofschoon hij op dit oogenblik „erg zenuwachtig” is, ook van blijdschap en van de vermoënis der reis, hij herinnert zich alles toch heel best — in een soort van vurige lichtwolk, donker aan den binnenkant — maar hij weet en ziet toch alles heel goed. Jawel, „dát is mijnheer Van Leeuw de slijter, en dit ben ik.”

De herinnering dat Van Leeuw de slijter is, brengt hem plotseling de hoofdreden in de gedachte waarom hij de slijterij, zoo dadelijk van de reis komende, is binnengestapt. Nog in den spoorwagen heeft hij de mogelijkheid bepeinsd en voorzien, dat zijn familie die niets van hem weten wil, hem met al zijn rechten op dat engelachtige kind — het kind van hem en Koenradientje uit de Corbeau — zooals tot heden, ook verder vertrappen en vernederen zal. De mogelijkheid! want eenmaal bij die opgeblazen familie in contentie geraakt, zou zij aristocratisch consequent in hare désappreciatie zijn. Nog den laatsten keer heeft neef Alexander te Rotterdam gezegd, dat hij iemand die met een zeep- en lucifersnegotie op waggelende beenen het land rondreisde, wél een daalder geven, maar geen neef wou noemen. Nee, nee! dat was recht! dat kon ook niet. Maar een lichtstraal is opgegaan voor zijn zondig oog: Als

hij eens kon aantoonen dat hij een heel ander man was; een welgesteld man, ofschoon dan niet van den hoogsten rang, dan zouden ze hem toch wel rehabiliteeren; dan zouden ze wel door alles wat voorbij was de pen willen halen, en hem — bedenkend dat hij fatsoenlijk man bleef — zijn dierbaarste recht niet onthouden: het recht op zijn lieve eenige dochter, het kind van Koenradientje en hem! O, welk een goede gedachte is „den onwaardige” door God geschonken om zijn desastreus en deplorabel leven nog in vreugde en zonneschijn te doen verkeeren. Heeft niet die jonge slijter — door wiens middellijk toedoen hij op den weg van zijn geluk kwam — heeft hij niet aan dien dikken heer bij dat koffiehuis gezegd, dat hij Emma van Wall zoo mooi en zoo lief vond; dat hij, alleen om slechts een paar uren tegenover haar in de kerk te kunnen zitten, spoedig opnieuw bij zijn familie te Akkersveen ging logeeren! — O, en de gedachte was waarlijk verheffend: Die heer Van Leeuw haar echtgenoot! en hij, de bekeerde gelukkige vader, hij, Otto van Wall: compagnon in de gerenommeerde zaak van zijn schoonzoon den heer H. v. Leeuw Hzn! Hij, bij zijn geliefde kinderen thuis; werkzaam met lust in een vak, dat, ofschoon wel iets beneden zijn stand, toch fatsoenlijk mocht heeten; een vak, waarin hij altijd een zekere fraicheur heeft gevonden en waarbij hij zich te eerder voor de uitspatting der ebriositeit zal kunnen in acht nemen, dewijl de mensch meestal afkeerig wordt van datgene wat hij overvloedig genieten kan! — Nooit was zulk een voortreffelijk denkbeeld binnen de enge ruimte van een spoorwagen in iemands hersens ontstaan! — En, alles wat hij in dien spoorwagen gedacht heeft, dat staat hem ook nu — in die vurige lichtwolk, donker aan den binnenkant met een rooie straal tot op de pantoffels van den slijter — helder, of althans dubbel voor

den geest. Maar evenzeer spreekt zijn vaderlijk gevoel, en bovendien zijn eerbied voor het bekoorlijke meisje dat hij nog slechts van verre, maar zoo heerlijk schoon had gezien. Hij heeft een onbestemd besef dat het plan van den heer Van Leeuw beneden de waardigheid van de engel staat die zijne dochter is. Dien weg mag en kan het niet op. Nee, hij kon nog zoo eenigszins nagaan dat men beter deed voorzichtig met zulke heertjes te zijn. Als mijnheer Van Leeuw hem eerst als compagnon — ziedaar al was het in naam, maar dan toch in naam — en daarbij in alle geval voor altijd als vaste commensaal wou aannemen; wanneer hij hem daarvan zwart op wit wilde geven, en de arme Miel dan met dat zwart op wit de familie zou overtuigd hebben dat hij fatsoenlijk man was, ha! dán kon hij Emma afhalen, zooveel hij wilde, ja, met zijn volle permissie, en voorzeker met die van de heele familie.

Heintje van Leeuw die zelfs met een vijfde glas klare niet heeft kunnen bewerken dat die „kerel” schreef wat hij hem wilde dicteeren, is woedend geworden over zijn „langdradig geklets.”

— Was die schobbert gek of in delirium? Nú wordt het den slijter wat al te benauwd. Miel is opgestaan en met een paar waggelende schreden naar hem toegekomen. De tranen glimmen hem in de matte oogen, zijn klamme handen hebben Heintjes hand gegrepen.

— „Handen thuis!” roept Van Leeuw. Maar zoo gemakkelijk kan hij niet loskomen; die handen kleven te vast. Met akelig heesche en somwijlen sterk hijgende stem, bidt de ongelukkige man, in altijd kiesche doch somwijlen schier onverstaanbare en onsamenhangende woorden, dat Van Leeuw de redder zal zijn van zijn kind en van hem zelf; dat hij een verklaring zal schrijven waaruit de compagnieschap blijken zal, 't zij hij zijn woord wil gestand

doen of niet. — De laagste en ruwste scheldwoorden van den jongen slijter zijn zoo min in staat om Miel in toorn te brengen als om hem tot loslaten te bewegen. Terwijl de tranen hem langs de wangen biggelen, en hij de handen die Heintje ten laatste heeft afgeschud, opnieuw om diens arm slaat, bidt hij al voort om de compagnieschap die hem gelukkig zal maken, en die mijnheer Van Leeuw gelukkig zal maken, zoowel als zijn engel van een dochter, waarbij hij in de weemoedigste stemming toegeeft, dat hij een schurk en een dief en een ellendeling en een zuiplap is, maar ook vertrappt en verschopt en verleid in de wereld, en „p...arole d'hon....neur: een fe....soen....oen....lijk man!”

Aan alle geduld komt een eind. Van Leeuw heeft Miel tot in het voorhuis bij de door hem geopende winkel-deur „gewerkt.”

— „Als je niet goedschiks gaat en je klavieren binnen boord haalt, dan smijt ik je de straat op.”

Miel kan niet gelooven dat een fatsoenlijk man....

Nou, dan zou Van Leeuw hem dat eens anders vertellen.

Met een vreeselijk ruwen vloek slingert de slijter zijn bezoeker zoo krachtig van zich af en naar buiten, dat de arme ontzenuwde man naar 't midden der straat wankelt en, zijn evenwicht verliezend, op de keien ter neer smakt.

't Baart nu zeker volstrekt geen verwondering dat er in de stille straat die op de Neude uitloopt zulk een buitengewone drokte heerscht. In een oogenblik zijn er vijf — tien — vijftien en meer personen bijeen. Wie er wezen moest ontbreekt er: een agent van politie. De man staat drie of vier straten verder, en houdt — half achter een uitstek verscho-len, het oog op zekeren hoek der kerk, om te zien „of daar met den Zondag ook overtreding zal plaats grijpen.”

— Denk je mijnheer dat een agent van politie zes licha-men en misschien oogen overal heeft? Men kan te veel van

iemand eischen mijnheer, en als men zijn blik op gindschen hoek houdt gevestigd, dan kan men ze niet naar een andere plaats richten meteen.

Men moet den man volkomen gelijk geven.

Een straatjongen met een vreeselijken wipneus schopt even met zijn nieuwe klomp tegen den neerliggenden Miel, en zegt:

— „Hij is vet hoor, den deuze!”

— „Nou! mot jij 'en mens as 'en beist behandelen, zeg!” roept een stevig vrouwspersoon en dreigt den jongen met haar spitsen neus te doorboren.

— „Asof 't geen varken is!” grijnst dé wipneus.

— „Jij eiges bent er een, of 'en big ten minste. Ik zeg die zat is, is onmundig en in Gos-hand.”

— „In de duivelsklauw ja! In Sodom ja!” roept een mannetje met schel geluid: „'t Is Gode een gruwel!”

— „Nee, 't is Miel de krämer!” lacht een dikke meid.

— „Maar eeuwig eeuwig verdoemd!” beslist het mannetje: „O eeuwig! O lichtzinnig geslacht!” en hoofdschuddend gaat hij naar het Godshuis waar hij moet voorzingen.

— „'t Is een beschonken man, jonge dochter! — Slijter Van Leeuw heeft hem de deur gewezen en toen is hij hier neer gevallen,” klinkt de inlichting van een heer met een roskleurigen zwarten hoed en een pantalon die, vooral tot aan de knieën, glimt als een spiegel.

— „Ajasses hoe akelig!” zegt de jonge dochter.

— „Ja daar heeft u wel gelijk in jonge dochter! Een mensch ziet zijn eigen — of ik wil zeggen zijn eigen naaste niet gaarne in zulk een staat. Het is een betreurenswaardig oogenblik in iemands leven.”

— „Ik lust den heelen dag geen vleesch, ajasses! Kom Piet, kom.”

— „Kijk, kijk, nou wil ie opstaan,” zegt Piet de vrijer.

— „Denk je dat ik dáár nog langer naar kijken wil? 't Hart draait me om in me lijf; kom deuze kant op! 'k Wou da'k peperement had.”

— „Peperement?” zegt Piet die meegaat: „Weetje wát: laneme dan liever een dropje annijs nemen guns in de tapperij.”

— „Jasses ja!”

Nabij den ongelukkigen Miel ging een luide lachkreet op. Er waren er die zich vermaakten met de „zotte” pogingen die hij in 't werk stelde om op de been te komen.

De eenige die hem te hulp kwam was de vrouw met den spitsen neus.

't Was een stroom van woorden waarmee ze de omstanders overgoot, en, ware die stroom niet zoo troebel geweest, misschien dat haar nog wel iemand uit den hoop zou hebben bijgestaan, om den ongelukkigen man voor verder gevaar te behoeden. Doch haar negatieve respects-betuigingen voor de hulpvaardigheid en menschlievendheid dier omstanders waren al te kernachtig om sympathie te kunnen verwekken. Men werd wrevelig op het „wif” dat zoo'n hoog woord had, en liet haar razen en betobben.

— „Pas op, nou gaat ze met 'em kermis houwen!” grijnst de kleine wipneus en trekt zich terug.

De vrouw die den wipneus ziet wegduiken, is in een furie veranderd. „Wat! dit en datsche rekel!” borst ze los: „kermis houwen! ik zal je kermis houwen!” en — met een woordenkeus die zelfs den voortvluchtigen „rekel” de haren doet ten berge rijzen, vliegt ze hem achterna, terwijl ze, om zich zelve recht te verschaffen, haar beschermeling in den steek laat.

Miel, intusschen op de been gekomen, verzekert met half gesloten oogen en bijna onverstaanbaar aan de omstanders, dat hij een fatsoenlijk man is.

Er gaat een hoera op: „Miel is een fatsoenlijk man!”

De grutter die zeer in de buurt van De Vliegende Bot woont, waar Lijs tapt en logies geeft en commensalen houdt, de grutter zegt dat die fatsoenlijke man een „verloopen gesjeesde student is.”

— „Ha, een gesjeesde student. Hoera!”

Miel waggelt vooruit en maakt een beweging alsof hij den hoed wil afnemen.

— „Dat komt er van!” roept een nachtwacht-bij-dag, en voegt er met een ruwe verwensching bij: „Zoo zie je ze aan d'r end kommen!”

— „Student hou je roer recht!” krijscht de dikke meid.

— „Student, in de jenever! Hoera!” roept een ander.

Dat duurde lang genoeg. Hadden die knapen 't maar eerder gezien.

— „Zou ik me dáarvoor geneeren. Nee, dan zal een student eens toonen dat ie zoo'n armen drommel nog helpen wil!” roept Willem Haverkist, terwijl hij de dikke meid voorbijstuift en zoo van nabij, dat hij met een knoop van zijn jas in een scheur aan de mouw van haar grauwpars jak blijft haken en een flard er mee aftrekt.

— „Lomperd!” roept de dikke meid met een dreigenden blik.

— „Waar mot je naar toe?” zegt de theologant tot den beschonkene, en dan: „Ala Bolet, pak jij 'em bij zijn linker vlerk.”

Miel wil een diepe buiging maken maar kan niet antwoorden. „Lijs, Bot” en „fatsoenlijk” zijn de eenige klanken die te onderscheiden zijn.

De dikke meid vliegt vooruit en bijt den student in het oor, dat hij haar een „nieuw jak zal weergeven of dat z'em anders bij de peliesje verklagen zal; aan zijn kale gezicht daar heeft ze niemendal aan.”

— „Zwijg!” roept Willem. — Maar Bolet tast snel in den zak en werpt der dikke een gulden toe.

De dikke ziet den gulden op de straat vallen, en terwijl ze zich bukt en haar hand er naar uitstrekt, beukt ze schier ter zelfder tijd met de vuist tegen een been, waarvan de voet zich al aanstonds op het geldstuk heeft neergezet.

Voor al de personen die daar toeschouwers waren, heeft het gulden-kluchtspel dat nu gespeeld wordt, een nog groo-tere aantrekkelijkheid dan het verdwijnende drama in de gedaante van een dronken man in 't midden van twee studenten. — Of het ernst of gekheid is, de dikke meid zal al haar krachten moeten inspannen en al haar ruwheid aanwenden, om den onverwachten buit te vermeesteren. Men lacht, en goechelt, en schopt, en verstopt den gulden, en eerst als een schoorsteenveger, in half Zondags gewaad, hem triumfantelijk omhoog houdt, is de zaak voor de dikke gewonnen, want — Caspari is haar vriend, en wil er zijn neus wel onder verwedden dat hij haar eer zijn vrouw zal noemen, dan het land zijner vaderen met eigen oogen te aanschouwen.

Willem Haverkist „maakt er niets om dat sommige ploerten blijven staan en hem nakijken.” Hij zegt tot Bolet, dat ie een fideele kerel is omdat ie 'em niet in den steek liet.

Toen Willem dien armen drommel daar zoo te midden van 't grauwwad had gezien, en de laatste woorden die er gesproken werden vernomen heeft, toen was zijn besluit genomen. — „Kletsen over humaniteit” zooals op 't dispuutcollege dat was mooi, maar beduidde niemendal als je het ding niet in praktijk bracht.

Willem heeft geen oogenblik overwogen — zooals de meer beschaafde Bolet — of het ook soms een gek figuur zou

maken wanneer hij dat dronken perceel naar z'n huis ging brengen, en evenmin heeft hij voor een standje met het plebs gevreesd. Hij zag — en hakte den knoop door: Dien armen duivel moest hij helpen!

— „Nou ja jongen, we weten wel dat je een fatsoenlijke kerel bent. Nee man, een dief en een moordenaar dat geloof ik niet. Ei, getrapt? jawel verschopt, juist! En zeker een borreltje te veel gedronken tot besluit hé? Dat laatste is het ergste. Maar hou je roer nou maar recht. Kom, stevig een beetje. Pas op — daar ginder in de verte komt een agent aan. Nog twee passen dan ben je in De Vliegende Bot. Dat is je logies hé? — Ferm Bolet! Je moet 'em aan den elleboog wat opbeuren. — Mooi zoo: het stoepje op. — Bestig! Schuin — dwars de deur in! C'est ça!”

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

't Is een smaakvol en deftig, maar eenigszins ouderwetsch gemeubileerd vertrek waarin Anna Rooze zich aan den avond van dienzelfden dag bevindt. De zware bruin damasten overgordijnen die in breede plooiën neerhangend de vensters bedekken, keeren — zoo de dubbele ramen en blinden niet reeds voldoende waren — volkomen den nijdigen noordoostenwind die door de Maliebaan giert, terwijl de zeer breede haard; waarin een prachtig turf- en kolenvuur brandt, een aangename warmte door de kamer verspreidt.

Ofschoon het huis dat mevrouw de douairière Van Riddervorst bewoont een zeer modern gebouw is, toch heeft deze haar geliefde huiskamer, door den ouderdom der overigens fraaie en goed onderhouden meubels, inderdaad een eenigszins antiek voorkomen. Op den breeden schoorsteenmantel staat een koperen pendule onder een vierkante stolp; de groep boven het uurwerk vertoont drie engeltjes die elkander omarmen: ze stellen Geloof, Hoop en Liefde voor; de Liefde houdt de teugels waarmee zij de twee dolfijnen ment die haar met heur gezellen in een schelpvormig vaartuig over de levenszee voeren.

Mevrouw Van Riddervorst heeft bijzonder veel zwak voor die pendule, en ofschoon zij ook zeer veel zwak heeft voor

de oude stoelen met hooge ronde ruggen en bekleed met dat onverslijtelijke en onverkleurbare groene trijp van vroeger dagen; ofschoon ze zwak heeft voor alles wat zij hier — uitgenomen eenige noodwendigheden van den huidigen dag — om zich henen ziet, voor die pendule heeft zij toch een bijzonder zwak, en sedert den dood van haar lieven vader — nu vijfen-dertig jaar geleden — moge een horlogemaker alle andere uurwerken in hare woning des Zaterdags geregeld hebben opgewonden, mevrouw Van Riddervoorst heeft deze van dat oogenblik afaan voor hare rekening genomen, en zal ze blijven opwinden „totdat zij in het geloof en de hope op Gods liefde deze aarde met wat haar behoort verlaten zal.” Ja, hier in dit woonvertrek leeft ze als 't ware nog met allen die haar liefhadden, maar „die God in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid opriep tot een hooger en werkkring.”

Mevrouw Van Riddervoorst zit in haar breeden leunstoel voor haar dagelijksch zilveren theeserviesje, met het „knolletje van een trekpot” en de porseleinen kopjes van verschillende grootte en waarde, waarop ze allen zwak en betrekking heeft. — Zij is een schoone, men kan wel zeggen een vorstelijke vrouw van omstreeks zestig jaren. Haar open gelaat boezemt aanstonds vertrouwen in, terwijl de beide grijze loshangende krullen aan weerskanten van het hoofd, vertellen dat zij zich voordoet zooals zij is, en dat zij.... Maar hoor, ze spreekt:

— „Denk daar nu volstrekt niet over lieve jufvrouw Rooze; ik heb immers plaats voor mijn drie logées, en waarlijk ik had het niet gevraagd wanneer het mij zelve geen aangename rustige gedachte was u samen hier te hebben. U ziet het, men blijft egoïst ook met de beste bedoelingen. — Gebruikt u suiker en melk jufvrouw Rooze?”

Op een rustbank waarvan twee ovalen in den rug

met hetzelfde trijp als dat der zware stoelen zijn bekleed, terwijl een kleiner middelovaal het wapen der Van Riddervoorsten keurig in hout gesneden vertoont, zitten Anna en haar lieve Emma hand in hand.

Ze bevinden zich met mevrouw Van Riddervoorst alleen, want jufvrouw Marnix is voor een half uur uitgereden om een paar avond-visites, ook bij professor te doen. — Anna antwoordt:

— „Ik dank u vriendelijk voor thee. Professor heeft ze mij ontraden. Maar lieve mevrouw, wees u toch zoo goed mij Anna te noemen.”

— „Welnu dan Anna, zeg mij eens of je suiker en melk in de koffie gebruikt? Ik had al gedacht dat thee je minder bediend zou wezen, en daarom heb ik een kopje koffie voor je gekookt. Ja, koken is wel wat antiek nieuwaar? Maar zie, hier heb ik zoo'n aardig kanetje van oud-Delftsch aardewerk. Een lieve oudtante van me placht daar om theetijd altijd zoo zelve haar koffie in te maken; de boeien konden 't haar niet naar den zin doen. — Och zij staat mij nog zoo levendig voor den geest de goede vrouw met haar gebloemde keurslijf. — Zie, er gaan juist twee kopjes in.”

— „Maar mevrouw! Doet u dat voor mij? En zelve! 't Is waarlijk...”

— „Daar moet nu op volgen: al te vriendelijk, is het zoo niet? Maar vergis ik mij dan wanneer ik zeg dat jij lieve Anna, even graag een kop koffie voor mij zoudt zetten als ik het nu voor ú doe, en — mogen we dan wel te hoog opvizzelen wat we zelf niet laten zouden?”

Een glimlach plooit Anna's mond. — Zij zal gaarne wat suiker en melk in de koffie gebruiken, maar ze moet het toch nog eens herhalen, dat de goedheid van mevrouw Van Riddervoorst haar waarlijk gevoelig maakt. Zij was

haar zoo geheel en al onbekend, en ofschoon dan niet ziek....

— „Nee ziek ben je in 't geheel niet meer!” roept Emma, en drukt Anna de handen: „Nee, nadat we samen hebben geschreid en je alles verteld en uitgelegd hebt; en professor je zelfs met ons door de kou heeft laten wandelen, ben je heelemaal beter. Vindt u ook niet dat Anna er weer goed uitziet mevrouw?”

— „Mij dunkt nog een beetje moe. Een goede nachtrust aan de zij van haar liefste vriendin zal haar zeker heelemaal opknappen. Zeg eens blond schaapje — zoo noemde ik haar vroeger jufvrouw Rooze, omdat ze toen zoo'n klein donzig kroeskopje had, precies alsof het schapenwol was — zeg eens lieve, hoe lang is het toch geleden dat je niet bij me waart?”

— „'t Is wel elf jaar geleden mevrouw.”

— „Ja, dat is elf jaar geleden! 't Was in 48. — Ja! — En hadt je nooit eens behoefte mij te komen bezoeken lieve, na den dood van....” Mevrouw wendde zich ter zij en zag naar het theewater: „na den dood van mijn liefje, mijn Kuno?”

— „Och mevrouw!” zucht Emma en krijgt een hoog roode kleur.

— „'t Is geen bestraffing goed kind. Je was jong, en nu je wat ouder bent, nu weet je zelve hoe kinderen zijn: men vergeet dan zoo ligt....”

— „Vergeten!?”

Daar lag Emma zacht schreiend op Anna's schouder.

— „Nee, nee!” hokt ze, alleen voor Anna verstaanbaar.

Mevrouw Van Riddervorst, opgestaan en Emma genaderd, verzekert het overgevoelige meisje, dat zij haar waarlijk van geen onhartelijkheid heeft willen betichten. Zij weet immers wel dat Emma recht veel van haar kleine

Kuno heeft gehouden. Immers nog altijd bewaart zij het eenvoudige lieve briefje dat de bijna zevenjarige Emma schreef om haar droefheid over den vroegen dood van haar lief vriendinnetje te betuigen. Waarlijk, mevrouw heeft het zoo onnatuurlijk niet gevonden:

— „'t Was alleen de vraag lieve Emma, of je mijn engeltje niet vergeten hebt. En nee, dat heb je zeker niet, nee!”

Emma schreit nog.

— „O geloof mij mevrouw,” zegt Anna snel: „er ging bijna geen dag om waarop zij niet van uw lieve vroeg gestorven dochttertje sprak, en van....”

Een schier pijnlijke handdruk moest Anna dwingen niet verder te gaan, en ofschoon Anna slechts had willen zeggen, hoe Emma even dikwijls van de hartelijke vrouw had verhaald, wier goedheid en gastvrijheid ook Anna heden ondervinden mocht — plotseling zwijgt ze stil en begrijpt de ware reden waarom het overgevoelige blondje nooit tot de woning van de waardige moeder harer lieve Kuno is teruggekeerd. En wat Anna vermoedt dat is waarheid: Heeft de kleine blonde in den beginne een zekere vrees gehad om terug te keeren naar de woning waarbinnen de dood haar vroolijk kornuitje had weggenomen, later had al meer en meer het denkbeeld haar weerhouden, dat men het haar zou aanzien en verwijten, hoe ze niet slechts kwam om de bedroefde moeder van haar lieve speelnootje te bezoeken, maar vooral in de hoop om er den aardigen speelmakker, den vroolijken „neef Oscar” nog eens weer te vinden.

Emma schreide voort. Zij was niet zoo spoedig tot bedaren te brengen wanneer de stroom eens aan 't vlieten was. — Maar, vreemd is het niet dat haar week gemoed — op dezen dag door zoovele indrukken geperst — zich nog eens

lucht geeft na een woord zooals mevrouw Van Riddervoorst daar even tot haar gesproken heeft.

Ach, zij had wel willen uitroepen: Nee mevrouw, uw huis, uw Kuno heb ik geen oogenblik kunnen vergeten, geen oogenblik, zoo min om uwent- en harentwil, als om onzen vroolijken speelmakker dien ik heden na een zoo lange scheiding voor 't eerst mocht wederzien. Maar zoo te spreken dat heeft ze niet kunnen, niet mogen doen.

En terwijl ze daar schreit aan Anna's boezem, pijn't het haar mede opnieuw dat zij dezen morgen haar dierbare Anna een oogenblik heeft kunnen bedroeven en verdenken. Verdenken, omdat zij haar met Oscar van Breeland samen vond. Immers om zaken met haar te bespreken was hij daar geweest, en gewis heeft zij die éene zaak inzonderheid met hem behandeld, de vreeselijke zaak die haar zoo bitter ongelukkig heeft gemaakt en haar telkens in een hevige spanning doet verkeerren.

Ach, in een der laatste brieven heeft Anna haar wel bepaald en overtuigend gemeld, dat zij, ofschoon geen eigen kind van haar geliefde eerste pleegouders, „toch wel echt en heusch een Van Walletje was,” maar al mocht de pijnlijke angel daardoor zijn verdwenen, de bittere droefheid over de werkelijkheid was er niet door weggenomen.

En Anna had haar in den middag op haar zacht en aanhoudend vragen een wonderlijk woord in 't oor gefluisterd. Zij heeft gezegd: niet zoo heel zeker te weten of Emma's eigen ouders wel werkelijk overleden waren, doch, Emma moest kalm zijn en niet meer vragen. Immers haar vriendin is teruggekomen om te spreken met hen die Emma liefhebben en, zooals ze vurig wenscht, om haar gelukkig te maken.

Ja, Emma weet het wel, alle menschen zijn lief en goed voor haar, en zij, zij vergeet wel niemand, maar ze denkt

toch het meest aan zich zelve, ach ja. Doch 't komt omdat zij ongelukkig is. Ongelukkig! En alsof er niet al reden genoeg was, heeft zij dan ook heden niet dien vriend der kinderjaren teruggezien? Welzeker, hij heeft heel vriendelijk en lief met haar gepraat over vroeger tijd, en waarschijnlijk heeft hij die hartelijke uitnoodiging van zijn tante bewerkt, maar, hij zelf is reeds te twee uren uit Utrecht naar Gelderland vertrokken; voor een rechtzaak zooals hij zeide. Voor een rechtzaak! Vertrokken, bijna op hetzelfde oogenblik dat hij haar wederzag na zoovele jaren. O! nu zij eens aan 't schreien is, nu is er meer dan reden genoeg. 't Is waarlijk al wel dat zij zich aan tafel, en tot nu toe zoo goed heeft gehouden:

— „Ach Anna, liefste Anna!”

Mevrouw Van Riddervoorst is er eindelijk in geslaagd het schreiende meisje wat kalmer te stemmen. En, om haar van de vriendin te scheiden die, volgens professors raad, vooral kalmte behoeft, heeft zij Emma in een aangrenzend kamertje gebracht. Hier is het koel; hier moet ze zich nu door een koudwater-handbad eens heelemaal verfrisschen. — Julie de kamenier zal haar wel helpen, en als ze dan weer heel kalm is — want immers voor Anna zal ze zich gaarne wat flink houden — dan moet ze maar met een opgeruimd gezichtje weer binnen komen.

Na Emma op lieven toon deze vermaning te hebben gegeven, waarbij ze haar hartelijk de kleine poezele hand heeft gedrukt, keert mevrouw Van Riddervoorst in haar woonvertrek terug, en zegt, nadat zij de deur achter zich heeft digt gedaan:

— „Ja, 't zal nu zoo ik hoop wel spoedig bedaren. Aardig! dat lieve kind is nog volmaakt dezelfde als toen zij zoo'n klein heuveltje was. Al te gevoelig! Het appeltje valt niet ver van den stam.”

— Den stam?

Sedert Anna's komst in de woning van mevrouw Van Riddervoorst heeft juist de gedachte aan dien stam haar gedurig beziggehouden. Oscar van Breeland had haar immers reeds vroeger gezegd, dat Emma's ware afkomst, wanneer hij zich niet bedroog, voor zijn familie en inzonderheid voor zijn tante Van Riddervoorst volstrekt geen geheim was. Hadden velerlei verklaarbare redenen Anna niet weerhouden, ze zou reeds van De Runt in Emma's belang aan Oscars tante hebben geschreven, en, liever dan aan den heer Alexander van Wall, die toch inderdaad wat zonderling met zijn gevoelige pupil had omgesprongen. Maar Anna heeft wijselijk besloten die teedere zaak eerst mondeling met haar Marnix of met den ouden dominé Zegenmond te bepraten, en zulks vooral nadat zij den man ontmoette, den ongelukkige die zich als Emma's vader aan haar had bekend gemaakt. — 't Is niet te verwonderen dat Anna sinds het oogenblik dat ze zich in het gezelschap van mevrouw Van Riddervoorst bevond, in 't gezelschap van haar die de verborgenheid in één oogenblik aan 't licht kon brengen, schier onophoudelijk de vraag in het hart voelde kloppen, of mevrouw Van Riddervoorst haar iets van Emma's ouders zou willen meedeelen.

Maar Emma is steeds aan haar zijde geweest en heeft haar de gelegenheid tot zulk een onderhoud benomen.

Doch nu, het eerste oogenblik dat Anna zich met haar waardige gastvrouw alleen bevindt, nu spreekt zij zelve van den stam waarvan het appeltje niet ver gevallen is.

Haastig opgestaan nadert Anna de dame die weer plaats heeft genomen, en, vluchtig naar de deur ziende zegt zij zacht:

— „Mevrouw, hebt u — vergeef mij als ik onbescheiden ben — maar, hebt ú Emma's ouders gekend?”

— „Ik? Och ja jufvrouw Anna, 't is een schepseltje dat men wel diep beklagen moet.”

— „Dat geloof ik ook mevrouw. Ten minste wat u daar zegt bevestigt mijn vermoeden.”

Met weinige woorden, telkens omziende naar de deur waardoor Emma terugkeeren moet, deelt Anna aan haar gastvrouw mede hetgeen haar omtrent Emma's geboorte, voornamelijk door den jongen mijnheer Van Breeland, zoowel in den spoorwagen als op De Renghorst is bekend geworden. Van de ontmoeting met den ongelukkigen Otto van Wall spreekt ze niet. Niet slechts aarzelt zij een vermoeden te uiten waarvop de zekerheid haar om Emma's wil pijnlijk zal treffen, maar ook zij acht zich verplicht het vertrouwen dat die arme verdoolde in haar gesteld heeft niet te beschamen. Ja, mocht hij werkelijk Emma's vader, maar ook ten gevolge van zijn gedrag een verschoppeling der familie wezen, dan moest zij met voorzichtigheid de baan voor hem effenen. Immers, zal de teedere Emma een vader hervinden, dan moet het zijn in een omgeving die haar lief is en waarin zij tehuis behoort, en bovendien in een staat die haar week gevoelig hart geen weerzin zal kunnen inboezemen. Anna herinnert zich den man zooals hij zich op dat Runtsche kerkpad aan haar vertoonde, en acht het maar al te waarschijnlijk dat Emma, ondanks de nauwste betrekking, zou zijn teruggestooten door zijn ellendigen staat.

— „Mijn neef had mij reeds met een enkel woord gezegd, dat hij van u vernam hoe Emma, zoowel door haar overleden als door haar tegenwoordigen voogd onkundig werd gelaten van hetgeen ik dacht dat zij zeker wist,” zegt mevrouw Van Riddervoorst: „Het zal met de beste bedoeling zijn geschied; maar wat mij betreft, ik zou meenen dat zoo iets eens moet uitkomen en dan”

— „Dan moet de uitkomst te pijnlijker worden mevrouw. Ten minste....”

— „Natuurlijk! Waarom zal men voor een kind den oudernaam verzwijgen indien er op dien naam geen smet kleeft; doch wanneer dit werkelijk zoo is, dán ware het dunkt mij toch beter dat kind van jongs afaan die smet door het glas der vergevende liefde te doen zien, dan het die op rijper leeftijd eensklaps bloot te leggen voor het niets vermoedende oog.”

— „Haar arme vader zou wat loszinnig geleefd hebben nietwaar?”

— „Zeg dat niet jufvrouw Anna. Loszinnig is het juiste woord niet. Hij was een zwak, een zeer zwak jonkman; niet bestand tegen den drang der wereld. Hij bezat den voortreffelijksten aanleg; maar helaas! die kostelijke gaven waren — als men 't zoo noemen mag — niet aan hem besteed. Ja, de familie Van Wall heeft zeer, zeer veel verdriet van hem gehad. En Emma's arme verlatene moeder, ik heb haar innig beklaagd.”

— „Leeft die moeder nog mevrouw?”

— „Nee! O nee! Toen de familie zich over haar en haar lief kindje had ontfermd, toen mocht zij de oogen sluiten voor haar bitter bedrogen levensgeluk.”

— „Maar haar vader leeft nog nietwaar?”

— „Ik geloof met reden te kunnen zeggen dat hij dood is, de arme jongen!”

Mevrouw Van Riddervoorst heeft dat woordje dood met een bijzonderen nadruk uitgesproken. Zij gelooft reden te hebben om te zeggen dat hij dood is. — Anna verstaat haar. Ja er is reden! Zeer veel reden.

— „Maar mevrouw, indien hij terugkeerde. Wanneer de man die uit zwakheid viel, terugkwam en de smet zocht uit te wisschen die....”

— „Och lieve jufvrouw Anna, voor hem is dat onmogelijk. De kracht zou hem ontbreken, en ook....”

Daar werd het gesprek der beide dames gestoord door de komst van den huisknecht die mevrouw een brief overhandigde.

— Mevrouw vreest niet dat haar logée het zal ten kwade duiden dat zij even den brief inziet?

Met een zeer ouderwetsch schaatje uit een lederen scheetje — afkomstig van de oudtante met het gebloemde keurslijf die het schaatje tot haar negentigste jaar in den zak droeg — knipt mevrouw het couvert los van den brief waarop het postmerk Mulderspeet te lezen is.

Mevrouw Van Riddervoorst komt het geen oogenblik in de gedachte dat de groote schildpadden bril, op haar schoon en nog weinig gerimpeld gelaat een zonderlinge vertooning maakt. Van vriendinnen kreeg ze tot heden reeds vier keurig fijne lorgnetten en zelfs een paar gouden brillen ten geschenke, doch alsof ze niet bestonden, komt altijd wanneer zij 's avonds iets lezen moet, de groote schildpadden bril te voorschijn, want zie, het is de bril die haar eigen moeder nog droeg, vier dagen vóór dat zij gestorven is.

En zij leest:

„Hooggeachte Vriendin!

„Ter wille van onzen Ernst die door bijzondere omstandigheden langer op De Renghorst is gebleven dan aanvankelijk zijn voornemen was, besloten wij sedert gisteren, hem naar Utrecht te vergezellen en er met hem een paar maanden te vertoeven.

Voor U die sedert zijn komst aan de academie, hem steeds zoo gastvrij en vriendelijk ontvangen hebt, voor U

mag ik het niet verbergen, dat een bemoeijelijkte en nu teleurgestelde liefde, waaronder hij meer gebukt gaat dan men van Ernst zou verwacht hebben, de oorzaak is onzer klimmende zorg voor zijne gezondheid. Mijn goede Kunira was in den aanvang zeer tegen de keus van onzen jongen gestemd, en voornamelijk omdat het meisje — eene jufvrouw Rooze — ofschoon in mijn oog een parel uit duizenden — van burgerafkomst en zeer naauw verwant is met personen die haar een levendigen afkeer inboezemen. Sedert Kunira echter met mij inzag dat de goede Ernst dagelijks bleeker en somberder werd, verheugde ik mij te bemerken dat hare tegenkanting allengs verminderde, en, reeds meende ik Ernst binnenkort weer frisch als te voren en gelukkig aan de zij van een meisje te zullen zien, dat naar mijn innige overtuiging een schier volmaakte vrouw voor hem worden moest, toen mijn verwachting eensklaps door een finale afwijzing van hare zijde de bodem werd ingeslagen.

U, die mijne Kunira kent, zult beseffen hoe zij te moede is. Zoozeer als zij zich in den aanvang tegen den wensch van onzen Ernst verzette, zoo geheel onontbeerlijk schijnt haar, na die weigering, jufvrouw Roozes bezit voor het welzijn van ons kind. Maar in weerwil hiervan is Kunira ten zeerste vertoornd op het meisje dat een ander boven onzen jongen verkiest, want uit het korte briefje 't welk ik gisteren morgen van haar ontving, konden wij opmaken dat zij Ernst weigerde omdat haar hart niet meer vrij was.

Ik heb innig medelijden met mijn goede vrouwtje en met mijn armen Ernst, terwijl ik zelf bitter ben teleurgesteld."

Mevrouw ziet even onder haar groote ronde brilleglazen door tot Anna op, en zegt:

— „De brief is lang jufvrouw Rooze. — U neemt niet kwalijk?"

— „O mevrouw, volstrekt niet. Ik blader hier wat in *The Old Old Story*.“

— „Hum!“ komt mevrouw en leest verder:

„Nu er echter aan deze zaak niets te veranderen viel, wilde Kunira aanstonds naar Parijs vertrekken opdat Ernst er zich spoedig zou troosten over het gemis eener onwaardige — zooals mijn vrouwtje zich nu wel wat hevig uitdrukt. Doch, nadat ik haar had herinnerd hoe zij zelve nog kort geleden tegen Parijs gestemd was, en haar deed inzien dat zulk een afleiding zeker niet de regte zou zijn om ons kind met zijn lot te verzoenen en hem weer frisch te doen worden, nu heb ik haar aangeboden te samen een paar maanden naar Utrecht te gaan. De kring zijner medestudenten, gepaste afleiding en meer geregelde werkzaamheid, dit alles zal Ernst zoo wij vertrouwen goeddoen. Zonder ons, zonder Kunira vooral, zou hij niet naar de academie terugkeeren, en daárom zullen we mét hem gaan.

Zeer geachte Vriendin, ik heb U dit alles breedvoeriger geschreven dan ik zulks in den aanvang bedoelde, doch ik voorkwam daardoor een mondelinge verklaring die ik U in tegenwoordigheid van Kunira en Ernst toch moeilijk zou kunnen geven.

Aangezien Kunira wel gaarne reeds morgen wilde vertrekken, zoo zult U mij ten zeerste verplichten onzen hulpvaardigen neef Oscar te verzoeken, voor mij in het hotel des Pays-Bas vier of vijf goede appartementen te gaan bestellen. Jufvrouw Molenwiek blijft voorloopig op De Renghorst, voornamelijk dewijl ik ter regeling van velerlei zaken er gedurig zal moeten zijn.

't Is U misschien bekend dat ik De Runt heb gekocht. Dáarover en over alles mondeling nader. Vertrouwend dat Oscar aanstonds aan mijn verzoek zal willen voldoen,

en in de hoop U in den besten welstand te zullen vinden,
noem ik mij na vele groeten van Kunira en Ernst,

Hooggeachte Vriendin!

Uw zeer gehoorzame Dienaar en Vriend,

W. GEEREKE VAN ULAND.

„De Renghorst, 11 Dec. 1859, 's morgens 7 uur.”

't Is niet te verwonderen dat mevrouw Van Riddervoorst nog eenige oogenblikken in gedachten verzonken, door de ronde brilleglazen heen, op den brief van Wouter Geereke blijft staren. Haar helder hoofd waarin heden reeds zooveel is omgegaan doorzag den ganschen samenhang.

Dezen morgen heeft Oscar haar vroeger dan anders bezocht en gezegd, dat hij voor een belangrijke rechtzaak tegen den middag naar Arnhem moest, en tevens dat hij door bijzondere omstandigheden drie oude kennissen in de Pays-Bas had ontmoet. Twee er van waren ook oude kennissen van tante die zij zeker zeer gaarne ten harent ontvangen zou; namelijk: de oude gouvernante der lieve Kuno, La Marnix, en Kuno's speelkameraadje, Emma van Wall.

Op een eenigszins gekunsteld onverschilligen toon heeft Oscar daarna van zijn derde oude kennis gesproken. 't Was de jonge dame die hij, zooals tante wel wist, op reis had ontmoet en die hij kort daarna bij oom Geereke wederzag. 't Was een élève van La Marnix, en Emma's beste vriendin. Mevrouw Van Riddervoorst heeft toen gedacht: Ik bedrieg mij niet, Oscar gevoelt meer voor haar dan hij zeggen wil. Zij had zich toen het schrijven van haar zuster Van Bree-land uit den Haag herinnerd, en hem gevraagd: of dat niet die pretendente van Ernst Geereke was? — Oscar heeft zich ter zij gewend, en terwijl hij den haard ging oppoken geantwoord: „Volgens het schrijven van mama schijnt het waar te zijn dat neefje wat voor jufvrouw Rooze ge-

voelt, maar onmogelijk is het dat zij hem kan liefhebben, ten minste. En bovendien, tante Kunira zal immers die inclinatie niet dulden!"

Dát heeft Oscar gezegd.

En nú die brief!

Mevrouw Van Riddervoorst werpt van ter zij een blik op het bekoorlijke meisje dat nog voortbladert in *The Old Old Story*. De waardige dame heeft 'smorgens toegestemd dat zij behalve haar goede protégée La Marnix, en Emma van Wall die zij sinds Kuno's dood niet terugzag, ook gaarne de jonge dame zou ontvangen waarvan zij door Oscar reeds zooveel gehoord had, en die het hooghartige en zwakke mevrouw-tje Geereke zulk een onrust berokkende.

Nu een eerste kennismaking met dat meisje reeds den gunstigsten indruk op de degelijk ontwikkelde vrouw heeft gemaakt, en alles wat La Marnix haar van „haar dierbaarste élève" meedeelde dien goeden dunk kwam bevestigen; nu Anna haar met zulk een liefde heeft verhaald van de arme tante Lijning voor wie ze professor Van der Kolk is komen opzoeken; nu zij met zooveel deelneming van Hanneke heeft gesproken wier zaak ze zoo gaarne aan de zorg van den „kundigen mijnheer Oscar van Bree-land" zag opgedragen, nu moest mevrouw — omdat zij niet alles vernam, niets van dien voogd, niets van de ontmoeting met dien Otto van Wall, niets van het vreese-lijke gesprek met dat mensch uit de Allemansgading — nu moest zij ja, het reisje wel wat romanesk noemen, en heeft ze zelfs een oogenblik gemeend of het toch niet wat zonderling was dat Oscars tante een vreemde jonge dame die zulk een hoogen dunk van mijnheer Van Bree-lands rechtskennis had opgevat, maar aanstonds mee ten harent heeft gevraagd, doch is zij toch ook, en bijna in 't zelfde oogenblik, tot het besluit gekomen: Dat meisje is

niet slechts schoon en beminnelijk, maar heeft — en mede volgens La Marnix' getuigenis — een lief en edel karakter, zij is nu hier, en het zal zeker goed zijn!

En zelfs — toen Anna Rooze over dien kundigen mijnheer Oscar van Breeland heeft gesproken, en onwillekeurig der scherpziende dame een dieperen blik in haar hart heeft vergund, toen heeft mevrouw Van Riddervoorst in 't eind nog bovendien het oog ten hoogen gericht en in navolging van die lieve oudtante vastgehouden aan dat goede woord: „De huwelijken zijn in den hemel besloten.”

Maar nu, wie had zulk een brief van den edelen vriend kunnen verwachten! En diezelfde Anna Rooze die den jongen Geereke haar hand heeft geweigerd, is in hare woning; en dat meisje moet ontzien worden; en morgen zullen de Geerekes misschien reeds met den sneltrein in de stad komen om de oude vriendin zeker al spoedig te bezoeken. Wat moet zij doen? — La Marnix is uit; morgen zal zij met den eersten trein vertrekken, maar heeft toegestemd dat de beide vriendinnen nog één of twee dagen zullen blijven. Professor had gezegd dat hij jufvrouw Rooze nog graag eens spreken wilde — waarschijnlijk over de zieke mevrouw Lijning — maar liever morgen omdat zij dán zeker weer kant en klaar zal zijn. — Wat zal zij doen? Mag zij dat lieve meisje, mag zij de vrienden van De Renghorst aan een ontmoeting wagen die allen niet anders dan onaangenaam wezen kan?

Mevrouw Van Riddervoorst gelooft dat Anna sterk genoeg is om haar den hoofdinhoud van Geerekes schrijven mee te deelen, want inderdaad, het feit dat de familie van De Renghorst in de stad komt kan haar toch weinig schokken:

— „'t Is een brief van mijn vriend Geereke van Uland jufvrouw Rooze. U kent de familie; ik weet het. U hebt er mijn neef ontmoet.”

— „Zoo! Och kom mevrouw. — Ja juist. Ik ben Ik dacht Zou Emma nog niet beter zijn? — Vindt u 't goed dat ik nú maar eens even ga zien?”

— „Ik heb er niets tegen,” zegt mevrouw, Anna's verlegenheid bemerkend: „Maar zie, daar is zij al. — Och lieve Emma, wil je eens even aan de schel trekken; vooral aan het koord dat achter den schelleband hangt, want den band zelf ontzie ik zooveel ik kan omdat het nog een handwerk mijner beste moeder is.”

't Was goed gezien dat mevrouw door dit verzoek het binnenkomen voor Emma met haar nog beschreide oogen wat gemakkelijk maakte.

— „Dank je beste kind. Ik zeg daar juist aan jufvrouw Anna, dat ik een brief van een oud vriend heb ontvangen, een mijnheer Geereke die nog aan je tante Van Wall geparenteerd is Emma, en waarmee jufvrouw Anna te Mulderspeet ook kennis heeft gemaakt. Die brief brengt me in een kleine moeilijkheid, omdat mijn neef niet hier is, en de brief reeds vroeg van Mulderspeet verzonden, mij, zeker met den Zondag, pas zoo even bezorgd werd.”

— „Een moeilijkheid mevrouw?” zegt Emma en strijkt met haar donzig handje over Anna's glanzig haar.

— „Ja! mijnheer Geereke denkt morgen met zijn vrouw en zoon voor eenige weken in Utrecht te komen, en had gehoopt dat Oscar kamers in het hotel des Pays-Bas voor hem bespreken zou. Ik geloof wel niet dat het er vol zal wezen, maar het is toch zaak, zooals mijn lieve oud-tante placht te zeggen, den schoen met het oog te meten al eer men den voet er aan waagt. — Er zijn goede kamers nietwaar jufvrouw Anna?”

— „Zeer goede mevrouw. Ja! — Maar als het niet onbescheiden is, mag ik dan vragen of uwe familie er ook aan dacht bij ú haar intrek te nemen en dat ons, ik

bedoel mijn hierzijn nu een beletsel is waardoor...."

— „Tweemaal mis lieve Anna. De vrienden Geereke zijn wel familie van mijn neef, maar niet van mij; en bovendien er is geen quaestie dat de Geerekes bij mij zouden komen logeeren. Ik geloof wel dat zij weer de beleefdheid zullen hebben aanstonds de oude vrouw te bezoeken, en dat wij elkander dikwijls zullen zien, maar van logeeren is in 't geheel geen spraak."

— „Anders ik dacht tóch of het niet beter zou zijn morgen met jufvrouw Marnix naar Akkersveen te vertrekken ik"

De huisknecht treedt binnen.

— „Mevrouw heeft gescheld?"

— „Jakob, wat doet het buiten?"

— „Vriezen mevrouw."

— „Geen erge wind?"

— „Zoo tamelijk mevrouw."

— „Hoe is het met de verkoudheid?"

— „O Goddank beter mevrouw."

— „Och Jakob, dan moest jij eens je warme overjas aantrekken en je bonten kraag omdoen en dadelijk voor me naar 't logement des Pays-Bas gaan."

— „Best mevrouw."

Nadat mevrouw Van Riddervorst aan den naderbij gekomen huisknecht haar commissie duidelijk heeft opgedragen, terwijl Emma, weer naast Anna op de rustbank gezeten, aan haar liefste vriendin van de goede Evangeline verhaalt, van la pauvre Suisse die ook zoo gelukkig zal wezen wanneer zij Anna terugziet, hoort men de schel der huisdeur klinken en zegt mevrouw:

— „Wil je gauw opendoen Jakob! Ik houd niet van op stoepen te staan wachten, vooral niet bij koud weer zoo-

als nu." — En dan, als de huisknecht snel is vertrokken voegt zij er tot de meisjes bij:

— „Mijn lieve moeder placht te zeggen, die opendoen zijn binnen, maar die aanschellen staan buiten. — Wanneer La Marnix daar al terug is, dan zullen wij ons aller belang eens nader kunnen bepraten lieve jufvrouw Anna, en, mocht er reden zijn waarom u liever reeds morgen vertrekken wilt, ofschoon ik u zeer, zéer gaarne zie blijven, ik zeg het mijn braven vader na: De gastvrijheid mag niet vergeten dat zij de vrijheid aan den gast verzekert."

— „Er is een jongenheer die mevrouw even wenschte te spreken," zegt Jakob terwijl hij in de huiskamer terugkomt.

— „Heb je mijnheer zijn naam niet gevraagd?"

— „Nee mevrouw, dat was niet noodig; ik ken mijnheer best en mevrouw kent hem ook wel."

— „Maar dan hadt je hem moeten binnen laten. Je weet dat immers Jakob!"

— „Zeker mevrouw, maar hij wou niet; en ik mocht ook zijn naam niet zeggen."

— „Hé, iemand van mijn kennis? Dat is vreemd."

— „Verekskuseer mevrouw, hij wou u alleen spreken, en..." de man ziet naar de meisjes: „Er was dak op 't huis."

— „Jakob, dat zegt men zoo niet."

— „Zullen wij even hier naast in de kamer gaan mevrouw?" vraagt Anna snel.

Mevrouw geeft een teeken waarmee ze uitdrukt dat zij het aanbod recht lief vindt, doch dat zij het niet wil aannemen:

— „Jakob, heb je gezegd wie hier binnen zijn?"

— „Ja, dat is te zeggen: hij vroeg wie, en toen zei ik: Een jufvrouw of mevrouw Manus, en een van Van der

Wall, en toen zaidie: roep jij mevrouw maar liever eens buiten."

— Die jongenheer schijnt nog bijzonder jong te zijn, denkt mevrouw, of niet veel fijner geëduceerd dan de goede Jakob die pas een half jaar „in de grootheid was."

— „Ga Jakob, en verzoek mijnheer binnen te komen. Wanneer ik hem ontvangen heb zal ik hem dáarna alleen kunnen spreken. — Wel foei," vervolgt mevrouw, nu de huisknecht met die boodschap verdwijnt: „is die jonge bezoeker waarlijk een bekende, en een vriend van neef Van Breeland misschien, dan zou hij 't me nooit vergeven wanneer ik hem mijn beide lieve logéetjes niet gepresenteerd had."

— „Och, hadt u hem maar weg laten blijven mevrouw," zegt de blonde Emma, en wendt haar hoofdje van de deurszijde af, naar welken kant — ofschoon afgesloten door een drieblads goudleeren kamerschut — Anna met den rug gekeerd zit.

— „U zoudt maar gerust binnen komen m'nheer. De dames zouwen u niet hinderen," zegt Jakob tot den jonkman die in het met wit marmer bevloerde voorhuis, onder de ouderwetsche kloklantaarn met de vieren vetkaars, te wachten staat.

— „Maar ik heb gezeid dat ik mevrouw alleen wou spreken. Niet in gezelschap. Hadt je me dan niet begrepen?"

— „Nou da's 'en mooie! Net of daar zooveel extra's aan te begrijpen was."

— „Je bent een eend! Je hadt..."

— „Hoor eens m'nheer, atransigheid of complementen die heb ik van uwes niet af te wachten. Ik ben dood goed voor iedereen en de heele wereld, maar als mevrouw de duverjeere Van Riddervoorst 'en mensch fatsoenlijk behandelt als d'r naaste, dan hebt uwes me geen eend te noe-

men; daar kan ik niet teugen, daar heb ik geen koerrakter na, zie je."

— „Kom Jakob, je zanikt. Je hadt moeten zeggen dat ik mevrouw dadelijk en heel alleen moest spreken, en..."

— „Maar Kristene-zielen, dat heb ik gedaan jongenheer. Hoe ken je nou zoo onredelijk teuge me uitvaren! Ik zeg nog teugen d'r — teuge mevrouw wel te weten — ik zeg nog dat er dak op 't huis was, en keek toen naar die dames. Ja! En één van die jufvrouwen, de magerste, vroeg toen of ze ruimen zouwen. Ik geloof dat mevrouw van ja knikte, en je moet dus niet onredelijk zijn jongenheer!"

— „Wat drommel hadt dat dan eerder gezeid!"

— „Je kunt toch geen twee dingen te gelijk zeggen," pruttelt Jakob, en ziet den jonkman na, die hem nu haastig is voorbijgeloopen en, met een vluchtig tikje op de deur, de welbekende huiskamer even haastig binnengaat.

— „Hé Haverkist, ben jij het? Guns jongen waarom kwam je niet dadelijk binnen? Mag ik je eens aan..."

Willem Haverkist is na een snel: „Goeden avond mevrouw!" regelrecht en zonder rond te zien op mevrouw Van Riddervoorst toegetreden; heeft haar met bijzondere vrijmoedigheid de hand gereikt en valt nu in:

— „U begrijpt wel dat het iets belangrijks is en dat het haast heeft, anders..."

— „M'n vriend Willem Haverkist heeft altijd iets belangrijks, maar ook altijd haast!" antwoordt mevrouw: „Maar, hoeveel belangrijks hij ook heeft, het zal toch niet zóoveel haast hebben dat ik hem niet eerst behoorlijk aan mijn logéetjes zou kunnen voorstellen." En met een kleine geste naar de zij der rustbank: „Jufvrouw Anna Rooze en jufvrouw Emma van Wall — m'nheer Haverkist. Waarschijnlijk onbekend, of u moest..."

Willem Haverkist hoorde niet meer wat mevrouw zeide.

Later heeft hij verklaard dat het hem op dat oogenblik was „alsof hij door den grond zonk” — ofschoon hij dadelijk over die banale uitdrukking het land heeft gekregen, omdat niemand wist welk gevoel dat door den grond zinken was, „zulke autoriteits uien!” — Maar zóoveel is zeker, hij was allerberoerdst geworden toen hij dat: „Anna Rooze” heeft gehoord, en haar even had zien neigen maar ook aanstonds weer plaats nemen. — Die andere naam had hem „geen lor kunnen schelen.” Al waren er nog tien zulke „donzen pluimpjes” in de kamer geweest, hij zou er geen hand voor verdraaid hebben en geen droppel bloed zou daardoor van zijn plaats zijn geraakt, dat wist hij zeker. Bang is hij voor niemand, en voor dat zwakke goedje het allermint; maar die, die éene, aan haar heeft hij een herinnering, een zoo allerheerlijkste, een zoo allerber....

Zie, Willem Haverkist schaamt zich maar over één, een enkelen dag in zijn leven. — Niet dat hij zoo’n heilig boontje is; nee er zijn dagen genoeg die hij zou willen uitschrappen, of althans uren of oogenblikken er van. Menigeen heeft hij bij voorbeeld onverdiend „over den neus gehakt” en — maar enfin, dien éenen avond daar schaamt hij zich over zooals hij het over niets anders doet, en, hij zal er zich over blijven schamen, totdat — totdat er geen sparreboomen meer in de wereld zijn die hem verwijten kunnen: „Je bent gek geweest Willem, en lam bovendien! Je hebt je heel mal en kinderachtig aangesteld. Laffe kerel!” — En, daar zit ze. — Maar ze heeft op dien avond zijn flauwiteit niet gezien. — Nee, zeker niet! Ze was ’em gepoetst. — Zoo! — Maar zijn lammitieit, zijn onbesuisdheid, zijn beroerde dolligheid aan-gehoord, dat heeft ze toch wel. Alsof zoo’n nobeliteit, zoo iets à la reine, zoo iets sakkerloots, alsof dát maar zóo Willempje Haverkist zou pakken, en ja zou gezegd hebben toen hij met zijn arme candidaats-in-de-theologie-gezicht

van ikke-en-jij en botje-bij-botje sprak. — Had hij toen niet moeten begrijpen dat ze, in één woord veel te — Borlet sprak altijd van puissant als er fuum bij zat — enfin, dat ze veel te humsch en te staatsch en te welverduiveld voor den zoon van een ploertigen dorpsdominé was. En, zij heeft het gehoord; en zij weet alles, alles, behalve van die dolheid en razernij in het sparrenbosch. — Ja, en daar zit ze; en ze is nog duizendmaal mooier en fuumscher dan hij 't zich herinnerde.

— „Ik wist niet dat ú hier waart,” zegt hij wat minder rad dan gewoonlijk.

— „Ken je elkaar?” vraagt mevrouw: „Kom dat is aardig.”

Anna gevoelt iets van 't geen er in Willems borst moet omgaan:

— „Ik had het genoeg mijnheer Haverkist den drie-en-twintigsten November op De Renghorst te ontmoeten. Het verrast mij waarlijk u hier te zien mijnheer.”

— „En mij ook.... verschrikkelijk!” zegt Willem.

— „Ga zitten m'n vrind?” noodigt de oude dame.

— „Dank u mevrouw. — Is Oscar hier niet? — Uit de stad? Ei! zoo subiet! — Wat ik zeggen wil, ik moet u spreken, er is waarlijk haast bij. Vindt u 't goed in de kamer hiernaast?”

— „Kom Willem, zit nu even rustig. Papa placht te zeggen: Als er geen brand is, of er geen stervende naar me wacht dan heb ik nog altijd den tijd om m'n glas uit te drinken. — Wil je een kop thee Willem? Je ziet zoo koud jongen.”

— „Als ú nog thee wilt drinken mevrouw, dat is iets anders, maar ik dank u wel, want op m'n woord van eer er is haast bij. U zegt dat zoo lachend van op sterven, maar ja, daar is meer van aan dan u denkt.”

— „Wát zeg je Willem?” schrikt mevrouw Van Riddervoorst en zet bevend den trekpot weer neder waaruit ze hem juist een verwarmend kopje wilde inschenken: „Is er iemand iets overkomen? iemand van mijn kennissen? Goede hemel, er is toch niets.... niets met Oscar gebeurd? Op sterven zeg je.... Willem?”

Het bewustzijn dat hij de boodschapper van iets zeer belangrijks is, schenkt aan Willem Haverkist terug wat hij maar zelden verloor, namelijk dát wat zijn kameraden — voor 't meerendeel democraten — zijn kloekheid en vastberadenheid, en zijn antagonisten — meest aristocraten — zijn ploertige brutaliteit noemden.

Hij gevoelt dat hij zoo even voor die jonge dames — voor die eene vooral — een „mal figuur heeft geslagen,” en inzonderheid na zoo'n onvergetelijk beroerden avond. Nu zal hij iets anders in haar oogen zijn, want als je een scène hebt bijgewoond zooals hij, nog geen half uur geleden, dan ben je ook eigenlijk je zelf niet meer, en kan je de rest zoo heel veel niet schelen:

— „Nee mevrouw, ik wist immers niet eens dat Oscar uit de stad is. Nee van uw familie is niemand wat overkomen, maar daarom kan het toch vreeselijk genoeg zijn....” en, terwijl Anna haastig een glas water heeft ingeschonken en haar gastvrouw die waarlijk nog beeft, een teugje laat drinken, vervolgt Willem: „'t Is warempel niet alles als je een vreemde dronkaard in delirium tremens gedurig den naam van een van je eerste uit de stad hoort noemen, en dat ie haar zien en spreken wil, en dat het dan uw naam is mevrouw. Ja die kerel ligt in De Vliegende Bot, en noemt zich Van Wall, en hij zegt dat hij een kind heeft dat de familie hem onsteelt — en ik weet niet wat meer. Ja 't is akelig dames, maar 't is mijn schuld niet, ik heb mevrouw gevraagd alleen te spreken. — Enfin, maar

of je de dingen al onder stoelen en banken stopt daarom zijn ze nog de wereld niet uit."

— „Een Van Wall?" klinkt het zacht van de zij der rustbank.

— „Jawel jufvrouw. U heet toevallig Van der Wall nie-
waar? — Hoor je van pokken, je ziet pokken!"

Dit laatste was weer erg Willem Haverkistig — zooals mevrouw Van Riddervoorst dat noemde. Doch Willem ver-
keert in een soortgelijk geval als waarin de goede Marnix zich dezen morgen binnen de Pays-Bas bevond. Hij zegt meer dan hij zou gezegd hebben wanneer hij niet — of-
schoon hij het zelf niet denkt — door 't een en ander wat erg van zijn stuk was geweest.

— „Wel verdekse! 't is toch een allemachtig mooi blank zwaantje," denkt hij, terwijl hij Emma nog aanziet.

't Was een goed beeld dat Willem zoo toevallig gekozen had. Emma's kleur althans was haast zoo wit als een zwa-
nenveder.

Anna Rooze stort water uit het glas 't welk ze haast be-
zijden de tafel zet, maar dan — dan werpt ze haar lok-
ken over den schouder en zegt kalm maar snel:

— „Er zijn haast zooveel Van Walls als Mulders en Smit-
ten in het land. Ik ken wel vijf Roozes die volstrekt geen
familie van me zijn. Ik vind er niets toevalligs in Emma.
Kom, wij waren onbescheiden dat we bleven terwijl me-
vrouw.... Kom, ga je mee? Als er wat akeligs verteld
wordt dan ben je altijd zoo gauw van streek, kom."

— „Blijft liever hier meisjes," zegt nu de oude dame
die ternauwernood van den schrik is gekomen: „Mijn
jonge vriend heeft niet op zwakke zenuwen gerekend;
maar hoe droevig zijn verhaal ook wezen mag lieve Emma,
jufvrouw Anna heeft gelijk; dat die arme man Van Wall
heet, dat behoeft je volstrekt niet te verontrusten. Zeker is

het de ongelukkige tobber dien ik zoo nu en dan wat heb toegestopt, een man uit den laagsten stand. Kom Willem, als je me nog iets te zeggen hebt, ga dan mee alsjeblief."

— „Ja maar mevrouw, uit den laagsten stand? Neem me niet kwalijk, hij beweert, ofschoon hij maar een arme kramer is, dat rijke kooplui te Rotterdam tot zijn familie behooren. Dezelfde mijnheer Van Wall die..."

— „Dat kan niet waar zijn! Als hij dát zegt dan is hij een leugenaar!" roept Anna snel terwijl zij een angstigen blik op Emma werpt, die nog altijd met de doodelijkste bleekheid, strak voor zich uitziет.

En — zoo sprak Anna onwaarheid, voor de eerste maal.

Mevrouw Van Riddervoorst die de deur der zijkamer heeft geopend en Willem Haverkist — den onbesuisde — met een eenigszins gebiedenden wenk doet voorgaan, begrijpt den ganschen samenhang; wendt zich snel tot Anna en fluistert voor haar alleen verstaanbaar:

— „Hij weet van niets. Daarom zegt ú haar, dat zij geen oogenblik behoeft te denken dat de man waarvan hier sprake is, haar vader zou zijn."

— „Niet!?" zegt Anna: „Niet!?" en tranen, tranen van blijdschap springen haar in de oogen.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Geen half uur later was mevrouw Van Riddervoorst met Willem Haverkist per huurvigilante uitgereden. Ofschoon mevrouw eigen rijtuig hield, zeker zou zij — evenals haar goede ouders in vroeger dagen — liever gelooopen hebben, dan haar eigen paarden bij winterdag-avond in het tuig te doen zetten. Heerenpaarden waren zoomin als heerenknechts aan dat somtijds uren wachten in kou en ongemak gewoon. Aan den armen huurkoetsier gaf men graag een footje extra, in de hoop dat zijn arm paard er mee wat aan hebben zou — ?

Mevrouw Van Riddervoorst heeft niet gewild dat Jakob of Dirk de koetsier zouden meegaan. Eerst moest de voerman naar 't Zand rijden en later naar het hotel des Pays-Bas, want zelve zal zij nu de kamers voor vriend Geereke bestellen.

De beide vriendinnen zijn door haar gastvrouw in de huiskamer achtergelaten, en bij haar vertrek heeft de oude dame slechts aarzelend toegestemd, dat Anna haar theeservies zou omwasschen.

Met dit laatste is Anna bezig.

Emma slaat haar gade.

Beiden zwijgen. De oudste vriendin gelooft dat zij het

goede blondje nu geheel en al heeft gerustgesteld. Doch zie, daar staat Emma van haar zitplaats op en nadert de vriendin die ze zoo liefheeft:

— „Anna hoor eens: al neem ik nu alles aan wat je mij gezegd hebt, geloof jij dan toch dat het onmogelijk is, heelemaal onmogelijk....? Zie maar, ik ben waarlijk bedaard lieve Anna. Ik bedoel of jij denkt dat het volstrekt onmogelijk zou zijn dat die man....?”

De goede Anna verdient waarlijk medelijden. Neen, in weerwil van mevrouws verzekering — die ze al spoedig voor een „onwaarheid uit liefde” heeft gehouden — acht zij het gansch niet onmogelijk, ja is zij voor zich zelve nu bijna overtuigd dat Emma werkelijk de dochter is van den ongelukkige die ginds ligt te kampen met een vreeselijken dood, en misschien als laatste genade van God vraagt, dat hij zijn kind voor het scheiden den vadersnaam en het woord „vergifenis” zal hooren uitspreken. O, het moet Anna wel een vreeselijken strijd kosten dit te gelooven en dan — met het oog op haar overgevoelige vriendin en toch gedachtig aan hetgeen de oude dame haar gezegd heeft — een antwoord te plooiën: .

— „Onmogelijk Emma? Onmogelijk moet het je voorkomen dat mevrouw Van Riddervoorst mij die stellige verzekering zou hebben toegefluisterd, wanneer zij werkelijk dacht of wist....”

— „Anna, dat is mij ontwijken!” valt Emma in: „Is het dan zoo zeker dat mevrouw het rechte er van weet? Hoe meer ik er over nadenk, hoe waarschijnlijker het mij voorkomt dat.... ja, ja! O Anna, als het eens waar was! O God, als, als het eens waar was! — Anna je antwoordt niet. Anna, Annie-lief, zeg, antwoord me dan, zeg....?” En terwijl een onbeschrijfelijk gevoel zich van de arme blonde meestermaakt, slaat ze de kleine hand op Anna's arm en

herhaalt ze, terwijl haar boezem jaagt en haar zachtblauwe oogen tintelen: „Zeg Annie, zeg!”

Door den onverwachten schok aan haar arm is het kopje dat Anna juist in het water wilde doopen, haar uit de hand en in stukken op den vloer gevallen. 't Was het favoriet kopje van mevrouw Van Riddervoorst, het onschatbare kopje waaruit haar lieve moeder gedurende de beide laatste levensjaren tot den einde toe gedronken had.

Emma heeft geen oogen voor dat „kleine ongeval.” Anna zou er in kalmer gemoedstoestand ook meer door onthutst zijn geweest. Terwijl ze de scherven opraaft zegt ze nu zacht:

— „Zie, 't is niet goed lieve, zoo hartstochtelijk te zijn; nu is er zulk een mooi kopje van onze goede gastvrouw gebroken.”

— „Ach Anna, alsof het niet veel meer beteekent dat mijn heele levensgeluk gebroken en vernietigd is. Voel je dan niet mijn trouwste, wat ik te lijden heb?”

— „Of ik het gevoel Emma? O zeker, wanneer ik mij ten minste voorstel wat je vreest. Maar als mijn lief blondje haar onrust nu beheerschen kon totdat onze waardige gastvrouw zal zijn teruggekeerd, om dan uit haar eigen mond te vernemen wat zij mij straks heeft toegefluisterd, zou dat niet goed en verstandig zijn, en mij bovendien niet het bewijs geven dat je mij liefhebt Emma, en graag genoeg doet?”

En Emma zwijgt en ziet voor zich neer. Zij heeft een vreeselijken strijd te strijden. Wachten zal ze. Maar het is een zekerheid voor haar dat ze in 't einde zal vernemen wat ze voor waarheid houdt.

— En dan, wat moet wat zal ze dán beginnen! Als daar zulk een ongelukkige ligt te sterven die haar vader is, dan moet ze daar toch bij hem zijn; ja, dan heeft hij recht op haar; dan mag zij hem niet verachten, al heeft hij haar

van zich afgestooten en zich zelven ellendig gemaakt. Maar, zulk een man daar te zien; zulk een, hu! — stervend in een kroeg; en hem in dien armoedigen dierlijken staat de hand te moeten reiken; hem vader te moeten noemen. O God, het is afschuwelijk!

Met de beide handen bedekt ze het aangezicht, en lispt:

— „O, ware ik niet geboren. Ware ik vroeg gestorven! Het is afschuwelijk!”

— „Beste Emma,” zegt Anna en omarmt haar teeder: „kom zet je gedachten nu op wat anders. Je vrees is gelijk aan vrees voor spoken; je huivert voor een droombeeld.”

— „En als dat droombeeld blijkt waarheid te zijn! Ach, mocht ik maar sterven!”

— „Er is geen waarheid zoo verschrikkelijk die ons mag doen opstaan tegen God. De orde der dingen is Zijn wil. En gesteld dan eens dat je vermoeden waarheid moest zijn, zou je dan daardoor inderdaad iets ontnomen worden mijn lieve Emma? Nee, niets anders dan wat mijn eerste schrijven je reeds ontnam: de gedachte namelijk dat mijnheer en mevrouw Willem van Wall werkelijk je ouders waren. En, is je liefde voor die dierbare afgestorvenen daardoor verminderd Emma?”

Emma schudt het blonde hoofdje.

— „En gesteld eens — zie, ik geef nu voor een oogenblik geheel aan de droombeelden toe die je doen huiveren — gesteld eens dat je werkelijk een vader, in welken toestand dan ook, de hand kondt drukken vóór dat hij dit leven verliet; dat je hem in zijn laatste oogenblikken een woord van liefde en troost kondt toespreken, zou het dan geen goedheid van God wezen dat je zulk een oogenblik beleven mocht?”

— „Ja misschien” zegt Emma, en dan: „Zou

hij mij liefhebben 'Anna? Niemand heeft mij lief. Ik heb het altijd gezegd. Ach, zelfs mijn ouders hebben mij verstooten."

— „Nu gaan we weer wat te ver. Ik sprak van een mogelijkheid. Je weet wat ik gezegd heb. Maar ja Emma," en Anna denkt aan de woorden van den man op het Runtsche kerkpad: „zelfs ouders die hun kinderen verstooten behouden de liefde in hunne borst, en snakken misschien het vurigst naar een wederzien."

En Anna Rooze kon zoo spreken, want immers die ongelukkige man had mede duidelijk gezegd: „Is zij een engel — o, dan vrees ik zeker niet dat zij een ongelukkigen vader verstooten zal, ofschoon hij het haar gedaan heeft."

— „Anna, Annie..." fluistert de blonde gejaagd en schier vreesachtig: „Annie, zeg, wil je met me gaan? Zeg Anna, eer het te laat is?"

— „Met je gaan? Waarheen? Naar de.... Waar mevrouw Van Riddervorst....?"

— „Naar mijn stervenden vader Anna. Ja! O goede God!"

— „Heb ik dan zoo duister gesproken Emma, dat je mij zoo iets kunt vragen?"

— „Nee duidelijk, heel duidelijk! Je hebt me alles gezegd wat ik weten moest; en gesterkt bovendien. Ik zal moed hebben om.... Kom dan Anna. — Zie, ik ben nu zoo — dood dood kalm en bedaard, niewaar? We zullen een vigilante bestellen en dan..." — Terwijl zij spreekt gaat ze naar de schel, maar, Anna weerhoudt haar. — Heeft Emma dan niet verstaan dat haar vriendin slechts een mogelijkheid, die Emma zoo „afschuwelijk" genoemd had, als een „gezegende" heeft willen in 't licht stellen, zonder echter die mogelijkheid zelfs als waarschijnlijk te beschouwen? Neen, dat had Emma niet begre-

pen, en geen wonder, want Anna verstond het veinzen zoo slecht.

— „Maar als ik dan nu wel degelijk voor mij zelve van de waarheid overtuigd ben?” spreekt Emma en ziet met haar hemelsblauwe oogen de vriendin zoo smeekend aan: „Als ik nu kracht van God heb gevraagd om een duren plicht te vervullen? Niewaar Anna, dan zul jij dat zeker goedkeuren. Je zegt immers dat ik God zou moeten danken als ik zulk een oogenblik beleven mocht.”

— „Emma, wij moeten elkander verstaan. Ik herhaal het: de waarheid waarvan je overtuigd bent, is een onwaarheid op het gezag eener respectabele bejaarde dame die....”

— „Die ons beiden uit goedheid misleidt,” valt Emma in, en dan: „Anna heb jij mij waarlijk lief?”

— „Kind! blondje!”

— „Ga dan mee! Aanstonds! Jakob moet een vigilante bestellen. En jij, ja jij zult daar bij me blijven aan dat sterfbed.” Zij slaat de hand aan het schelkoord. Anna weerhoudt haar:

— „En als je mij liefhebt Emma, dan zul je wachten totdat mevrouw terugkomt en eerst van haar zelve hooren....”

— „Dat hij gestorven is niewaar! Laat mij los Anna, laat mij los. Als niemand mij meer liefheeft dan heb ik ginds nog een.... armen vader. — Laat me los!”

— „Beste kind, ik bid-je voorkom onnoodige opspraak! Emma, hoe ben je zoo hard tegen mij....? Zeg, kunnen wij dan geen kwartier, geen half uur geduld hebben? Liefste, je hebt zoo dikwijls naar Anna's raad geluisterd. Bedaar nu Emma!”

Het was voorbij! Den traan in Anna's oog kon de blonde niet verdragen. Ze schreit en snikt aan den boezem der eenige vriendin. Ze zal wachten, ze zal nu werkelijk

kalm zijn en vertrouwen dat Anna's raad de beste is. O, want als Anna haar niet meer liefheeft, dat zou nog erger wezen dan schande of dood!

Eenige oogenblikken later zitten de vriendinnen bij den breeden haard; en, ofschoon de oudste er in geslaagd is om de gedachten der jongste wat af te leiden, weldra zal er een andere strijd beginnen, een heviger, een veel heviger strijd; doch — ware er een vreemde in die kamer geweest, hij zou er niets van bespeurd hebben.

— „En toch ik kan je niet zeggen beste Annie, hoe het mij voortdurend smart dat ik jou, de eenige van wier liefde ik zoo vast overtuigd was, dezen morgen bij dat blijde weerzien een oogenblik kon verdenken. Ach, maar toen Marnix die achterdochtige woorden sprak, toen kwam ook het nare gevoel zoo sterk bij mij op, dat je mij als jaloerschheid hebt leeren kennen. Weet je wat ik dacht....? Nee Anna, ik dacht het niet, maar er was iets in me alsof het zei: Anna heeft hem lief en.... dat was slecht. — Al was het dan ook duizendmaal een dwaasheid van mij aan neef Oscar, den jonker, te blijven denken, terwijl ik die woorden uit je eersten brief: het over den adellijken slagboom tillen van B naar A, niet vergeten heb; al was het een dwaasheid, toch kon en kan ik hem niet vergeten. Jij weet het Anna, omdat hij mij als kind zijn blondje noemde; omdat hij mij toen waarlijk liefhad. En terwijl jij dat wist zoo goed als ik zelve, hoe zou jij dan....? Nee Anna-lief, geef mij nóg eens een zoen ten bewijze dat je alles vergeten en vergeven hebt.”

— „Het bewijs was anders onnoodig lieve.”

— „Maar Anna, toen je hem zaagt kon je toen niet begrijpen dat ik wel veel aan hem gedacht moest hebben?”

— „Zeker.”

— „Hij is natuurlijk veel veranderd, en er is iets in zijn voorkomen dat mij — wel niet bang voor hem maakt, maar toch eenigszins tegen hem doet opzien. Zeg beste Anna, weetje wát mij bij al het andere sedert dezen morgen gedurig als een angel in de borst steekt?”

— „Nee Emma?”

— „Het denkbeeld dat ik hem geheel onverschillig ben geworden. Ja. — Begrijp jij niet hoe zulk een gedachte mij folteren moet? Altijd had ik mij zoo kinderlijk voorgesteld dat we elkander bij een wederontmoeten als Emma en Oscarneef in de armen zouden vliegen. — Dat was dom! Op onzen leeftijd gaat dat niet. Maar zóo! — Ach jij voelt wel hoe zijn alledaagschheid mij treffen moest. — Anna, zeg, zou jij denken.... geloof jij.... dat hij mij nóg een weinig liefheeft?”

— „Liefheeft....! Hoe weet.... hoe kan ik.... Maar hij heeft je immers nog dezen morgen zijn blondje genoemd Emma?”

— „Ach ja. O lieve God, één zoo'n woord is waarlijk een verkwikking! En van morgen zei hij ook nog: wat ben je groot geworden; dat was toch ook iets vertrouwelijks. Zeg Annie, kun jij je niet begrijpen dat ik zulk een jongen vreeselijk liefhad? — Al moest het als een geheim met ons begraven worden, al moeten we samen, zooals we dikwijls spraken als oude vrijsters op een hofje sterven, ik zou nóg dankbaar aan God zijn dat Oscar mij eens als kind zijn liefste had genoemd. Anna, zeg, vin-je het toch geen heerlijk edel gezicht?”

— „Jawel lieve, ja!”

— „Zeg beste, jij.... jij hebt toch nooit als je zoo met hem spraakt kunnen bespeuren dat....”

— „Wát Emma?”

Emma ziet angstig rond en zegt zeer zacht:

— „Dat er een andere was, waaraan hij.... op wie hij....”

— „Hoe zoo Emma?”

— „Hoe zoo? Waarom zeg je: hoe zoo?”

— „Ik, omdat....”

— „Omdat.... Hoe krijg je zoo'n kleur Anna? — Jawel je krijgt een geweldige kleur. Bedrieg me niet. O God, bemint hij een andere? Anna.... O pijnig me niet lieve Annie?”

— „Emma, zoo waarlijk ik weet er niets van!”

— „Maar je vermoedt het?”

— „Nee Emma, ik kan niets vermoeden; ik ken hem immers zoo weinig. Slechts driemaal heb ik hem ontmoet, en....”

Emma schijnt ras een besluit te nemen. Aan de vreeselijke marteling die ze opnieuw te verduren heeft moet een einde komen. Er was heden foltering genoeg. Daar mag geen zweem van den angel meer achterblijven.

— „Anna, zeg, zul je 't mij aanstonds vergeven dat ik je een vraag doe waarop ik wel zelve kan antwoorden, doch welk antwoord uit den mond van mijn beste Annie mij meer zal waard zijn dan de kostbaarste schat?”

— „Vraag maar gerust Emma,” zegt de oudste en ziet de donzige vriendin flink in de blauwe oogen.

— „Nee ik durf niet.... om....”

— „En wáárom niet?”

— „Ik meen dan Anna, of jij....”

— „Welnu?”

— „Jij.... jij voelt niets voor Oscar van Breeland, nie-waar?”

Anna wordt doodsbleek. Zij werpt haar weelderige lokken over den schouder, en zegt terwijl ze Emma onbeveeglijk blijft aanzien:

— „Ik? wel nee Emma. Maar die vraag....?”

Emma zwijgt eenige oogenblikken. Anna's doodelijke bleekheid is haar niet ontgaan. Nu grijpt ze hare hand:

— „Niet Anna? Niet? Onwaarheid sprak je nooit en toch.... Zeg nóg eens nee Anna....”

— „Was mijn woord niet genoeg? Nu, nóg eens nee Emma, nee!”

De deur ging open.

't Was jufvrouw Marnix die binnentrad.

Een blik op de vriendinnen geworpen overtuigt haar dat zij in een buitengewone spanning verkeerden.

— „Lieve kinderen....!” zegt ze op half groetenden half vragenden toon terwijl ze de kamer rondziet.

Jakob die jufvrouw Marnix heeft binnengelaten en even een blokje op den haard wil doen, maakt een antwoord der meisjes overbodig:

— „Heerejé! een kopje van 't servies gebroken,” roept hij luid: „Gosjemijne! die dát gedaan heeft die zal d'r teugen loopen. Ik wasch m'n handen in onschuldigheid dames! Maar dit weet ik wel, dat ik liever de heele Maliebaan in brand zag staan dan een van die dingen te breken. — De pendule....? Nee! Nou 't is goed dat die ten minste heel bleef.”

In 't heengaan pruttelt Jakob nog iets van: „kinderen en alleen laten, en, nog wel volwassen dames!” Als Lien „de keuken-mogol” hem nu weer durft zeggen dat zijn handen nog naar den varkenstrog staan, dan zal hij haar vragen of zij eens eventjes op die fijne dameshandjes wil letten die letterlijk geen ding kunnen aanraken zonder het te breken. — Nou als mevrouw thuis komt dan zal 't er rooken, daar kun je op aan.

Jakob hoorde een rijtuig. Er werd gescheld. Daar was zij. Nu staat hij bij 't portier.

— „Voorzichtig mevrouw, hier is de tree. Een ongeluk zit in een klein hoekje. Voorzichtig!”

— „Niemand geweest Jakob?”

— „De dame Manus net thuis gekomen; anders niets mevrouw.”

— „Ei Haverkist, kom nog even mee binnen.”

— „Nee dank u mevrouw. Nog wat te werken. Goeden nacht mevrouw.”

— „Slaap wel Haverkist. Nogmaals dank voor je trouw geleide.” Zachter: „Denk aan onze afspraak. Ik reken op bedachtzaamheid.” Luid :

— „Jakob, hier is het footje voor den koetsier. Zeg hem dat hij mijnheer Haverkist thuis brengt, bij Janssen, Voorstraat, nietwaar?”

— „Daar loopt ie al heen mevrouw!” zegt de huisknecht, en wijst den student na die tegen den nijdigen wind in, reeds op een kippendrafje zijn weg naar de stad heeft gekozen.

Toen mevrouw Van Riddervoorst weinige oogenblikken later de huiskamer is binnengetreden, kwam de goede jufvrouw Marnix haar al spoedig met een vergoelijkend woord te gemoet, want de beide vriendinnen hebben jufvrouw Marnix niet zoo spoedig kunnen of willen inlichten dat een andere reden dan die van het gebroken kopje haar zoo bewogen had.

En de onderlip der goede oude dame heeft erg getrild toen zij de scherven van haar lievelings kopje in de hand nam en aaneenpaste. Maar, ofschoon mede zeer bleek geworden, heeft ze gezegd, nadat ze van haar gebroken porselein snel een blik op de pendule geworpen had:

— „Weest niet bang lieve kinderen, dat de oude vrouw knorren zal. 't Was misschien nuttig voor haar dat zij dezen avond uitging om te leeren wat minder gevoelig te worden bij het vinden van een gebroken stuk porselein waarop zij zwak had. — Nee, spreek er niet over. Mocht

God ze vergeven die een zwakke ziel verderven en een leven breken voor deze wereld."

Mevrouw Van Riddervorst was zeer moe en vond het beter in aller belang vroegtijdig naar bed te gaan. Zij wilde liefst niet spreken van hetgeen ze gezien had; het heeft haar zeer geschokt.

Maar die eene vraag....? Ja, voorzeker, zij heeft die gaarne en met blijdschap beantwoord. Wat zij aan Anna gezegd had — zachtjes, dewijl Willem Haverkist er bij was — dat is volkomen waar geweest. Er was geen denken aan dat de ongelukkige man bij wien zij geweest is, Emma's vader zou zijn, en haar laatste woorden waren:

— „Goed kind, je zult toch niet gelooven dat de oude vrouw je hierin misleiden zal?"

— „Nee! nee! O groote God, zekerlijk nee!" En Emma is de grijze dame om den hals gevallen, en heeft haar gezoend, en Anna heeft ze gezoend. O, twee molensteenen zijn haar van 't hart gewenteld: straks een door haar Anna, en nu een door die oude vriendin!

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

— „De kamers zijn voortreffelijk Willem. We hadden geen betere kunnen verlangen. Ik hoop mevrouw Van Riddervoorst aanstonds te gaan opzoeken. Maliebaan N°. 14 nieuwjaar?”

— „Juist! Gaat u rijden mijnheer Geereke?”

— „Nee Willem, 't zal mij goeddoen eens te loopen. Om kwart voor negenen reden we van De Renghorst weg. 't Is een heele zit, eerst tot Arnhem en dan met den spoorwagen. En dat voor Ernst met zijn hoofdpijn.”

— „Van belang, en ook voor u die u zoo gaarne beweegt. Mag ik u brengen?”

— „Heel gaarne m'n vrind. — Zeg eens Willem, we zijn nu alleen, vertel me eens eerlijk, hoe vin-je dat mijn beste Ernst er uitziet?”

— Ik....? Als u 't mij eerlijk vraagt: slecht mijnheer. Ik zei 'em ook dadelijk dat ik best kon zien dat ie zich lam voelde.”

Mijnheer Geereke die voor het raam van een boven-salon in het hotel des Pays-Bas stond, wendde zich eenigszins van Haverkist af en zegt:

— „Zoo! vin-je dat werkelijk! 't Was niet goed Willem, dat je het hem zoo ronduit hebt gezegd. Ernst maakt zich zelf ongerust. De reis had hem ook vernoeid. Straks zal hij er beter uitzien.”

— „Wat scheelt hem eigenlijk mijnheer?”

— „Ja Willem, 't is een zeer ongelukkige kwaal; ik geloof dat er maar één geneesmiddel is, maar....”

— „Sakkerloot mijn lieve mijnheer Geereke, als er een middel is dan moet hij 't gebruiken!”

— „Het geneesmiddel is niet te krijgen Willem.”

— „Niet te krijgen! 't Zal toch ergens zijn. Al zat het aan 't uiterste hoekje van de Noordkaap, ik zou het er vandaan halen als 't voor uw zoon was. Maar wat mankeert hij dan toch?”

— „Trouwe driftige Willem! — Heeft niemand je iets gezegd?”

— „Nee niemand.”

Eenige oogenblikken later weet Willem alles.

In 't eerst heeft hij geen woorden. Dezen morgen had hij op 't college Opzoomer de verklaring hooren geven waarin volgens den geleerde, Schwarz, Lessings onbegrensde „geestdrift voor de waarheid” bestond.

— Geestdrift voor de waarheid!

Als met geweld is de student toen tot den avond teruggevoerd, waarin hij met Anna Rooze dat eenige onvergetelijke en vreeselijke onderhoud heeft gehad. Op 't college hebben Lessing en Schwarz en de „anti-Goetzen” en Nathan der Weise en Opzoomer zelf, hem — zeer tegen zijn gewoonte — maar weinig meer geboeid, want, sedert gisteren avond was het hoofd hem zoo vol, en nu, na die „geestdrift voor de waarheid” waren de beide meisjes hem niet uit het hoofd te krijgen. — De beide meisjes? Ach ja, aan de bruine van toen kon hij toch niet denken of de blonde van gisteren avond stond er voor of achter. — Je hadt een lied van schoon Elsje, en daar kwam van „poezel en malsch” in, maar dit! hê! Hij zou viermaal vier-en-twintig uren achter mekaar 't vervelende college van prof. *** willen

bijwonen, als hij maar eens eventjes over dat poezele wangetje tot aan het kraagje mocht strijken. Zóo iets liefs en donzigs had hij nooit gezien.

— „Is Ernst verliefd op jufvrouw Rooze?” barst hij eindelijk los: „Enheeft ze hem bedankt? Goeie hemel, maar.... dan begrijp ik het al. — 't Is zonde! heeft ze Ernst bedankt....!”

— „Stil! hij ligt hier naast. Kom, we zullen gaan.”

De beide heeren verlaten het salon; doch, ternauwernood op den gang gekomen, roept er een zachte vrouwenstem:

— „Geereke! Wouter! Kom nog eens hier?”

— „Wat is er Kunira?”

— „Och Wouter, hij krijgt weer koorts. O die reis! Nu zal het nog erger zijn. Straks zuchtte hij dat hij nu nog verder van „dat schepsel” verwijderd is. Och dat denkbeeld zal hem hier dood maken. Waren wij maar op De Renghorst gebleven!”

Geereke is verstandig genoeg om niet te antwoorden.

Hij volgt zijn vrouw in de kamer naast het salon, en Willem volgt de ouders.

— „Koorts — hum! een klein beetje,” zegt de baron, nadat hij Ernst die op de canapé ligt, den pols heeft gevoeld: „Ja, dat komt nu zeker van de reis.”

— „Heb je dorst beste kind?” vraagt de moeder op engelachtigen toon.

— „Ja, erge dorst ma!”

— „Nou Es, dat treft goed hoor,” zegt Willem: „Als je dorst hebt dan mot j'em maar tot overmorgen bewaren, dan hebben we een gloeiend feest bij....”

Maar eensklaps zwijgt hij stil, en begrijpt niet hoe het mogelijk was, dat hij — terwijl de gisteren bijgewoonde too-neelen hem opnieuw den diepsten afkeer voor alle onmatigheid hebben ingeboezemd — dat hij nu op dien luchten

toon van een feest kon spreken waar zeker een aantal flesschen zullen worden „lijk geslagen” en misschien nog wel andere lijken zullen vallen ook.

— „Nee Ernst, dat was maar gekheid!” valt hij zich zelf aanstonds in de rede: „Je weet óók wel wat vader Demosthenes van den altijd dorstigen Philippus zei? Niet? Dat ie die eigenschap heel prijselijk in een spons vond. Bah! ik heb gisteren avond een kerel in delirium tremens gezien, maar de hemel bewaar je voor zoo’n akeligheid.”

— „Foei Willem, je moet Ernst zulke horreurs niet vertellen,” zegt mevrouw Geereke snel: „Wouter, als je uitgaat loop dan zelf nog eens even bij Loncq aan; hij woont in den Trans. Die hooggeleerde heeren hebben een enorme pretensie met je te laten wachten. Och de lieve heeft erg de koorts.”

— „Wat was dat voor een man, delirium tremens.... wat?” zegt Ernst, en slaat de fletse oogen even tot Willem op.

— „Ja maar je ma heeft nu liever dat ik niet vertel Es, en om je de waarheid te zeggen dat was mijn plan ook niet. Ik verbeel me nu maar een discipel van Pythagoras te zijn met vijf jaren permissie om m’n mond te houwen.” — Zachter tot den baron: „Dit mag ik echter wel zeggen, dat ik het meer dan verschrikkelijk vind dat diezelfde prachtige jufvrouw Rooze die ik gisteren bij mevrouw Van Riddervoorst weerzag — al heeft ze Ernst en mij dan ook honderdmaal den bons gegeven — dat ze onder de voogdij staat van den grootsten ellendeling die er loopt, en die een ongelukkigen blikslager van een student letterlijk vermoord heeft.”

Willem Haverkist heeft dit alles er zoo in één stuk uitgsmeten, dat de baron hem onmogelijk in de rede kon vallen. Met het oog op Ernst en Kunira, zegt hij nu:

— „We zullen onderweg praten, kom! Tot straks Ernst!”

Maar Ernst heeft zich een weinig opgericht en terwijl zijn bleekheid nu door een snel voorbijgaanden bloos te sterker uitkomt, zegt hij:

— „Wat!? Anna Rooze, wat? Is die hier? hier hier in Utrecht?”

— „Of ze hier in de stad is? Zeker! Wist je dat niet? Zooals ik zeg: gelogeed bij mevrouw Van Riddervoorst. 't Was me ook niet frisch toen ik haargisteren avond in eens voor m'n neus had. Kom Ernst, hou je goed. Ik heb al lang begrepen dat niet alles meeloopt in de wereld.”

De woorden van Willem Haverkist — zoowel die van straks als nu — hebben niet slechts Ernst Geereke, maar ook zijn ouders en vooral mevrouw Kunira zonderling getroffen en in een vreemde spanning gebracht.

De baron geeft zijn jongen vriend een betekenissenvollen wenk, waarop deze met een handgroet aan Ernst en een snelle buiging voor mevrouw de kamer verlaat, terwijl Geereke hem nog zachtjes verzoekt, maar even hiernaast op hem te willen wachten.

Willem wacht in het salon vrij lang. Hij heeft den tijd om over alles na te denken. Of hij weer iets gezegd heeft dat hij had moeten verzwijgen, hij weet het niet. In zeker opzicht moet hij God danken dat die prachtige jufvrouw Rooze hem een blauwtje liet loopen. Lieve hemel, wat zou het geweest zijn als hij — Willem Haverkist — de bevoorrechte medeminnaar van Ernst, de zoon van zijn edelen weldoener geweest was. Hij, die alles: zijn studie, zijn toekomst aan de edelmoedige vriendschap van den baron Geereke is verplicht; die zich voor den baron en de zijnen driemaal dood zou loopen als het noodig was, wat zou het geweest zijn als hij, de „kale dominé's-jongen,” den jonk. heer Geereke van Uland — al was hij ook nog zoo flauw — het liefje voor den neus had weggekaapt! — „Goddank, daar

heb je nu een mooie oplossing van het wereldbestuur, ik meen het causaalverband."

Maar maar, het lieve donsje met d'r blonde krullen, ja, die is er toch ook nog. O, als hij die in het goddelijk verband aller dingen Ten minste als ze niet te te voornaam te

De jonge Haverkist wordt in zijn overdenkingen gestoord door een vrij luid geroep in de aangrenzende kamer. Hij meent Ernst te hooren en later zeer duidelijk de woorden: „Ik wil het haar vragen. Ik wil er heen!" Een schreien, waarschijnlijk van de barones, verneemt hij mede. — Nu hoort hij rijden. — Nú voetstappen op den overloop. — Hij ziet door het venster naar omlaag.

Het koetsje van professor Loncq staat beneden voor de deur.

Zóo was het. En de hoogleeraar van wien de medische faculteit getuigt, dat hij de redder zal wezen indien menschenhulp voor het veege lijf nog iets vermag, hij heeft reeds door zijn tegenwoordigheid de kalmte — althans voor 't uiterlijk — in de ziekenkamer hersteld, en verneemt terwijl hij Ernst nauwkeurig beschouwt, eenige inlichtingen uit Geerekes mond.

't Zou verstandig zijn indien de jonker onmiddellijk naar bed ging, heeft professor Loncq gezegd, en uit het weinige dat hij er bijvoegde, zoowel als uit zijn ernstigen blik, hebben de ouders meenen op te maken dat het erger was dan men gevreesd heeft.

Straks met Geereke in het salon getreden zegt de professor — terwijl Willem Haverkist nog ginder bij een der vensters staat — dat de toestand van den jonker inderdaad van een anderen aard is dan de ouders en de dorpsmedicus zich hebben voorgesteld. 't Was zeer wel mogelijk dat de omstandigheid die de baron hem heeft meegedeeld, eenigen invloed op het fysiek van den jonker heeft gehad, doch,

dat zij de ziekte deed ontstaan, hij meent het te moeten betwijfelen; 't komt hem vrij zeker voor dat het zenuw-zinkingkoorst zal worden; men moet hem vooral kalm houden en rust doen nemen.

— „Is er geen gevaar bij mijnheer Loncq?” vraagt Geereke schijnbaar kalm.

— „Voor 't oogenblik niet mijnheer. Trouw doen innen en kalm houden; zeer kalm.”

Omstreeks dienzelfden tijd stond Oscar van Breeland in het salon zijner tante Van Riddervoorst te wachten.

Met den eersten trein uit Arnhem teruggekomen, denkt hij met den volgenden — en nu waarschijnlijk voor eenige dagen — opnieuw naar Gelderland te vertrekken. Op zijn eigen kamers heeft hij eerst een geruimen tijd gewerkt, en daarna eenige boeken en kleeën in een valies gepakt. Later heeft hij zich met een vigilante naar de Maliebaan doen brengen om er zijn dierbare tante te spreken, en haar goeden dag te zeggen al eer hij vertrekken ging. Nadat hij de voordeur is binnengegaan, heeft Jakob de huisknecht hem zijn vragen beantwoord en gezegd, dat hij van morgen al vroeg is mee geweest om de ouwe gouvernante Marnix met de coupé naar het station te brengen, maar dat die twee jongejuftvrouwen er nog waren, omdat de eene niet heel fiks was geworden, of ten minste slecht geslapen had.

— „Welke?”

— „Als ik me niet vergis de blonde van aangezicht m'nheer; ten minste de andere is al gedurig bij mevrouw beneden geweest.”

— „Zoo! — En is die juftvrouw nu ook beneden?”

— „Nee, boven m'nheer!”

— „Zeg tóch aan mevrouw of zij zoo goed zou willen

zijn even hier bij mij te komen. — Vriendelijk vragen Jakob."

— „Jawel, maar hier in 't salon m'nheer! d'r is nog geen vuur aan. Waarom gaat uwe niet liever binnen? — Niet? Nou best!" — En heengaande heeft Jakob er bij gedacht: 't Is vreemd dat die jongenheeren allémaal zoo bang voor dat mooie goedje zijn. Die bruine viel me van morgen nog mee ook: net zoo'n gravin, en uitgeslapen hoor, dat kun je d'r wel aanzien."

Al spoedig had de oude dame Oscars nieuws vernomen, en heeft hij haar nader gezegd, dat hij opnieuw voor de zaak in quaestie, en nu voor eenige dagen uit de stad moet.

— „Jufvrouw Rooze," vervolgt Van Breeland, „die bijzonder veel belang in de ongelukkige dienstbode van dominé Haverkist stelt, had mij, zooals u weet schriftelijk aangespoord om de verdediging der zaak op mij te nemen. 't Was koren op mijn molen. De toestemming om haar te verdedigen heb ik reeds ontvangen. Maar nu tante, deze brief? Mijn goede jufvrouw Beele weet er van, en aangezien het nu niet heel zeker is of niet nog anderen zullen vernemen dat „die jufvrouw" aan mij heeft geschreven, zoo kom ik hem u ter lezing en in bewaring brengen. 't Is uw eigen woord: men kan met den goeden naam van een jong meisje niet te voorzichtig zijn."

Och dat vertrouwen doet mevrouw Van Riddervoorst zoo innig goed. Is het niet alsof hij haar eigen zoon is, die lieve neef!

— „'t Was anders niet noodig Oscar, met den inhoud ben ik bekend."

— „U? Hoe hebt u den brief kunnen lezen?"

— „Niet gelezen, maar wat er in staat dat vernam ik uit den mond der schrijfster zelve. Zij is oprecht."

— „Zij — ja tante.”

— „Daarmee bedoel ik geenszins dat Oscar niet oprecht is. Zie me eens aan neef; kom zie me eens aan met die open oogen.”

— „Beste tante. Hebt u begrepen....?”

— „Daar was geen bijzonder doorzicht voor noodig. Maar zij is niet van adel Oscar. Ik vrees dat papa en mama....”

— „Tante ik moet u dringend verzoeken hierover voor eerst niet verder te spreken. Op dit oogenblik mag mij maar eene zaak bezig houden, en het is die welke zij mij ter verdediging opdroeg. U zult mijn geheim bewaren, daar ben ik zeker van. — Voor dat ik heenga moet ik u nog verzoeken om dit papier eens aan jufvrouw Rooze te doen zien; er staan betreffende die zaak een paar vragen in die ik gaarne eenvoudig met ja of neen beantwoord zag. Voor 't geval dat zij uw gastvrij huis al verlaten had, deed ik er een couvert om aan La Marnix' adres. — Dat kan er nu af. Zend mij dat papier als 't u blijft morgen in De Zon te Arnhem — of nee, zend het maar aanstonds naar De Renghorst, ik zal er zeker morgen avond nog wezen. Aan oom heb ik al geschreven dat ik voor zaken overkom. Wie had het gedacht dat mijn eerste pleidooi een zoo gewenscht, en bovendien voor een arme Mulderspeetsche zou zijn!”

Mevrouw Van Riddervoorst aarzelt:

— „Oscar, op De Renghorst kun je niet logeeren. Ten minste oom en tante zijn er niet.”

— „Niet? Waar zijn ze dan?”

— „Hier! Althans zij zouden met den sneltrein in de stad komen, om er eenige weken met Ernst te blijven.”

— „'t Is vreemd dat ik er niets van gehoord heb.”

— „Het besluit schijnt eergisteren pas genomen. Gisteren avond kreeg ik een brief van oom Geereke. Ernst is ongesteld.”

— „Wat scheelt hem tante?”

De oude dame geeft een eenigszins ontwijkend antwoord. Van Breeland heeft het doorzicht zijner tante.

— „Tobt hij over jufvrouw Rooze? De arme jongen! Heeft zij hem afgewezen misschien?”

— „Ja.”

— „Och de stakker! — Maar wat dunkt u, zou Ernst na het eerste dames-concert van Mutua Fides niet weer heelmaal beter zijn?”

— „Ik hoop het Oscar. — Mijnheer Geereke is anders wel te beklagen met zijn goeden vertroetelden jongen. Om zijn vrouw te sparen moest hij al zeer veel toegeven. Nu weer die reis naar Utrecht. 't Zal hem een groote opoffering wezen.”

— „De tijd die ik beschikbaar heb, zoodra ik in Utrecht terug kom, zal ik aan oom wijden. Ik ben oneindig veel aan hem verplicht. Oom is de man geweest die mij altijd gezegd heeft: wil je als baron Van Breeland wat beteekenen in de wereld, zorg dan dat je wat uitvoert waar de wereld iets aan heeft. Dat vergat ik nooit.”

— „Ik acht hem hoog Oscar.”

— „En hij zelf doet veel tante, al beklaagt hij zich wel eens dat hij naar zijn zeggen „onwetend grootgebracht” zoo weinig kan uitrichten. 't Is ongelooflijk wat hij daar op die dorre hei met de bruikbare resultaten der wetenschap tot stand brengt. Wel honderd huisgezinnen heeft hij in zijn omgeving van niet tot iets — sommigen zelfs tot welvaart gebracht. En alles, alles bestiert hij in persoon. O de flauwheid, de domheid van Ernst moet vreeselijk voor hem zijn. — Maar, het wordt tijd dat ik ga. Ik rijd nog even bij de familie aan.” Zachter: „Tante, we willen vooreerst niet meer over het gevoel spreken dat u bij mij onderstelt. U zult dat zeker goedvinden, en nu te

meer daar mijn arme Esje eerst van zijn kwaal dient genezen te zijn. — U zegt wel eens: die gelooven haasten niet, en uw woorden omtrent haar bewezen mij dat u.... O, ik dank er u voor. Maar genoeg, ik moet voort. Vaarwel!" — Hij geeft haar een hartelijken zoen.

— „Als het mogelijk is Oscar, dan deedt je me groot plezier met een lateren trein te vertrekken."

— „Tante?"

— „Ik moet je raad hebben neef."

— „Mijn raad? U?"

— „Sedert men mijnheer Van Breelands rechtskennis zoo hoog gaat schatten, kan ik niet beter doen dan aan hem een consult te vragen. 't Behoeft geen prodeo te zijn. Ik heb er eerlijk de zes schellingen voor over."

— „Tante ik hoor u zoo graag een aardigheid zeggen," antwoordt Van Breeland, en werpt te gelijk een blik vol liefde op de waardige vrouw die hem van der jeugd afaan zooveel bewijzen van liefde heeft geschonken. En mevrouw Van Breeland waardeert dien blik. Nog nooit is een woord dat naar vleierij zweemde dien fermten jongen over de lippen gekomen. Ofschoon hij onverklaarbaar veel van zijn brave tante hield, het verwijt van sommigen zijner broers en zusters, ja zelfs van mama Van Breeland dat Oscartje — volgens de uitdrukking van een der zusjes — soms allerliefst wist te „sirup-poteeren" was zeker het minst verdiende dat hem ooit had getroffen. Maar ofschoon er in de residentie bij den staatsraad Van Breeland een groote vrees bestond dat zuster Van Riddervoorst met die „dolle zwakken" haar geheele fortuin aan Oscar vermaken zou, „omdat zij een zwak voor hem had," ofschoon papa Van Breeland daarom in den laatsten tijd — zonder natuurlijk op iets te doelen — allerlei attenties aan zuster heeft bewezen, en de meisjes, mede door handwerken of

lieve brieven, nu eens in 't Engelsch en dan weer in 't Duitsch of Fransch, zoo ook door hartelijke visites, het hunne hebben gedaan om het fameuze fortuin van tante zoo al niet geheel, dan toch voor het grootste deel te redden; ofschoon men Oscar vriendelijk bleef bejegenen maar in stilte heeft benijd en verdacht, daar staat hij nu — zoo rein als een diamant voor het aangezicht dier edele tante, zijn weldoenster.

Ja, in een zwak oogenblik had zij er eens aangedacht den meestgeliefden neef waarop ze zulk een betrekking heeft, tot haar universeelen erfgenaam te maken, doch aan de fiksche denkbeelden van recht en wet en billijkheid die de jonge rechtsgeleerde zoo dikwijls onverholen in haar bijzijn ontwikkelde, heeft broeder Dirk het te danken dat het testament van zuster Van Riddervoorst onveranderd is gebleven. — Onveranderd? Ja onveranderd, maar.... Stil! Oscar behoeft niet te weten dat hem aan 't hoofd der groote en kleine legaten, een kapitaal van honderd duizend gulden benevens de woning in de Maliebaan verzekerd is.

— „Het was mijn plan niet een aardigheid te zeggen neef, ik wou je waarlijk consulteren. Ga je mee naar de huiskamer; de dames zijn boven.”

Oscar ziet op zijn horloge.

— „Heeft het zoo'n haast tante?”

— „De reis naar Arnhem zal dunkt mij toch minstens twee uren kunnen uitgesteld worden?”

— „Zeker tante, vergeef mij? Ik zal met een lateren trein vertrekken en kan dan toch van avond nog te Mulderspeet zijn. Neem mij niet kwalijk, de zaak van Hanneke Schoffels vervult me zoozeer, en bovendien, ik nam mij voor jufvrouw Rooze niet meer te ontmoeten.”

— „Dan zullen we voor alle zekerheid hier blijven. Zal ik eerst vuur doen aanleggen?”

— „Voor U tante?”

— „Nee, wat mij betreft de koele atmosfeer doet mij goed. Ik zal de deur sluiten....”

Oscar voorkomt haar.

Mevrouw Van Riddervoorst zet zich in een voltaire. Oscar blijft achter een stoel met de hand aan de leuning tegenover haar staan.

— „Heb een oogenblik geduld beste neef, ik moet je een treurig verhaal doen; maar ik twijfel niet of je zult aandachtig willen luisteren, vooral wanneer ik je zeg dat dit verhaal de zaak moet toelichten waarover ik je raad wil inwinnen, het consult namelijk — dat mede in 't belang van jufvrouw Rooze zal zijn.”

EINDE VAN HET TWEEDE DEEL.

